

Sakskart for møte i Programrådet for masterstudiet i rettsvitenskap

J.nr.: 2017/

Tid og sted: Tirsdag 7. mars kl 12.15-15.15, Kollegieværelset DA

<p>Sak 1 s.1-6</p>	<p>Vedtaks sak: Forslag til vedtak om opprettelse av fagprofil innen retts- og forvaltningsinformatikk og valgemyne i digital forvaltning</p> <p>Fremleggsnotat fra Dag Wiese Schartum</p> <p>Mal for profil i Personvern, sikkerhet og digital forvaltning</p> <p>Forslag til vedtak</p> <ol style="list-style-type: none">1. FINF1001 godkjennes som valgemyne på ba-nivå fra og med H17.2. Det opprettes en fagprofil i retts- og forvaltningsinformatikk som tilbys studentene fra og med H18.3. Fagprofilen i retts- og forvaltningsinformatikk skal ha innhold som fremgår av malen
<p>Sak 2 s.6-15</p>	<p>Vedtaks sak: Protokoll</p> <p>Forslag til protokoll fra PMR møte 7. februar</p> <p>Forslag til vedtak:</p> <p>Protokoll fra PMR-møte 7. februar vedtas</p>
<p>Sak 3</p>	<p>Erfaringer fra studieårene, LLMs, JSU og nytt fra Erling</p>

<p>Sak 4 s.15- 21</p>	<p>Vedtaks sak: Opprettelse av valgemne Prosedyrekonkurranse</p> <p>Emnemal</p> <p>Innstilling fra arbeidsgruppen</p> <p>Forslag til vedtak</p> <p>Valgemnet Prosedyrekonkurranse opprettes fom høsten 2017</p>
<p>Sak 5</p>	<p>Vedtaks sak: Møtedatoer for PMR høsten 2017</p> <p>Forslag til vedtak</p> <p>Tirsdag 12. september kl 12.15-15.15</p> <p>Tirsdag 24. oktober kl 12.15-15.15</p> <p>Tirsdag 5. desember kl 12.15-15.15</p>
<p>Sak 6 s. 21- 122</p>	<p>Diskusjonssak: Rapporter fra studiebarometeret</p> <p>Studiebarometeret 2016</p> <p>Rapporter fra studieprogrammene:</p> <p>Rettsvitenskap</p> <p>Theory and Practice of Human Rights</p> <p>Information and Communication Technology Law</p> <p>Public International Law</p>
<p>Sak 7 s.122- 160</p>	<p>Diskusjonssak: Evalueringsresultater periodiske emneevalueringer høsten 2016</p> <p>Fremleggsnotat fra Elisabeth Ulleberg</p>

	Oversikt over foreslåtte tiltak og rapporter
Sak 8 s. 160- 182	<p>Diskusjonssak/orienteringssak: Rapport fra minoritetsundersøkelse</p> <p>Rapporten</p> <p>Utvalgets anbefalinger:</p> <p>Siden det er få markante utslag i undersøkelsen, er det etter minoritetsutvalgets syn ikke særskilte tiltak som utpeker seg som adekvate. Det mest nærliggende utslaget å ta tak i fra fakultetets side synes å være en i hvert fall opplevd forskjell i karrieremuligheter.</p> <p>Det kan også være grunn til å følge opp at minoritetsstudenter i noe større grad opplever negative sider ved alkoholfokus i studentmiljøet. Minoritetsutvalget kjenner til at det er tatt initiativ til å opprette særskilte faddergrupper i forbindelse med studiestart for de studentene som ønsker noe annet enn de tradisjonelle faddergruppene. Dette kan være et adekvat tiltak i denne sammenhengen. Tilsvarende kan en særskilt oppfordring til studentforeningene om å ha arrangementer med mindre alkoholfokus være adekvat.</p>
Sak 9	<p>Skriftlige orienteringssaker</p> <p>Kvalitetsmeldingen - Vil bli satt opp som diskusjonssak på PMR-møtet 4.april</p>
Sak 10	<p>Saker tatt på fullmakt:</p> <p>- Henrik Bjørnebye er godkjent som ansvarlig faglærer for valgemnet JUS5251 Ekspropriasjonsrett</p>

	- Eivind Smith går inn som faglig eksamensleder for 2. studieår våren 2017
Sak 11	Eventuelt
	Samlefil med alle saksdokumentene (PDF)

Forslag til vedtak om opprettelse av fagprofil innen retts- og forvaltningsinformatikk og valgemne i digital forvaltning

Fakultetsstyret vedtok 17. oktober 2016 at bachelorprogrammet Demokrati- og rettigheter i informasjonssamfunnet (DRI) skal nedlegges. Samtidig ble det klart at fakultetet opprettholder masterprogrammet i forvaltningsinformatikk (FINF).

I dekanvedtaket om nedleggelsen av DRI heter det at: «Dekanatet legger vekt på å videreutvikle fagområdet forvaltningsinformatikk både med tanke på forskning og undervisning og ser store muligheter for å styrke tverrfaglige samarbeid med andre forskningsmiljøer og studieprogram. Dekanatet vil også arbeide for å integrere forvaltningsinformatikk i større grad i Master i rettsvitenskap.»

For å imøtekomme dette har AFIN restrukturert masterprogrammet FINF. Den [nye strukturen](#) ble vedtatt av Programrådet for forvaltningsinformatiske studier (PFIN) 30. november 2016. Et av resultatene av omleggingen er at programmet nå i hovedsak består av emner med 10-studiepoengs omfang. Gjennom denne endringen legges det til rette for at noen av emnene kan tilbys studenter i rettsvitenskap, i form av en fagprofil i retts- og forvaltningsinformatikk. Av emnene i fagprofilen som inngår i FINF-programmet er særlig [FINF 4012 Digital forvaltning: Regulering, utvikling og bruk av IKT](#) (H) og [FINF 4021 Automatisert rettsanvendelse og retts teknologi](#) (V) godt egnet for studenter på rettsvitenskap, fordi disse begge inneholder vesentlige juridiske elementer. I tillegg blir det foreslått å ta inn rettsinformatiske emner, særlig vedrørende personvern og informasjonssikkerhet. Disse emnene undervises i dag primært for studenter på [LLM-programmet Information and Communication Technology Law](#). Alle foreslåtte emner vil egne seg godt for studenter på rettsvitenskapsstudiet som ønsker å tilegne seg kompetanse som «systemjurister», noe det både er behov for i offentlig forvaltning og i private virksomheter. Se vedlagte detaljerte forslag til fagprofil innen retts- og forvaltningsinformatikk.

Fakultetsstyret vedtok at emnet [DRI1001 – Digital forvaltning](#) skulle bestå, selv om DRI-programmet for øvrig legges ned. Emnet er forutsatt å være viktig for rekrutteringen til masterstudiet i forvaltningsinformatikk (studenter fra SV- og MN-fakultetene), og foreslås samtidig å bli et anbefalt tilbud til studenter i rettsvitenskap på bachelornivå som ønsker å velge fagprofilen i retts- og forvaltningsinformatikk. Emnekoden er foreslått endret til FINF1001. FINF blir brukt for å markere at innholdet er tverrfaglig (jus, informatikk, samfunnsvitenskap), og emnet har samme type faglige innhold som de FINF-emner som er foreslått på valgprofilen.

Forslag til vedtak:

Programrådet bes ta stilling til følgende vedtaksforslag:

1. FINF1001 godkjennes som valgemne på ba-nivå fra og med V17.

2. Det opprettes en fagprofil i retts- og forvaltningsinformatikk som tilbys studentene fra og med H18.
3. Fagprofilen i retts- og forvaltningsinformatikk skal ha følgende innhold (se også vedlagt forslag):

Obligatoriske emner i profilen:

- [FINF4012 Digital forvaltning: Regulering, utvikling og bruk av IKT](#) (H)
- [JUS5630 - Privacy and Data Protection](#) (V)

Valgfrie emner i profilen:

- [JUS5680 - Internet Governance](#) (H)
- [FINF4011 Teknologi, forvaltningspolitikk og styring](#) (H)
- JUS5XXX Cyber Security Regulation (V)¹
- [FINF4021 Automatisert rettsanvendelse og rettsteknologi](#) (V)
- [FINF4022 Forskningsmetoder innen forvaltningsinformatikken](#) (V)

¹ Emnet er under utarbeidelse av Lee Bygrave og Tobias Mahler.

Mal for opprettelse av nye profiler ved Det juridiske fakultet

For saksforberedelse og fremlegg til programråd/vedaksorgan

Profilnavn: Personvern, sikkerhet og digital forvaltning

Behov, økonomi og ressurser (til fremlegg til PMR)

Faglig begrunnelse for opprettelse av profilen	Se notatet «Forslag til vedtak om opprettelse av fagprofil innen retts- og forvaltningsinformatikk og valgemne i digital forvaltning»
Profilansvarlig	Dag Wiese Schartum
Andre faglærere	Arild Johan Jansen, Lee Andrew Bygrave og Tobias Mahler,
Administrativt ansvarlig	Siri Eriksen (FINF-emner) og Elisabeth Reien (JUS5630 og JUS5680)

Profilens innhold (til nettsiden om profiler)

<p>Kort ingress 1-2 setninger om profilens innhold, se eksempel her: http://www.uio.no/studier/program/jus/oppbygging/profiler/marked-innovasjon-konkurranse-.html</p>	<p>Forstå hvordan lovgivning regulerer digital teknologi, og hvordan teknologien kan brukes for å iverksette lovgivning.</p>
<p>Hvorfor bør du velge denne profilen? Tekst rettet mot studenter. Se eksempel her: http://www.uio.no/studier/program/jus/oppbygging/profiler/marked-innovasjon-konkurranse-.html</p>	<p>Store deler av samfunnslivet digitaliseres og automatiseres, og det er behov for jurister som forstår tilknyttede rettsspørsmål om f.eks. personvern, informasjonssikkerhet og digital forvaltning. Du har sikkert hørt om utfordringer knyttet til beskyttelse av personopplysninger på nettet generelt og i sosiale medier spesielt, og til sikkerhetsutfordringer knyttet til «cyberangrep» mv. Et annet aktuelt tema er betydningen av algoritmer, og hvordan datamaskinprogrammer blir bestemmende for små og store beslutninger i forretningsvirksomhet og i offentlig forvaltning. Disse temaene er av grunnleggende betydning for individuelle friheter og rettigheter, og profilen gir deg solide kunnskaper om disse. Du kan bl.a. få spesialistkompetanse innen digital forvaltning og automatisk rettsanvendelse; dvs. vedrørende datamaskiner som er programmert til å treffe enkeltvedtak «uberørt av menneskehender».</p> <p>Profilen gir ikke bare anledning til fordypning i rene rettdogmatiske spørsmål, men gir også anledning til å lære hvordan en kan automatisere rettsanvendelse. Automatiseringsgraden i norsk forvaltning er økende, og det er behov for «systemjurister» som kan sikre at programmene er basert på riktig rettslig forståelse, og</p>

	<p>som forstår den rettslige betydningen av systemutviklingsprosesser. Enkelte av emnene har en tverrfaglig komponent, der du lærer noe om forholdet mellom rettslige spørsmål og utvalgte spørsmål av informatisk og samfunnsfaglig karakter. Innslaget av slike andre faglige perspektiver er verdifulle, men begrensede og enkle.</p> <p>I fremtiden blir det etter alt å dømme stort behov for jurister som kjenner rettsreglene knyttet til sentrale aspekter ved vår nye digitale virkelighet. Profilen vil kvalifisere deg for jobber innen offentlig forvaltning, IT-konsulentbransjen, advokatvirksomhet og annen privat virksomhet. Spørsmålene som inngår i profilen er langt på vei av felles europeisk og til dels global karakter. Særlig spørsmål om personvern og informasjonssikkerhet er relevant for alle deler av samfunnet, noe som gir deg et stort jobbmarked – både nasjonalt og internasjonalt.</p>
--	--

Om profilen

Generelle fakta om profilen	
<p>Hvilke emner inngår i profilen? Hver profil må inneholde minimum 4 valgemner på masternivå og masteroppgave.</p>	<p>Obligatoriske emner: FINF 4012 Digital forvaltning: Regulering, utvikling og bruk av IKT <http://www.uio.no/studier/emner/jus/afin/FINF4012/index.html> (H)</p> <p>JUS5630 - Privacy and Data Protection <http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS5630/index.html> (V)</p> <p>Valgfrie emner: JUS5680 Internet Governance http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS5680/index.html (H)</p> <p>FINF 4011 Teknologi, forvaltningspolitikk og styring <http://www.uio.no/studier/emner/jus/afin/FINF4011/index.html> (H)</p> <p>JUS5XXX Cybersecurity regulation (V)</p> <p>FINF 4021 Automatisert rettsanvendelse og rettsteknologi <http://www.uio.no/studier/emner/jus/afin/FINF4021/index.html> (V)</p> <p>FINF4022 Forskningsmetoder innen forvaltningsinformatikken <http://www.uio.no/studier/emner/jus/afin/FINF4022/index.html> (V)</p>
Er noen av profilemnene	Ja: 2 emner: FINF 4012 og JUS5630

obligatoriske?	
Er det et engelsk emne i profilen?	Ja: 2 emner: JUS5630 og JUS5680
Innlånsemner? Hvor mange profilemner kan erstattes av ett innlånsemne?	Ingen
Støtteemner?	<p>DRI1001 Digital forvaltning http://www.uio.no/studier/emner/jus/afin/DRI1001/ (H)</p> <p>Det vil være en klar fordel om studenter som planlegger å ta valgprofilen på masternivå har DRI1001. Det er imidlertid neppe grunn til å stille formelt krav om dette, men det bør anbefales.</p>

Protokoll fra møte

J.nr.: 2017/

Tid og sted: Tirsdag 7. februar 2017 kl 12.15-15.15, Kollegieværelset DA

Tilstede: Erling Hjelmeng, Henrik Bjørnebye, Christoffer Eriksen, Inger Berg Ørstavik, Ingunn Ikdahl, Cecilia Bailliet, Mads Fredrik Baardseth og Thea Gabrielsen

Forfall: Johan Boucht og Elisabeth Ulleberg

Fra administrasjonen: Randi Saunes og Julie Orning

Observatører/invitert: Malcolm Langford (under sak 4), Lillian Almaas (under sak 1-4), Anne Margit Tvenge og Elisabeth Reien (under sak 5)

Referent: Kristin Steen Slåttå

Sakene ble diskutert i følgende rekkefølge: 1, 2, 4, 3, 4 og sak 5

<p>SAK 1</p>	<p>Protokoll</p> <p>Protokoll fra PMR møte 13. desember er allerede godkjent</p>
<p>SAK 2</p>	<p>Erfaringer fra studieårene, LLMs, JSU og nytt fra Erling</p> <p>1. studieår: Ingen spesielle kommentarer.</p> <p>2. studieår: Det ble kommentert at podcast-løsningene ikke alltid fungerer slik de skal, og at det er viktig å følge opp. En foreleser på studieåret har opplevd at film av forelesningen er publisert uten samtykke på åpent internet, studieårsansvarlig kommenterte at dette var svært uheldig og at man må ha gode rutiner som forhindrer slike feil igjen.</p> <p>3. studieår: Studentene skriver eksamen i rettshistorie og det er ikke meldt om noen store problemer.</p> <p>4. studieår: studieårsansvarlig hadde forfall, men Hjelmeng orienterte om at det er gjennomført et møte mellom studieårsansvarlig og</p>

instituttleder for å gjennomgå lærersituasjonen på studieåret.

5. studieår: PMR vil få forelagt forslag til emnebeskrivelse for det nye prosedyrekonkurranssemnet til neste møte. Studieårsansvarlig har igjen gjennomført informasjonsmøte om valgprofiler og det var flere studenter enn sist semester. Videre har det vært en gjennomgang av de ulike evalueringsformene på valgemner og en arbeider med å komme frem til noen hovedtyper av evalueringsformer som kan anvendes.

Studieårsansvarlig meldte om at det har vært spørsmål knyttet til rutiner for hvor podcast og filmer kan legges ut, om de kan legges ut for en lukket gruppe i første omgang. JSU spilte her inn at podcast kan være nyttig for flere enn kun de som er meldt til ett emne, som introduksjon semesteret før f.eks. Hjelmeng kommenterte at fakultetet ser på tekniske løsninger som kan ivareta hensynene til både foreleser og studenter. Bailliet kommenterte at vi må først og fremst se på behovene for studentene og forslo at en burde ha et bibliotek med digitale ressurser knyttet til de obligatoriske fagene.

LLMs: Det etterspørres mer retningslinjer for sensur ved interdisiplinære masteravhandlinger.

JSU: Thea Gabrielsen er valgt inn som nytt JSU medlem i PMR. JSU jobber med domssamlinger på valgemner.

Nytt fra Erling: Ved fakultetet har vi i høst og tidlig nyår hatt en prosess hvor UiO sentralt har hatt en oppfølging av vedtaket fra 2008 hvor juss fikk redusere antall studieplasser, men beholde basisbevilgningene knyttet til opprinnelig opptakstall. Prosessen er avsluttet og vi har fått aksept for at juss har fulgt opp vedtaket. Overbookingen på masterstudiet i rettsvitenskap vil forsiktig trappes ned i tett oppfølging med UiO sentralt. Videre fikk fakultetet aksept for at våre valgemner fyller et stort samfunnsmessig behov og at det er gode grunner for å ha åpent opptak slik vi har i dag. Samtidig må dette balanseres mot hensyn av studiekvalitet og praktiske utfordringer som størrelse på forelesningssaler, dette følges videre opp i valgemnegruppen.

Fakultetet har store ambisjoner rundt innføring av flere kliniske

	<p>elementer i jusstudiet, dette som prosedyrekonkurranser, juss-buss, konfliktløsning og annen praktisk øving, det er ønskelig å jobbe videre med dette med tanke på en søknad om senter for fremdragende utdanning (SFU). Om det skal innføres flere kliniske elementer er vi avhengig av større lærertetthet, dette har dekanatet tatt opp med de to rektorkandidatene.</p> <p>Det arbeides videre i arbeidsgruppen for digitale hjelpemidler, innføring av en heldigital eksamen med kun digitale hjelpemidler kan innføre nye krav til undervisningen og utforming av eksamensoppgaver.</p> <p>Det er flere spørsmål knyttet til personvern og filming av undervisning, dette med tanke på vern mot filming av studentene, lærerne må være godt kjent med hjelpemidlene, kamera må kun være fokusert mot lærer og kateter, en må tenke på at studenter som går forbi ikke skal filmes.</p>
<p>SAK 3</p>	<p>Vedtaks sak: Vedtaks sak: Innstilling fra arbeidsgruppen om flytting av faget Internasjonale menneskerettigheter fra JUS1211 til JUS2111</p> <p>Studieårsansvarlige for 1. og 2. studieår orienterte om prosessen knyttet til dette.</p> <p>JSU stilte spørsmålet om de miljørettslige temaene som nå flyttes inn i Fast eiendomsrettsforhold inneholder menneskerettslige problemstillinger og om det således var en heldig flytting tatt i betraktning at menneskerettigheter flyttes ut av JUS1211 og det ble meldt en bekymring knyttet til at en inntok offentligrettslige problemstillinger på 1. studieår. Flere tok til ordet for at det ikke bør være vanntette skott mellom offentlig rett og privatrett og at det essensielle er at det nå utarbeides et godt pedagogisk opplegg på nye JUS1211, dette vil vedtaket om implementering først våren 2018 legge til rette for.</p> <p>En annen bekymring som ble tatt opp var om det er ryddet god nok</p>

plass til EØS-retten på nye JUS2211, også tatt i betraktning innføring av nye evalueringsformer. Studieårsansvarlig for 2. studieår svarte at de kuttene som nå er gjort i studiepoeng på JUS2211 er de endelige kuttene som trengs å gjøres, videre at det med denne omleggingen må ses på en ny struktur for undervisningen og at en i det vil sørge for at en ser på helheten og mengden av undervisning, slik at en får et gjennomførbart opplegg for studentene. Her er det også viktig at en sørger for godt samarbeid mellom faglærerne på fagene.

Videre ble det understreket at det forelagte forslaget ikke er snakk om et kompromiss, men et forslag som har støtte fra faglærerne på studieårene da det representerer en bedre fagsammensetning på JUS2111 og JUS2211 enn det som er i dag. Statsforfatning og folkerett ønsker menneskerettigheter inn på sitt semester, forvaltningsrett og velferdsrett ønsker EØS inn på sitt semester, det prinsipielle grepet her er godt faglig begrunnet.

Vedtak:

1. Faget Internasjonale menneskeretter (4 stp) flyttes fra emnet JUS1211 til emnet JUS2111.
Faget utvides med 1 stp (46 s hovedlitteratur) og endrer navn til Internasjonale menneskerettigheter.
2. Faget EØS-rett (5 stp) flyttes fra emnet JUS2111 til emnet JUS2211.
Det foreslås ingen endringer i studiepoengsuttelling, læringskrav eller litteratur for faget EØS-rett.
3. Faget Fast eiendoms rettsforhold på JUS1211 utvides med minimum 2 stp. Faget Rettskildelære på JUS1211 utvides med minimum 1 stp.
PMR vil få forelagt endelig forslag til studiepoengsfordeling for JUS1211 i løpet av våren 2017.
4. Faget Velferdsrett på JUS2111 reduseres med 1 stp. Velfersrett i nye JUS2111 vil da være på 7 stp.
5. Faget alminnelig forvaltningsrett på JUS2211 reduseres med 2 stp.
Alminnelig forvaltningsrett i nye JUS2211 vil da være på 13 stp.

	<p>6. Faget Miljørett på JUS2211 reduseres med 2 stp. Miljørett i nye JUS2111 vil da være på 5 stp.</p> <p>7. Det utarbeides nye emnebeskrivelser for JUS1211, JUS2111 og JUS2211 som legges frem for PMR i løpet av våren 2017.</p> <p>8. Overgangsordninger Endringen vedtas uten overgangsordninger, alle endringer på alle emner implementeres samme semester.</p> <p>9. Alle endringer implementeres fra og med våren 2018.</p> <p>Vedtaket var enstemmig.</p>
<p>SAK 4</p>	<p>Vedtakssak: Forslag om obligatorisk prosedyrekonkurransse i Folkerett på JUS2111</p> <p>Studieårsansvarlig for 2. studieår orienterte kort om forslaget og ansvarlig faglærer deltok kort for å svare på noen spørsmål fra PMR.</p> <p>Det ble uttrykt noe bekymring knyttet til implementering allerede høsten 2017, og det ble kommentert noen mangler i kostnadsberegningen, som f.eks kostnadene knyttet til klageadgang for de som eventuelt ikke skulle få godkjent prosedyrekonkurransen. Videre ble det kommentert at 7,5 min for hver student var svært kort tid til vurdering. Ansvarlig faglærer klargjorde at det kun er lagt opp til obligatorisk oppmøte til selve den muntlige delen av prosedyrekonkurransen, og dette ville si 30 min for hver enkelt student, videre at det arbeides med innføring av en forelesning for prosederingsteknikk og noe om hvordan skrive prosess-skriv.</p> <p>Det ble kommentert at ansvarlig faglærer bør diskutere opplegget knyttet til obligatorisk kurs med ansvarlig faglærer for det obligatoriske kurset på 3. studieår.</p> <p>Vedtak:</p>

	<p>Det innføres prosedyrekonkurransen som et obligatorisk element på JUS2111 fom våren 2018. Alle studentene må få godkjent deltagelse i en prosedyrekonkurransen i folkerett før de kan avlegge eksamen. Prosedyrekonkurransen erstatter kursoppgaven i folkerett.</p> <p>PMR forutsettes at det prøves ut en pilot i prosedyrekonkurransen med frivillig oppmøte høsten 2017 på minst to kurs, det skal gjennomføres en evaluering av dette som PMR blir orientert om i løpet av høsten 2017. Det må videre utarbeides en beskrivelse av opplegg for å håndtere de studentene som av sykdom eller andre grunner ikke gjennomfører eller ikke får godkjent arbeidskravet. Det er ønskelig at ansvarlig faglærer reviderer læringskravene med tanke på ferdigheter for Folkerett i henhold til kvalifikasjonsrammeverket.</p> <p>Vedtaket var enstemmig.</p>
<p>SAK 5</p>	<p>Vedtaks- og diskusjonssak: Kvalitetssikring av sensur</p> <p>Anne Margit Tvenge deltok og orienterte kort om bakgrunnen for forslag til mal for sensorveiledning.</p> <p>Det ble kommentert fra flere at den foreslåtte malen var noe kort og at det kan være ønskelig å ha ulike maler for de ulike oppgavetyperne, andre kommenterte at det var positivt at malen ikke var for detaljert. Det ble kommentert at dette var svært nyttig og at det er viktig å få dette standardisert og synliggjort, videre ble det foreslått at man istedet for mal kunne kalle det en huskeliste for hva en sensorveiledning skal inneholde. Formålet med sensorveiledningen er at det skal være et verktøy for sensorer.</p> <p>Det ble konkludert med at det var prematurt å vedta den foreslåtte malen, det ble stilt spørsmål ved formålet med malen og hvilket behov den skal den fylle? PMRs medlemmer inviteres til å sende inn skriftlige kommentarer til den foreslåtte malen og dette bearbeides videre i administrasjonen.</p>

PMR diskuterte videre spørsmålet om overgang til poengsetting i sensuren, ingen tok til ordet for en mer poengbasert sensur og det ble uttrykt usikkerhet for hvordan dette rent praktisk vil se ut i en sensorveiledning. Det ble kommentert at det er mulig å utarbeide en noe skjematisk tilnærming når er gjennomfører egen sensur, dette som praktisk hjelpemiddel til egen sensur men det var ikke enighet om at dette var noe som burde utarbeides for sensorkorpset. PMR får ettersendt eksempel som skulle vært blant vedleggene til saken.

Videre diskuterte PMR innføring av ny nivåkontroll, men slik modell som var foreslått i sakspapirene vil kreve mye av både sensorene og administrasjonen og da PMR var usikre på om det ville være en stor kvalitetshevning var det ikke ønskelig å gå inn for dette. Det er heller ønskelig å se nærmere på dagens form for nivåkontroll, som er sensormøter og videreutvikle disse. Et forslag kan være å legge inn flere retningslinjer på hva som sensorene skal ha gjort før de deltar på sensormøtene.

Det ble også kommentert at det var et godt forslag å kreve at veiledningsforfatter bør delta i sensuren.

Evalueringkriterier valgmemner

Elisabeth Reien orienterte kort om bakgrunnen for forslaget. De utenlandske studentene trenger bedre retningslinjer for hva som er viktig i forhold til å skrive eksamensoppgaver ved fakultet og for å få en bedre forståelse for hva de blir bedømt på. I tillegg til dette forslaget utarbeides det en video som gir tips til hva de bør forberede seg på til eksamen.

Studieårsansvarlig på 5. studieår la til at det på valgmemner er et enda mer spredt sensorkorps, mer sammensatt studentgruppe og mange ulike fag og at forslaget er et forsøk på praktisk å koble sammen de retningslinjene vi har for sensur.

Det ble kommentert at den engelske versjonen trengte noe mer språkvask og at begreper som rettspolitisk dimensjon ikke er så anvendelig i dette skjemaet, begrepene er tatt ut fra det som allerede er

	<p>vedtatt og det er ønskelig å gjennomgå dette og så justere skjema heretter.</p> <p>Vedtak</p> <p>Vedlagte tabell for evalueringskriterier for valgmemner vedtas for bruk fom. våren 2017. Administrasjonen følger opp de innspill vedrørende begreper og språkvask og justerer tabellen etter en slik gjennomgang.</p> <p>Administrasjonen etterspør de ansvarlige faglærerne om å fylle ut spesiell fagkunnskap for hvert enkelt emne, der hvor det ikke er ønskelig å fylle inn slike punkter vil skjema kun henvise til læringskrav for emnet alene. Tabellen gjøres tilgjengelig for sensorene i sensorportalen.</p> <p>PMR gir sin anbefaling til at det bør utarbeides sensorveiledninger på valgmemner, særlig der det benyttes eksterne sensorer. Videre innføres det krav om sensorveiledninger for valgmemner der det er mer enn to kommisjoner i ett emne, dette legges inn i Instruks for eksamen og sensur § 3-4 (1). Gjelder fra og med våren 2017.</p>
<p>SAK 6</p>	<p>Orienteringssak: Rapporter fra studiebarometeret.</p> <p>Studiebarometeret 2016</p>
<p>SAK 7</p>	<p>Skriftlige orienteringssaker:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Faglig eksamensleder våren 2017 - Invitasjon til lederutviklingsprogrammer for faglige ledere 2017 <p>Vedlegg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tall for eksamensmøtte på valgmemner H16 <p>Vedlegg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forslag til standardisering av evalueringsformer

	<p>Vedlagte brev har blitt sendt ut til emneansvarlige for emner som har varierte evalueringsformer, med forslag til anbefalte evalueringsformer og innspill</p> <p>- Resultater fra arbeidsgiverundersøkelsen</p> <p>Hvordan ser arbeidslivet på kandidater fra UiO?</p> <p>Delrapport fra Juridisk fakultet</p>
<p>SAK 8</p>	<p>Saker tatt på fullmakt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Godkjent at Herman Bruserud oppnevnes som fagansvarlig for fakultets nye valgemne for prosedyrekonkurranser - Godkjent mindre endringer i Course content for emnet JUS5870 European Labour Law - Godkjente mindre endringer i Instruks for studieårsansvarlige lærere, ansvarlige faglærere, faglærere, ansvarlig faglærer for masteroppgaver, fagkoordinatorer, profilansvarlige, eksterne lærere og oppgaverettere. Eget punkt om instruks for Ansvarlig faglærer for masteroppgaver er nå inntatt som del av instruksen - Godkjent nytt hjelpemiddel for emnet JUS5870 European Labour Law - Godkjent at valgemnet JUS5503 - Human Rights and Counter Terrorism: Striking a Balance" inngår som prifilemne i prifilen Internasjonal rett - Godkjent at Catherine Banet og Ole Kristian Fauchald går inn som profilansvarlige for profilen Naturressurser og miljø
<p>SAK 9</p>	<p>Eventuelt</p> <p>Det var ingen saker til eventuelt</p>

Mal for opprettelse av nye emner ved Det juridiske fakultet

For saksforberedning og fremlegg til programråd/vedtaksorgan

Emnenavn:

Behov, økonomi og ressurser.

<p>Begrunnelse for opprettelse av emnet Tekst adresseres til PMR</p> <p>Etter vedtak fra PMR og dekanatet har spørsmålet om prosedyrekonkurranser bør implementeres i valgdelen av masterstudiet i jus blitt utredet av en egen arbeidsgruppe. Allerede er det slik at deltakelse i enkelte prosedyrekonkurranser gir en viss uttelling i studieløpet. Det er det også lagt til rette for ved de to andre norske fakultetene.</p> <p>Arbeidsgruppen har anbefalt at det opprettes et faneemne som vil gi klarere rammer rundt implementeringen av prosedyrekonkurranser i studieløpet. Forslaget vil sikre den faglige kvaliteten mer gjennomgående og gi bedre forutberegnelighet for de som deltar i prosedyrekonkurranser. Det er all grunn til å tro at studentene som deltar i velorganiserte prosedyrekonkurranser opplever det som verdifullt. At studenter velger å delta i prosedyrekonkurranser er verdifullt også for fakultetet da det gir innsikt i klassiske juristroller og trening i klassisk juristhåndverk på en annen måte enn det som enkelt kan oppnås på annen måte innenfor rammene av dagens masterstudium i rettsvitenskap. Innføringen av et faneemne som foreslått av arbeidsgruppen vil således bidra til å institusjonalisere deltakelse i prosedyrekonkurransene og sikre en ytterligere bredde i det tilbudet som tilbys studentene.</p> <p>Hvilke prosedyrekonkurranser som til enhver tid skal være godkjent, bør være gjenstand for løpende vurdering. Dette vil være avhengig både av hvilke prosedyrekonkurranser som faktisk arrangeres, deres kvaliteter, og ikke minst de totale ressursene fakultet kan sette av til det tilknyttede arbeidet. I første omgang bør godkjenning reserveres for de prosedyrekonkurransene som fakultetet allerede har en viss erfaring med, og som allerede gir fritak for et valgemne. Dette for å sikre utbyttet i en startfase og samle erfaringer, slik at det totale tilbudet til studentene blir best mulig innenfor tilgjengelige ressurser. Det foreslås derfor at prosedyrekonkurransene som i første omgang godkjennes, er de følgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Den nordiske prosedyrekonkurransen (Sporrong-Lönnroth) - Nasjonal prosedyrekonkurransen (ELSA) - Nordisk prosedyrekonkurransen i immaterialrett - ELSA Moot Court - Philip C. Jessup International Law Moot Court Competition - Telders <p>For øvrig vises det til arbeidsgruppens innstilling: http://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2016/pmr9/vedlegg/sak5_1.pdf</p>
<p>Kostnadsberegning PMR sekretær fyller ut dette</p>
<p>Ressurser</p>

- <i>Finansiering av emnet</i>	Ordinær
- <i>Instituttilknytning</i>	Aktuelle konkurranser ved ulike institutter
- <i>Faglig ansvarlig</i>	Herman Bruserud
- <i>Faglærere</i>	
- <i>Administrativt ansvarlig</i>	Anne-Brit Strandset
- <i>Programtilknytning</i>	Masterstudiet i rettsvitenskap

Emnets innhold

<p>Innhold</p> <p>Beskriv emnets faglige innhold, en kort presentasjon av innhold i emnet med fokus på faglige temaer. Teksten inngår på emnesiden og skal være statisk informasjon, dvs. ikke gjenstand for jevnlig revisjon.</p> <p>Valgemnet innebærer deltakelse i en godkjent prosedyrekonkurranse med tilknyttet undervisning og veiledning. Det nærmere innholdet i konkurransen og veiledningen vil variere med opplegget for prosedyrekonkurranse, mens undervisningen enten består i deltakelse i undervisningen på JUS5912 – Legal Writing and Oral Advocacy in International Law (høstsemesteret) eller undervisning i prosedyreteknikk (vårsemesteret), avhengig av når den aktuelle konkurransen avholdes. I tillegg gis det innenfor fastsatte rammer konkret veiledning til deltakerne i konkurransene. Deltakelse i konkurransene vil kunne innebære både utarbeidelse i skriftlige innlegg (prosesskriv) og gjennomføring av muntlige innlegg, og vil dermed ligge tett opp til den tradisjonelle advokatrollen.</p>	
<p>Hva lærer du?</p> <p>Skriv 1-2 setninger (spisset i forhold til læringsutbyttet). Det skal i forhold til forrige punkt; "Innhold", være fokus på sluttprodukt, kompetansemål/ konkrete ferdigheter. Eks: «Emnet skal gi studentene en grunnleggende forståelse av begreper, problemstillinger og arbeidsmetoder innen[...] Etter emnet skal studenten[...]» Teksten inngår på emnesiden og skal være statisk informasjon, dvs. ikke gjenstand for jevnlig revisjon.</p> <p>Valgemnet skal gjennom praktisk rettede oppgaver, undervisning og veiledning gi studentene innsikt og trening i klassisk juristhåndverk som utarbeidning av prosesskriv og gjennomføring av muntlig innlegg i forbindelse med en hovedforhandling. Etter gjennomføring av emnet skal studentene ha oppnådd større forståelse av advokatens rolle i klassiske tvisteløsnings situasjoner.</p>	
<p>Læringskrav</p> <p>Læringskravene fremgår på emnets semesterside og har klar sammenheng med litteraturlisten. Læringskravene skal deles inn i kvalifikasjonsrammeverkets tre kategorier. For å beskrive kunnskaper kan man for eksempel bruke formuleringer som 'kjenne til.', 'forstå.'. For å beskrive ferdighetsmål kan man for eksempel bruke formuleringer som 'anvende', 'analysere', mm.: Generell kompetanse kan for eksempel være ikke-fagspesifikke kunnskaper, ikke-fagspesifikke (overførbare) ferdigheter, eller holdninger. Læringskravene bør ellers være korte og konsise, og bør settes opp som en punktliste.</p>	
<i>Kunnskap</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Kjenne til ulike aspekter ved rollen som advokat og dommer i klassiske tvistesituasjoner - Kjenne til de praktiske og teoretiske sidene ved de ulike aspektene ved gjennomføring av en rettssak, herunder utarbeidelse av skriftlige innlegg og gjennomføring av muntlige innlegg
<i>Ferdigheter</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Kunne reflektere over advokat- og dommerrollen i klassiske tvisteløsnings situasjoner - Kunne forberede skriftlige og muntlige innlegg for et tvisteløsningsorgan
<i>Generell kompetanse</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Kunne anvende ervervet kunnskap og ervervede ferdigheter i tvistesituasjoner i praktisk virke som advokat, dommer og andre tilsvarende roller - Ha forståelse for de ulike rollene som er typiske i en

	tvistesituasjon, som advokat og dommer
Litteraturliste	
For emner som inngår i MiR programmet er sidetallsnormen 40 s. pr stp ved ba-nivå, 50-60 s. pr stp ved ma-nivå. For samfunnsvitenskapelige emner som f.eks HUMR-emner gjelder maks 80 s. pr stp.	
<i>Innføringslitteratur</i>	-
<i>Hovedlitteratur</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Sharon Hanson, <i>Learning Legal Skills and Reasoning</i>, 4th Edition (Routledge – 2016), except chapters 1, 2, 6, 7, 8, 10, 11, 14, 16, and 23 (378 pages). - Pamela Samuelson, Good Legal Writing: of Orwell and Window Panels, <i>University of Pittsburg Law Review</i> 46 (1984-1985), pp. 149-169 (20 pages). - Monika Ambrus, Karin Arts, Ellen Hey, Helena Raulus 'The role of experts in international and European decision-making processes: setting the scene' in Monika Ambrus, Karin Arts, Ellen Hey, Helena Raulus (eds), <i>The Role of 'Experts' in International and European Decision-Making Processes: Advisors, Decision Makers or Irrelevant Actors?</i> (Cambridge University Press, 2014), pp. 1-16 (16 pages). - Michael Bothe, 'Verification of Facts', <i>Max Planck Encyclopedia of Public International Law [MPEPIL]</i> (16 pages). - ICTY, Defence Motion (12 pages). - ICTY, Prosecution Motion (42 pages). - ICTY, Trial Chamber Decision (15 pages)
<i>Tillegglitteratur</i>	-
Tillatte hjelpemidler til eksamen	
Ingen – eksamen er gjennomføring av prosedyrekonkurranse	

Om emnet

Generelle fakta om emnet		
Emnekode i FS (fylles inn etter eventuelt vedtak om opprettelse)	Fylles inn av admin	
Emnenavn – bokmål	Prosedyrekonkurranse	
Emnenavn – nynorsk	Prosedyrekonkurranse	
Emnenavn – engelsk	Moot Court	
Antall studiepoeng	10	
Eksamenssemester (sett kryss)	Høstsemesteret	☒
	Vårsemesteret	☒
Undervisningssemester (sett kryss)	Høstsemesteret	☒
	Vårsemesteret	☐
Studienivå (sett kryss)	BA (Bachelor)	☐
	MA (Master)	☒
Hvis emnet inngår i en profil/emnegruppe, oppgi hvilken.	Ingen profiltilknytning Kan inngå som valgemne innenfor alle spesialiseringene i PIL	
Opptak og adgang		
Hvordan oppnås studierett til emnet? Studieprogram, evt andre opptak.	Krever studierett til Masterstudiet i rettsvitenskap eller til LLM programmet PIL	
Har emnet obligatorisk undervisning?	Nei	
Forkunnskaper		
Obligatoriske	<p>■ Bestått 1. - 3. studieår i masterstudiet i rettsvitenskap (eller eksamener som kvalifiserer for fritak for disse) eller</p> <p>■ Fullført masterstudium i rettsvitenskap ved UiO (profesjonsstudium) eller tilsvarende</p> <p>Du er unntatt fra forkunnskapskravene hvis du går på et annet masterprogram ved UiO der juridiske valgemner er en obligatorisk del av programmet.</p>	
Anbefalte		
Faglig overlapp med andre emner		
List opp emner og angi overlapp i studiepoeng <2/3 overlapp = fullt overlapp Mellom 2/3 og 1/3 overlapp = halvt overlapp >1/3 overlapp = ingen overlapp	Emne	Studiepoeng
	Ingen	

Undervisning			
Undervisningsformer	Sett kryss	Antall timer	
- Forelesninger	x ☐	Felles undervisning med JUS5912 i høstsemesteret. I vårsemesteret tilbys inntil 4 timer undervisning.	
- Kurs/Seminar	☐		
- Frivillige kurs-/fak.oppgaver	☐		
- PBL-undervisning	☐		
- Basisgrupper	☐		
-Veiledning	x ☐	Veiledning av interne eller eksterne lærere i forbindelse med forberedelser til skriftlige innlegg eller gjennomføring av muntlige innlegg. Begrenset til et samlet makstak på 200 klokketimer registrert i undervisningsregnskapet for året.	
Beskriv eventuelle obligatoriske arbeidskrav eller undervisning	Ingen		
Eksamen			
Eksamensform	Deltagelse i godkjent prosedyrekonkurranse , ansvarlig faglærer gjennomgår også prosesskriv		
Eksamenstid	Avhenger av konkurransen		
Karakterregel (sett kryss)	A-F (bokstavkarakter)	☐	
	Bestått/Ikke bestått	x ☐	
Gis det utsatt eksamen? (sett kryss)	Ja	☐	
	Nei	x ☐	
Inngår emnet i kvoteordning for gjentak av bestått eksamen? Gjelder emner som kan inngå i graden Master i rettsvitenskap	Ja		
Språk i undervisning, litteratur og eksamen			
	Norsk	Engelsk	
- Undervisning	x ☐	x ☐	Undervisning på JUS5912 foregår på engelsk, til nordiske konkurranser forbereder studentene seg på norsk, til engelske konkurranser forbereder de seg på engelsk
- Litteratur (pensum)	☐	x ☐	Det er samme pensumlitteratur som er oppgitt til JUS5912
- Eksamensoppgave	☐	☐	Vil avhenge av konkurransen
- Eksamensbesvarelse	☐	☐	Vil avhenge av konkurransen

Studiebarometeret 2016

Resultater for Det juridiske fakultet

PMR 07.02.16

Svarprosent

- **Totalt på fakultetet: 28 % (327)**
- Master i rettsvitenskap: 27 % (248)
- PIL: 48 % (10)
- ICTL: 29 % (7)
- HUMR: 45 % (14)

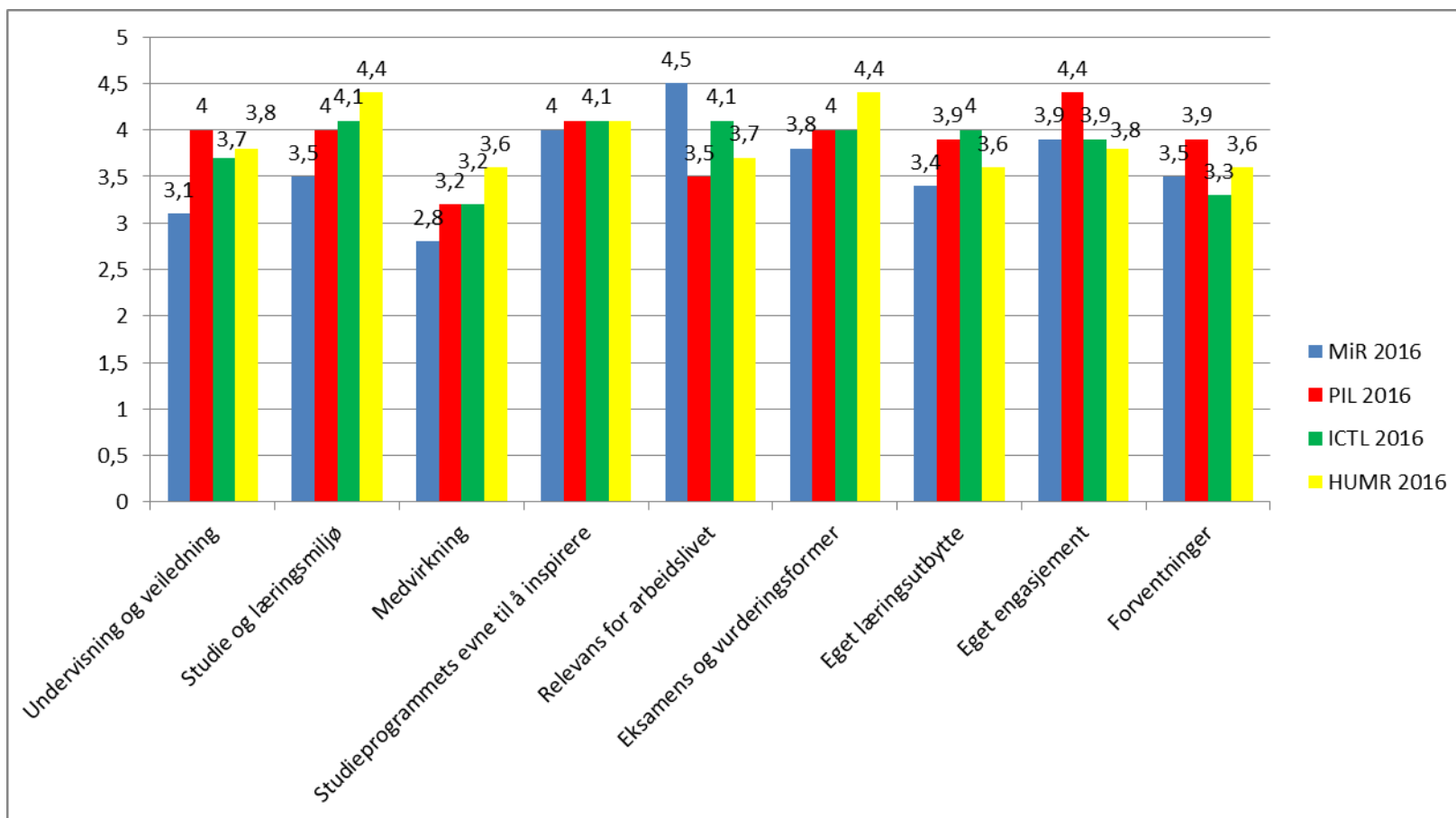
- UiO: 38 % (2518)

Ved for lav svarprosent foreligger det ikke rapport

Publiseres på www.studiebarometeret.no 6. februar

Indeksverdier sammenlikning²³ studieprogram 2016

Indikatorverdiene gir et gjennomsnitt av svar på flere ulike spørsmål under hver kategori. 1 er dårligste score , 5 er best.

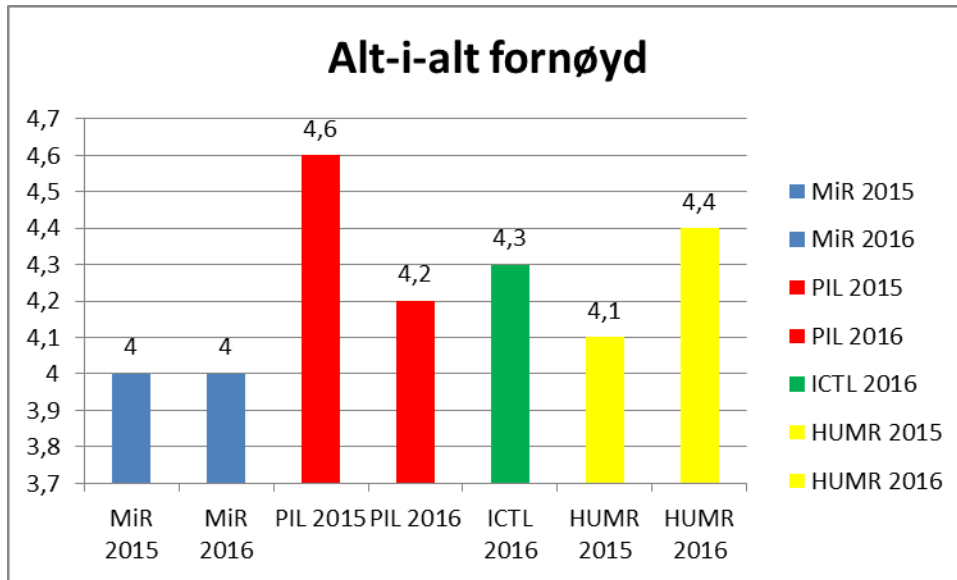

Indeksverdier²⁴ sammenliknet 2015-2016

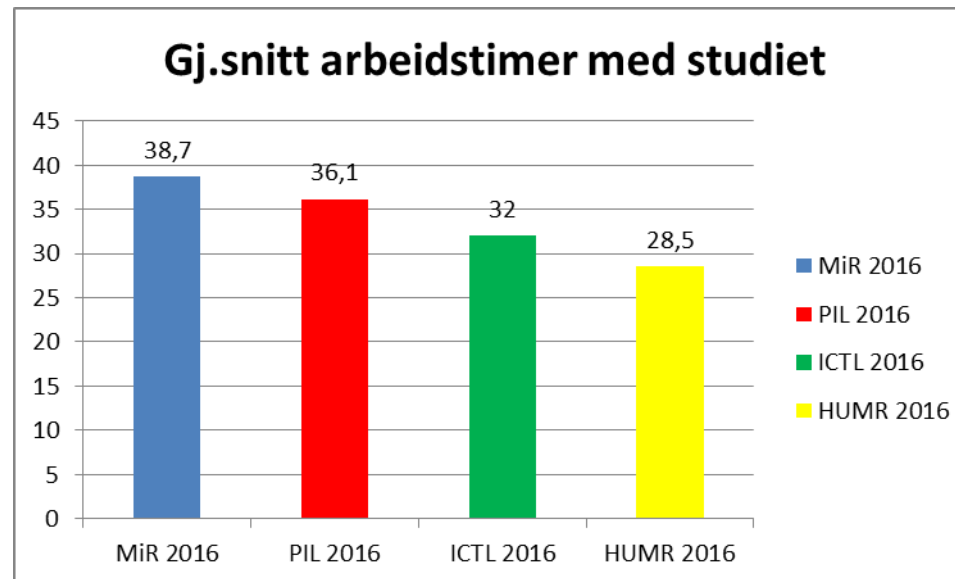
Resultatene på indikatornivå er i stor grad stabile fra tidligere år, med noen unntak

	MiR 2015	MiR 2016	PIL 2015	PIL 2016	ICTL 2016	HUMR 2015	HUMR 2016
Undervisning og veiledning	3,3	3,1	4,1	4	3,7	3,7	3,8
Studie og læringsmiljø	3,5	3,5	4,5	4	4,1	4,1	4,4
Medvirkning	3	2,8	3,7	3,2	3,2	3,6	3,6
Studieprogrammets evne til å inspirere	4	4	4,4	4,1	4,1	4	4,1
Relevans for arbeidslivet	4,7	4,5	4,4	3,5	4,1	4,2	3,7
Eksamens og vurderingsformer	3,8	3,8	4,2	4	4	3,9	4,4
Eget læringsutbytte	3,3	3,4	3,9	3,9	4	3,8	3,6
Eget engasjement	3,8	3,9	4,4	4,4	3,9	4,4	3,8
Forventninger		3,5		3,9	3,3		3,6

KDs indikatorer

Gj.snitt UiO: 4,1

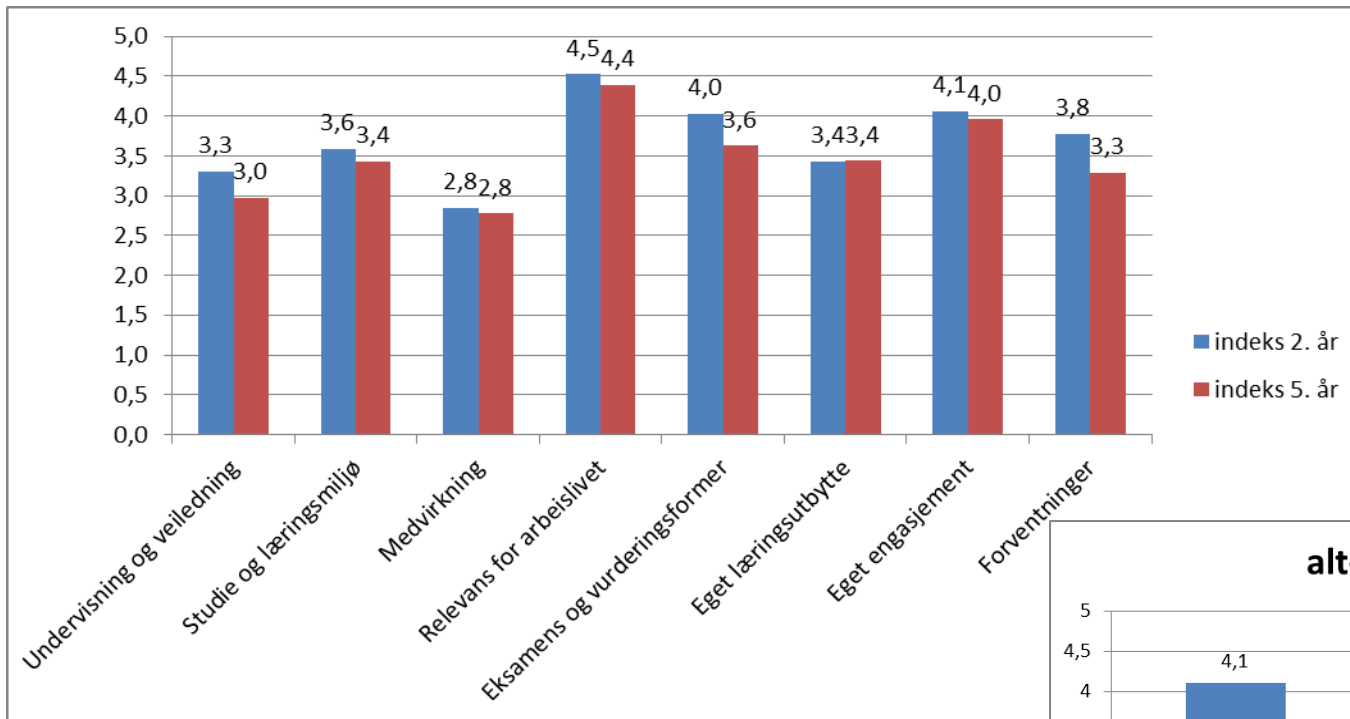
* Timer til undervisning og selvstudier per uke

Gj.snitt UiO: 35,1

Sammenlikning indeks 2. og 5. år MiR

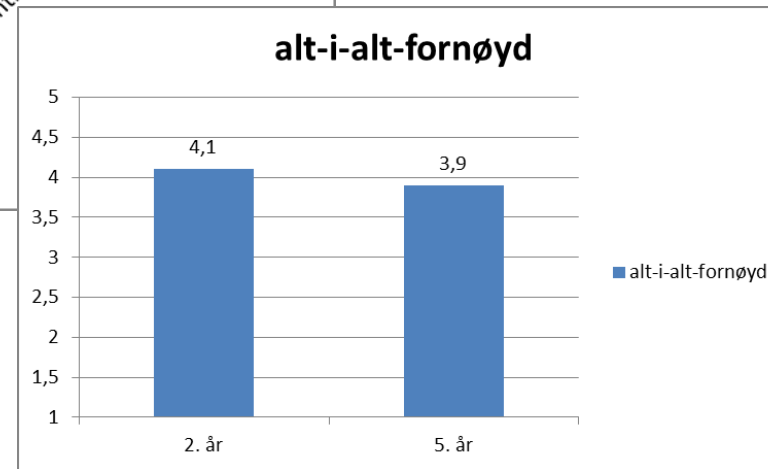
Det er noe variasjon mellom svar fra 2. og 5. årsstudenter.

2. årsstudenter er bl.a mer fornøyd med undervisning/veiledning og vurderingsformer, og opplever at de faglig ansatte har høyere forventninger til dem

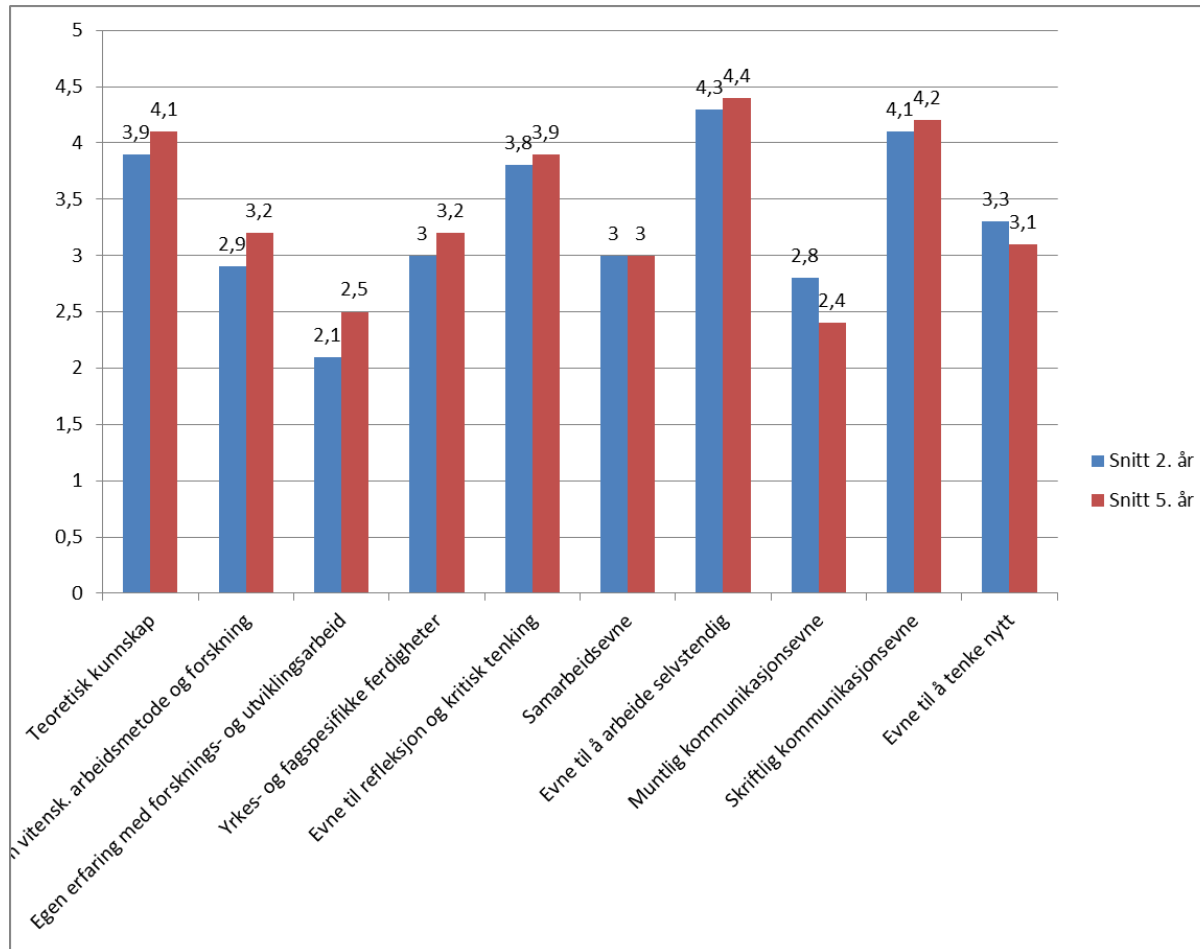
2. år: ca 130 svarende

5. år: ca 117 svarene

Sammenlikning LUB 2. og 5. år MiR

Tilfredsheten med læringsutbyttet er på de fleste spørsmål økende fra 2. til 5. år. Muntlig kommunikasjonsevne går ned fra 2,8 til 2,4. Evne til å tenke nytt går også noe ned.

Spørsmål: «Hvor tilfreds er du med eget læringsutbytte hittil i studiet, når det gjelder (...)»

Sammenlikning indekser mellom studiesteder

Rettsvitenskap ved UiO ligger generelt lavere enn UiB og UiT, med unntak av yrkesrelevans.

Kilde:
http://www.studiebarometeret.no/no/Sammenligne/1120_MAJUR/1130_IMA-JUS/1110_JFM5-RV

Sammenlikning LUB mellom studiesteder

Rettsvitenskap ved UiO scorer en del lavere enn UiB og UiT på flere av spørsmålene om læringsutbytte.

Hvis du ønsker å vite hvilke spørsmål indeksene består av kan du trykke på disse under.

	Integrert masterprogram i rettsvitenskap Master, Universitetet i Bergen	Rettsvitenskap (jus) - master (5-årig) Master, UiT - Norges arktiske universitet	Rettsvitenskap (jus) Master, Universitetet i Oslo	Gjennomsnitt Av alle Rettsstudiet
LÆRINGSUTBYTTE 	3,7	3,7	3,4	3,6

Indeksen er sammensatt av spørsmålene: "Hvor tilfreds er du med eget læringsutbytte hittil i studiet, når det gjelder..."
NB! Pga en feil i databehandlingen i 2015, kan ikke data på 4 spørsmål vises for studier hvor svardata fra 2016 er slått sammen med svardata fra 2015. I tidsrevisning vises ikke tall på disse fire spørsmålene for 2015. Indeksverdien, basert på alle de 10 spørsmålene, kan likevel beregnes.
1 = ikke tilfreds 5 = svært tilfreds)

Teoretisk kunnskap	4,1	4,0	4,0	4,1
Kunnskap om vitenskapelig arbeidsmetode og forskning	3,5	3,3	3,1	3,2
Egen erfaring med forsknings- og utviklingsarbeid	2,7	2,8	2,5	2,6
Yrkes- og fagspesifikke ferdigheter	3,2	3,4	3,1	3,2
Evne til refleksjon og kritisk tenkning	4,1	4,0	3,9	4,0
Samarbeidsevne	3,5	3,7	3,0	3,3
Muntlig kommunikasjonsevne	3,1	4,0	2,6	3,1
Skriftlig kommunikasjonsevne	4,5	4,1	4,2	4,3
Evne til å tenke nytt	3,6	3,5	3,2	3,4
Evne til å jobbe selvstendig	4,4	4,3	4,4	4,4

Kilde:
http://www.studiebarometeret.no/no/Sammenligne/1120_MAJUR/1130_IMA-JUS/1110_JFM5-RV

Studiebarometeret

Studiebarometerets studentundersøkelse presenteres på studiebarometeret.no. NOKUT gjennomfører den nasjonale spørreundersøkelsen om studentenes opplevde studiekvalitet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet.

Om rapporten

Rapporten er laget for å hjelpe institusjonene i kvalitetsarbeidet, institusjonene får i tillegg anonymiserte rådata. Det utarbeides ikke rapporter eller vises data for program/enheter med færre enn 6 svarende. Noen få spørsmål er ikke inkludert i rapporten. Praksissspørsmålene finnes bare i programrapportene. Data på alle spørsmålene vil finnes i rådataene. Tallene i rapporten kan i noen tilfeller avvike noe fra tallene i nettportalen. Dette skyldes at tallene i rapporten kun baserer seg på 2016-data, mens vi slår sammen data for de to siste årene for små programmer i nettportalen.

Hvem inngår?

Undersøkelsen ble gjennomført for fjerde gang høsten 2016, og gikk ut til ca. 64 000 studenter. Alle studenter i andre studieår på bachelor- og masterprogram, samt studenter i sitt femte studieår på integrerte masterprogram og lange profesjonsutdanninger, ble invitert til å svare på skjema.

Om svarprosenten

Svarprosenten som vises i denne rapporten baserer seg på alle respondenter som har startet å besvare undersøkelsen. Frafallet i skjemautfyllingen blant disse, frem til spørsmålet om overordnet tilfredshet, er på ca. 5 prosent. De aller fleste respondentene fyller ut hele eller nesten hele skjemaet.

Tema for undersøkelsen

Undersøkelsen tar for seg ulike sider av studiekvalitet, i tillegg finnes mange spørsmål om engasjement, motivasjon og tidsbruk. Spørreskjemaet er rettet mot studieprogramnivå og stiller de samme spørsmålene til alle studenter, uavhengig av type studieprogram. Unntaket er spørsmålene om praksis, som bare går til studenter som har hatt erfaring med praksis. Skjemaet baserer seg på erfaringer fra norske og utenlandske spørreskjema, og er kommet til som et resultat av et samarbeid mellom NOKUT og sektoren. Vi bruker primært en 5-delt Likert-skala, der 5 er mest fornøyd / mest enig.

Studiebarometeret.no

I nettportalen er det mulig å sammenligne studieprogram mellom institusjoner. Portalen er et verktøy for høyskoler, universitet og andre som ønsker å finne informasjon om studentenes oppfatninger av kvaliteten. 2016-tallene blir publisert på nettportalen 6. februar 2017. Portalen inneholder tidsserier og detaljerte data (standardavvik, svarfordeling m.m.) per spørsmål per studieprogram (klikk på «> Detaljert informasjon» til høyre under søylediagrammene).

Mer informasjon: <http://www.nokut.no/no/Om-Studiebarometeret/>

I denne rapporten presenteres resultatene fra Studiebarometeret 2016. Øverst til venstre står navn på studieprogram og institusjon denne rapporten gjelder for. Resultatene presenteres tematisk, slik det fremgår av overskriften øverst på hver side. Informasjon om antall respondenter i undersøkelsen og svarprosent finnes på forsiden av rapporten.

TOPP OG BUNN

På side 4 vises de fem spørsmålene som skårer høyest og lavest i undersøkelsen. Grønt indikerer de mest positive resultatene, mens rødt de mest negative. På side 5 vises de fem spørsmålene som avviker mest fra det nasjonale gjennomsnittet.

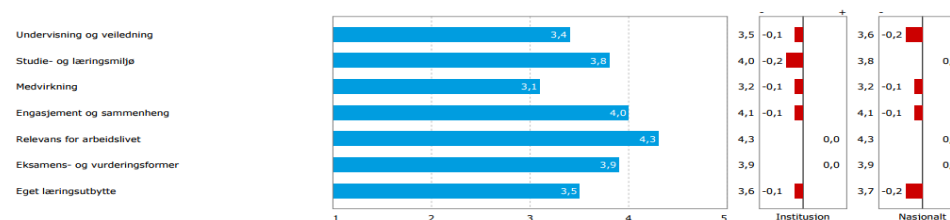
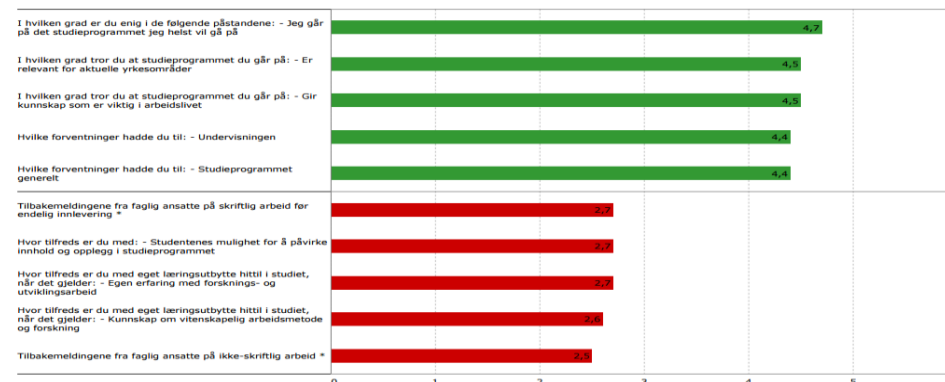
RESULTATER PÅ HOVEDOMRÅDER

Rapporten oppsummerer resultatene av undersøkelsens hovedområder. Indikatorene er beregnet ved å legge sammen vurderingen av alle enkeltspørsmålene innenfor hvert tema og er gjennomsnittsverdier for studieprogrammet.

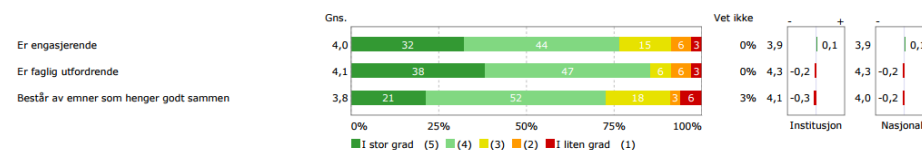
Til høyre for figuren sammenlignes resultatene med fjorårets tall, gjennomsnitt for institusjonen og med nasjonale gjennomsnitt. Grønt indikerer positive avvik, mens rødt indikerer negative avvik.

RESULTAT OPPDELT PÅ UNDERENHET

Hoveddelen av rapporten består av resultater på enkeltspørsmål. Øverst på hver side vises hvilket hovedområde spørsmålene tilhører. Resultatene blir presentert grafisk som frekvenser (dvs svarfordeling). Positive svar er markert med grønne farger, mens svar i lavere kategorier markert med gule/oranje/røde farger. Svaralternativet "Vet ikke" er ikke inkludert i svarfordelingen, men denne andelen vises til høyre for figuren. Lengst til høyre for figuren sammenlignes studieprogrammet med resultatet fra 2015, institusjonen og med nasjonale gjennomsnitt. Til venstre for figuren vises gjennomsnitt for spørsmålet.

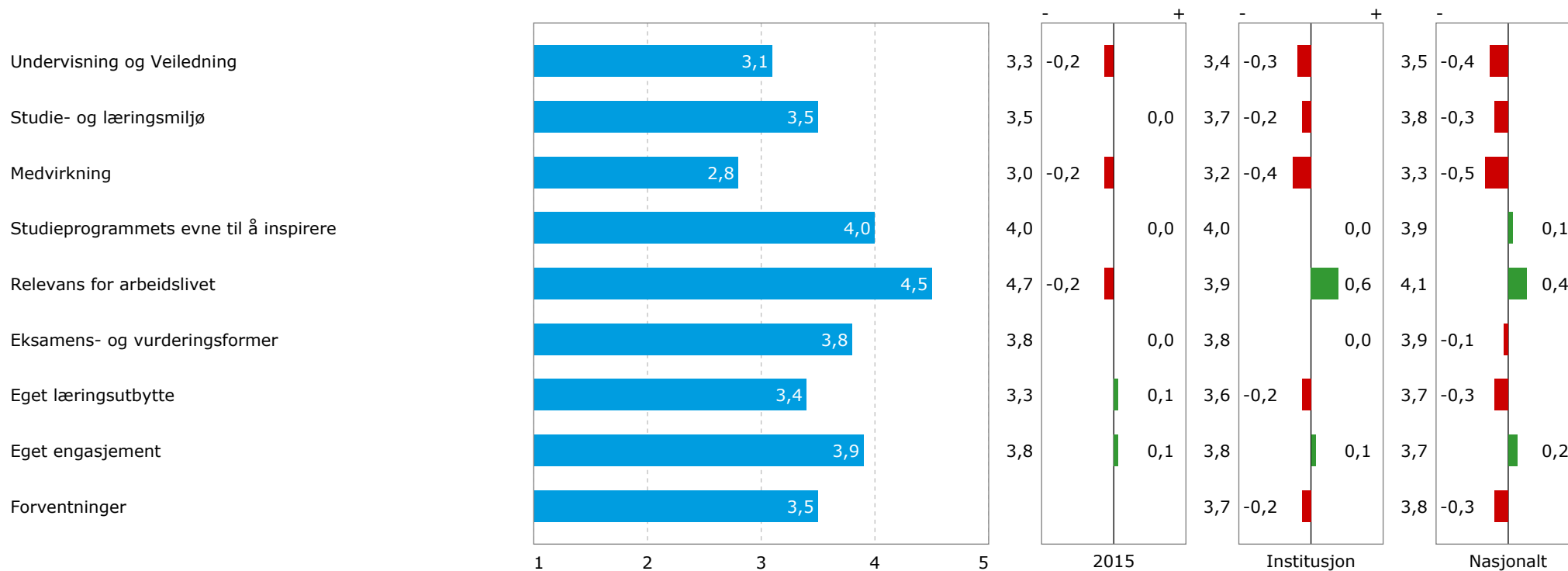

I hvilken grad mener du at studieprogrammet:

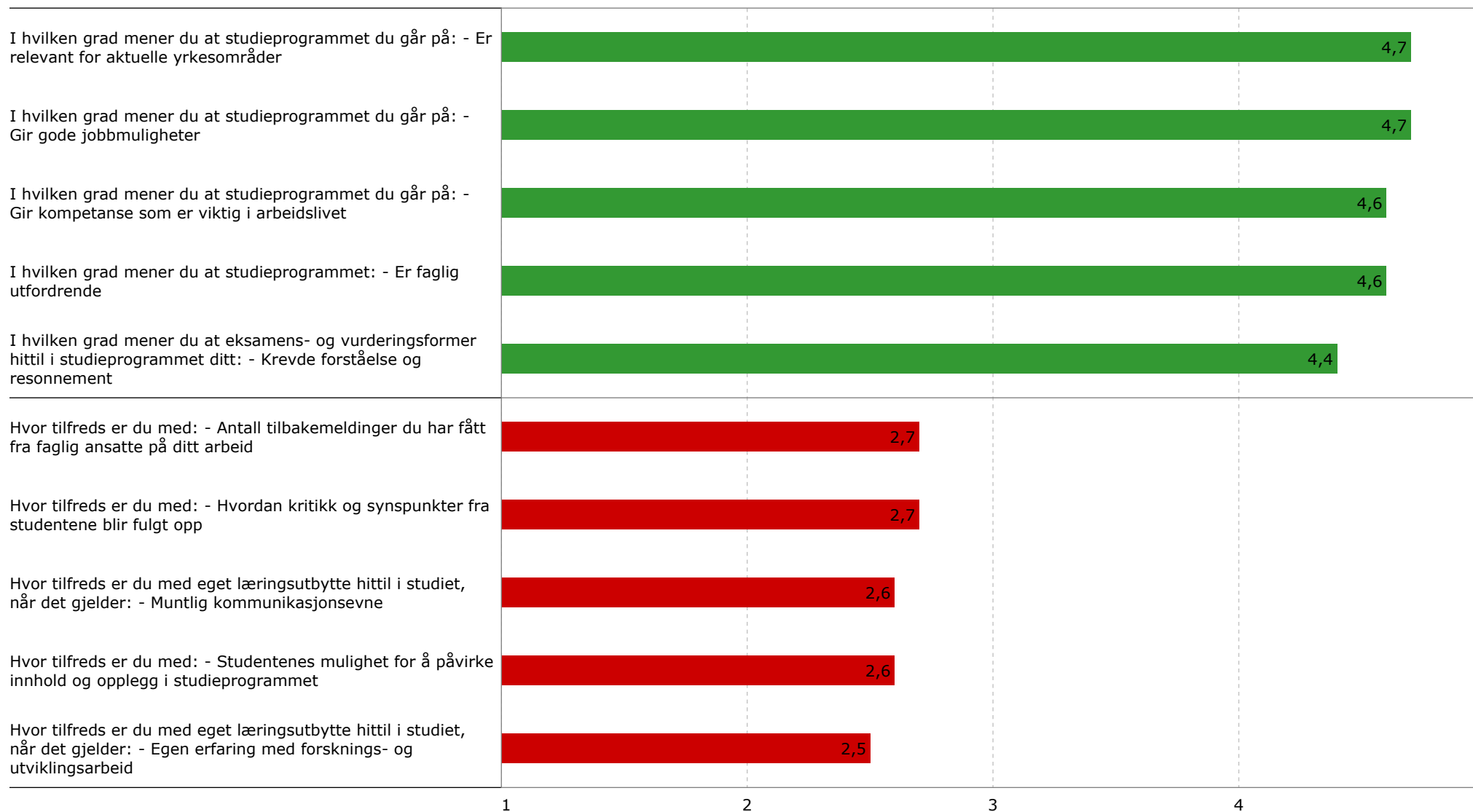

Enkelt spørsmålene i undersøkelsen er gruppert i hovedområder. Hvert hovedområde består av flere enkeltspørsmål innenfor et overordnet tema.

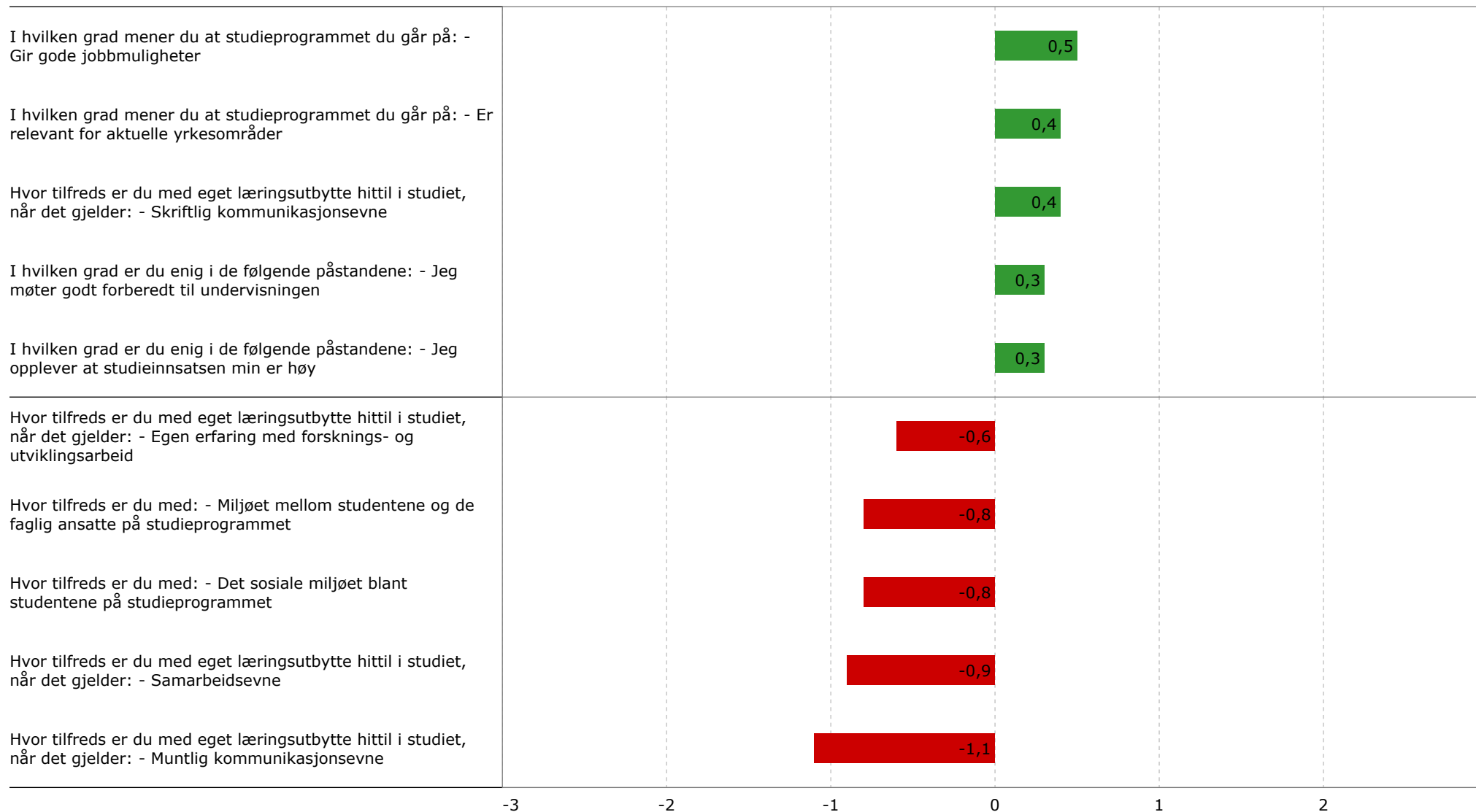

Nedenfor vises de fem enkeltspørsmålene som blir vurdert høyest og lavest av studentene. Spørsmålene kan være en indikasjon på styrker og utfordringer.

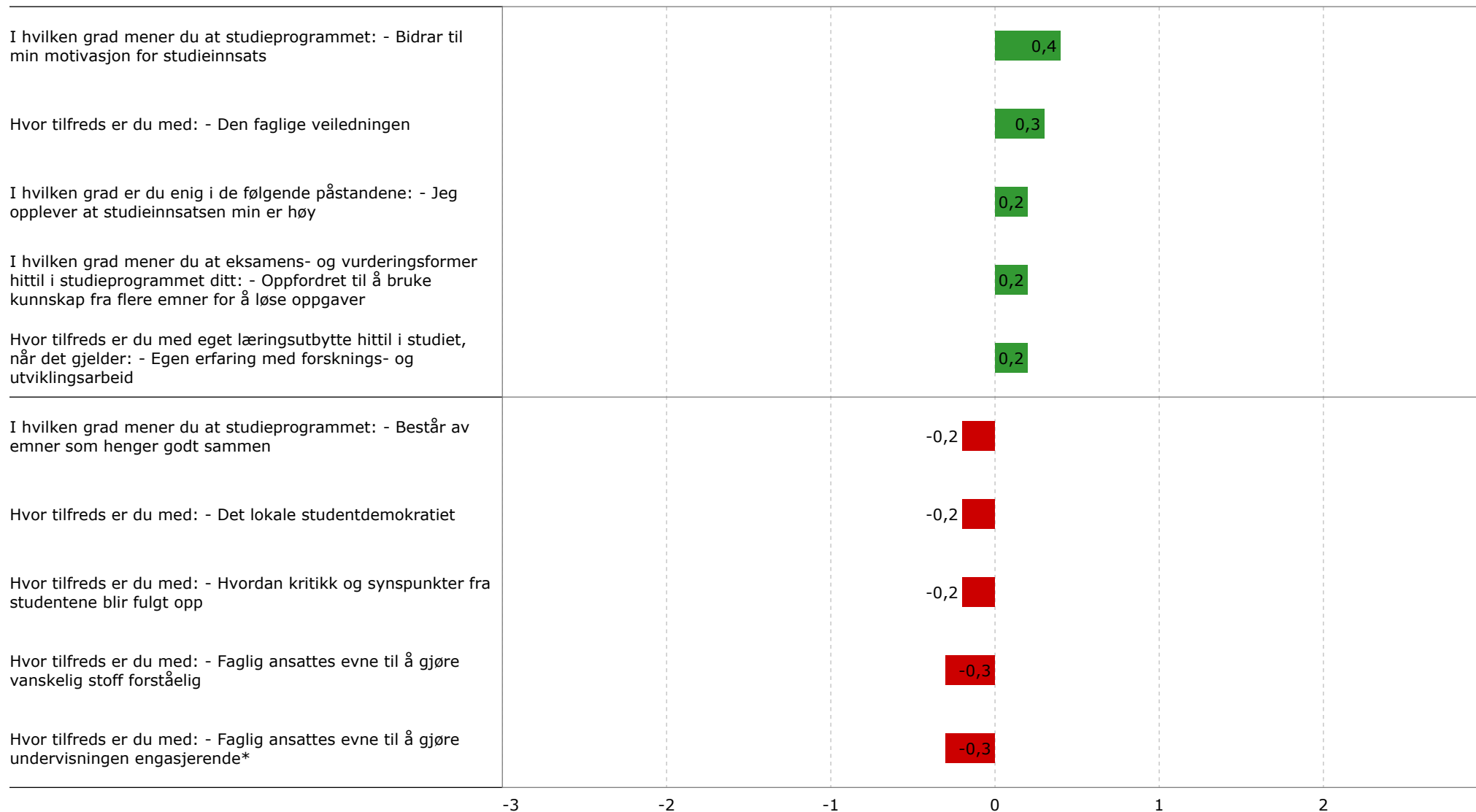

Nedenfor vises de fem enkeltpørsmålene som avviker mest positivt og mest negativt sammenlignet med det nasjonale gjennomsnittet.

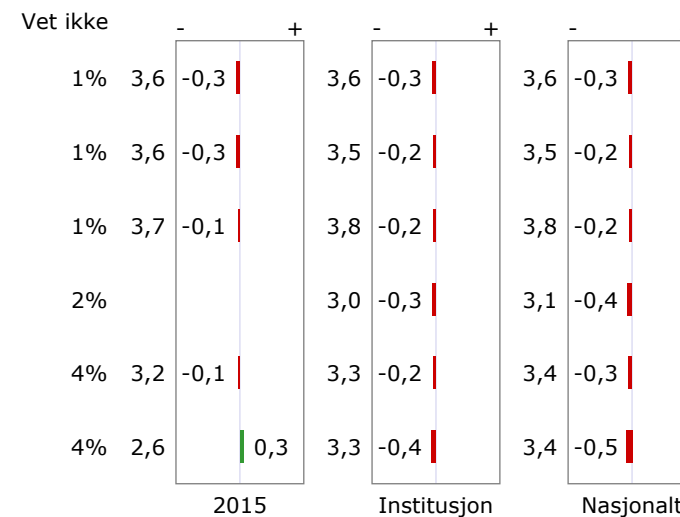
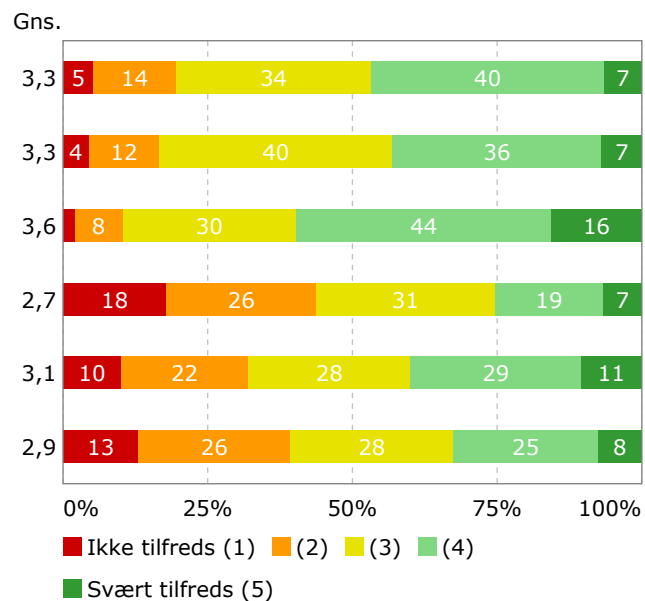
Nedenfor vises de fem enkeltspørsmålene som avviker mest positivt og mest negativt sammenlignet med resultatet fra 2015.

Hvor tilfreds er du med:

- Faglig ansattes evne til å gjøre undervisningen engasjerende*
- Faglig ansattes evne til å gjøre vanskelig stoff forståelig
- Hvordan undervisningen dekker studieprogrammets lærestoff (pensum)
- Antall tilbakemeldinger du har fått fra faglig ansatte på ditt arbeid
- De faglig ansattes evne til å gi konstruktive tilbakemeldinger på arbeidet ditt
- Den faglige veiledningen

*Med faglig ansatte mener vi faglærere, studentassistenter, laboratorieassistenter og andre faglig ansatte som bidrar i undervisningen.

Hvor tilfreds er du med:

Det sosiale miljøet blant studentene på studieprogrammet

Det faglige miljøet blant studentene på studieprogrammet

Miljøet mellom studentene og de faglig ansatte på studieprogrammet

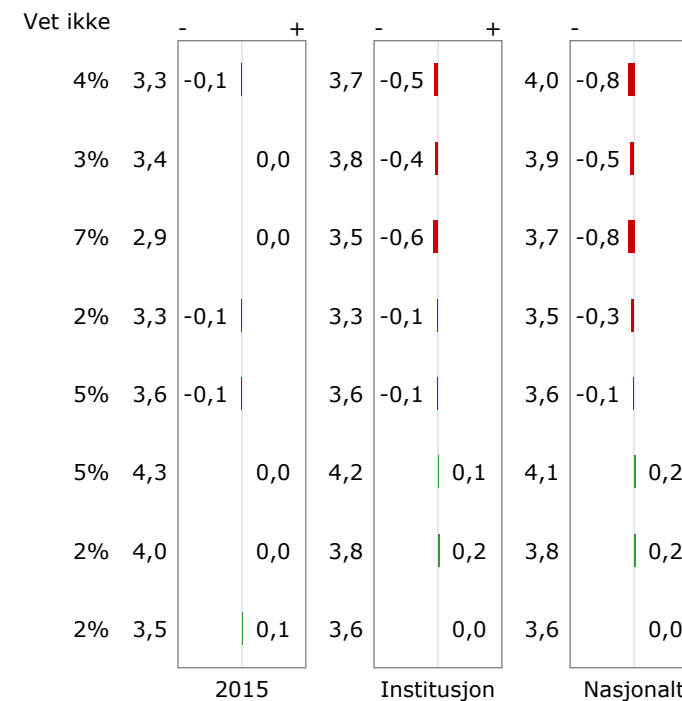
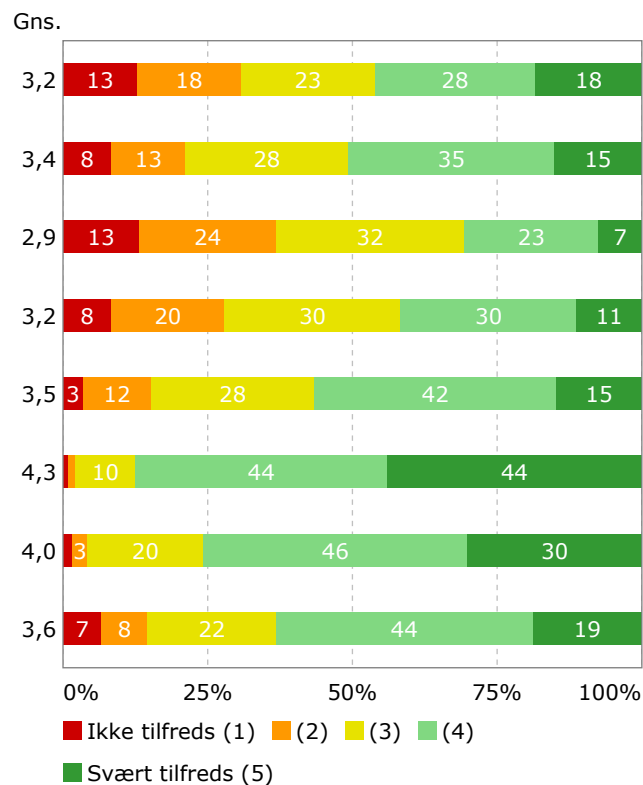
Lokaler for undervisning og øvrig studiearbeid

Utstyr og hjelpemidler i undervisningen

Bibliotek og bibliotekstjenester

IKT-tjenester (f.eks. læringsplattformer, programvare og pc-tilgang)

Studieadministrasjon og informasjon

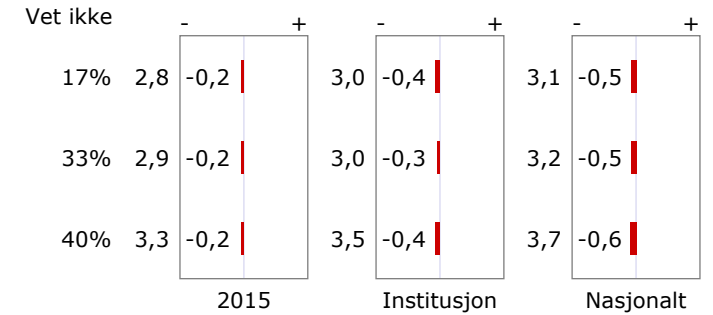
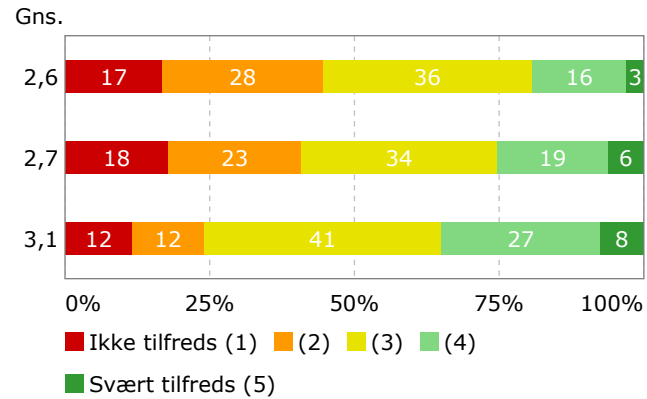

Hvor tilfreds er du med:

Studentenes mulighet for å påvirke innhold og opplegg i studieprogrammet

Hvordan kritikk og synspunkter fra studentene blir fulgt opp

Det lokale studentdemokratiet

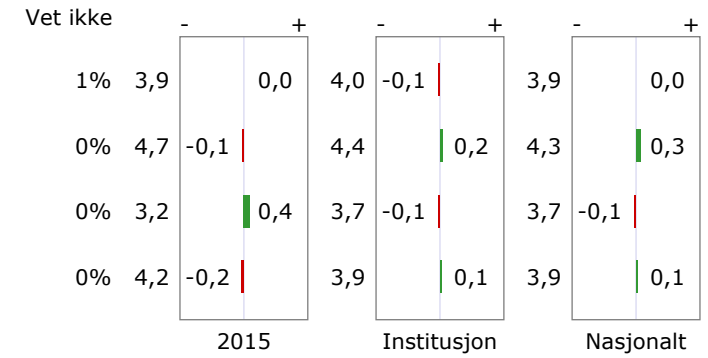
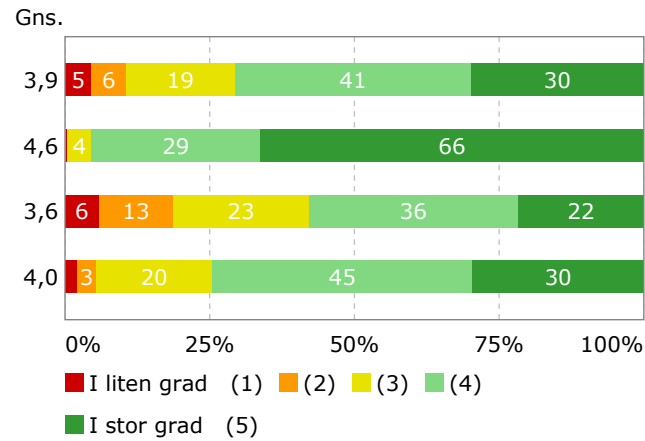
I hvilken grad mener du at studieprogrammet:

Er stimulerende

Er faglig utfordrende

Bidrar til min motivasjon for studieinnsats

Består av emner som henger godt sammen

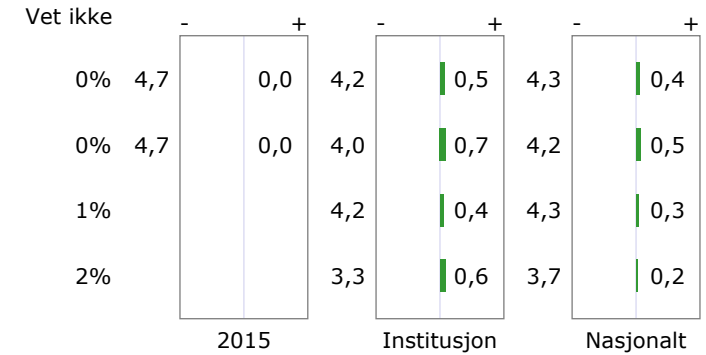
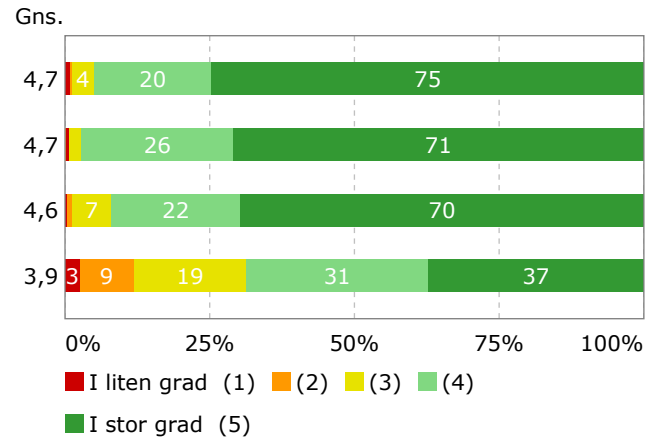
I hvilken grad mener du at studieprogrammet:

Er relevant for aktuelle yrkesområder

Gir gode jobbmuligheter

Gir kompetanse som er viktig i arbeidslivet

Har godt samarbeid med arbeidslivet

I hvilken grad mener du at eksamens- og vurderingsformer hittil i studieprogrammet ditt:

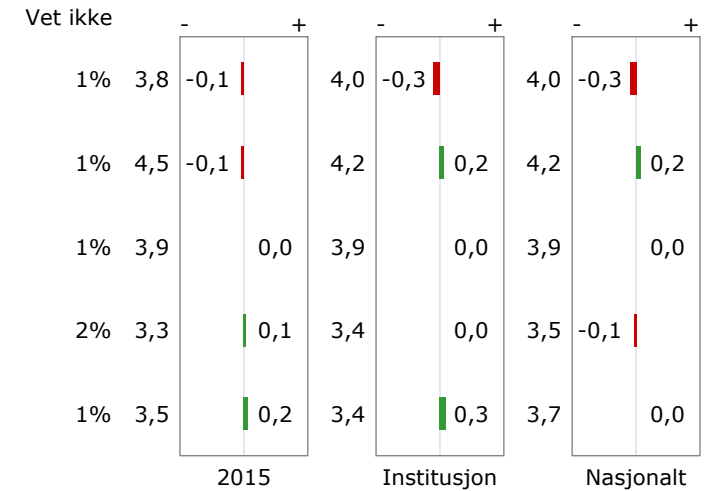
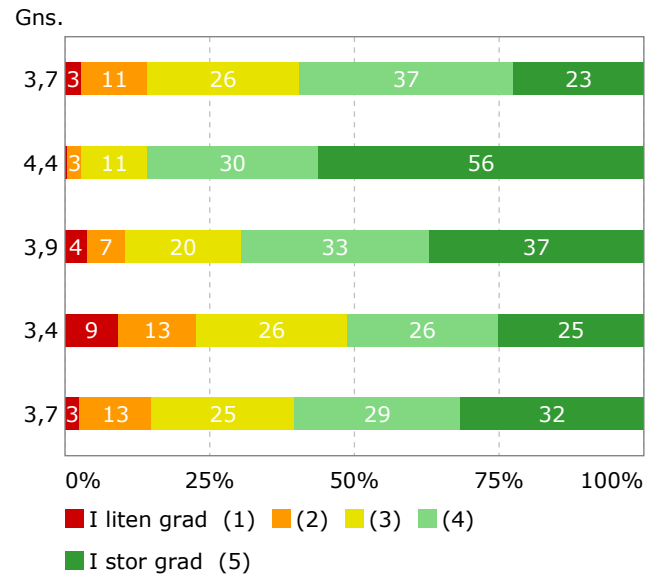
Handlet om sentrale deler av lærestoffet (pensum)

Krevde forståelse og resonnement

Oppfordret til refleksjon og kritisk tenkning

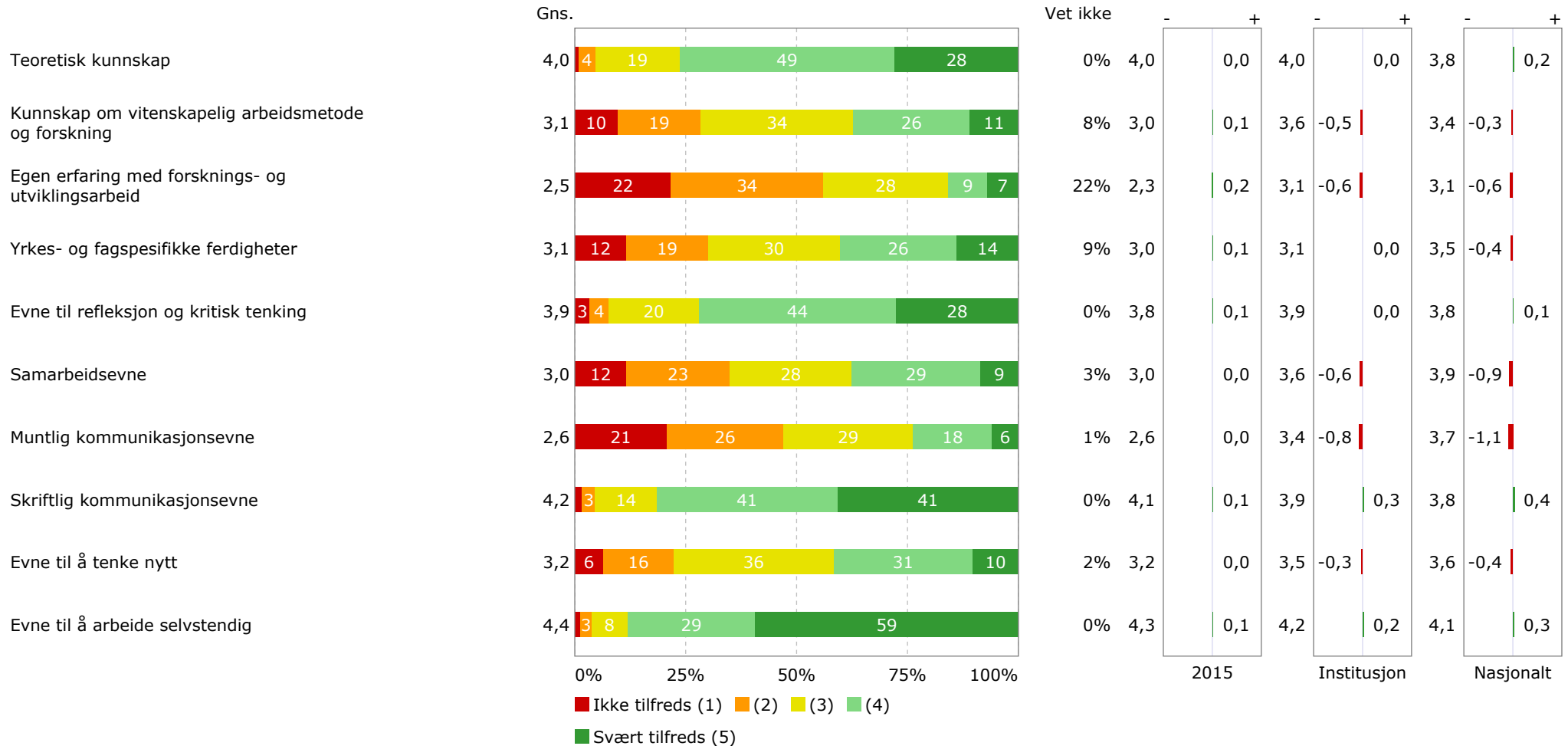
Krevde at du tenkte kreativt/nytt

Oppfordret til å bruke kunnskap fra flere emner for å løse oppgaver

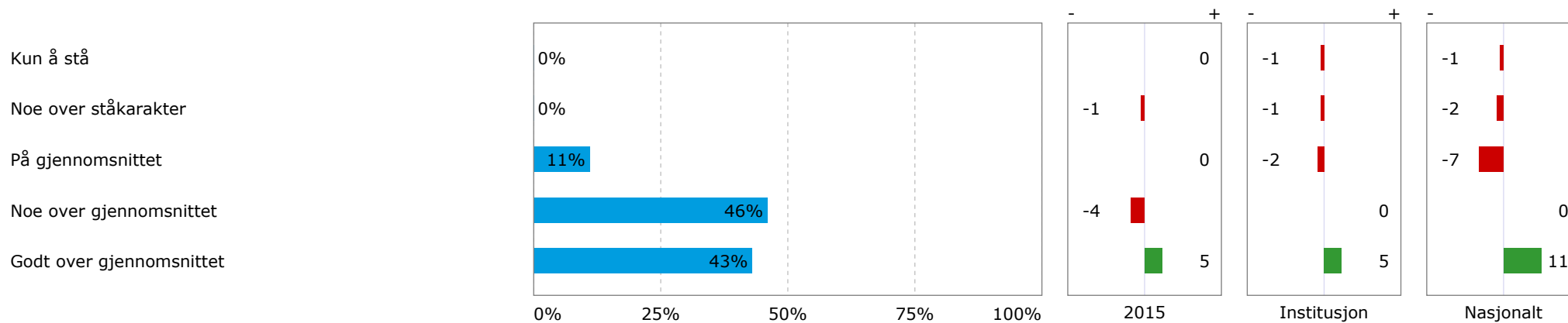

Hvor tilfreds er du med eget læringsutbytte hittil i studiet, når det gjelder:

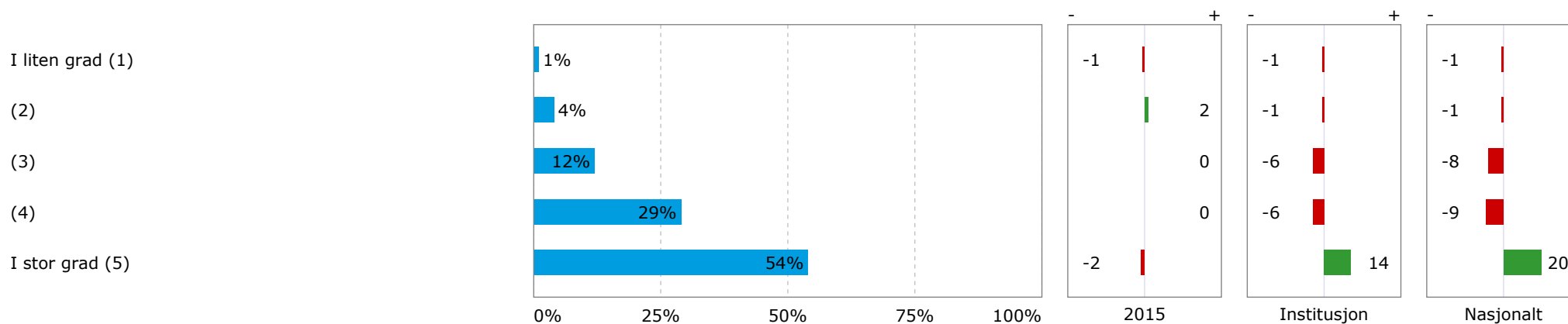

Hvilket mål har du til dine karakterer?

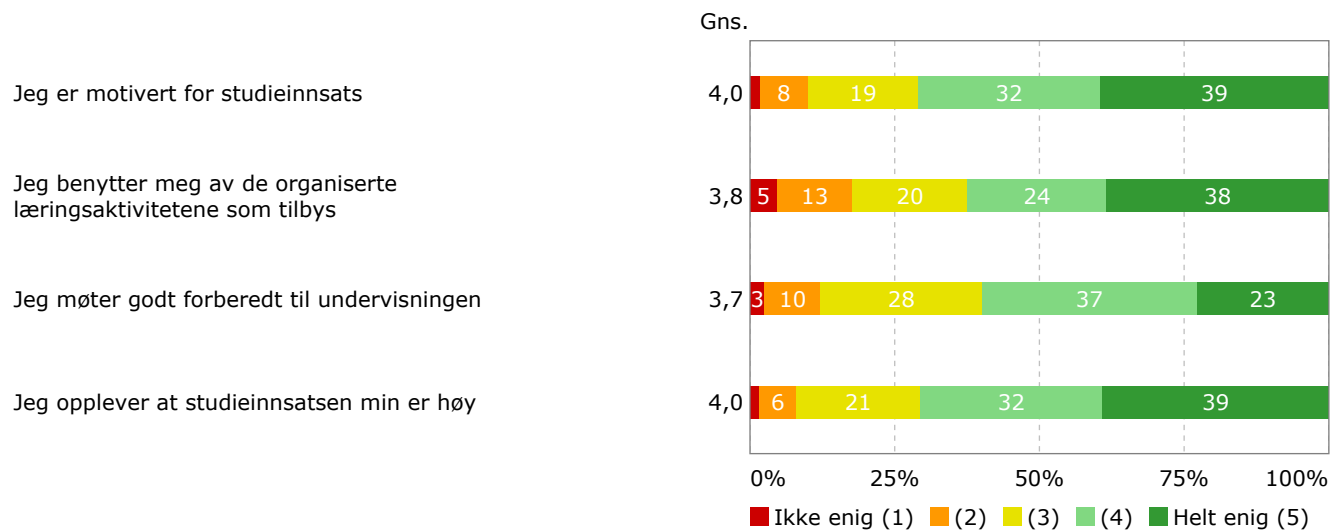

Det er krevende å nå karaktermålene mine:

I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

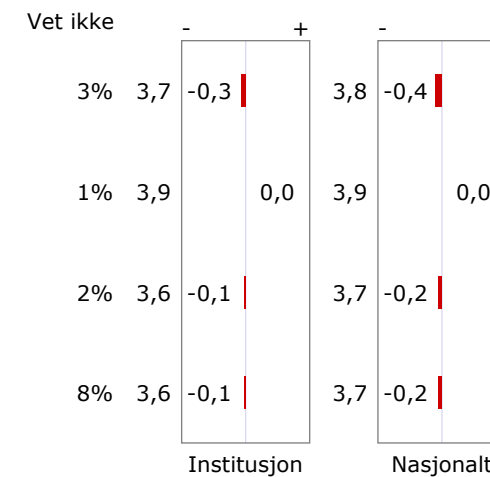
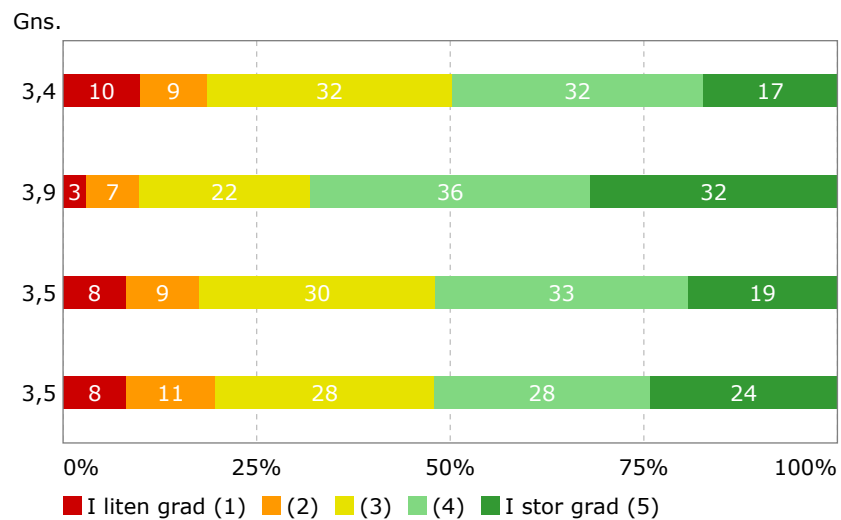
I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

Jeg opplever at de faglig ansatte stiller klare forventninger til meg som student

De faglig ansatte forventer at jeg stiller forberedt til organiserte læringsaktiviteter

De faglig ansatte forventer at jeg deltar aktivt i organiserte læringsaktiviteter

De faglig ansatte har høye faglige ambisjoner på vegne av meg som student

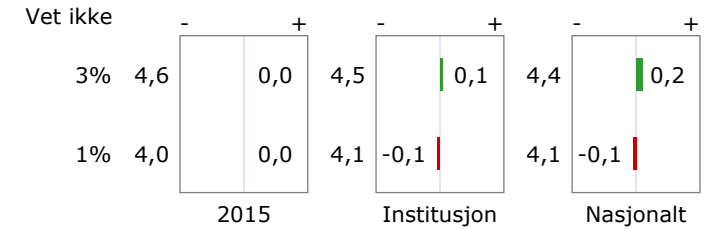
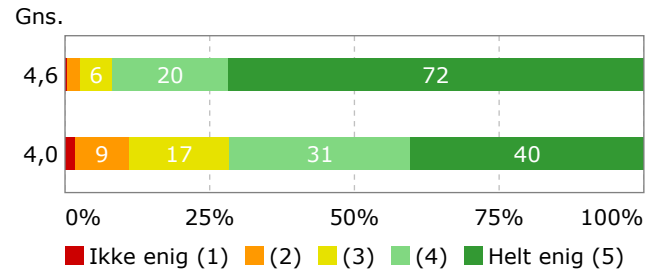

I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

Jeg går på det studieprogrammet jeg helst vil gå på

Jeg er, alt i alt, tilfreds med studieprogrammet jeg går på

I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

Engelsk (eller andre ikke-skandinaviske språk) brukes ofte som undervisningsspråk

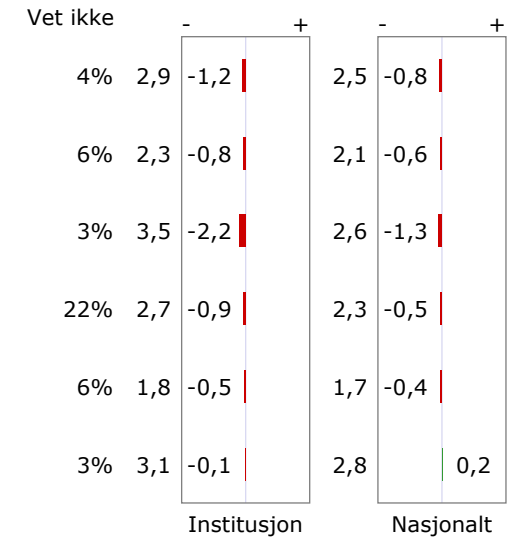
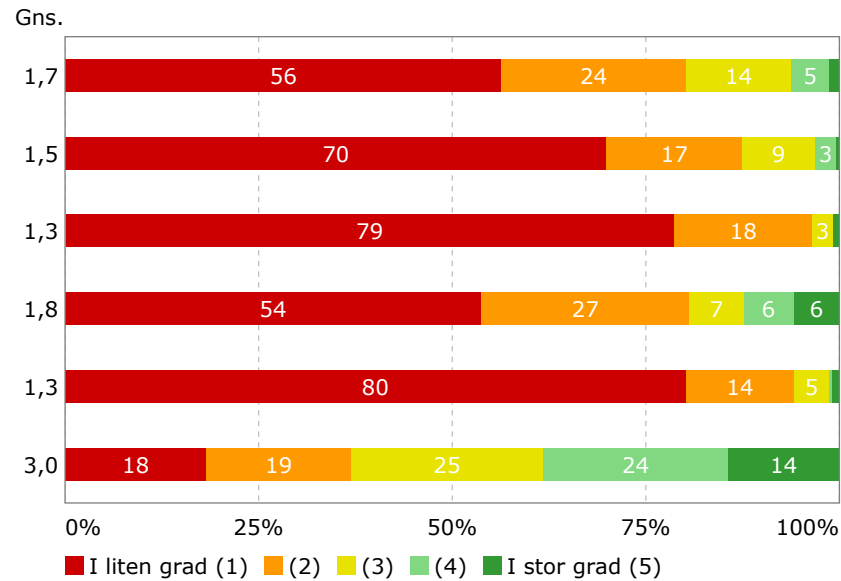
Studieprogrammet har ofte hatt utenlandske (gjeste)forelesere

Pensum er hovedsakelig på engelsk (eller andre ikke-skandinaviske språk)

Internasjonale studenter beriker det faglige miljøet på studieprogrammet

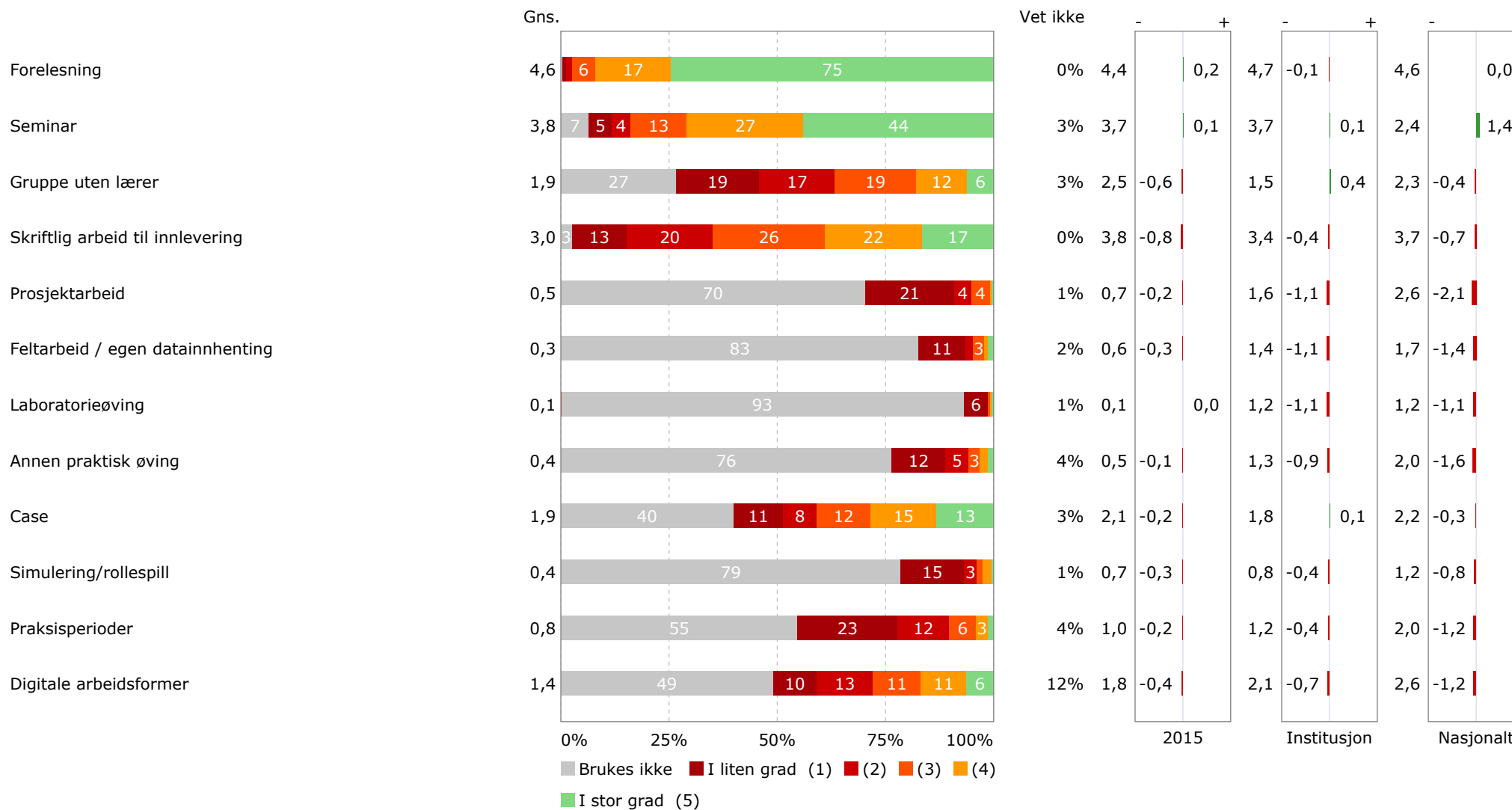
Jeg deltar ofte på faglige aktiviteter med internasjonale studenter

Jeg er godt informert om mulighetene til utveksling i utlandet

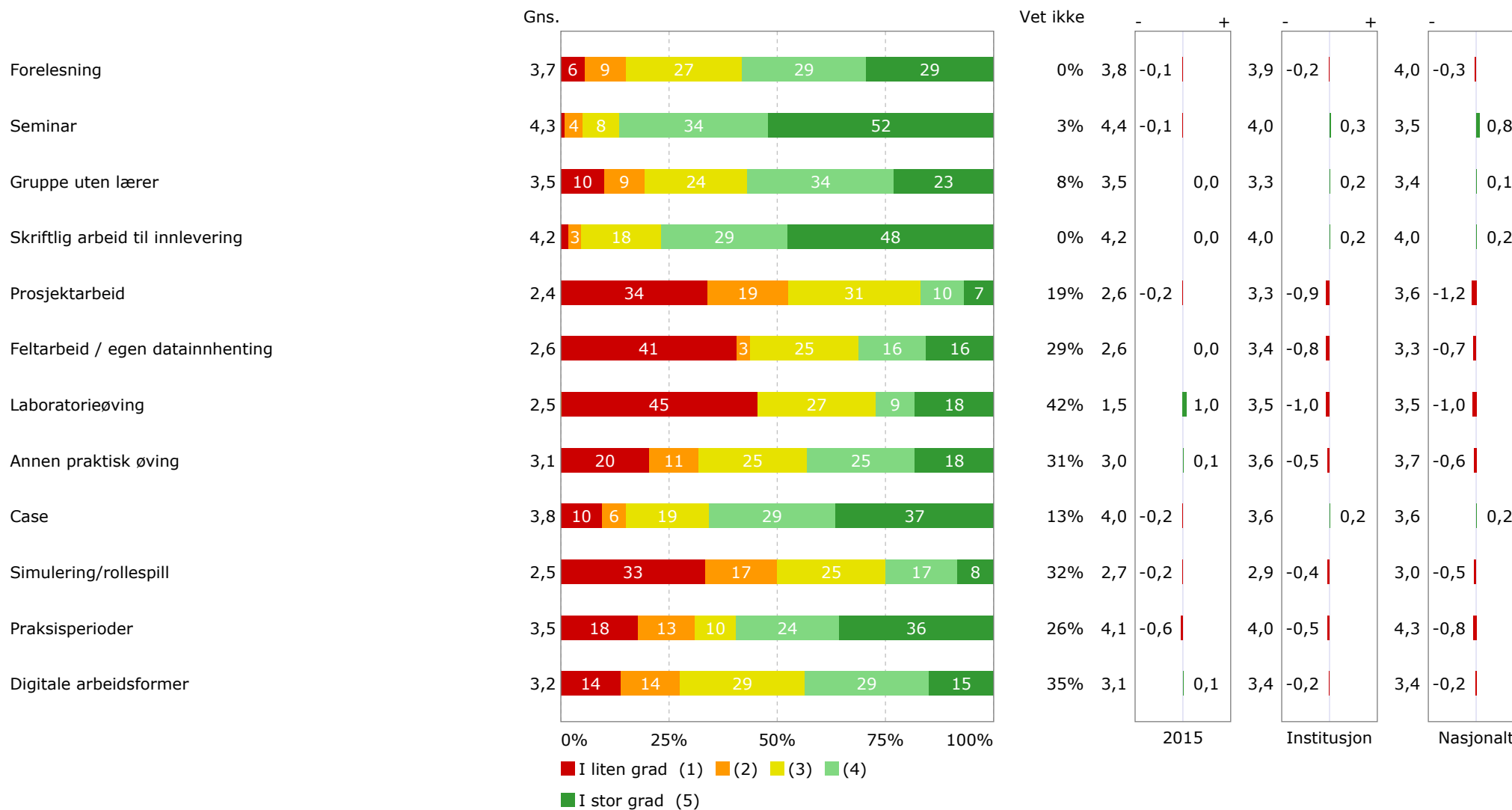

I hvilken grad brukes disse undervisnings- og arbeidsformene i studieprogrammet ditt?

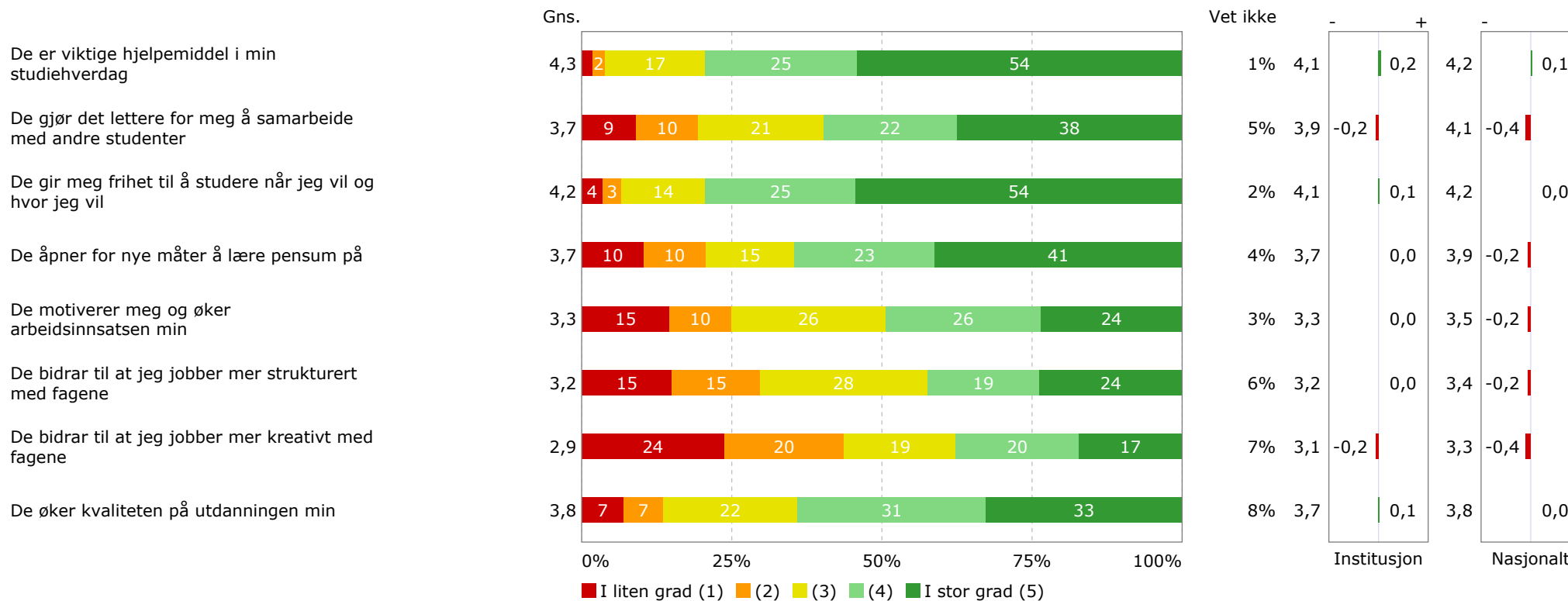

I hvilken grad bidrar disse undervisnings- og arbeidsformene til din læring?

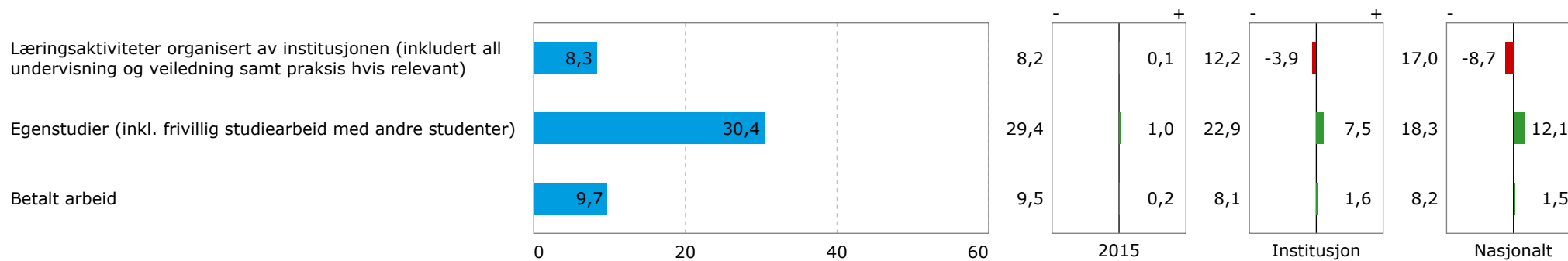

I hvilken grad er du enig i følgende påstander om bruk av digitale verktøy/medier?

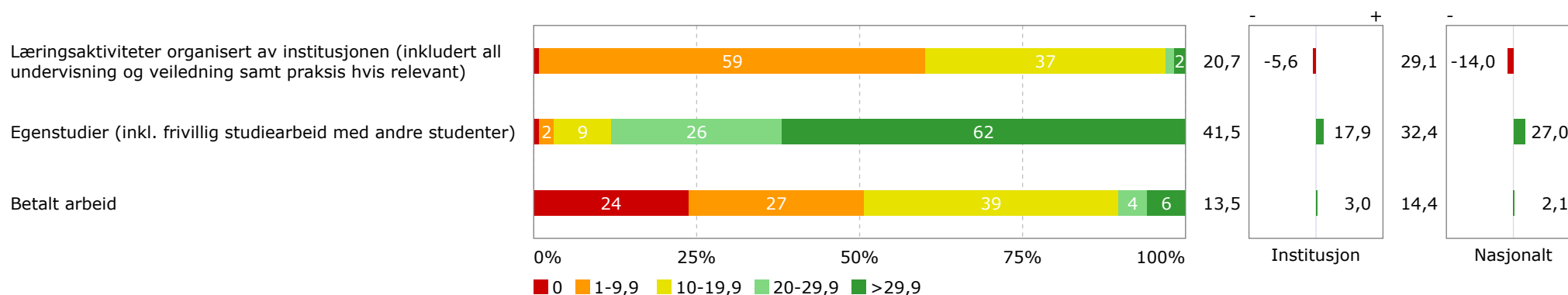

Her ba vi studentene fordele sin totale studieinnsats. De ble bedt om å anslå hvor mange timer per uke, de i gjennomsnitt på studiet (ikke medregnet ferier), brukte på:

Gjennomsnittverdiene på tidsbruk angis over. Tallene er gruppert i figuren under. I spørreskjemaet var det ikke mulig for studentene å skrive inn verdier større enn 80 for faglige aktiviteter eller verdier større enn 50 for betalt arbeid.

Studiebarometeret

Studiebarometerets studentundersøkelse presenteres på studiebarometeret.no. NOKUT gjennomfører den nasjonale spørreundersøkelsen om studentenes opplevde studiekvalitet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet.

Om rapporten

Rapporten er laget for å hjelpe institusjonene i kvalitetsarbeidet, institusjonene får i tillegg anonymiserte rådata. Det utarbeides ikke rapporter eller vises data for program/enheter med færre enn 6 svarende. Noen få spørsmål er ikke inkludert i rapporten. Praksissspørsmålene finnes bare i programrapportene. Data på alle spørsmålene vil finnes i rådataene. Tallene i rapporten kan i noen tilfeller avvike noe fra tallene i nettportalen. Dette skyldes at tallene i rapporten kun baserer seg på 2016-data, mens vi slår sammen data for de to siste årene for små programmer i nettportalen.

Hvem inngår?

Undersøkelsen ble gjennomført for fjerde gang høsten 2016, og gikk ut til ca. 64 000 studenter. Alle studenter i andre studieår på bachelor- og masterprogram, samt studenter i sitt femte studieår på integrerte masterprogram og lange profesjonsutdanninger, ble invitert til å svare på skjema.

Om svarprosenten

Svarprosenten som vises i denne rapporten baserer seg på alle respondenter som har startet å besvare undersøkelsen. Frafallet i skjemautfyllingen blant disse, frem til spørsmålet om overordnet tilfredshet, er på ca. 5 prosent. De aller fleste respondentene fyller ut hele eller nesten hele skjemaet.

Tema for undersøkelsen

Undersøkelsen tar for seg ulike sider av studiekvalitet, i tillegg finnes mange spørsmål om engasjement, motivasjon og tidsbruk. Spørreskjemaet er rettet mot studieprogramnivå og stiller de samme spørsmålene til alle studenter, uavhengig av type studieprogram. Unntaket er spørsmålene om praksis, som bare går til studenter som har hatt erfaring med praksis. Skjemaet baserer seg på erfaringer fra norske og utenlandske spørreskjema, og er kommet til som et resultat av et samarbeid mellom NOKUT og sektoren. Vi bruker primært en 5-delt Likert-skala, der 5 er mest fornøyd / mest enig.

Studiebarometeret.no

I nettportalen er det mulig å sammenligne studieprogram mellom institusjoner. Portalen er et verktøy for høyskoler, universitet og andre som ønsker å finne informasjon om studentenes oppfatninger av kvaliteten. 2016-tallene blir publisert på nettportalen 6. februar 2017. Portalen inneholder tidsserier og detaljerte data (standardavvik, svarfordeling m.m.) per spørsmål per studieprogram (klikk på «> Detaljert informasjon» til høyre under søylediagrammene).

Mer informasjon: <http://www.nokut.no/no/Om-Studiebarometeret/>

I denne rapporten presenteres resultatene fra Studiebarometeret 2016. Øverst til venstre står navn på studieprogram og institusjon denne rapporten gjelder for. Resultatene presenteres tematisk, slik det fremgår av overskriften øverst på hver side. Informasjon om antall respondenter i undersøkelsen og svarprosent finnes på forsiden av rapporten.

TOPP OG BUNN

På side 4 vises de fem spørsmålene som skårer høyest og lavest i undersøkelsen. Grønt indikerer de mest positive resultatene, mens rødt de mest negative. På side 5 vises de fem spørsmålene som avviker mest fra det nasjonale gjennomsnittet.

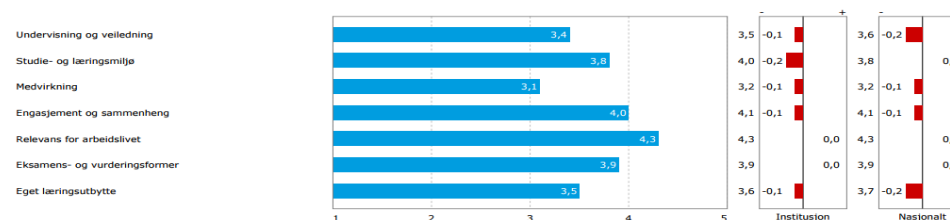
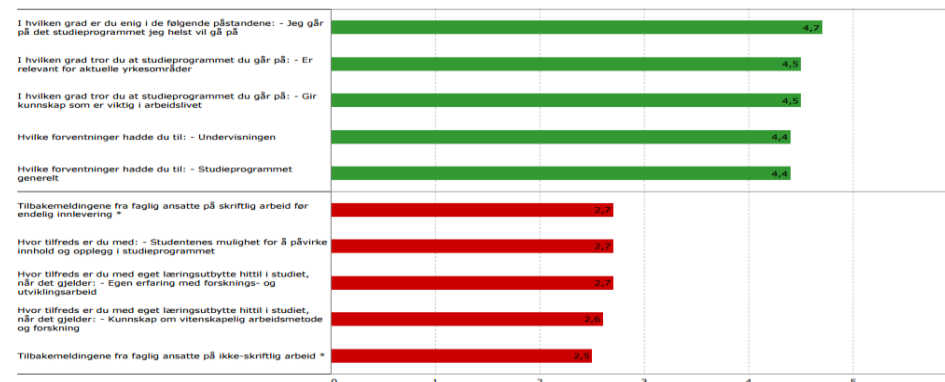
RESULTATER PÅ HOVEDOMRÅDER

Rapporten oppsummerer resultatene av undersøkelsens hovedområder. Indikatorene er beregnet ved å legge sammen vurderingen av alle enkeltspørsmålene innenfor hvert tema og er gjennomsnittsverdier for studieprogrammet.

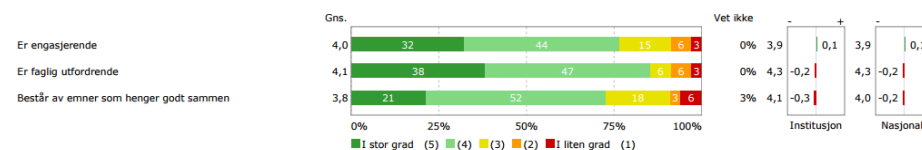
Til høyre for figuren sammenlignes resultatene med fjorårets tall, gjennomsnitt for institusjonen og med nasjonale gjennomsnitt. Grønt indikerer positive avvik, mens rødt indikerer negative avvik.

RESULTAT OPPDELT PÅ UNDERENHET

Hoveddelen av rapporten består av resultater på enkeltspørsmål. Øverst på hver side vises hvilket hovedområde spørsmålene tilhører. Resultatene blir presentert grafisk som frekvenser (dvs svarfordeling). Positive svar er markert med grønne farger, mens svar i lavere kategorier markert med gule/oransje/røde farger. Svaralternativet "Vet ikke" er ikke inkludert i svarfordelingen, men denne andelen vises til høyre for figuren. Lengst til høyre for figuren sammenlignes studieprogrammet med resultatet fra 2015, institusjonen og med nasjonale gjennomsnitt. Til venstre for figuren vises gjennomsnitt for spørsmålet.

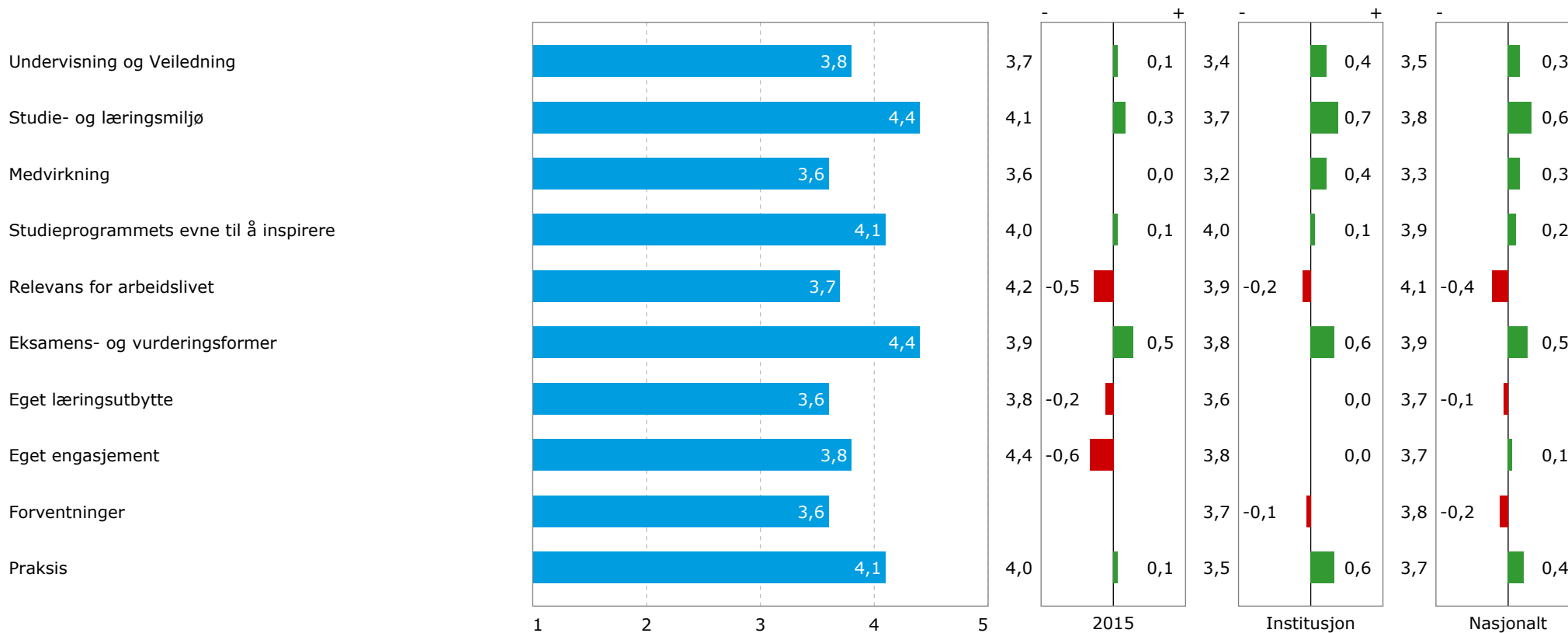

I hvilken grad mener du at studieprogrammet:

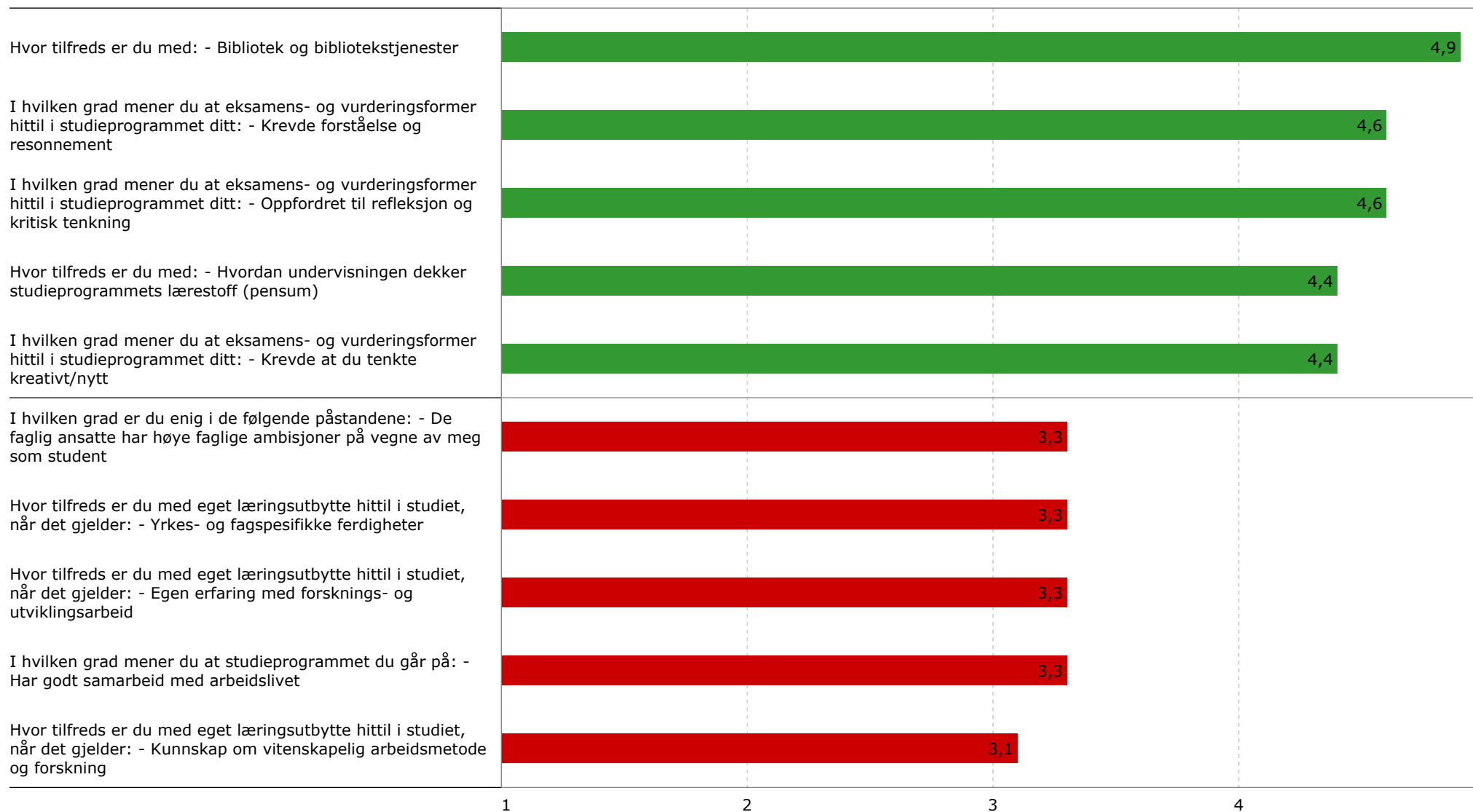

Enkeltspørsmålene i undersøkelsen er gruppert i hovedområder. Hvert hovedområde består av flere enkeltspørsmål innenfor et overordnet tema.

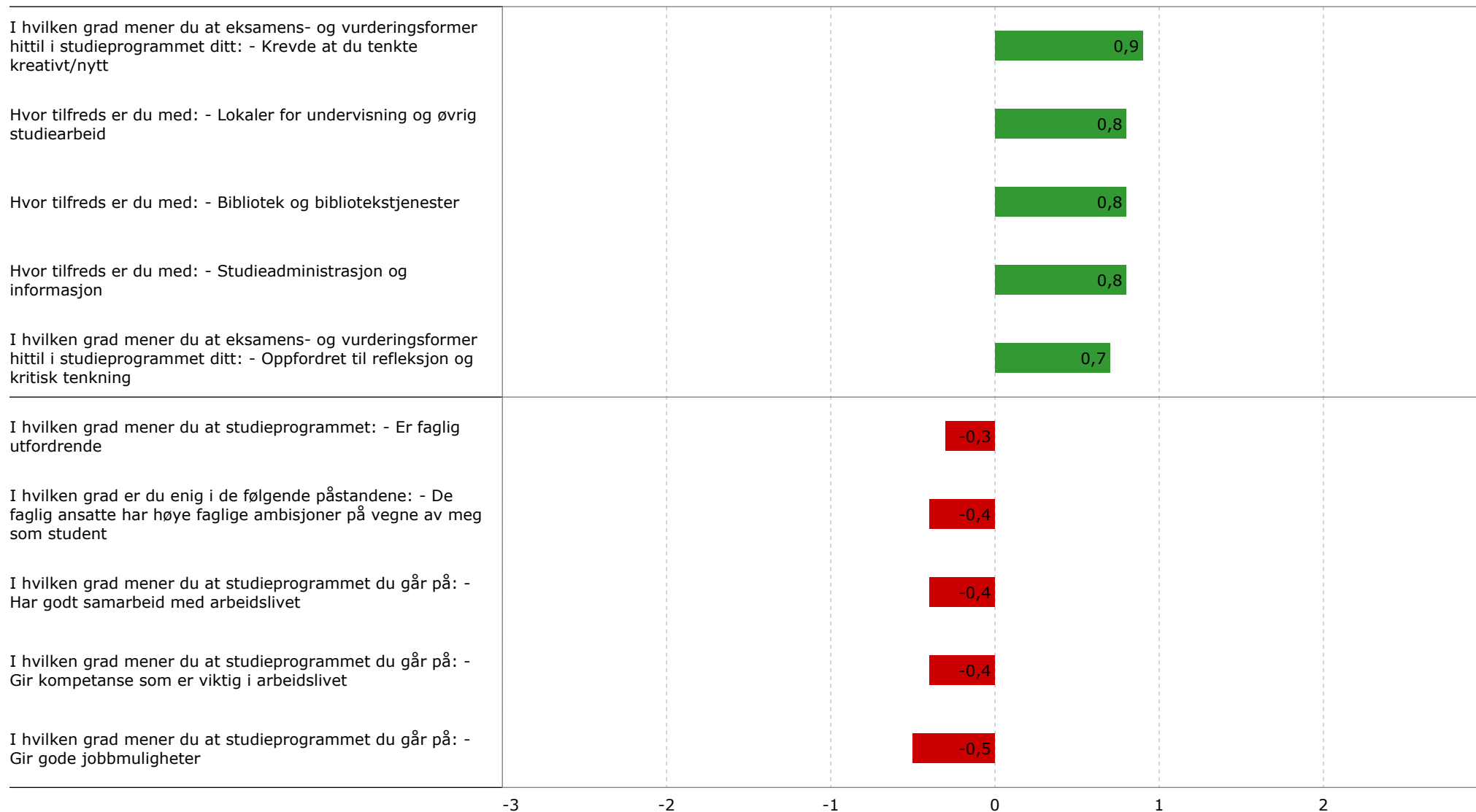
Nedenfor vises de fem enkeltspørsmålene som blir vurdert høyest og lavest av studentene. Spørsmålene kan være en indikasjon på styrker og utfordringer.

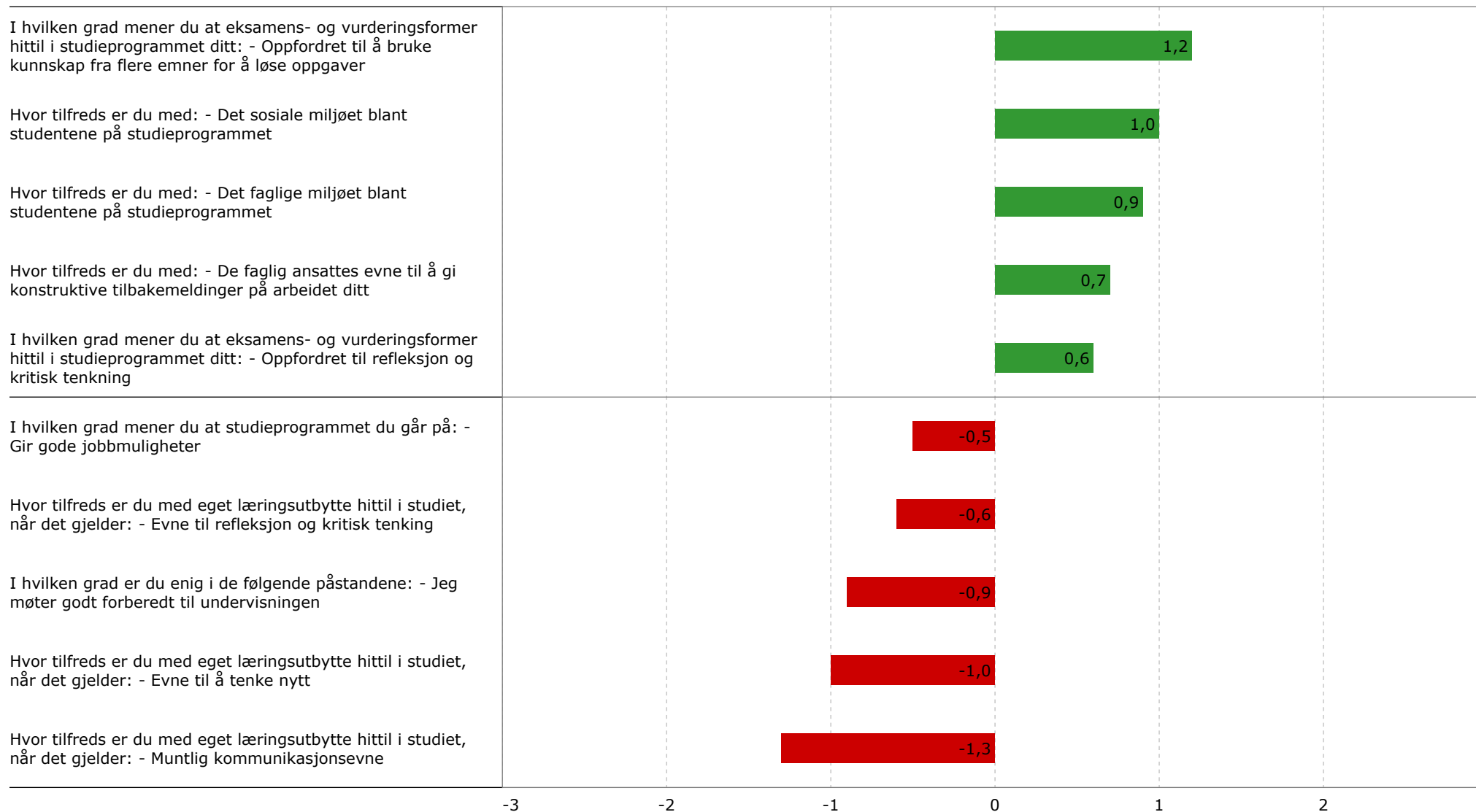
STØRST AVVIK FRA NASJONALE GJENNOMSNIITT

Nedenfor vises de fem enkeltspørsmålene som avviker mest positivt og mest negativt sammenlignet med det nasjonale gjennomsnittet.

Nedenfor vises de fem enkeltspørsmålene som avviker mest positivt og mest negativt sammenlignet med resultatet fra 2015.

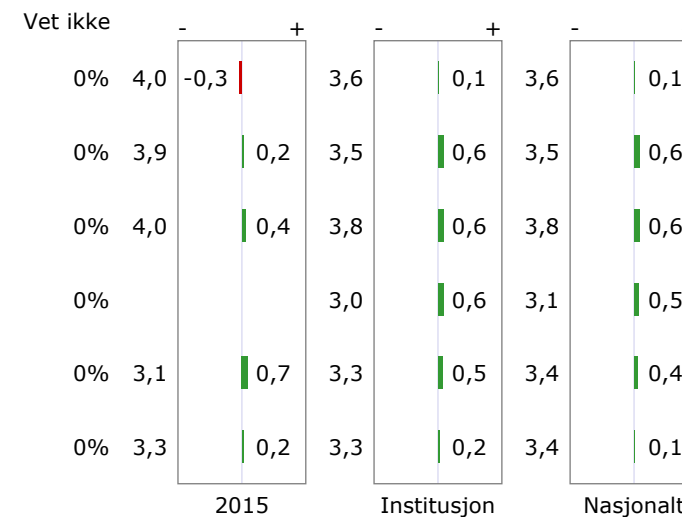
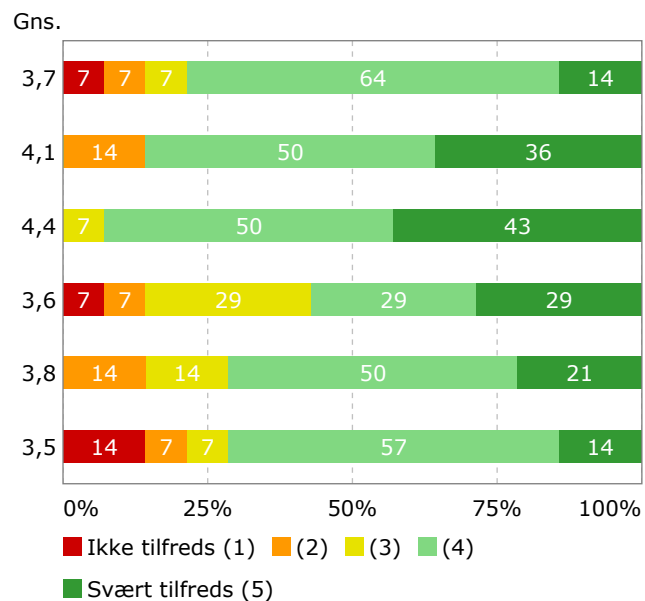

UNDERVISNING OG VEILEDNING

Hvor tilfreds er du med:

- Faglig ansattes evne til å gjøre undervisningen engasjerende*
- Faglig ansattes evne til å gjøre vanskelig stoff forståelig
- Hvordan undervisningen dekker studieprogrammets lærestoff (pensum)
- Antall tilbakemeldinger du har fått fra faglig ansatte på ditt arbeid
- De faglig ansattes evne til å gi konstruktive tilbakemeldinger på arbeidet ditt
- Den faglige veiledningen

*Med faglig ansatte mener vi faglærere, studentassistenter, laboratorieassistenter og andre faglig ansatte som bidrar i undervisningen.

Hvor tilfreds er du med:

Det sosiale miljøet blant studentene på studieprogrammet

Det faglige miljøet blant studentene på studieprogrammet

Miljøet mellom studentene og de faglig ansatte på studieprogrammet

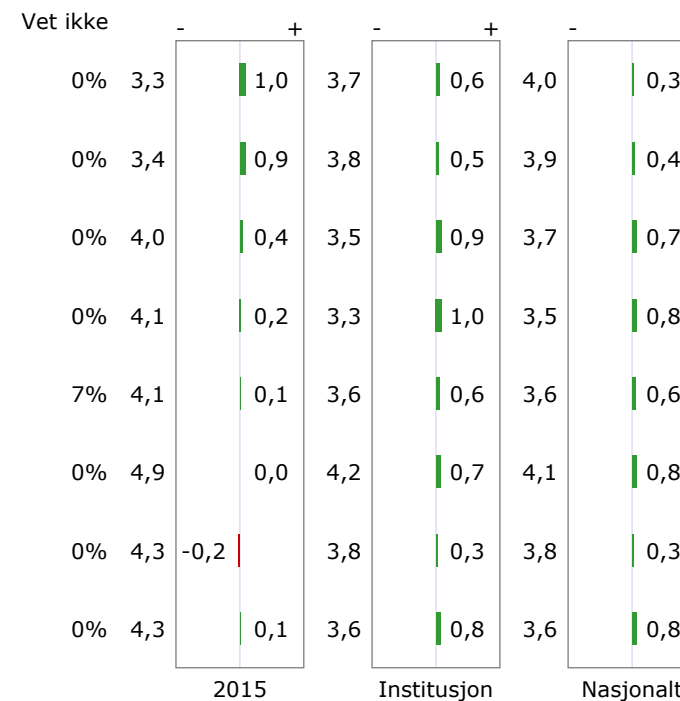
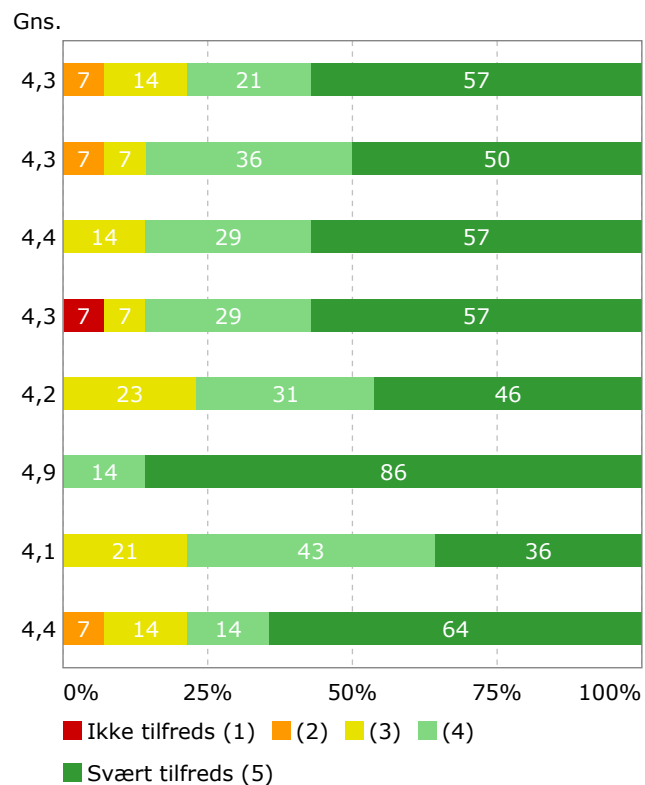
Lokaler for undervisning og øvrig studiearbeid

Utstyr og hjelpemidler i undervisningen

Bibliotek og bibliotekstjenester

IKT-tjenester (f.eks. læringsplattformer, programvare og pc-tilgang)

Studieadministrasjon og informasjon

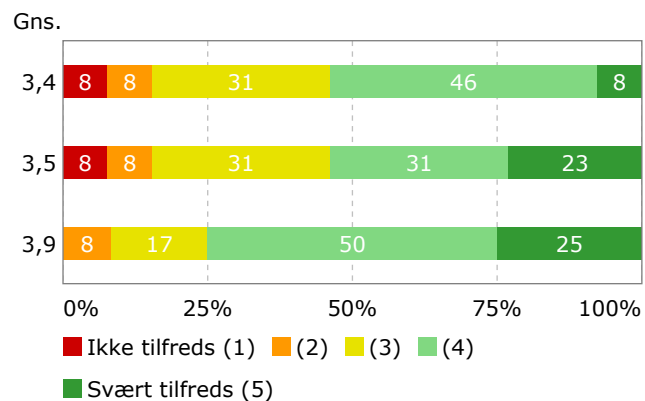
MEDVIRKNING

Hvor tilfreds er du med:

Studentenes mulighet for å påvirke innhold og opplegg i studieprogrammet

Hvordan kritikk og synspunkter fra studentene blir fulgt opp

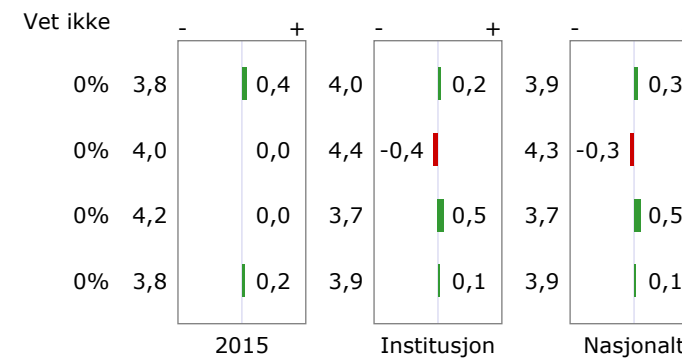
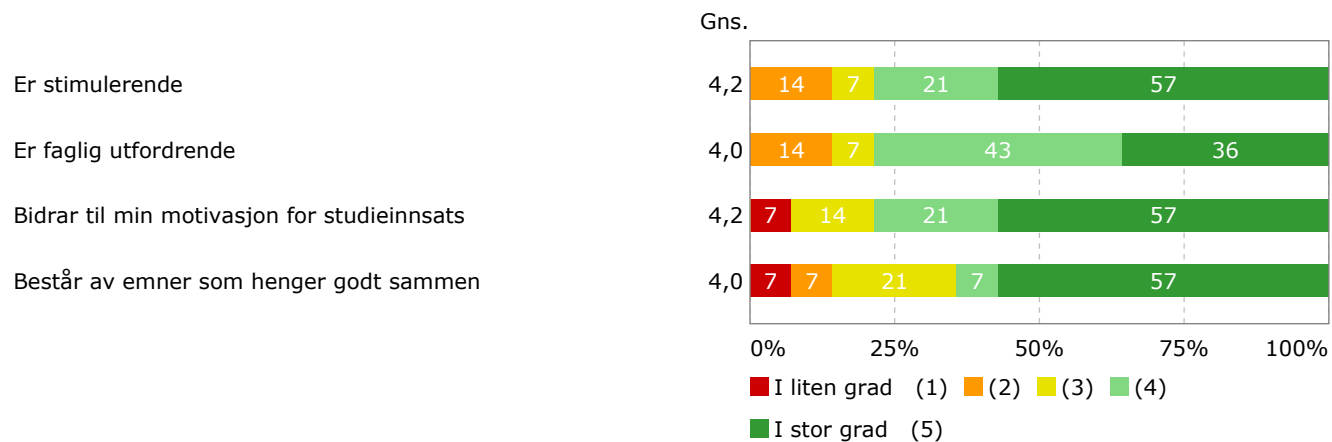
Det lokale studentdemokratiet

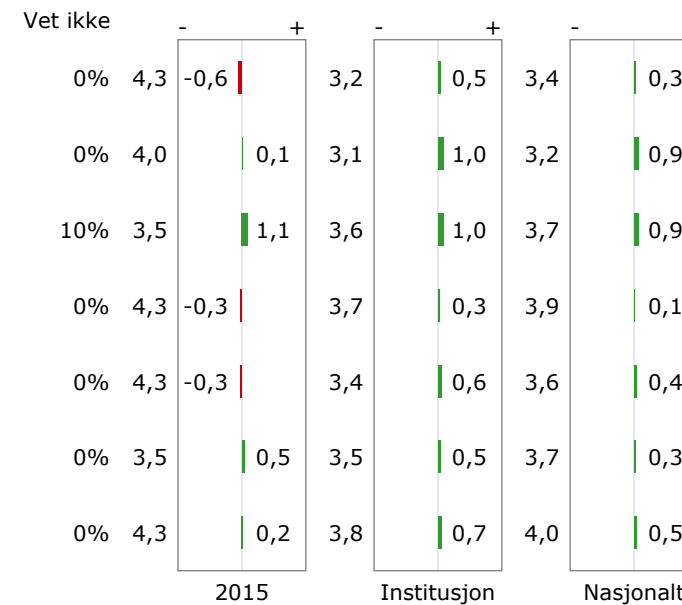
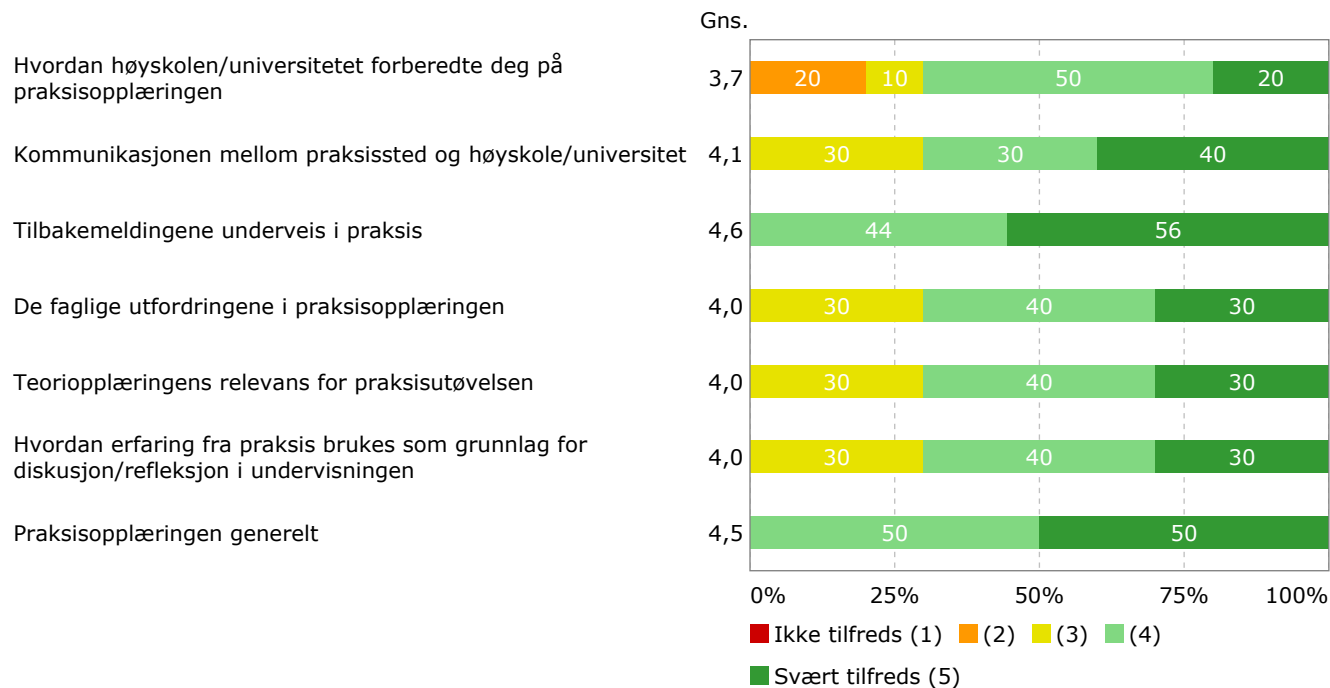
STUDIEPROGRAMMETS EVNE TIL Å INSPIRERE

I hvilken grad mener du at studieprogrammet:

PRAKSIS

RELEVANS FOR ARBEIDSLIVET

12

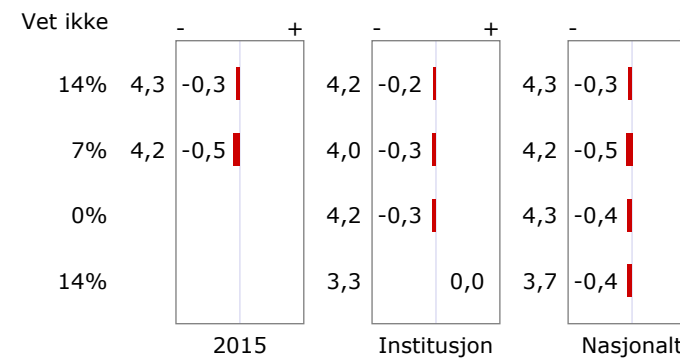
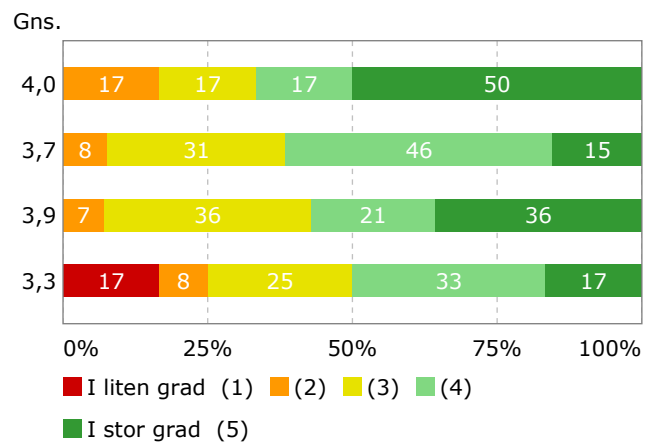
I hvilken grad mener du at studieprogrammet:

Er relevant for aktuelle yrkesområder

Gir gode jobbmuligheter

Gir kompetanse som er viktig i arbeidslivet

Har godt samarbeid med arbeidslivet

I hvilken grad mener du at eksamens- og vurderingsformer hittil i studieprogrammet ditt:

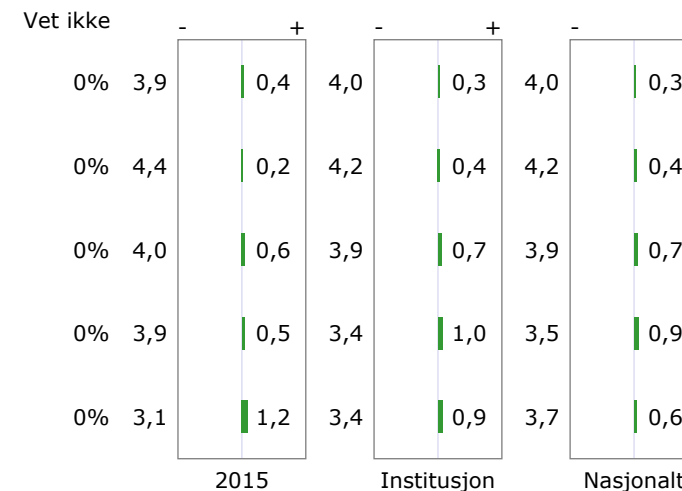
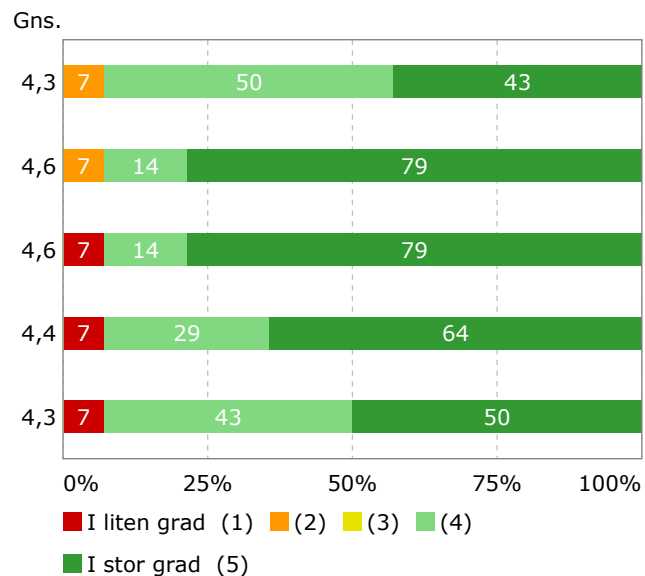
Handlet om sentrale deler av lærestoffet (pensum)

Krevde forståelse og resonnement

Oppfordret til refleksjon og kritisk tenkning

Krevde at du tenkte kreativt/nytt

Oppfordret til å bruke kunnskap fra flere emner for å løse oppgaver

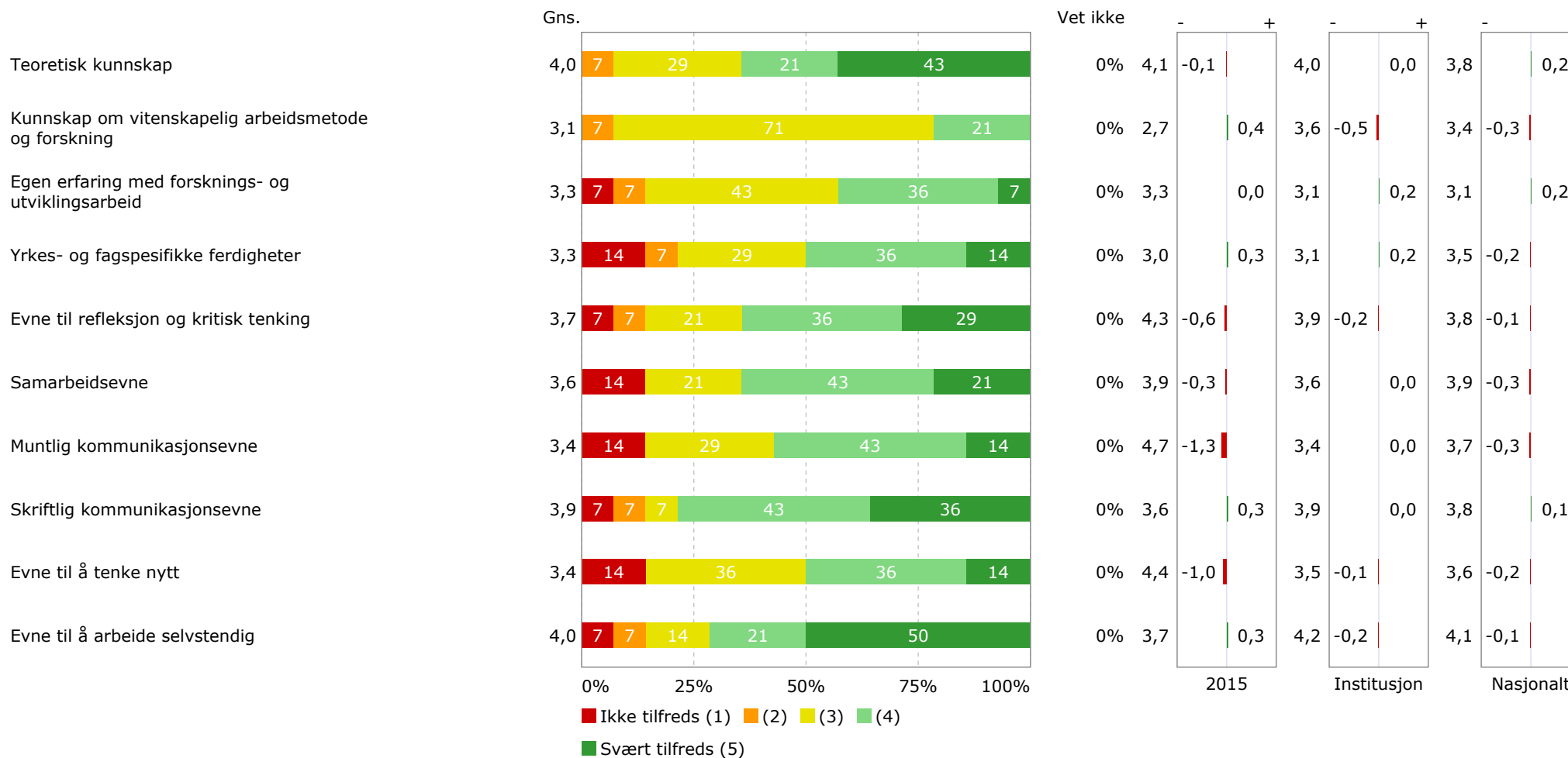

EGET LÆRINGSUTBYTTE

14

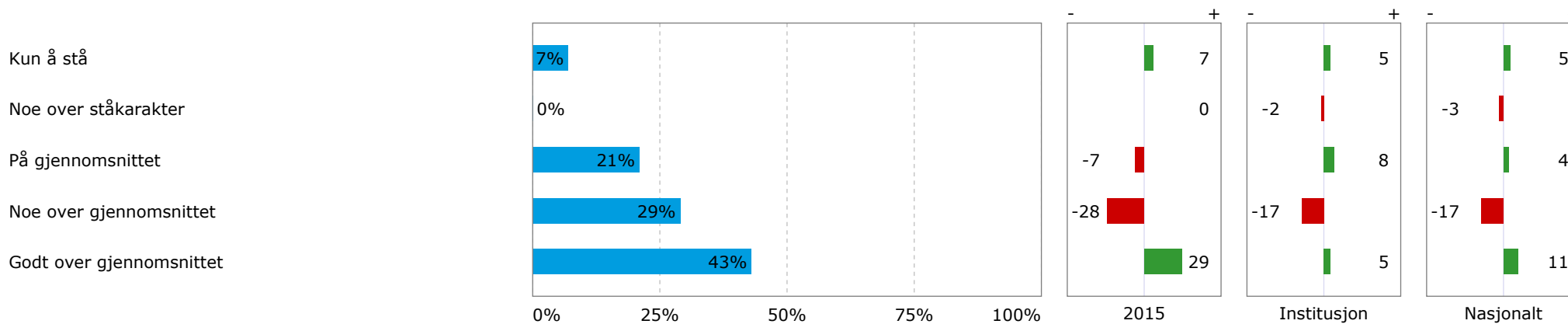

Hvor tilfreds er du med eget læringsutbytte hittil i studiet, når det gjelder:

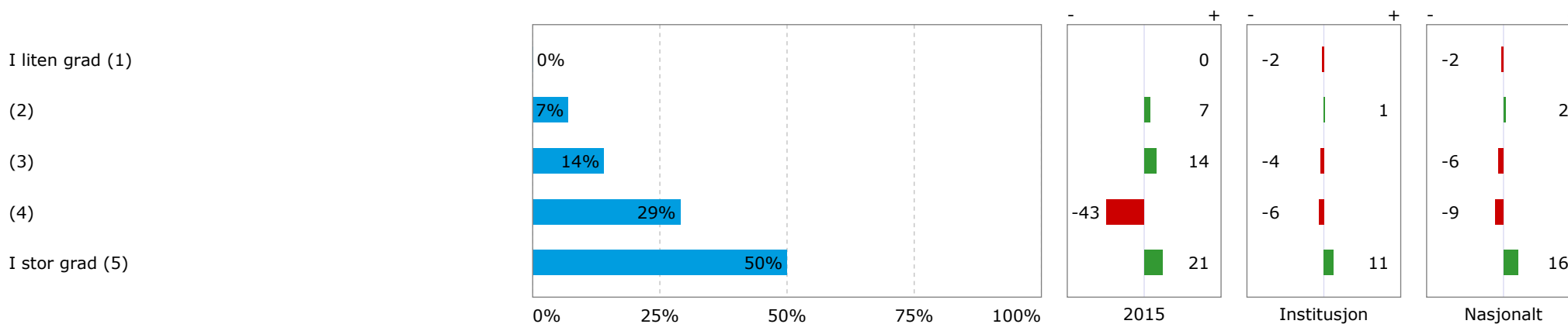

Hvilket mål har du til dine karakterer?

Det er krevende å nå karaktermålene mine:

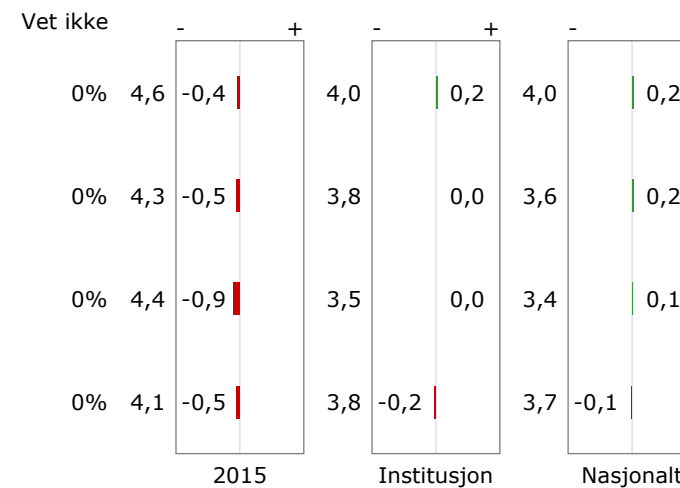
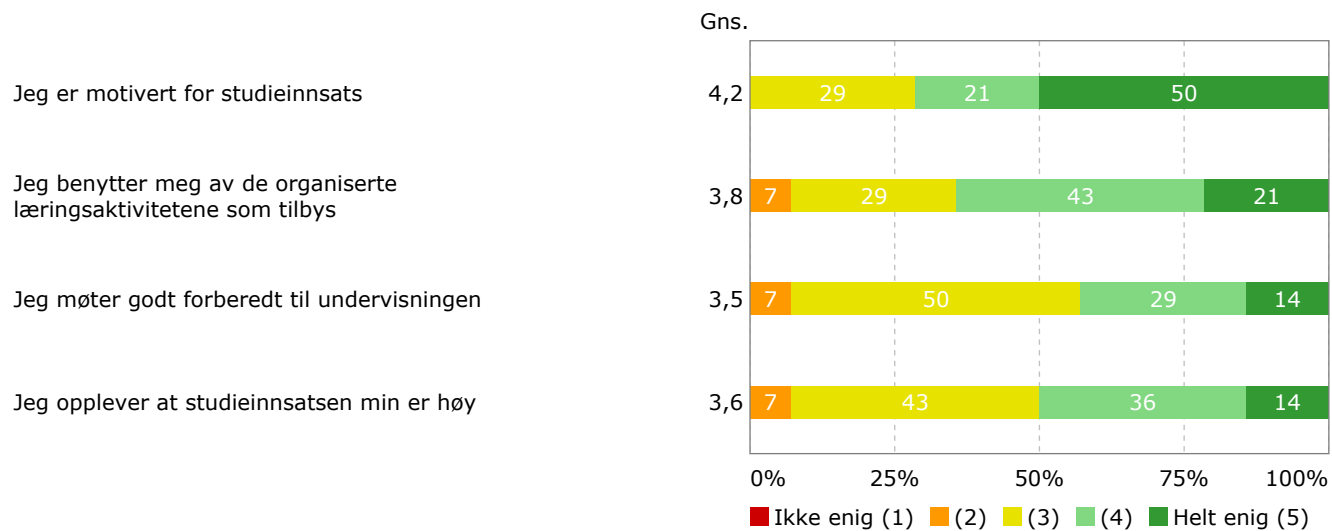

EGET ENGASJEMENT

16

I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

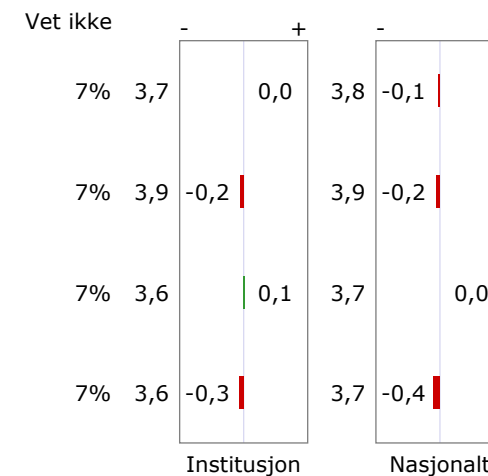
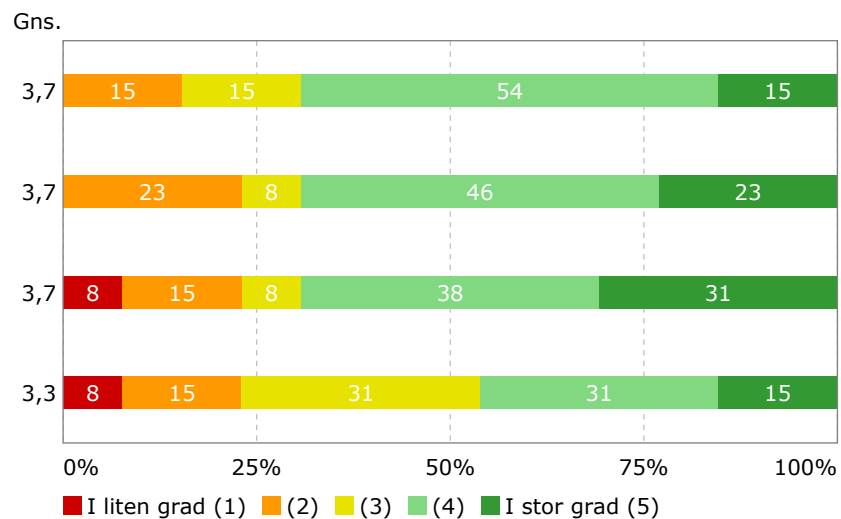
I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

Jeg opplever at de faglig ansatte stiller klare forventninger til meg som student

De faglig ansatte forventer at jeg stiller forberedt til organiserte læringsaktiviteter

De faglig ansatte forventer at jeg deltar aktivt i organiserte læringsaktiviteter

De faglig ansatte har høye faglige ambisjoner på vegne av meg som student

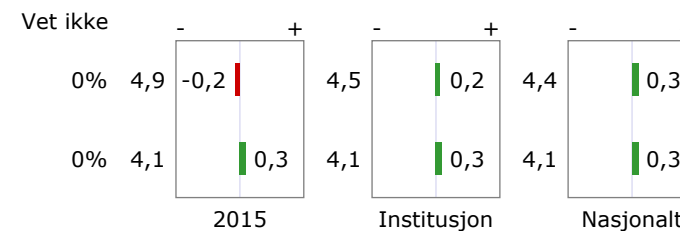
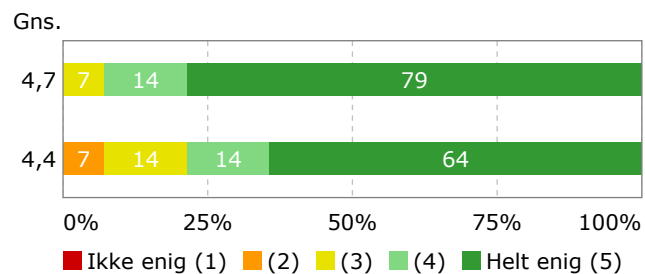

I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

Jeg går på det studieprogrammet jeg helst vil gå på

Jeg er, alt i alt, tilfreds med studieprogrammet jeg går på

INTERNASJONALISERING

I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

Engelsk (eller andre ikke-skandinaviske språk) brukes ofte som undervisningsspråk

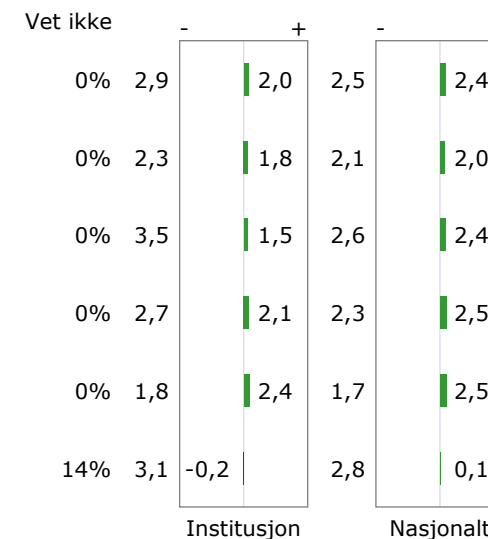
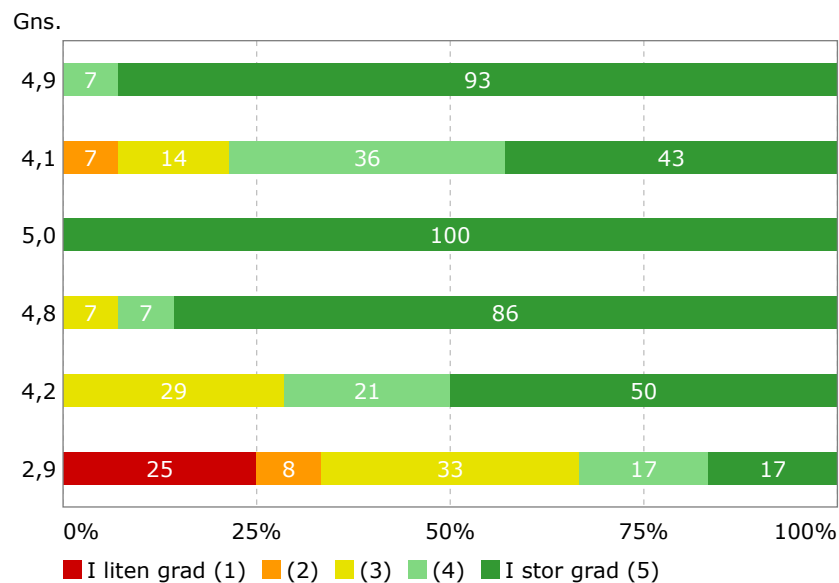
Studieprogrammet har ofte hatt utenlandske (gjeste)forelesere

Pensum er hovedsakelig på engelsk (eller andre ikke-skandinaviske språk)

Internasjonale studenter beriker det faglige miljøet på studieprogrammet

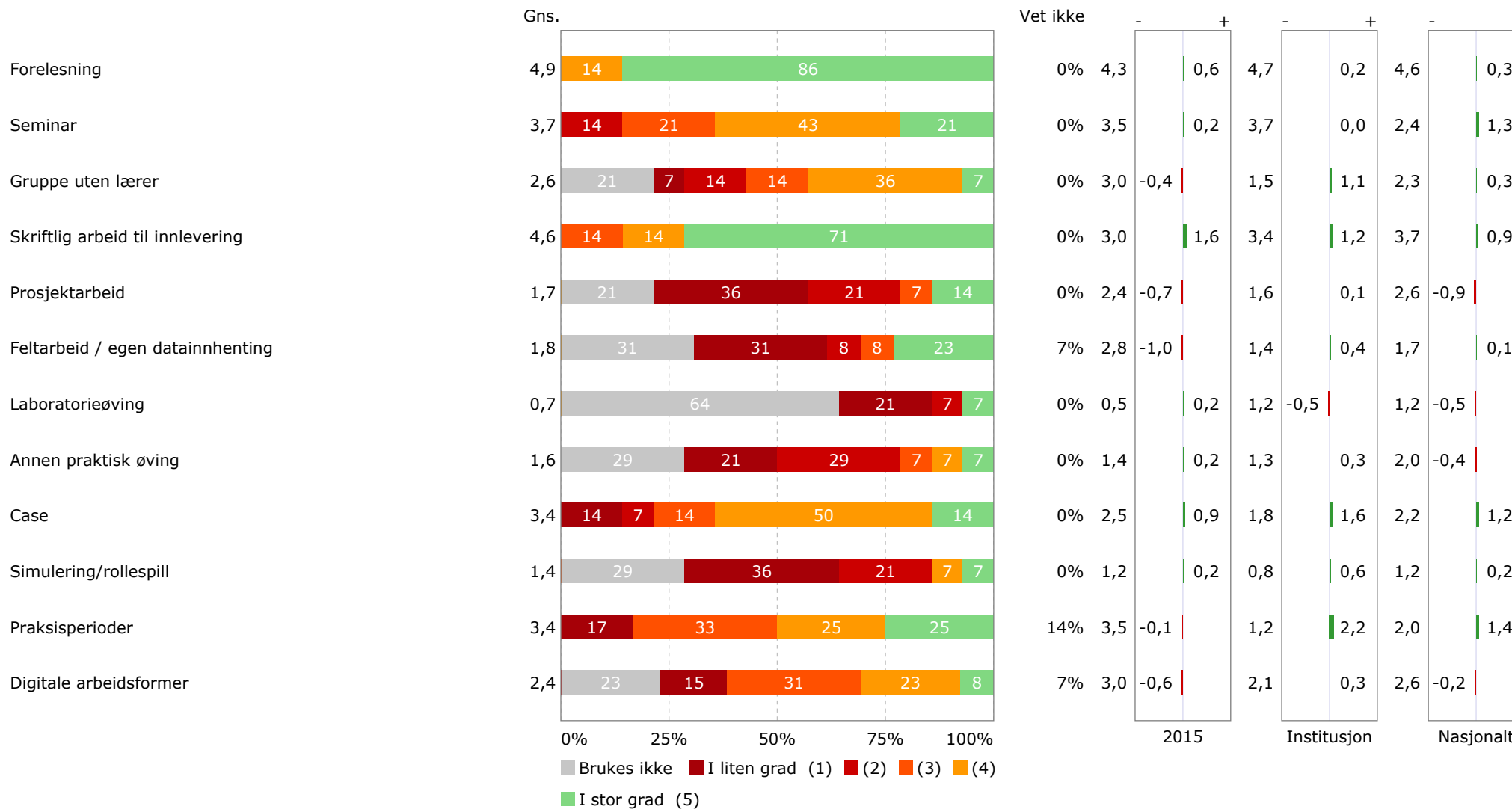
Jeg deltar ofte på faglige aktiviteter med internasjonale studenter

Jeg er godt informert om mulighetene til utveksling i utlandet

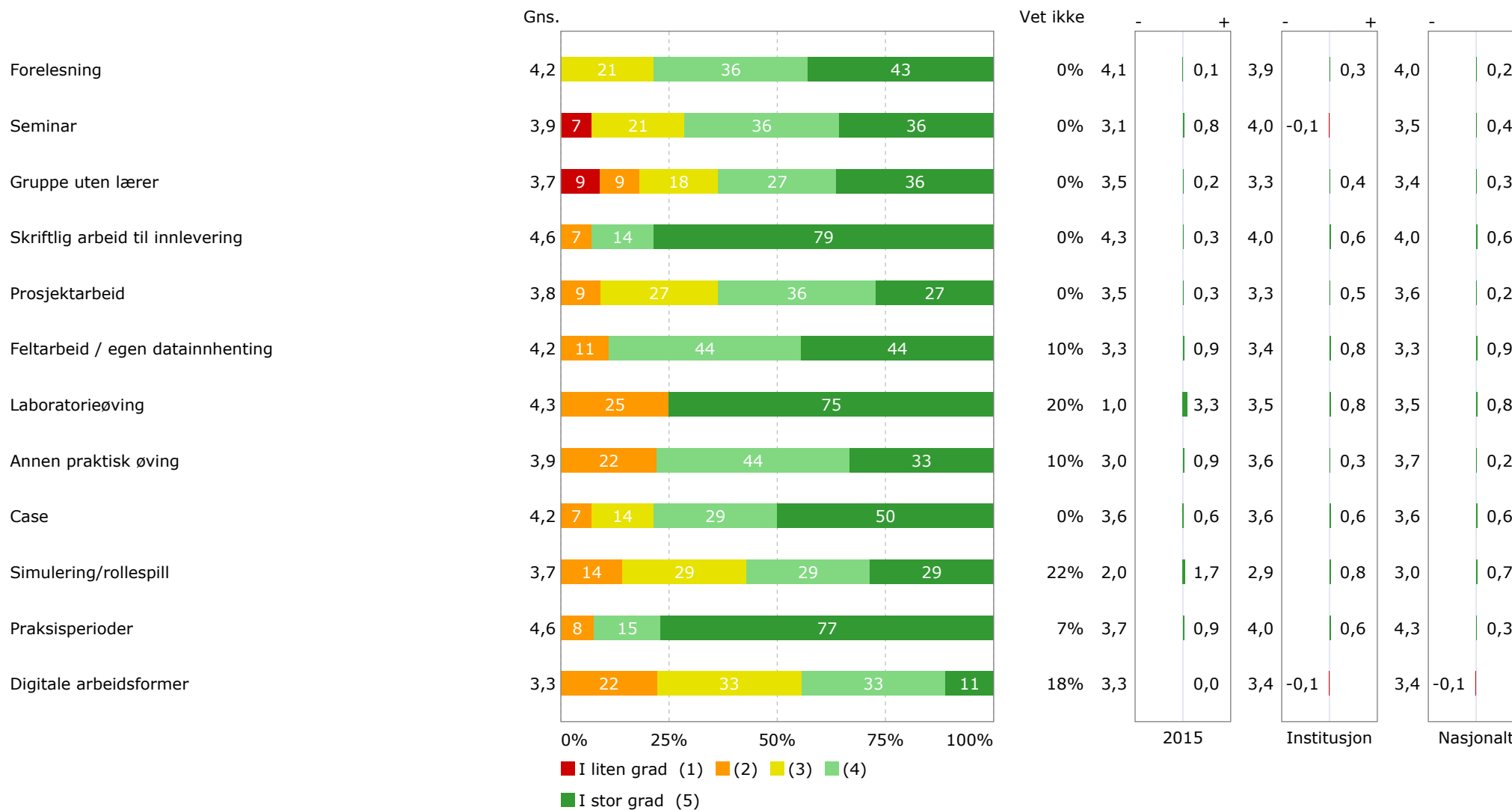

I hvilken grad brukes disse undervisnings- og arbeidsformene i studieprogrammet ditt?

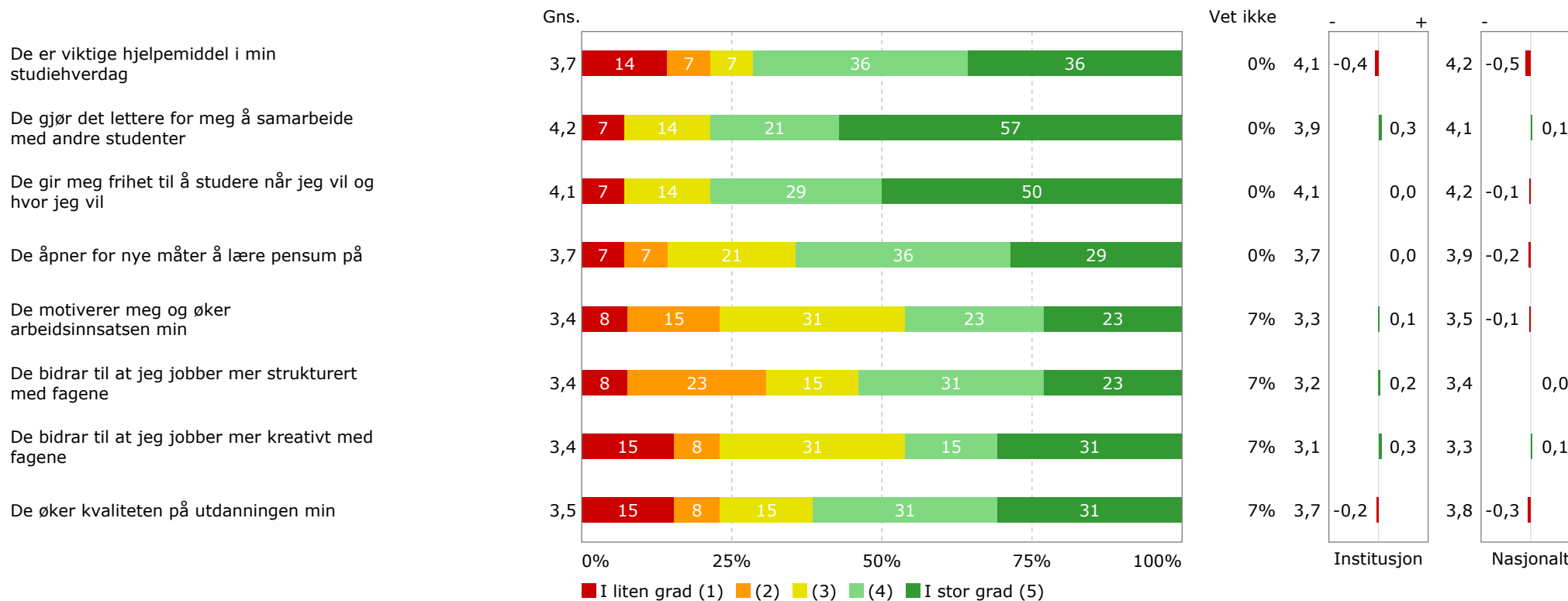

I hvilken grad bidrar disse undervisnings- og arbeidsformene til din læring?

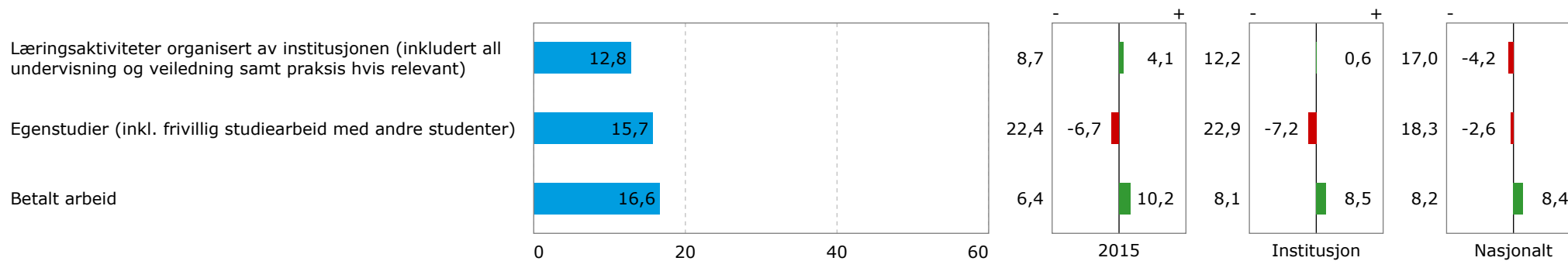

I hvilken grad er du enig i følgende påstander om bruk av digitale verktøy/medier?

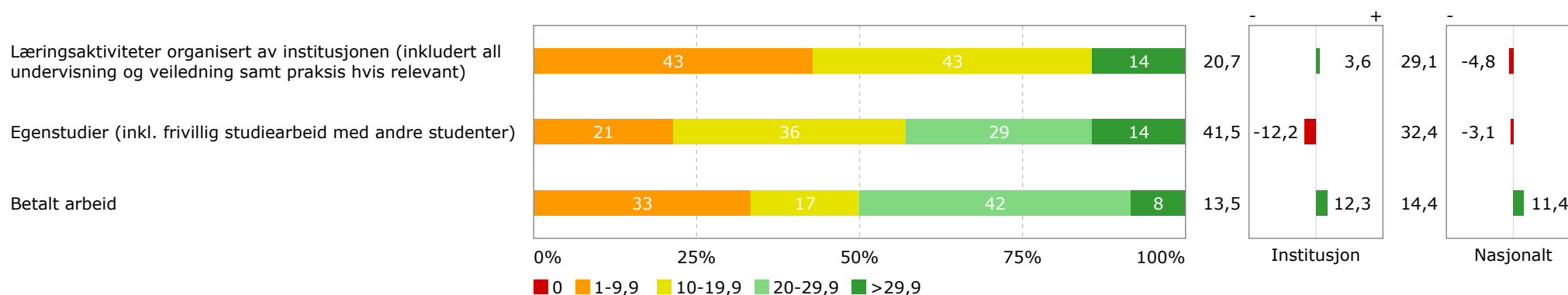

Her ba vi studentene fordele sin totale studieinnsats. De ble bedt om å anslå hvor mange timer per uke, de i gjennomsnitt på studiet (ikke medregnet ferier), brukte på:

Gjennomsnittverdiene på tidsbruk angis over. Tallene er gruppert i figuren under. I spørreskjemaet var det ikke mulig for studentene å skrive inn verdier større enn 80 for faglige aktiviteter eller verdier større enn 50 for betalt arbeid.

Studiebarometeret

Studiebarometerets studentundersøkelse presenteres på studiebarometeret.no. NOKUT gjennomfører den nasjonale spørreundersøkelsen om studentenes opplevde studiekvalitet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet.

Om rapporten

Rapporten er laget for å hjelpe institusjonene i kvalitetsarbeidet, institusjonene får i tillegg anonymiserte rådata. Det utarbeides ikke rapporter eller vises data for program/enheter med færre enn 6 svarende. Noen få spørsmål er ikke inkludert i rapporten. Praksissspørsmålene finnes bare i programrapportene. Data på alle spørsmålene vil finnes i rådataene. Tallene i rapporten kan i noen tilfeller avvike noe fra tallene i nettportalen. Dette skyldes at tallene i rapporten kun baserer seg på 2016-data, mens vi slår sammen data for de to siste årene for små programmer i nettportalen.

Hvem inngår?

Undersøkelsen ble gjennomført for fjerde gang høsten 2016, og gikk ut til ca. 64 000 studenter. Alle studenter i andre studieår på bachelor- og masterprogram, samt studenter i sitt femte studieår på integrerte masterprogram og lange profesjonsutdanninger, ble invitert til å svare på skjema.

Om svarprosenten

Svarprosenten som vises i denne rapporten baserer seg på alle respondenter som har startet å besvare undersøkelsen. Frafallet i skjemautfyllingen blant disse, frem til spørsmålet om overordnet tilfredshet, er på ca. 5 prosent. De aller fleste respondentene fyller ut hele eller nesten hele skjemaet.

Tema for undersøkelsen

Undersøkelsen tar for seg ulike sider av studiekvalitet, i tillegg finnes mange spørsmål om engasjement, motivasjon og tidsbruk. Spørreskjemaet er rettet mot studieprogramnivå og stiller de samme spørsmålene til alle studenter, uavhengig av type studieprogram. Unntaket er spørsmålene om praksis, som bare går til studenter som har hatt erfaring med praksis. Skjemaet baserer seg på erfaringer fra norske og utenlandske spørreskjema, og er kommet til som et resultat av et samarbeid mellom NOKUT og sektoren. Vi bruker primært en 5-delt Likert-skala, der 5 er mest fornøyd / mest enig.

Studiebarometeret.no

I nettportalen er det mulig å sammenligne studieprogram mellom institusjoner. Portalen er et verktøy for høyskoler, universitet og andre som ønsker å finne informasjon om studentenes oppfatninger av kvaliteten. 2016-tallene blir publisert på nettportalen 6. februar 2017. Portalen inneholder tidsserier og detaljerte data (standardavvik, svarfordeling m.m.) per spørsmål per studieprogram (klikk på «> Detaljert informasjon» til høyre under søylediagrammene).

Mer informasjon: <http://www.nokut.no/no/Om-Studiebarometeret/>

I denne rapporten presenteres resultatene fra Studiebarometeret 2016. Øverst til venstre står navn på studieprogram og institusjon denne rapporten gjelder for. Resultatene presenteres tematisk, slik det fremgår av overskriften øverst på hver side. Informasjon om antall respondenter i undersøkelsen og svarprosent finnes på forsiden av rapporten.

TOPP OG BUNN

På side 4 vises de fem spørsmålene som skårer høyest og lavest i undersøkelsen. Grønt indikerer de mest positive resultatene, mens rødt de mest negative. På side 5 vises de fem spørsmålene som avviker mest fra det nasjonale gjennomsnittet.

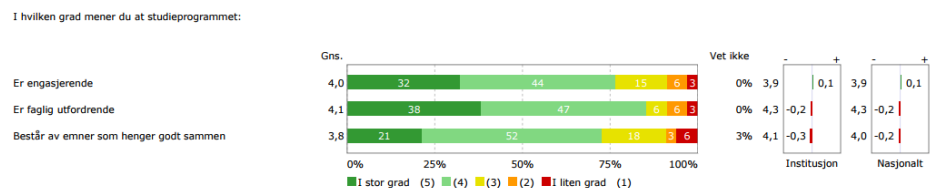
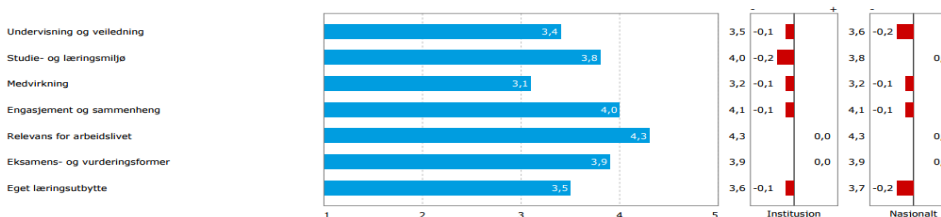
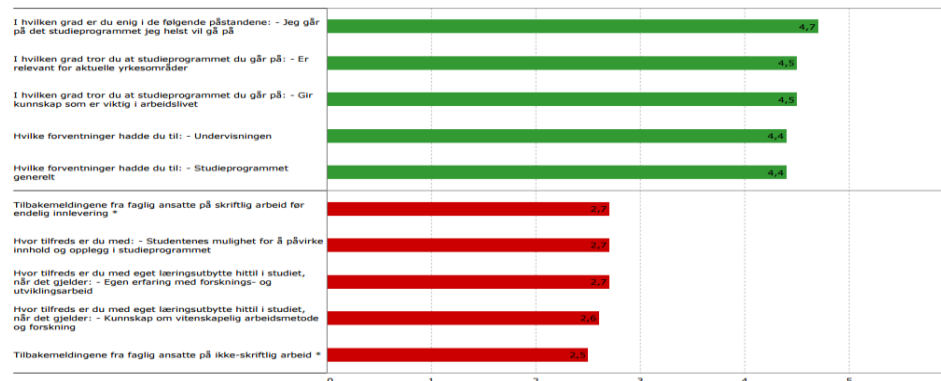
RESULTATER PÅ HOVEDOMRÅDER

Rapporten oppsummerer resultatene av undersøkelsens hovedområder. Indikatorene er beregnet ved å legge sammen vurderingen av alle enkeltspørsmålene innenfor hvert tema og er gjennomsnittsverdier for studieprogrammet.

Til høyre for figuren sammenlignes resultatene med fjorårets tall, gjennomsnitt for institusjonen og med nasjonale gjennomsnitt. Grønt indikerer positive avvik, mens rødt indikerer negative avvik.

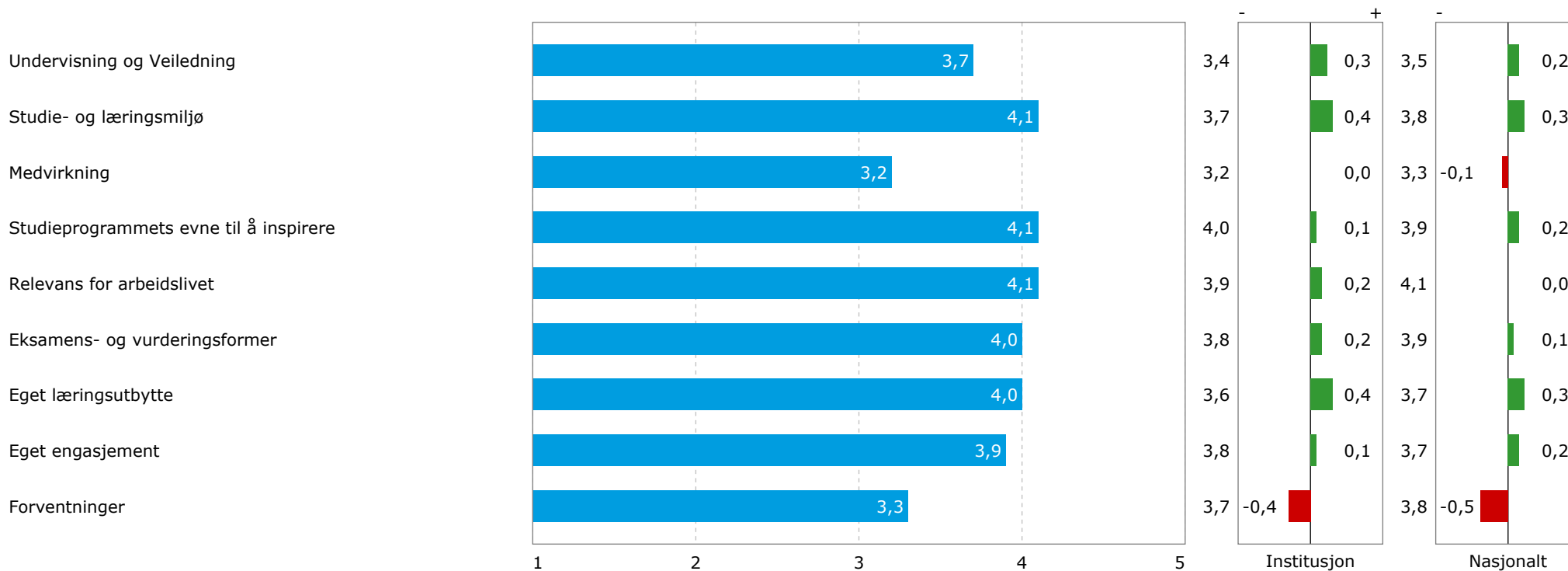
RESULTAT OPPDELT PÅ UNDERENHET

Hoveddelen av rapporten består av resultater på enkeltspørsmål. Øverst på hver side vises hvilket hovedområde spørsmålene tilhører. Resultatene blir presentert grafisk som frekvenser (dvs svarfordeling). Positive svar er markert med grønne farger, mens svar i lavere kategorier markert med gule/oranje/røde farger. Svaralternativet "Vet ikke" er ikke inkludert i svarfordelingen, men denne andelen vises til høyre for figuren. Lengst til høyre for figuren sammenlignes studieprogrammet med resultatet fra 2015, institusjonen og med nasjonale gjennomsnitt. Til venstre for figuren vises gjennomsnitt for spørsmålet.

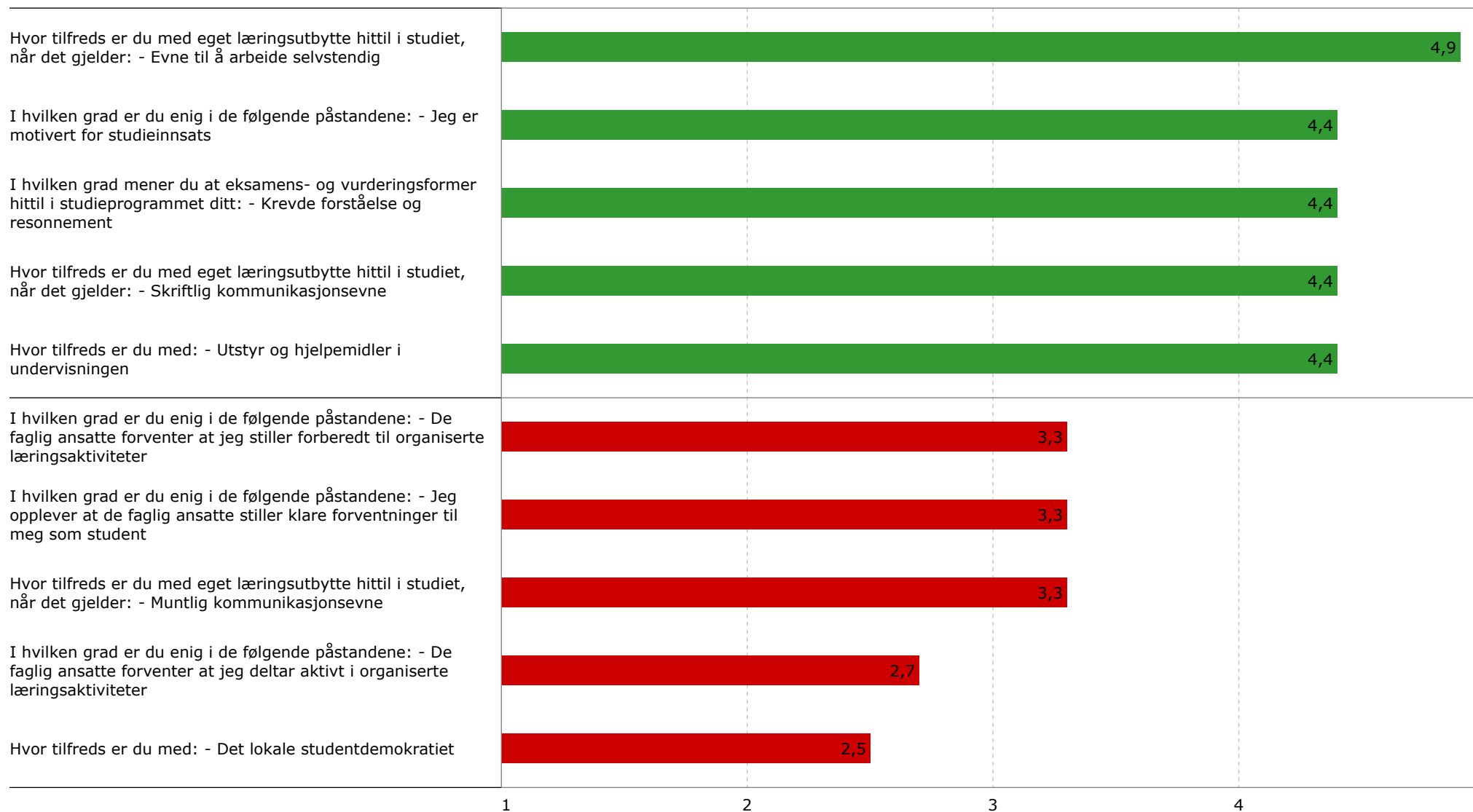

Enkelt spørsmålene i undersøkelsen er gruppert i hovedområder. Hvert hovedområde består av flere enkeltspørsmål innenfor et overordnet tema.

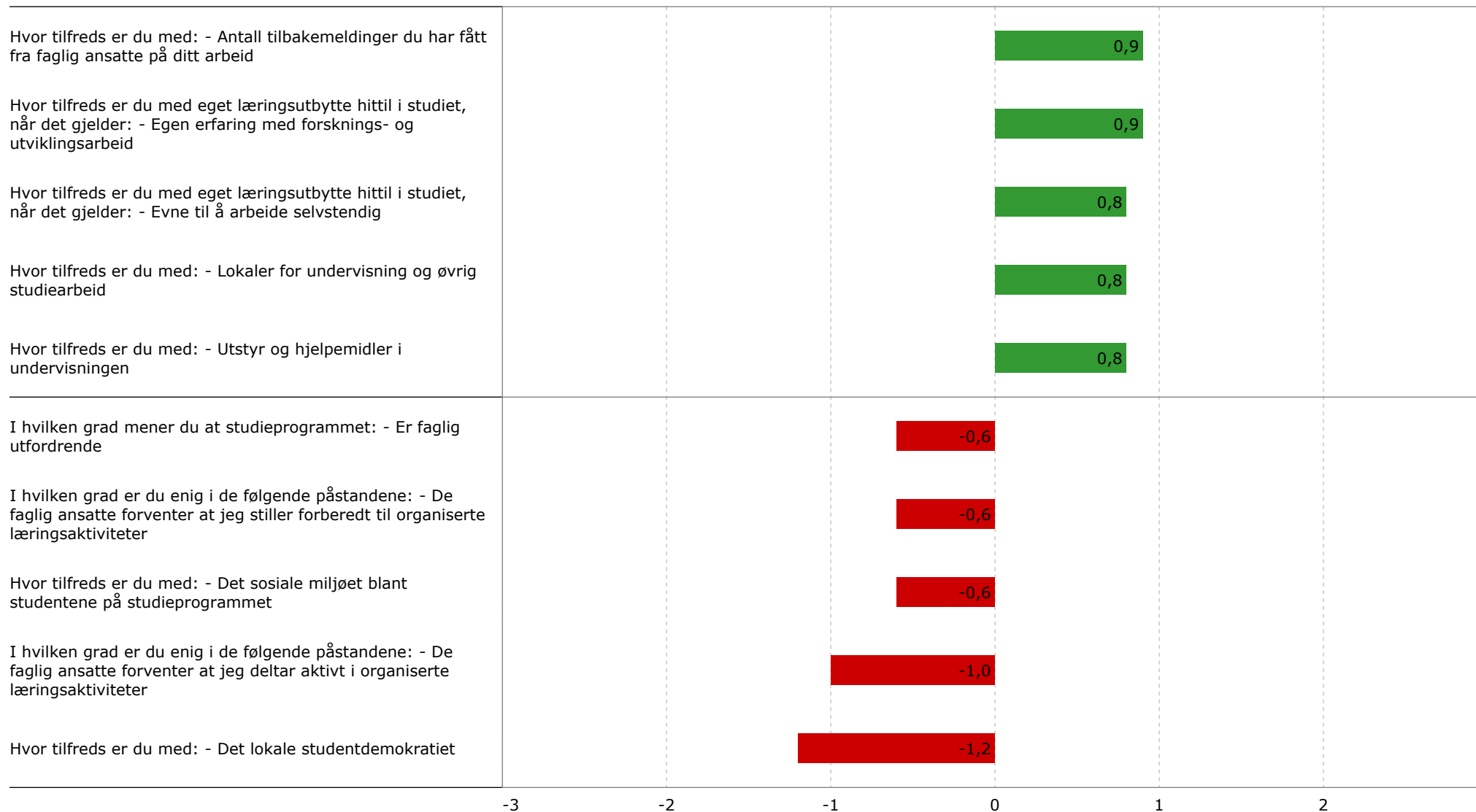

Nedenfor vises de fem enkeltspørsmålene som blir vurdert høyest og lavest av studentene. Spørsmålene kan være en indikasjon på styrker og utfordringer.

Nedenfor vises de fem enkeltspørsmålene som avviker mest positivt og mest negativt sammenlignet med det nasjonale gjennomsnittet.

Hvor tilfreds er du med:

Faglig ansattes evne til å gjøre undervisningen engasjerende*

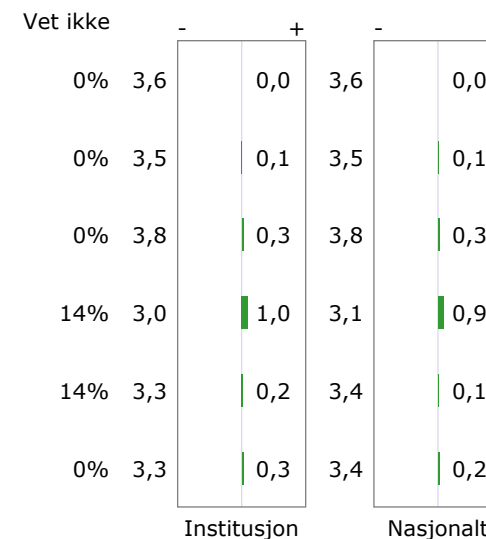
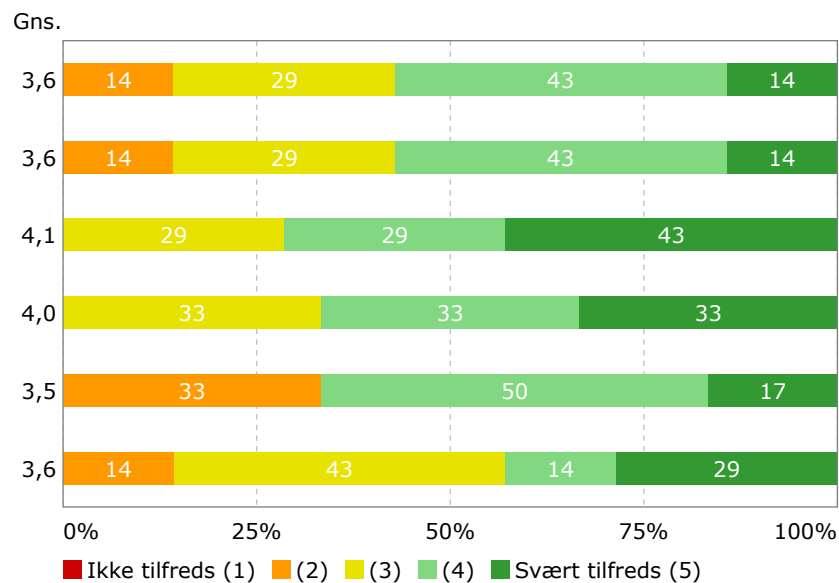
Faglig ansattes evne til å gjøre vanskelig stoff forståelig

Hvordan undervisningen dekker studieprogrammets lærestoff (pensum)

Antall tilbakemeldinger du har fått fra faglig ansatte på ditt arbeid

De faglig ansattes evne til å gi konstruktive tilbakemeldinger på arbeidet ditt

Den faglige veiledningen

*Med faglig ansatte mener vi faglærere, studentassistenter, laboratorieassistenter og andre faglig ansatte som bidrar i undervisningen.

Hvor tilfreds er du med:

Det sosiale miljøet blant studentene på studieprogrammet

Det faglige miljøet blant studentene på studieprogrammet

Miljøet mellom studentene og de faglig ansatte på studieprogrammet

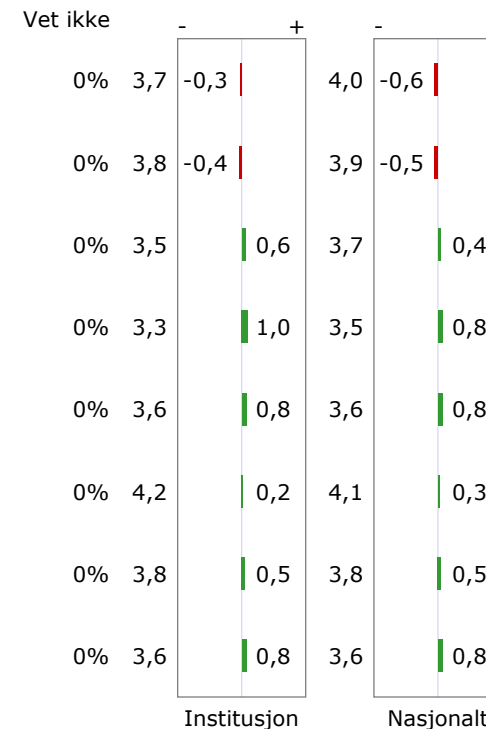
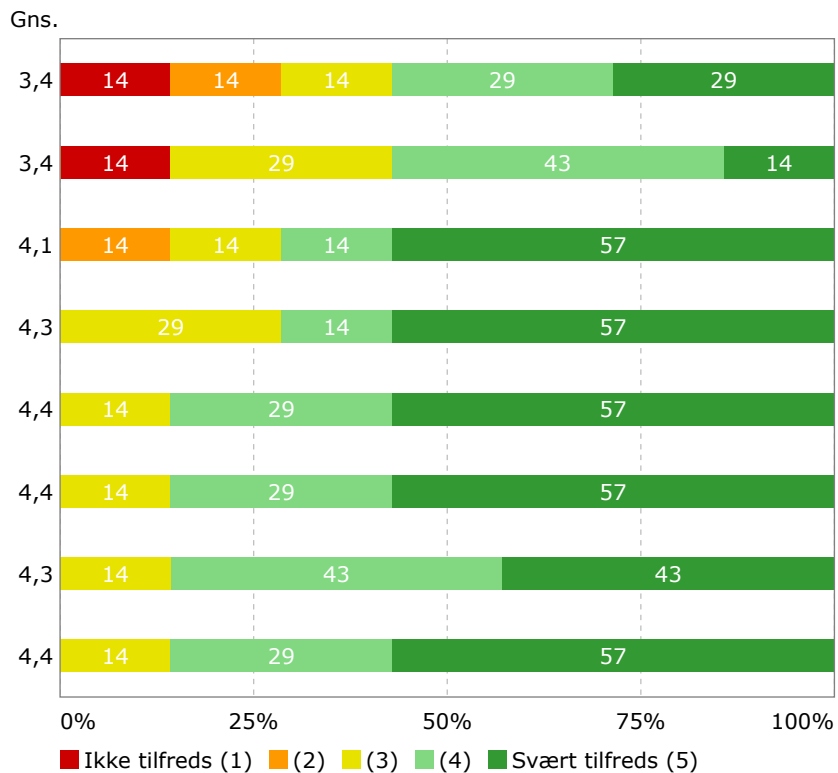
Lokaler for undervisning og øvrig studiearbeid

Utstyr og hjelpemidler i undervisningen

Bibliotek og bibliotekstjenester

IKT-tjenester (f.eks. læringsplattformer, programvare og pc-tilgang)

Studieadministrasjon og informasjon

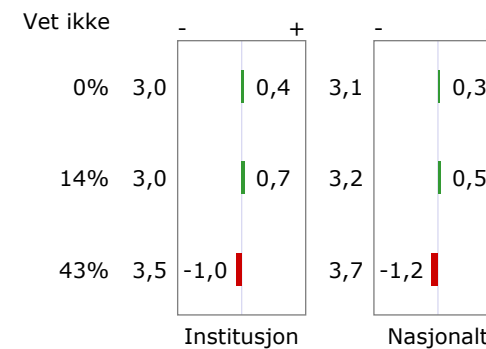
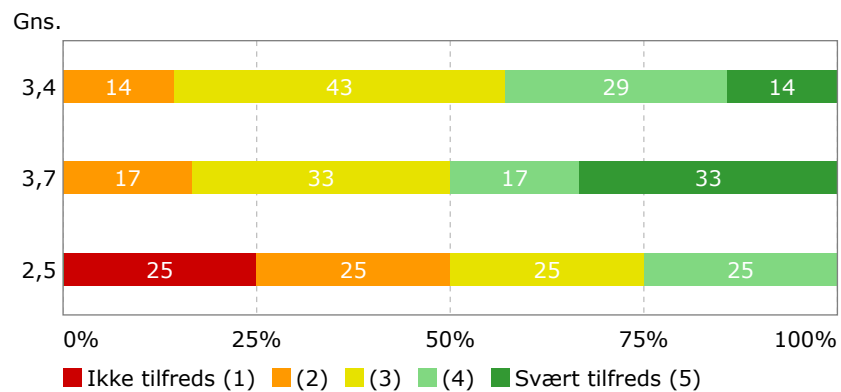

Hvor tilfreds er du med:

Studentenes mulighet for å påvirke innhold og opplegg i studieprogrammet

Hvordan kritikk og synspunkter fra studentene blir fulgt opp

Det lokale studentdemokratiet

STUDIEPROGRAMMETS EVNE TIL Å INSPIRERE

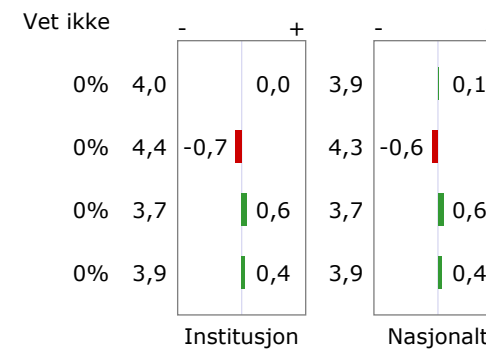
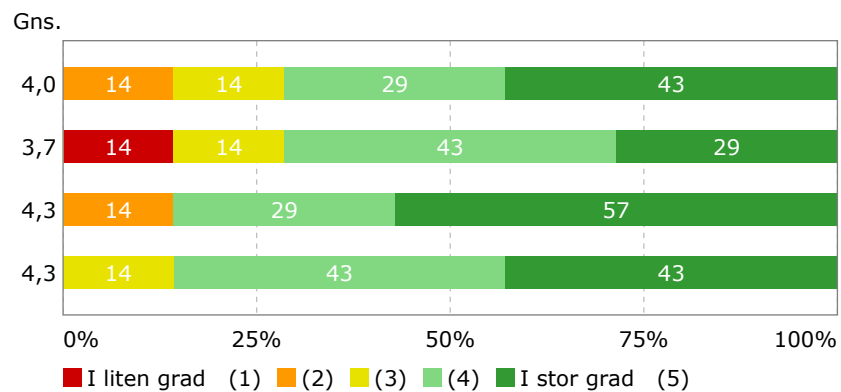
I hvilken grad mener du at studieprogrammet:

Er stimulerende

Er faglig utfordrende

Bidrar til min motivasjon for studieinnsats

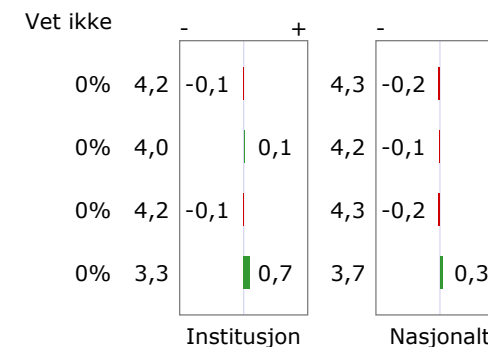
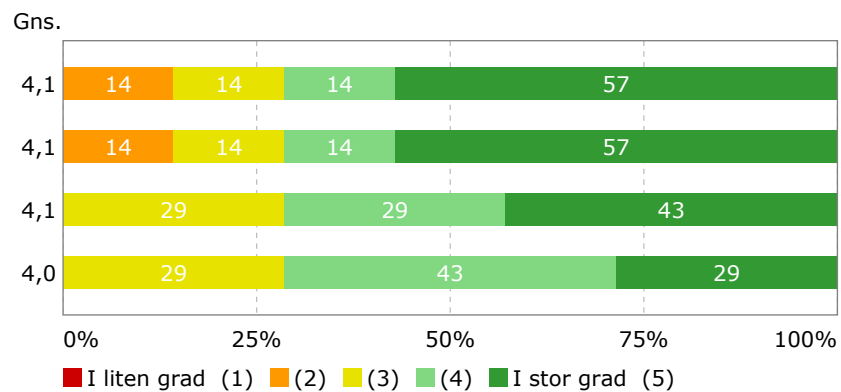
Består av emner som henger godt sammen

I hvilken grad mener du at studieprogrammet:

- Er relevant for aktuelle yrkesområder
- Gir gode jobbmuligheter
- Gir kompetanse som er viktig i arbeidslivet
- Har godt samarbeid med arbeidslivet

I hvilken grad mener du at eksamens- og vurderingsformer hittil i studieprogrammet ditt:

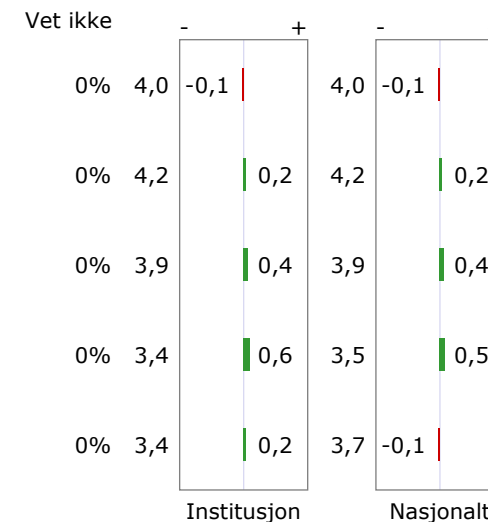
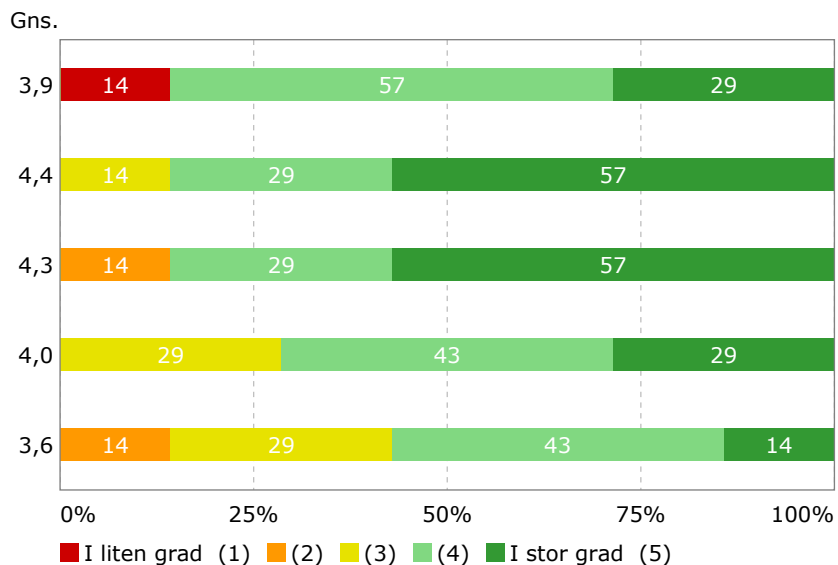
Handlet om sentrale deler av lærestoffet (pensum)

Krevde forståelse og resonnement

Oppfordret til refleksjon og kritisk tenkning

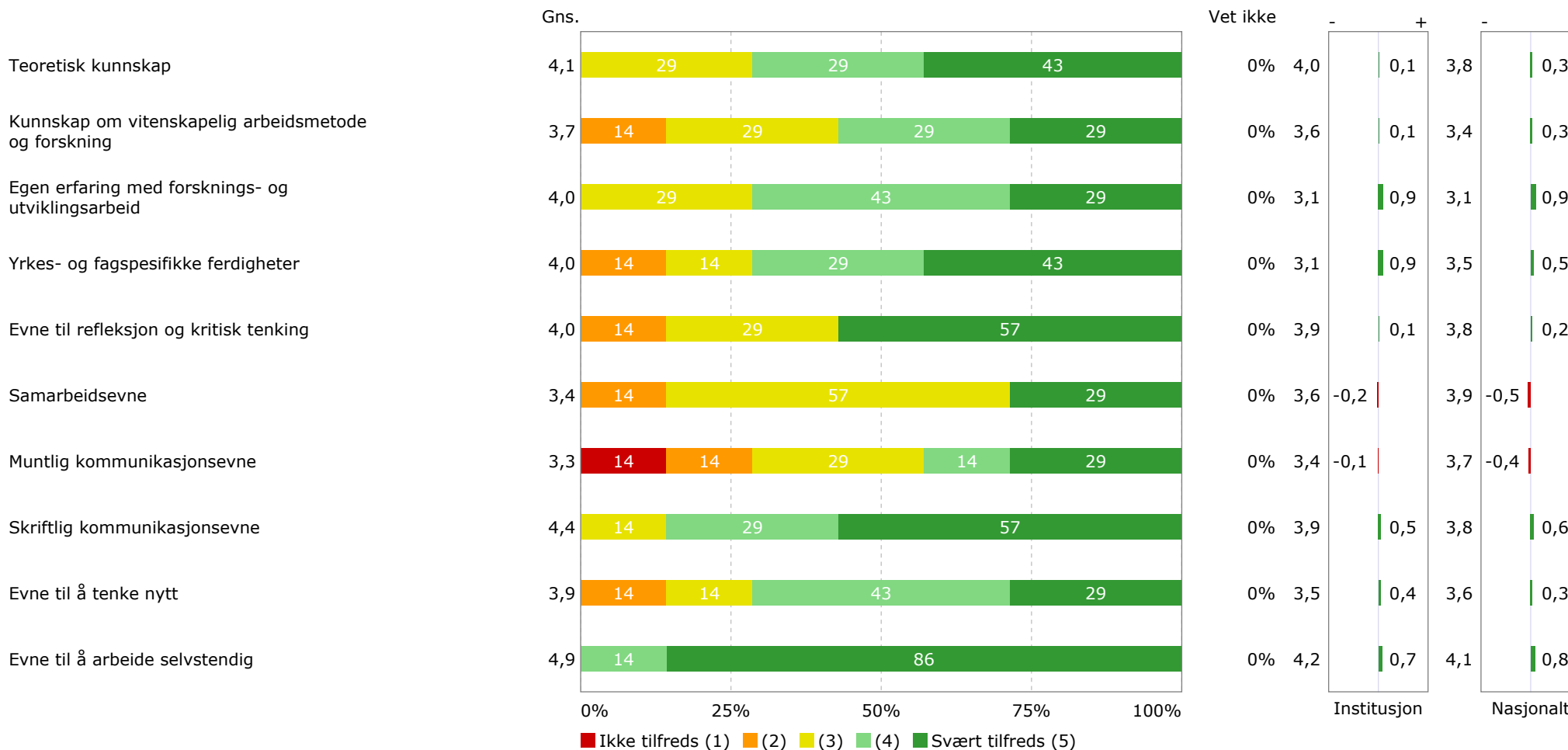
Krevde at du tenkte kreativt/nytt

Oppfordret til å bruke kunnskap fra flere emner for å løse oppgaver

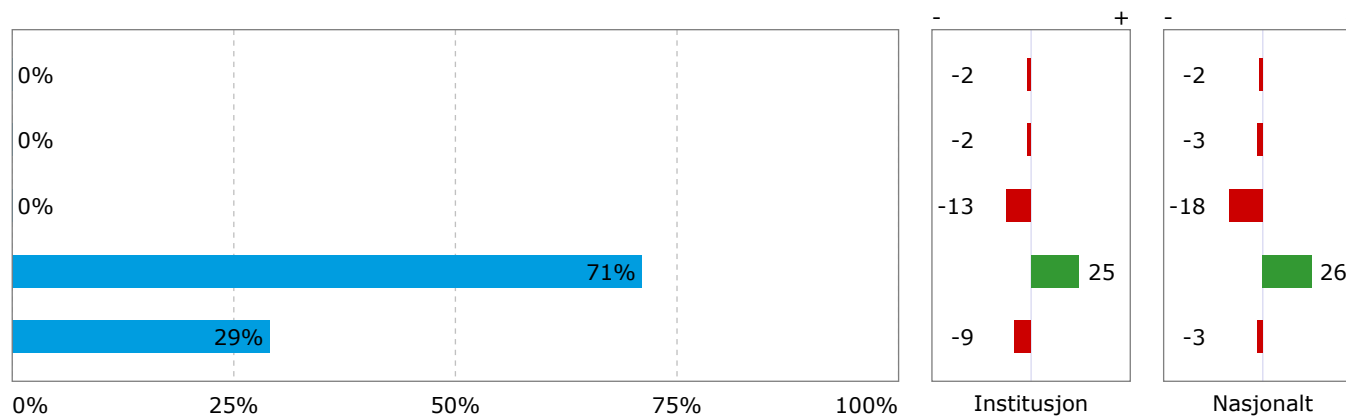
Hvor tilfreds er du med eget læringsutbytte hittil i studiet, når det gjelder:

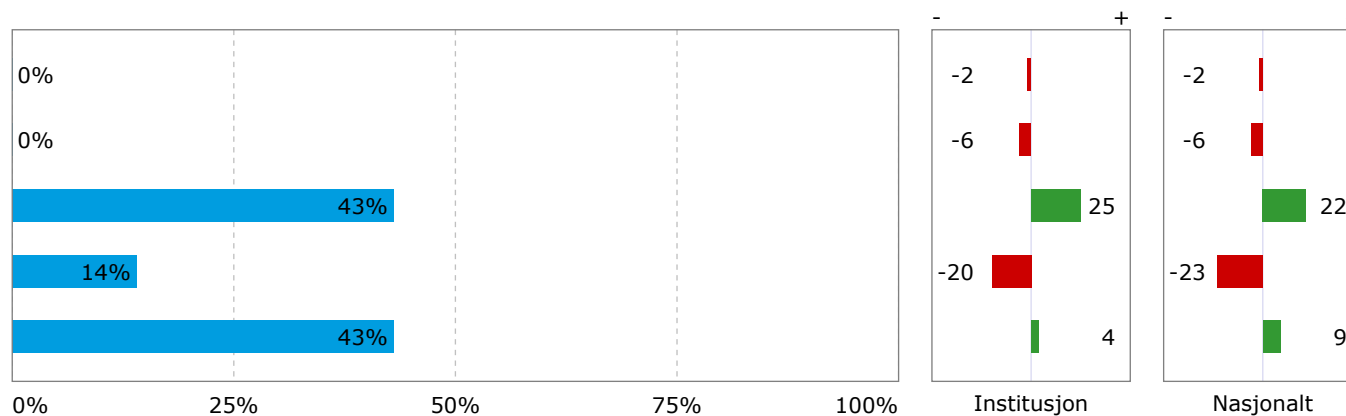
Hvilket mål har du til dine karakterer?

- Kun å stå
- Noe over ståkarakter
- På gjennomsnittet
- Noe over gjennomsnittet
- Godt over gjennomsnittet

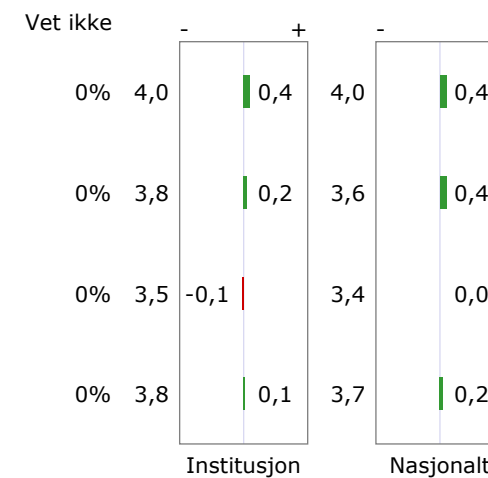
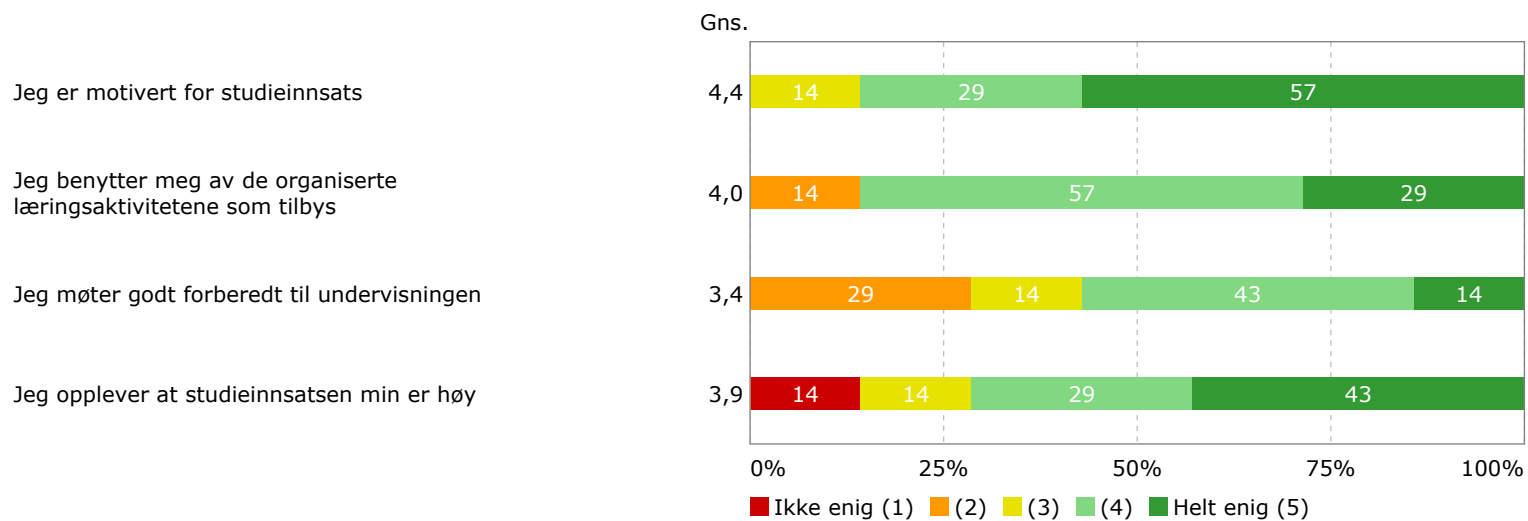
Det er krevende å nå karaktermålene mine:

- I liten grad (1)
- (2)
- (3)
- (4)
- I stor grad (5)

I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

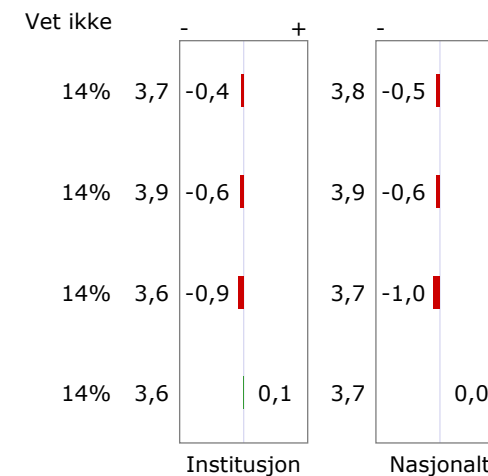
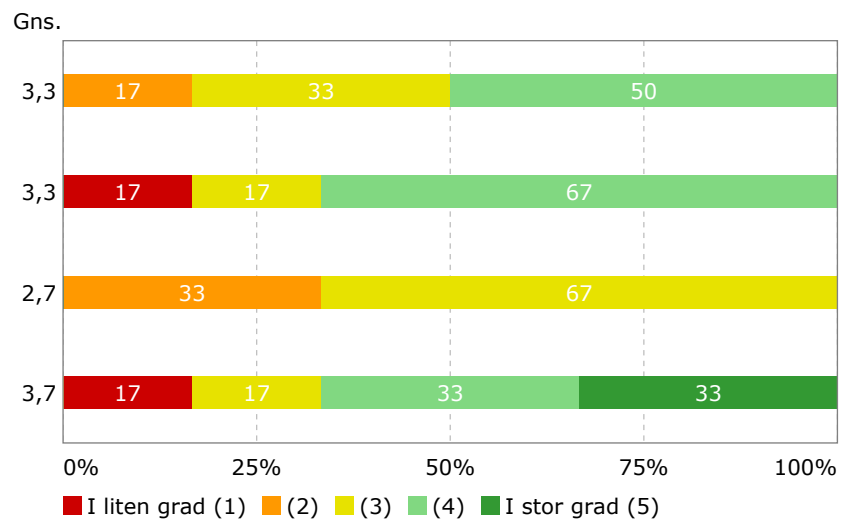
I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

Jeg opplever at de faglig ansatte stiller klare forventninger til meg som student

De faglig ansatte forventer at jeg stiller forberedt til organiserte læringsaktiviteter

De faglig ansatte forventer at jeg deltar aktivt i organiserte læringsaktiviteter

De faglig ansatte har høye faglige ambisjoner på vegne av meg som student

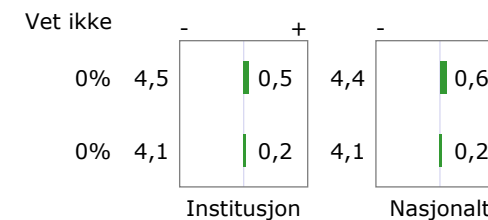
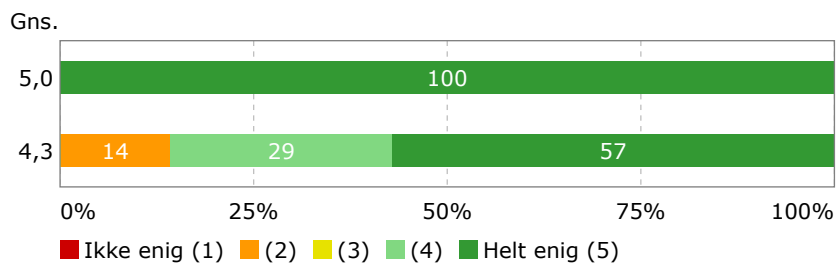

I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

Jeg går på det studieprogrammet jeg helst vil gå på

Jeg er, alt i alt, tilfreds med studieprogrammet jeg går på

I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

Engelsk (eller andre ikke-skandinaviske språk) brukes ofte som undervisningsspråk

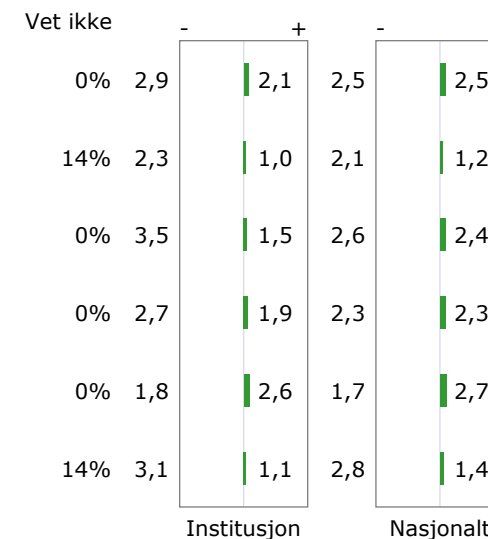
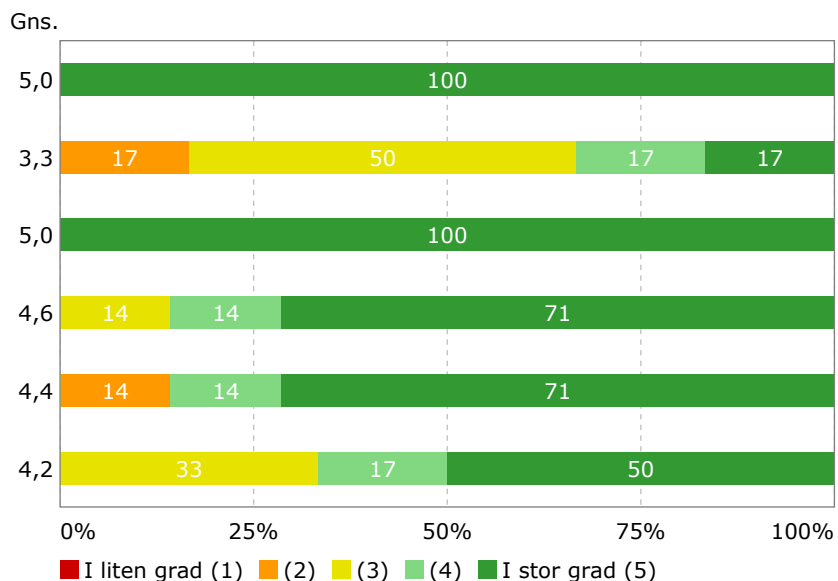
Studieprogrammet har ofte hatt utenlandske (gjeste)forelesere

Pensum er hovedsakelig på engelsk (eller andre ikke-skandinaviske språk)

Internasjonale studenter beriker det faglige miljøet på studieprogrammet

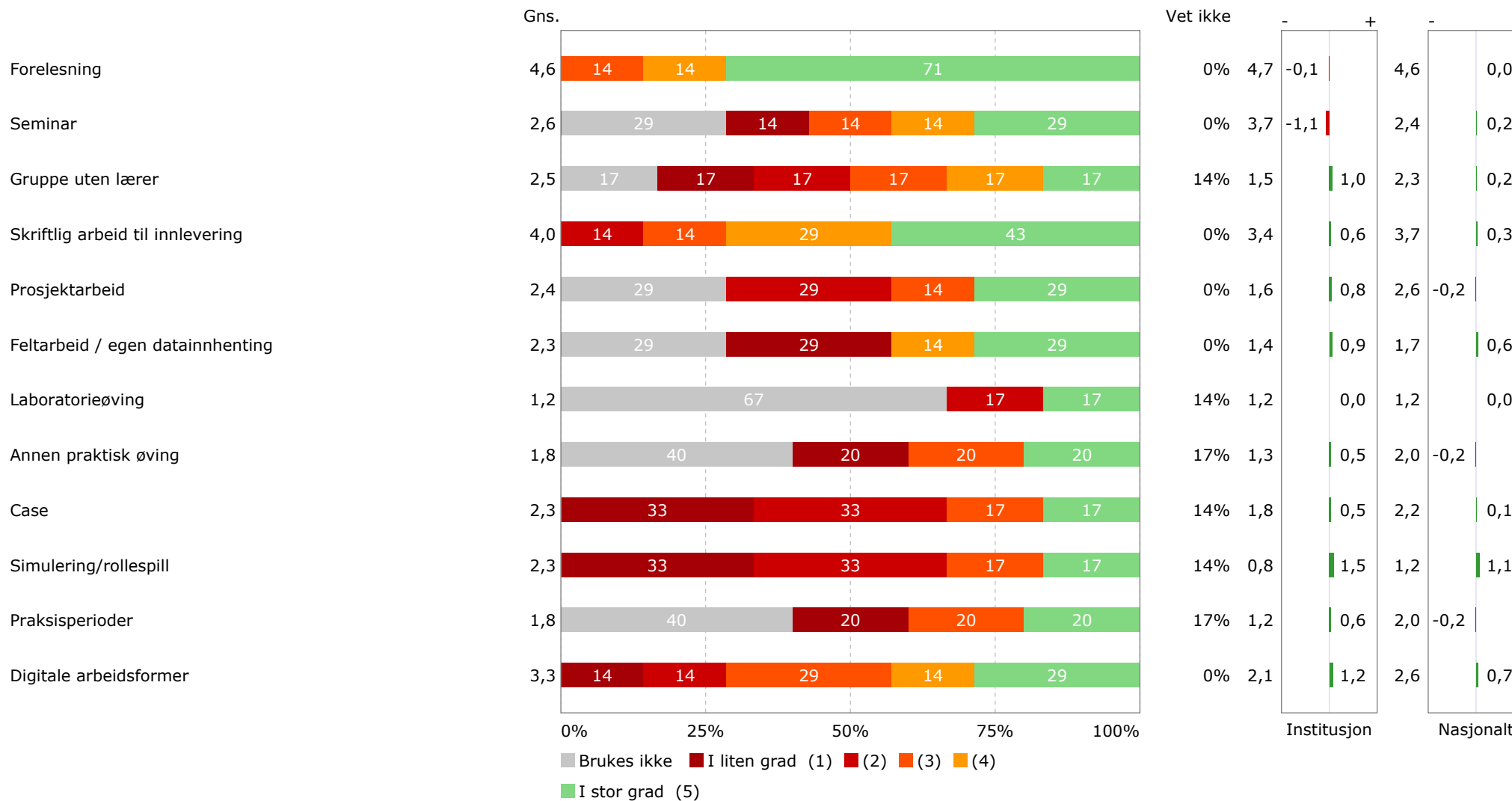
Jeg deltar ofte på faglige aktiviteter med internasjonale studenter

Jeg er godt informert om mulighetene til utveksling i utlandet

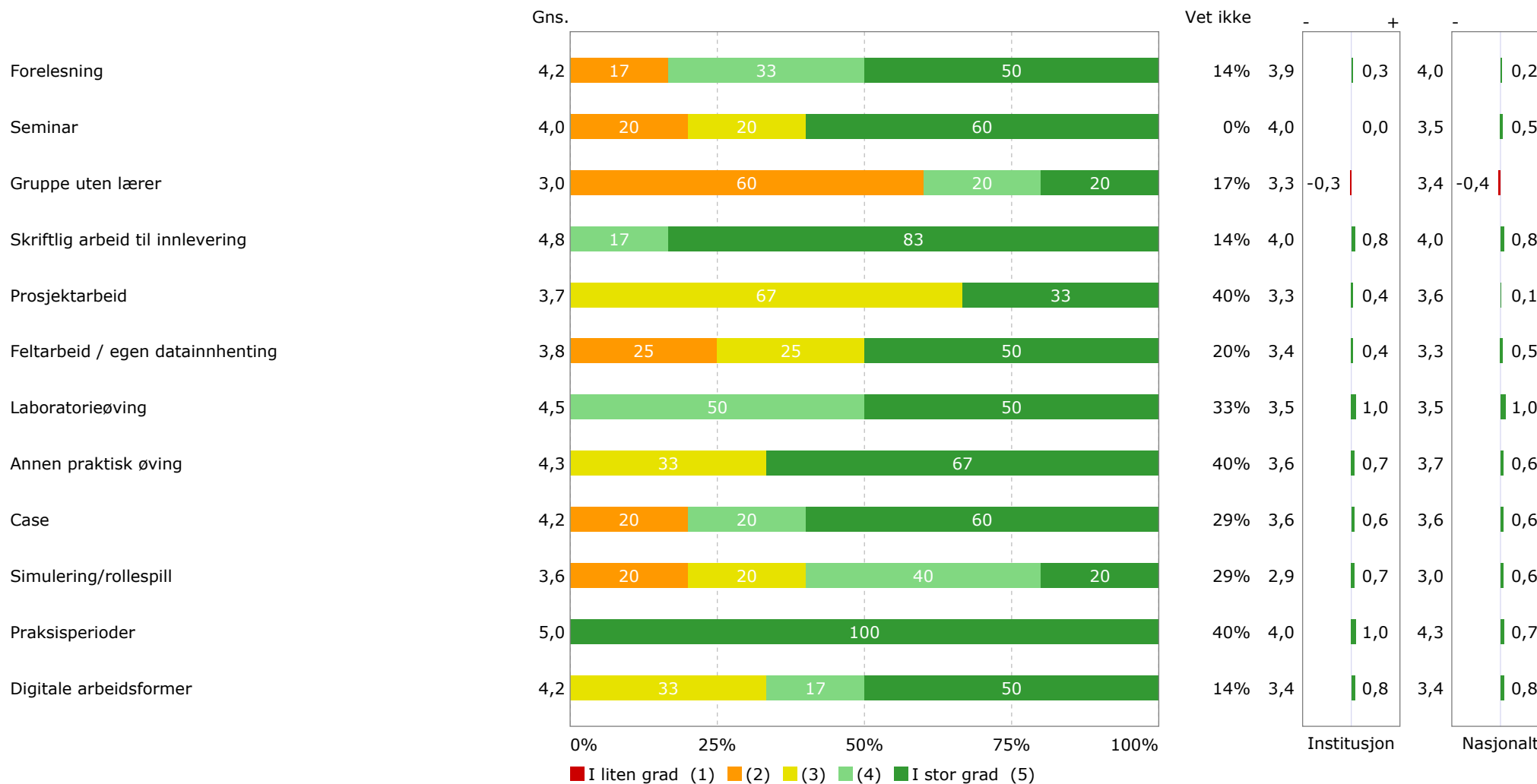

I hvilken grad brukes disse undervisnings- og arbeidsformene i studieprogrammet ditt?

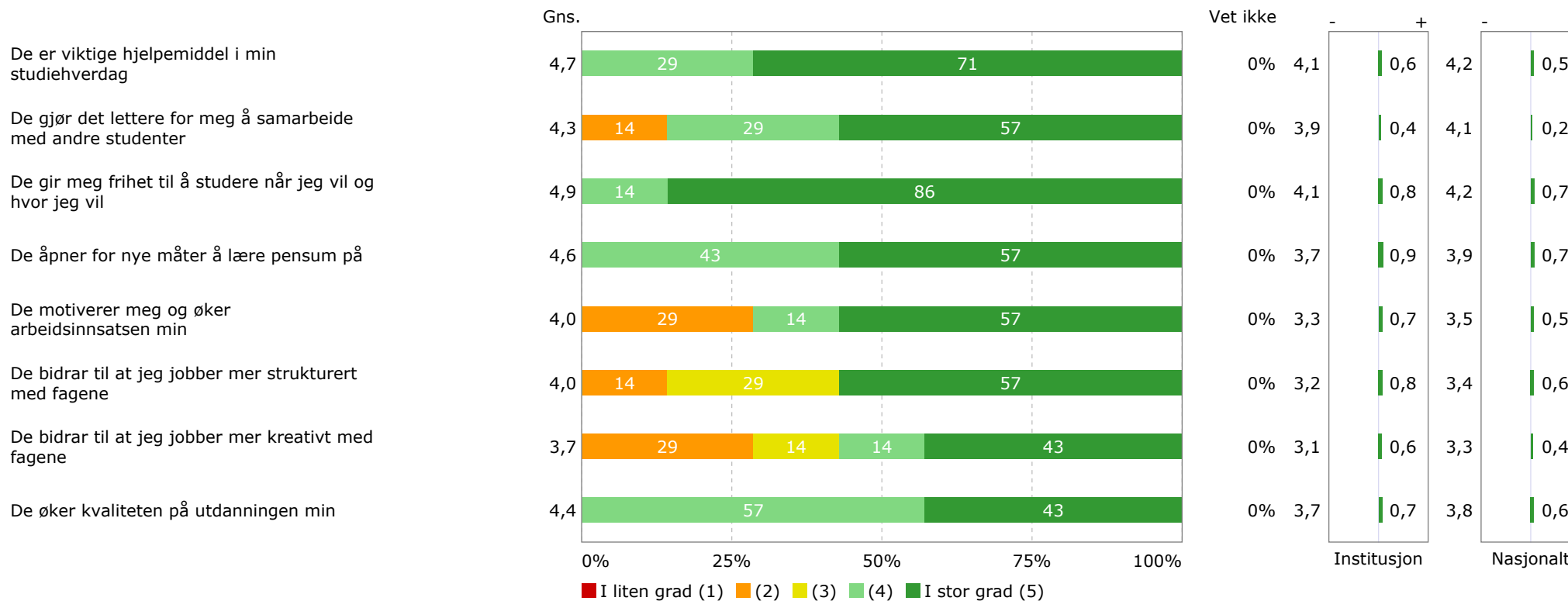

I hvilken grad bidrar disse undervisnings- og arbeidsformene til din læring?

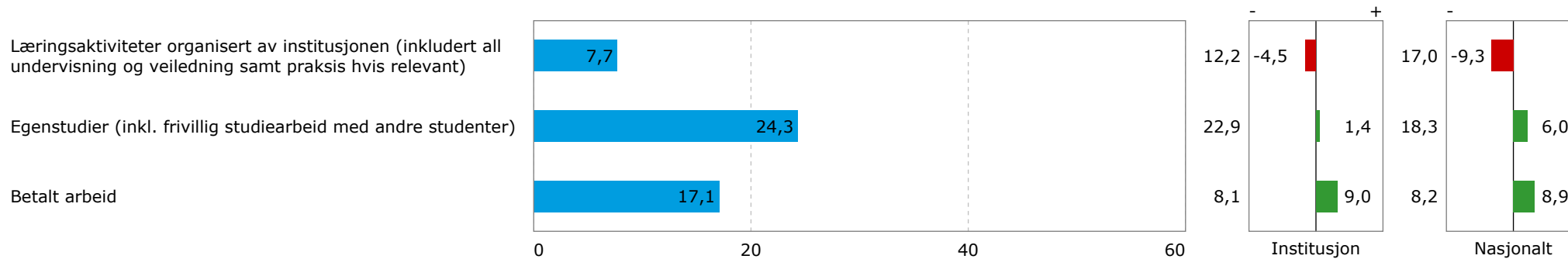
I hvilken grad er du enig i følgende påstander om bruk av digitale verktøy/medier?

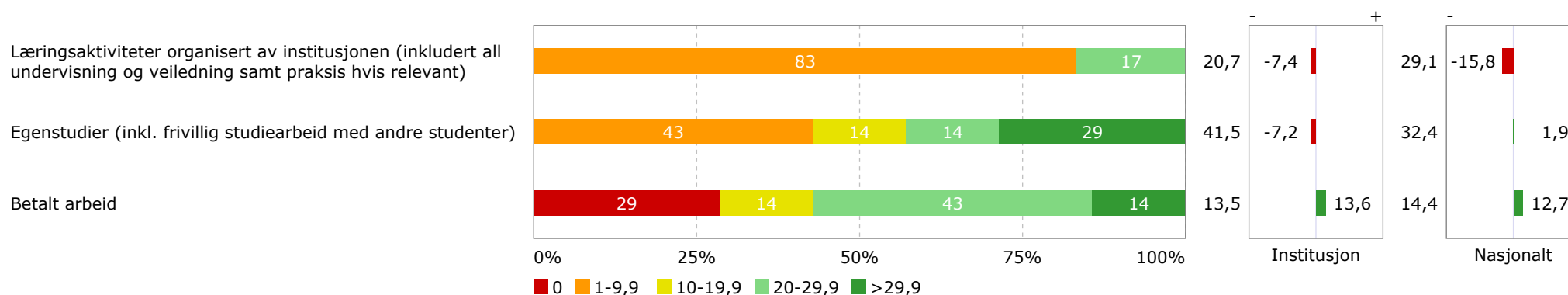

TIDSBRUK PÅ FAGLIGE AKTIVITETER

Her ba vi studentene fordele sin totale studieinnsats. De ble bedt om å anslå hvor mange timer per uke, de i gjennomsnitt på studiet (ikke medregnet ferier), brukte på:

Gjennomsnittverdiene på tidsbruk angis over. Tallene er gruppert i figuren under. I spørreskjemaet var det ikke mulig for studentene å skrive inn verdier større enn 80 for faglige aktiviteter eller verdier større enn 50 for betalt arbeid.

Studiebarometeret

Studiebarometerets studentundersøkelse presenteres på studiebarometeret.no. NOKUT gjennomfører den nasjonale spørreundersøkelsen om studentenes opplevde studiekvalitet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet.

Om rapporten

Rapporten er laget for å hjelpe institusjonene i kvalitetsarbeidet, institusjonene får i tillegg anonymiserte rådata. Det utarbeides ikke rapporter eller vises data for program/enheter med færre enn 6 svarende. Noen få spørsmål er ikke inkludert i rapporten. Praksissspørsmålene finnes bare i programrapportene. Data på alle spørsmålene vil finnes i rådataene. Tallene i rapporten kan i noen tilfeller avvike noe fra tallene i nettportalen. Dette skyldes at tallene i rapporten kun baserer seg på 2016-data, mens vi slår sammen data for de to siste årene for små programmer i nettportalen.

Hvem inngår?

Undersøkelsen ble gjennomført for fjerde gang høsten 2016, og gikk ut til ca. 64 000 studenter. Alle studenter i andre studieår på bachelor- og masterprogram, samt studenter i sitt femte studieår på integrerte masterprogram og lange profesjonsutdanninger, ble invitert til å svare på skjema.

Om svarprosenten

Svarprosenten som vises i denne rapporten baserer seg på alle respondenter som har startet å besvare undersøkelsen. Frafallet i skjemautfyllingen blant disse, frem til spørsmålet om overordnet tilfredshet, er på ca. 5 prosent. De aller fleste respondentene fyller ut hele eller nesten hele skjemaet.

Tema for undersøkelsen

Undersøkelsen tar for seg ulike sider av studiekvalitet, i tillegg finnes mange spørsmål om engasjement, motivasjon og tidsbruk. Spørreskjemaet er rettet mot studieprogramnivå og stiller de samme spørsmålene til alle studenter, uavhengig av type studieprogram. Unntaket er spørsmålene om praksis, som bare går til studenter som har hatt erfaring med praksis. Skjemaet baserer seg på erfaringer fra norske og utenlandske spørreskjema, og er kommet til som et resultat av et samarbeid mellom NOKUT og sektoren. Vi bruker primært en 5-delt Likert-skala, der 5 er mest fornøyd / mest enig.

Studiebarometeret.no

I nettportalen er det mulig å sammenligne studieprogram mellom institusjoner. Portalen er et verktøy for høyskoler, universitet og andre som ønsker å finne informasjon om studentenes oppfatninger av kvaliteten. 2016-tallene blir publisert på nettportalen 6. februar 2017. Portalen inneholder tidsserier og detaljerte data (standardavvik, svarfordeling m.m.) per spørsmål per studieprogram (klikk på «> Detaljert informasjon» til høyre under søylediagrammene).

Mer informasjon: <http://www.nokut.no/no/Om-Studiebarometeret/>

I denne rapporten presenteres resultatene fra Studiebarometeret 2016. Øverst til venstre står navn på studieprogram og institusjon denne rapporten gjelder for. Resultatene presenteres tematisk, slik det fremgår av overskriften øverst på hver side. Informasjon om antall respondenter i undersøkelsen og svarprosent finnes på forsiden av rapporten.

TOPP OG BUNN

På side 4 vises de fem spørsmålene som skårer høyest og lavest i undersøkelsen. Grønt indikerer de mest positive resultatene, mens rødt de mest negative. På side 5 vises de fem spørsmålene som avviker mest fra det nasjonale gjennomsnittet.

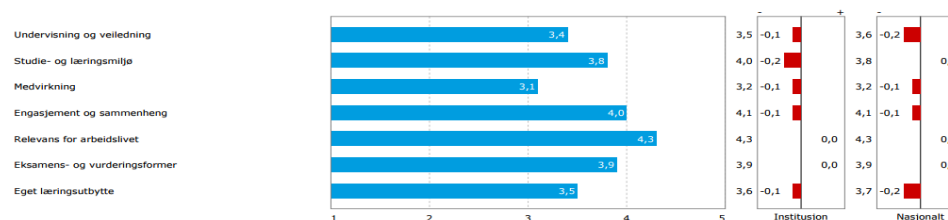
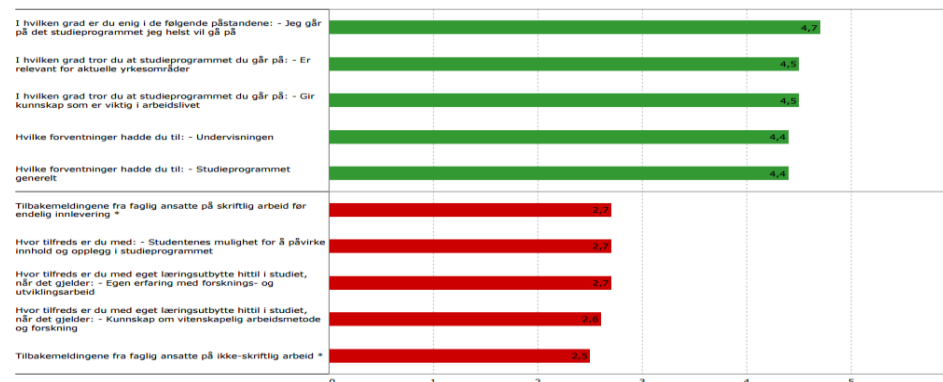
RESULTATER PÅ HOVEDOMRÅDER

Rapporten oppsummerer resultatene av undersøkelsens hovedområder. Indikatorene er beregnet ved å legge sammen vurderingen av alle enkeltspørsmålene innenfor hvert tema og er gjennomsnittsverdier for studieprogrammet.

Til høyre for figuren sammenlignes resultatene med fjorårets tall, gjennomsnitt for institusjonen og med nasjonale gjennomsnitt. Grønt indikerer positive avvik, mens rødt indikerer negative avvik.

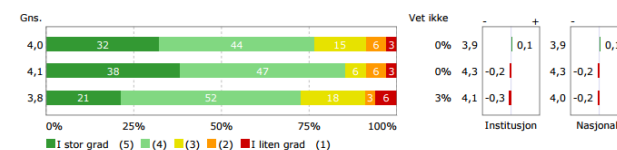
RESULTAT OPPDELT PÅ UNDERENHET

Hoveddelen av rapporten består av resultater på enkeltspørsmål. Øverst på hver side vises hvilket hovedområde spørsmålene tilhører. Resultatene blir presentert grafisk som frekvenser (dvs svarfordeling). Positive svar er markert med grønne farger, mens svar i lavere kategorier markert med gule/oransje/røde farger. Svaralternativet "Vet ikke" er ikke inkludert i svarfordelingen, men denne andelen vises til høyre for figuren. Lengst til høyre for figuren sammenlignes studieprogrammet med resultatet fra 2015, institusjonen og med nasjonale gjennomsnitt. Til venstre for figuren vises gjennomsnitt for spørsmålet.

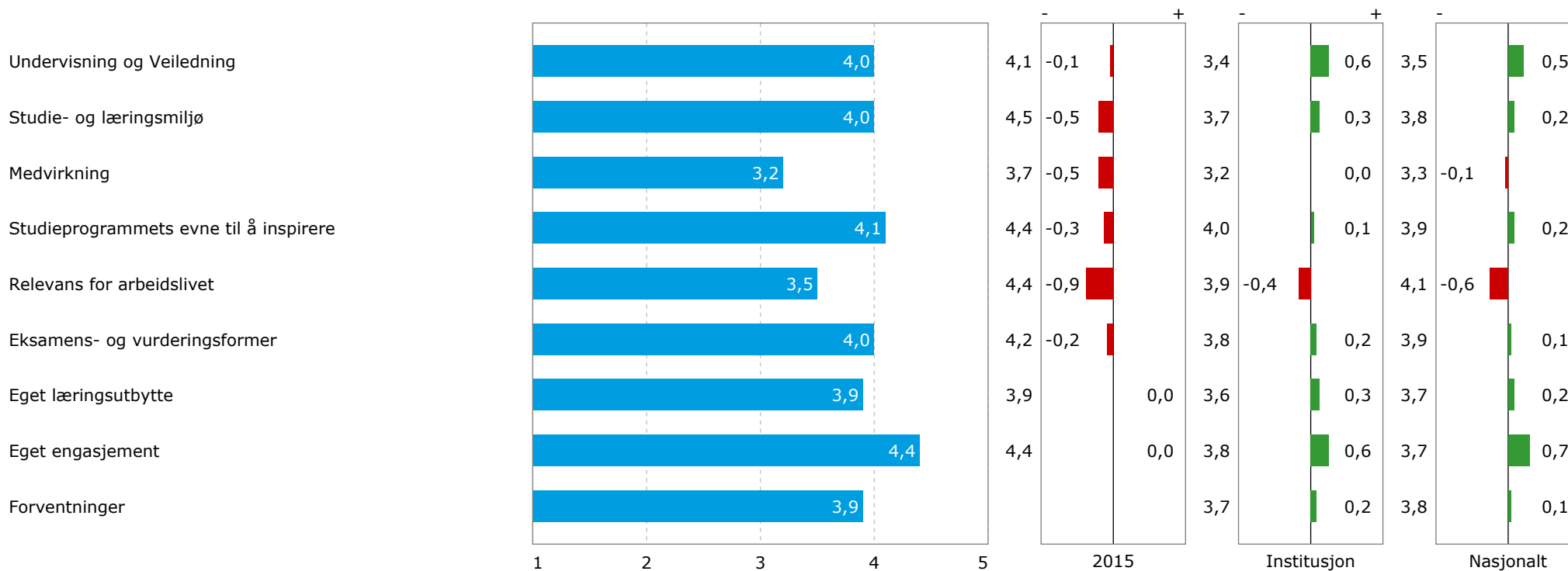

I hvilken grad mener du at studieprogrammet:

- Er engasjerende
- Er faglig utfordrende
- Består av emner som henger godt sammen

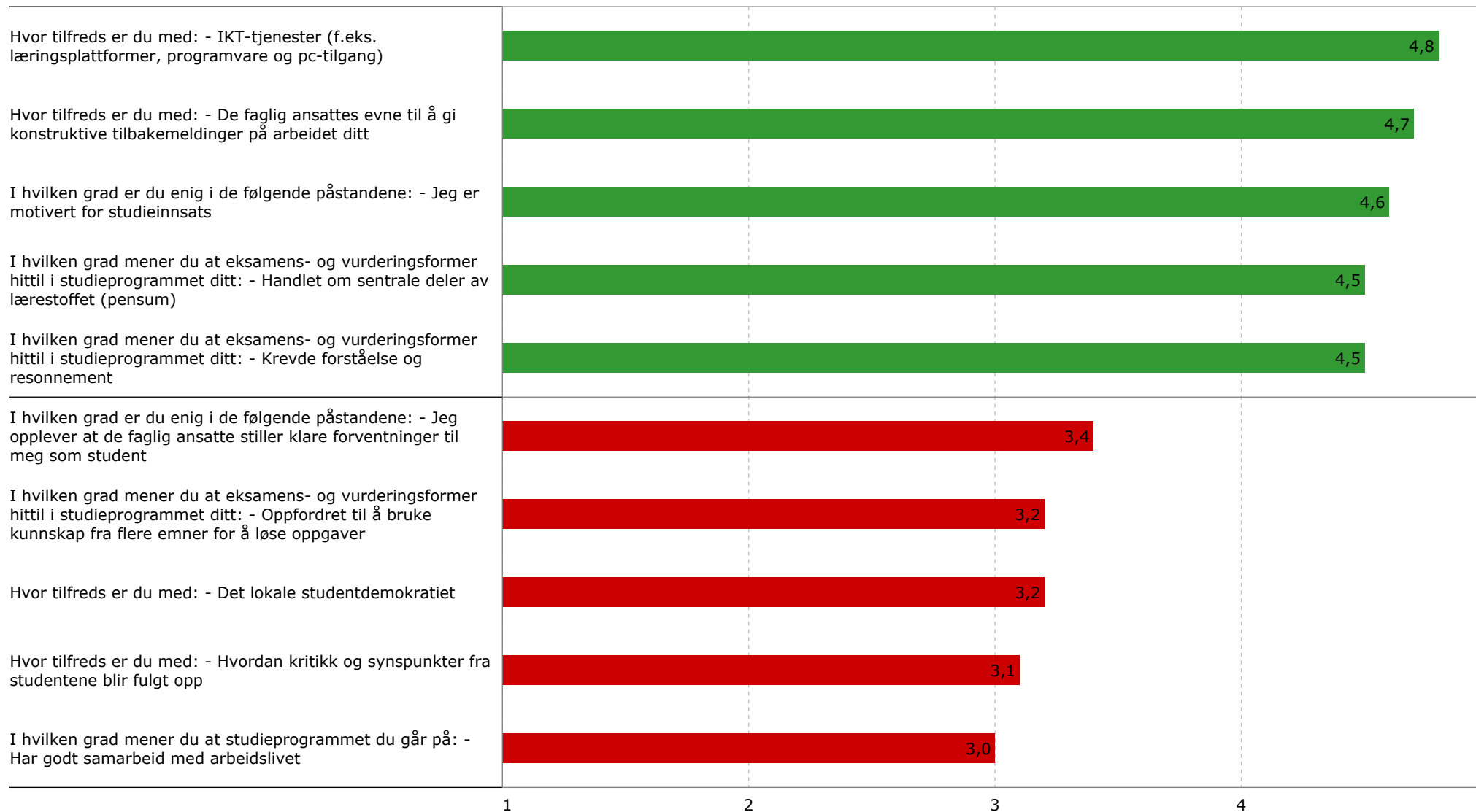

Enkelt spørsmålene i undersøkelsen er gruppert i hovedområder. Hvert hovedområde består av flere enkeltspørsmål innenfor et overordnet tema.

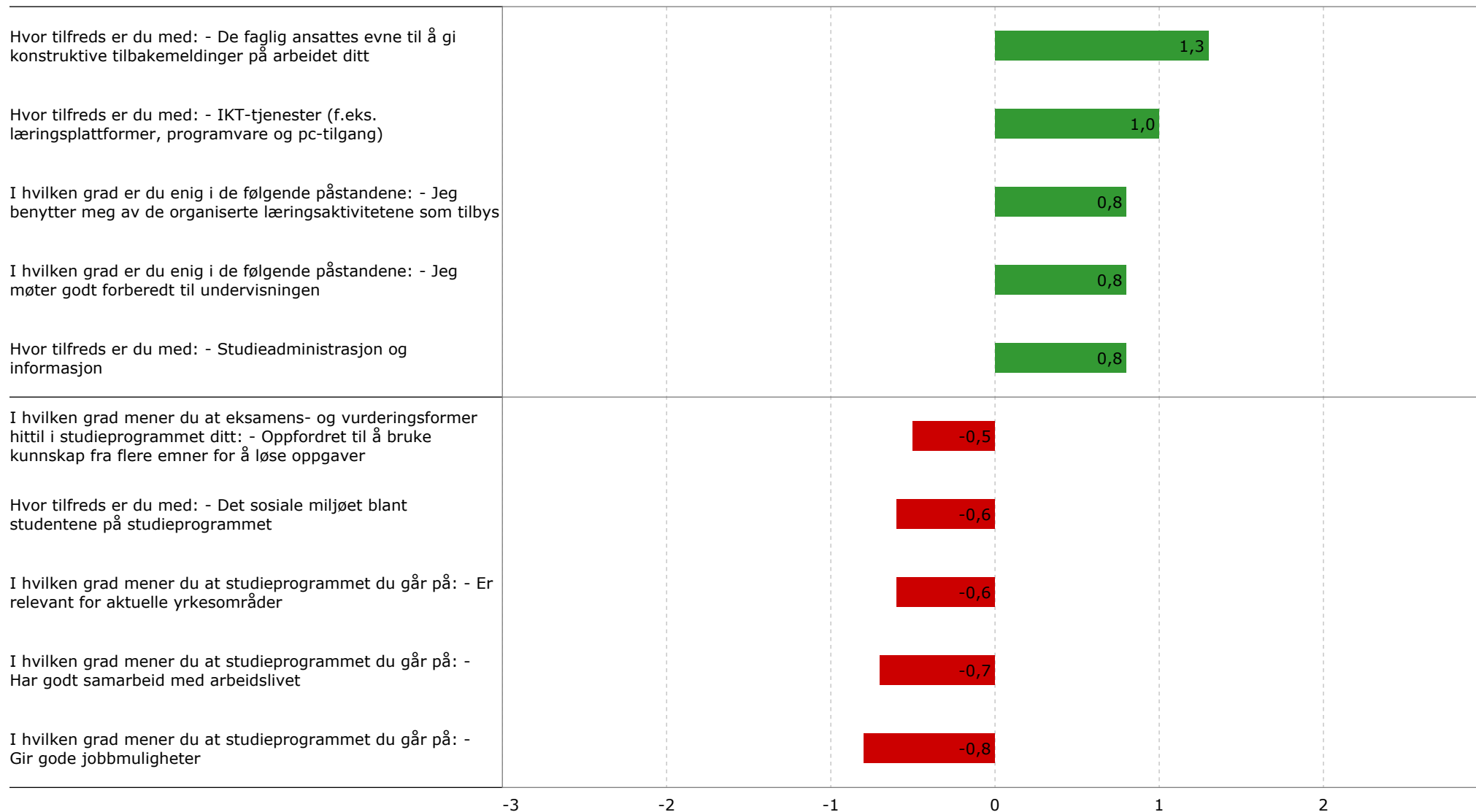

Nedenfor vises de fem enkeltspørsmålene som blir vurdert høyest og lavest av studentene. Spørsmålene kan være en indikasjon på styrker og utfordringer.

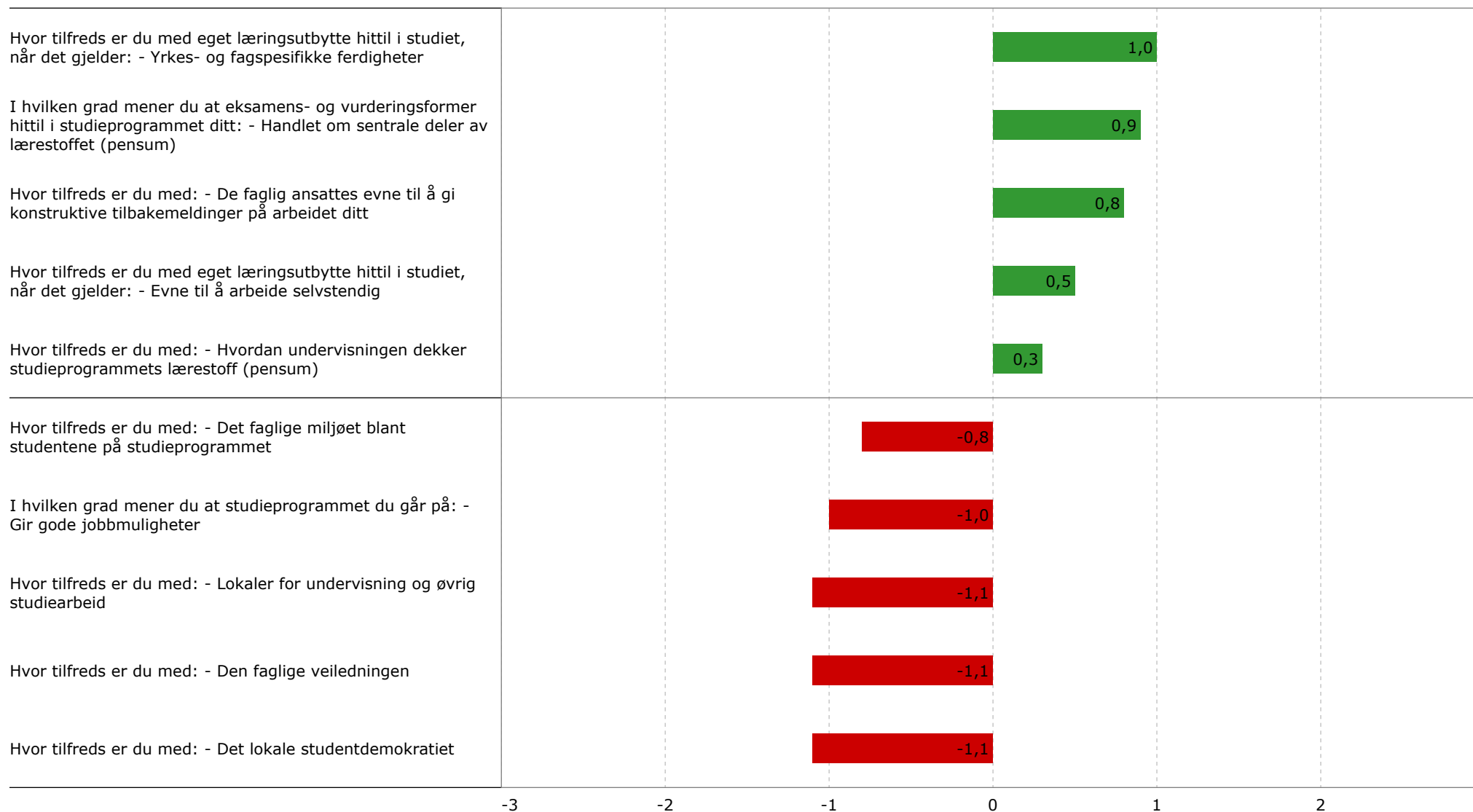

Nedenfor vises de fem enkeltspørsmålene som avviker mest positivt og mest negativt sammenlignet med det nasjonale gjennomsnittet.

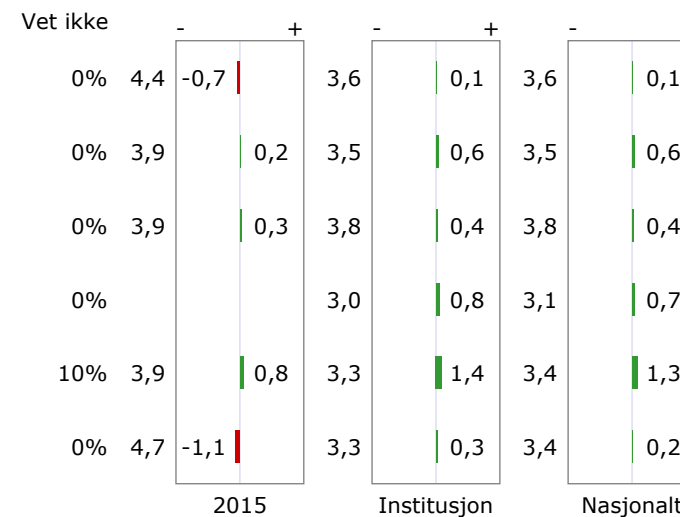
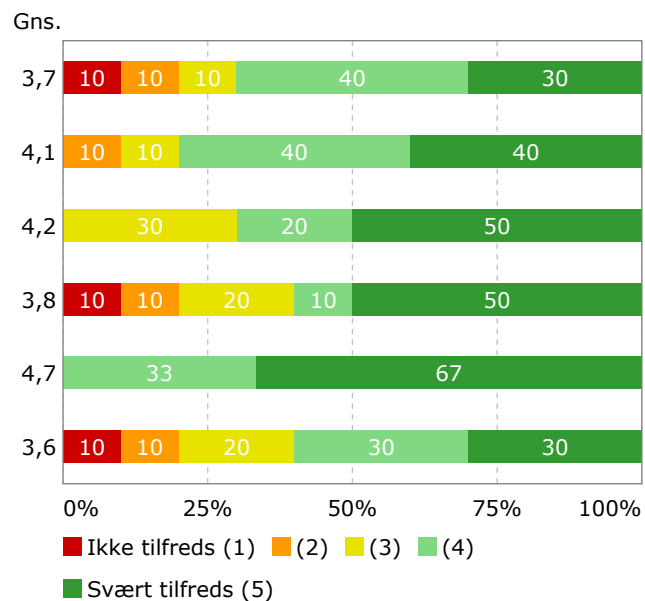
Nedenfor vises de fem enkeltspørsmålene som avviker mest positivt og mest negativt sammenlignet med resultatet fra 2015.

Hvor tilfreds er du med:

- Faglig ansattes evne til å gjøre undervisningen engasjerende*
- Faglig ansattes evne til å gjøre vanskelig stoff forståelig
- Hvordan undervisningen dekker studieprogrammets lærestoff (pensum)
- Antall tilbakemeldinger du har fått fra faglig ansatte på ditt arbeid
- De faglig ansattes evne til å gi konstruktive tilbakemeldinger på arbeidet ditt
- Den faglige veiledningen

*Med faglig ansatte mener vi faglærere, studentassistenter, laboratorieassistenter og andre faglig ansatte som bidrar i undervisningen.

Hvor tilfreds er du med:

Det sosiale miljøet blant studentene på studieprogrammet

Det faglige miljøet blant studentene på studieprogrammet

Miljøet mellom studentene og de faglig ansatte på studieprogrammet

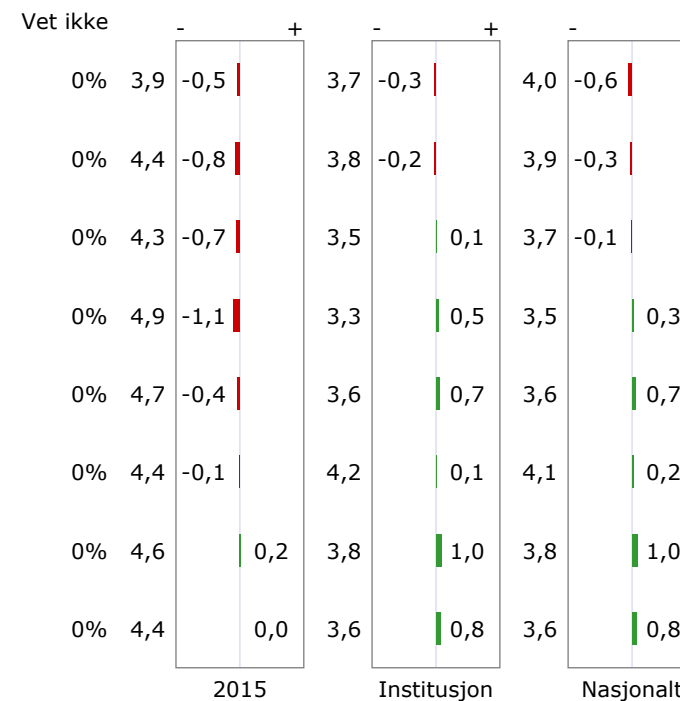
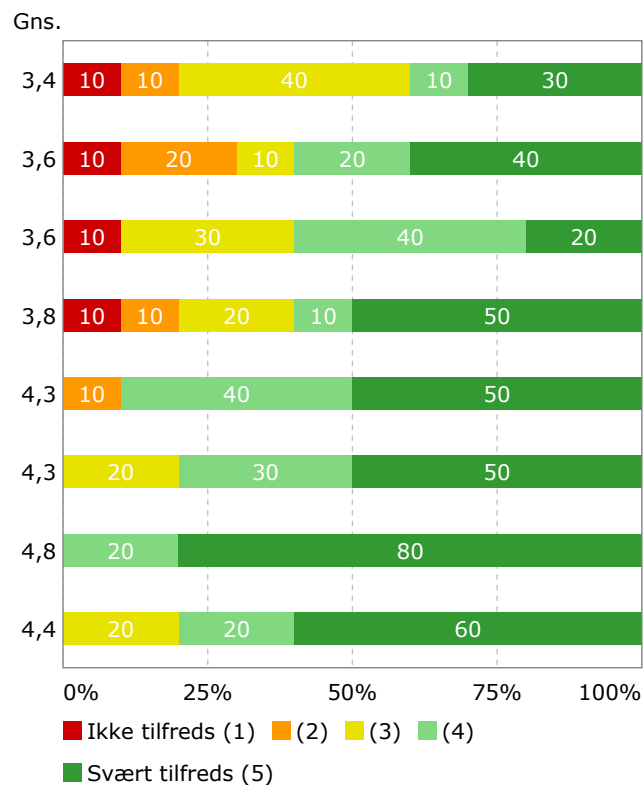
Lokaler for undervisning og øvrig studiearbeid

Utstyr og hjelpemidler i undervisningen

Bibliotek og bibliotekstjenester

IKT-tjenester (f.eks. læringsplattformer, programvare og pc-tilgang)

Studieadministrasjon og informasjon

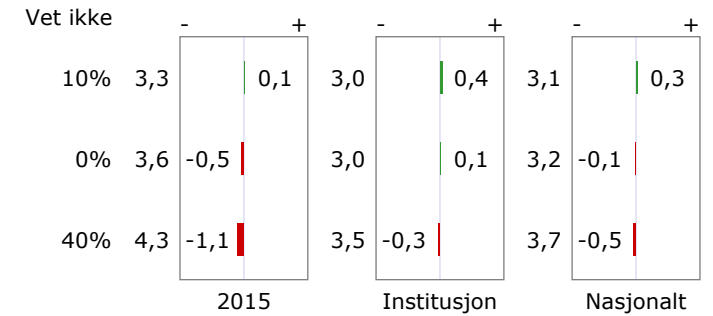
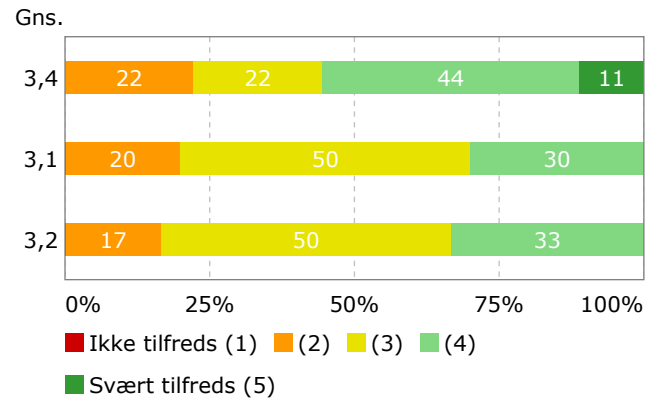

Hvor tilfreds er du med:

Studentenes mulighet for å påvirke innhold og opplegg i studieprogrammet

Hvordan kritikk og synspunkter fra studentene blir fulgt opp

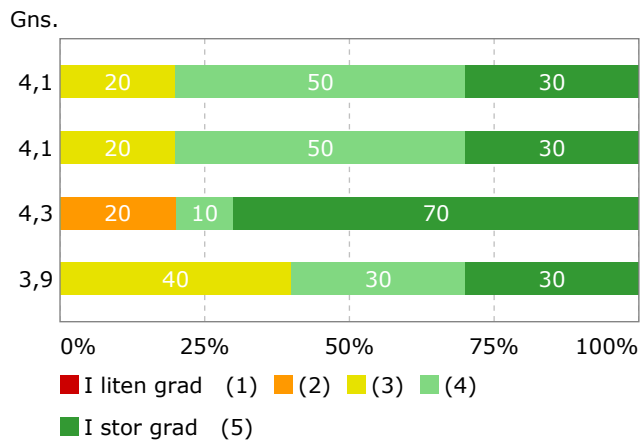
Det lokale studentdemokratiet

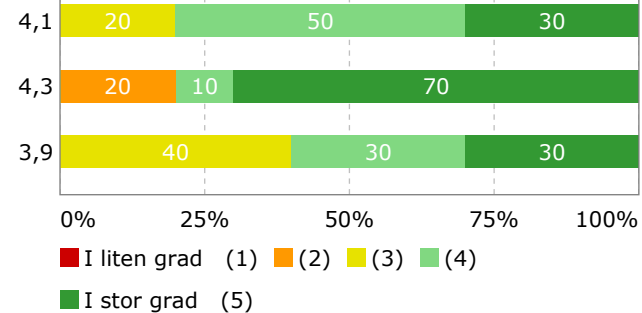

I hvilken grad mener du at studieprogrammet:

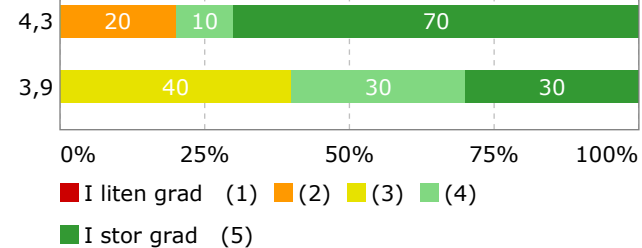
Er stimulerende

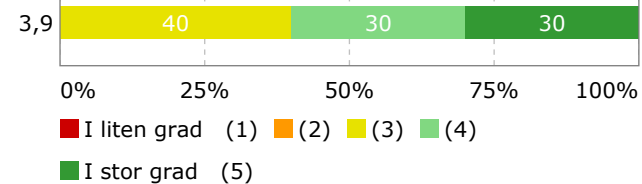
Er faglig utfordrende

Bidrar til min motivasjon for studieinnsats

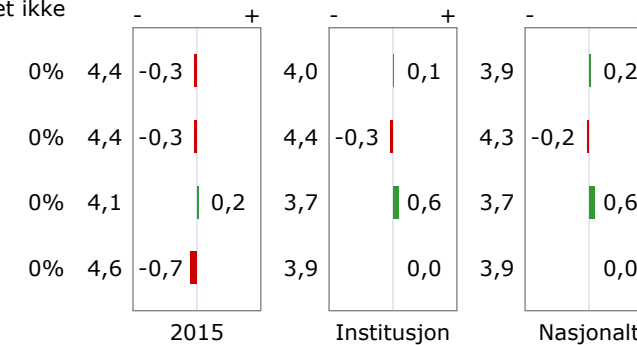
Består av emner som henger godt sammen

■ I liten grad (1) ■ (2) ■ (3) ■ (4)

■ I stor grad (5)

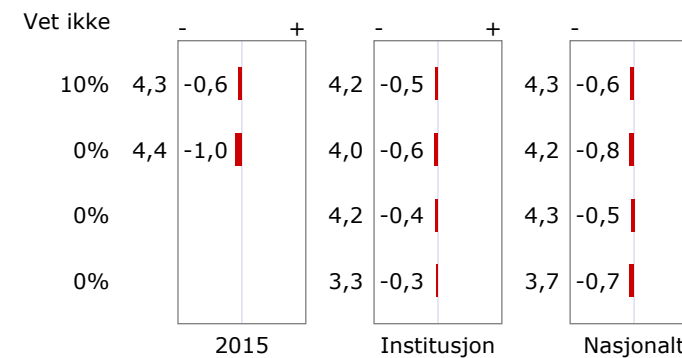
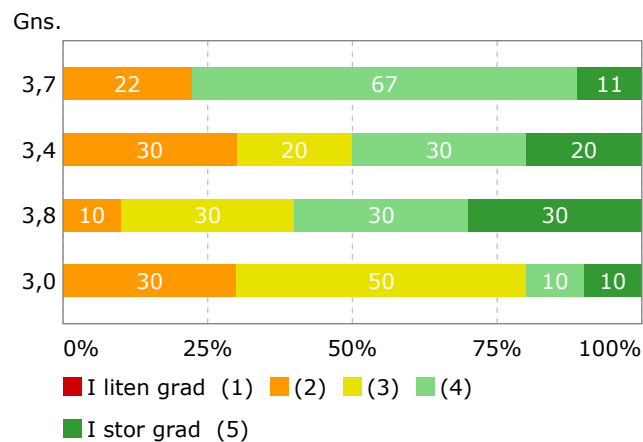
Vet ikke

I hvilken grad mener du at studieprogrammet:

- Er relevant for aktuelle yrkesområder
- Gir gode jobbmuligheter
- Gir kompetanse som er viktig i arbeidslivet
- Har godt samarbeid med arbeidslivet

I hvilken grad mener du at eksamens- og vurderingsformer
hittil i studieprogrammet ditt:

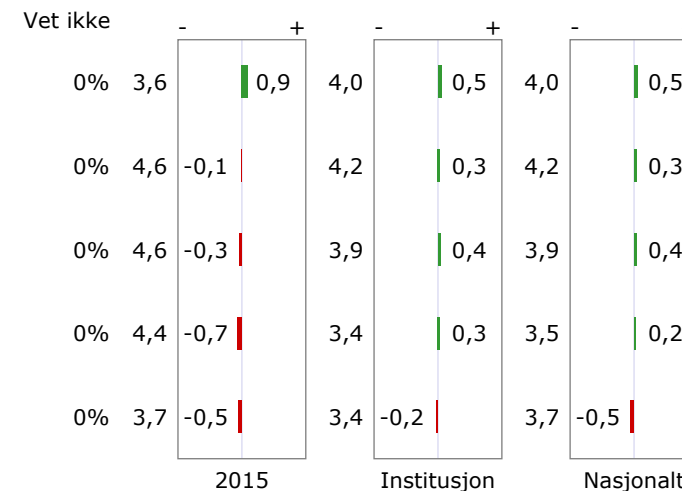
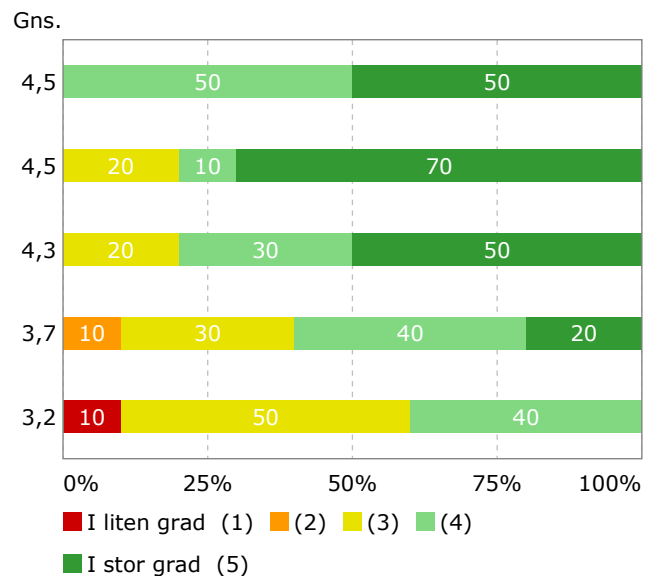
Handlet om
sentrale deler av lærestoffet (pensum)

Krevde forståelse og resonnement

Oppfordret til refleksjon og kritisk tenkning

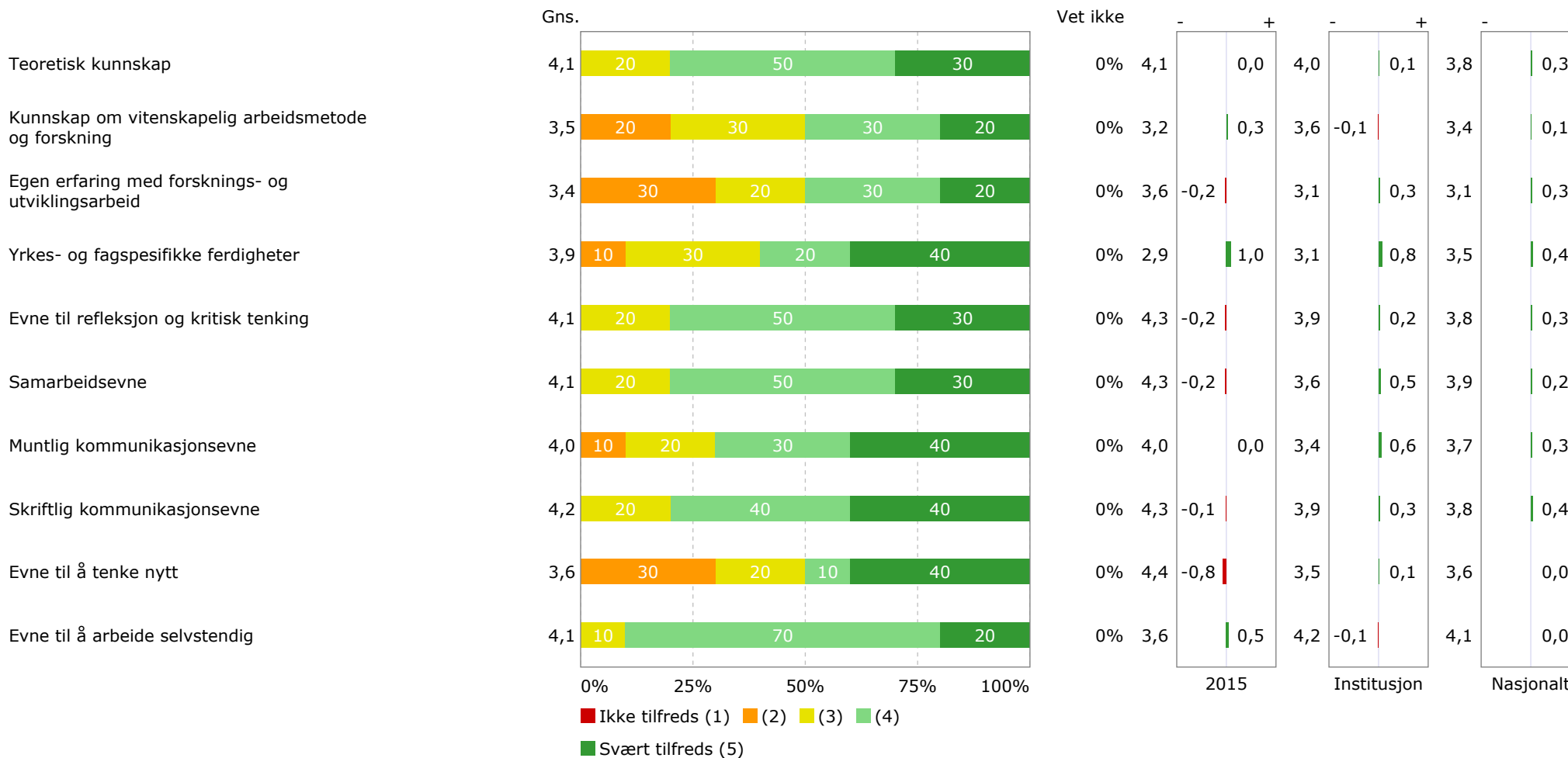
Krevde at du tenkte kreativt/nytt

Oppfordret til å bruke kunnskap fra flere emner for å løse
oppgaver

Hvor tilfreds er du med eget læringsutbytte hittil i studiet, når det gjelder:

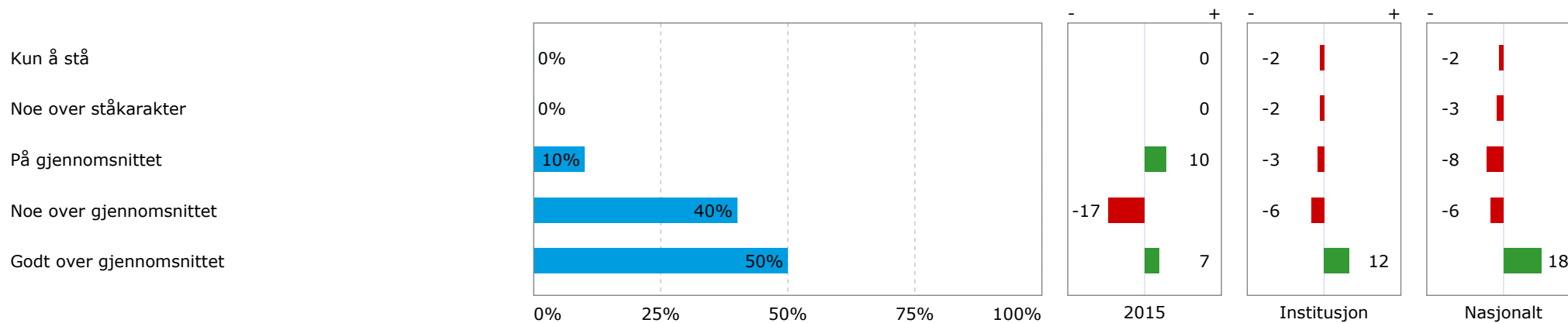

MÅL TIL KARAKTERER

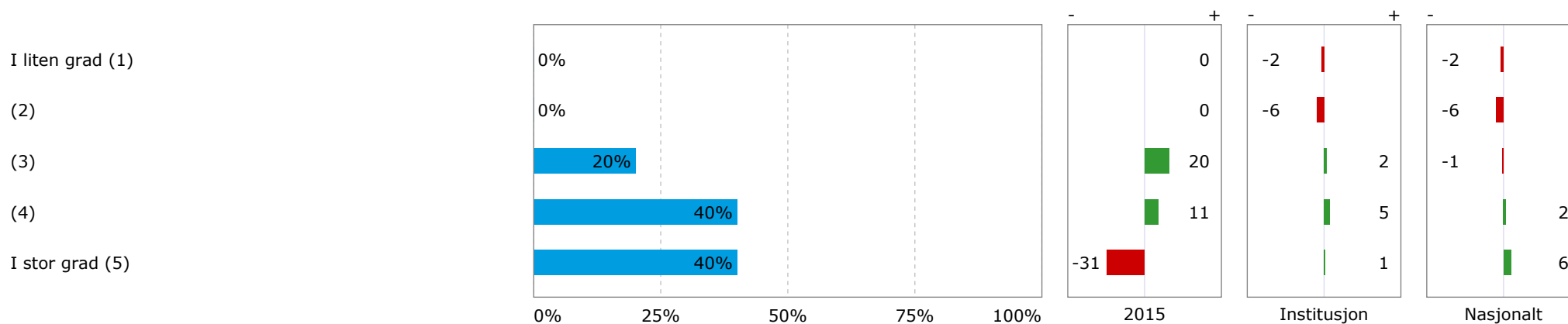
14

Hvilket mål har du til dine karakterer?

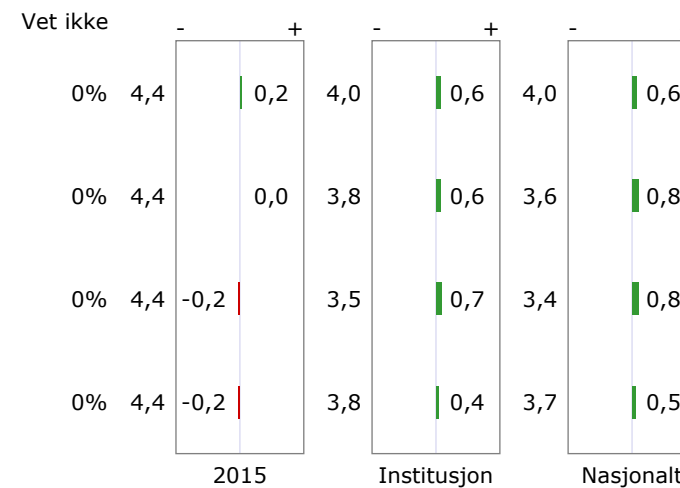
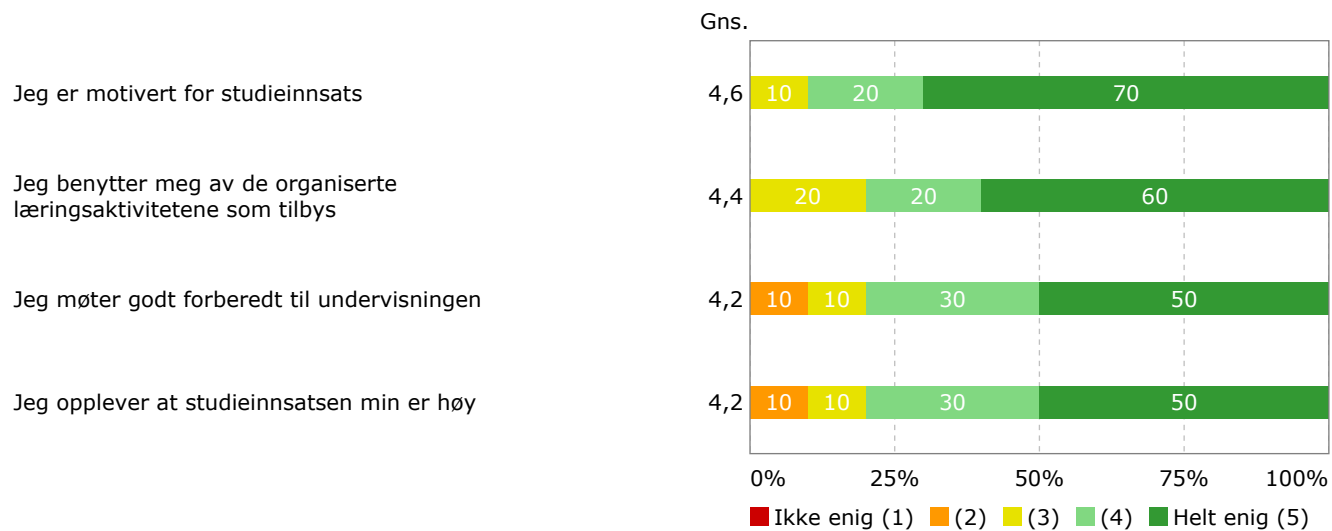

Det er krevende å nå karaktermålene mine:

I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

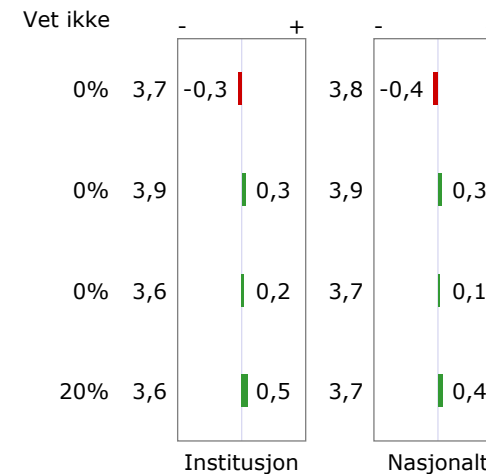
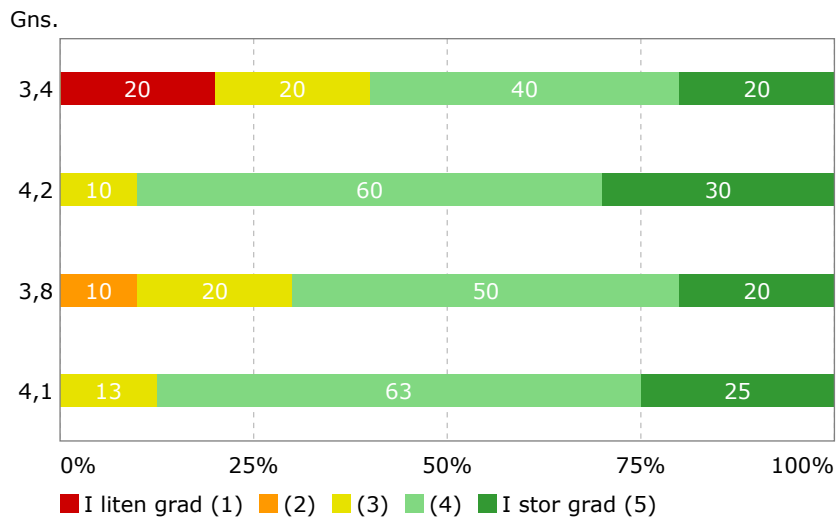
I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

Jeg opplever at de faglig ansatte stiller klare forventninger til meg som student

De faglig ansatte forventer at jeg stiller forberedt til organiserte læringsaktiviteter

De faglig ansatte forventer at jeg deltar aktivt i organiserte læringsaktiviteter

De faglig ansatte har høye faglige ambisjoner på vegne av meg som student

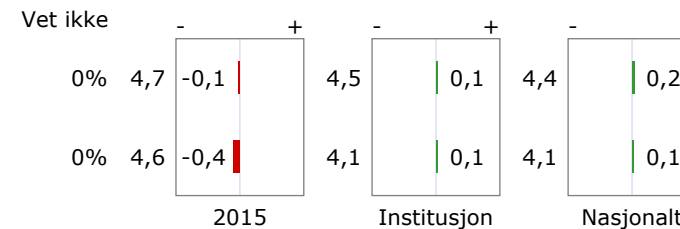
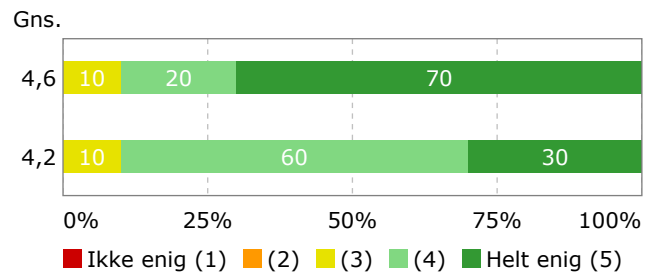

I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

Jeg går på det studieprogrammet jeg helst vil gå på

Jeg er, alt i alt, tilfreds med studieprogrammet jeg går på

I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene:

Engelsk (eller andre ikke-skandinaviske språk) brukes ofte som undervisningsspråk

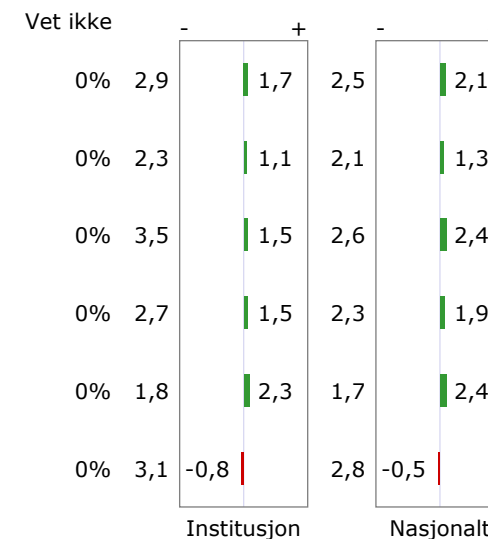
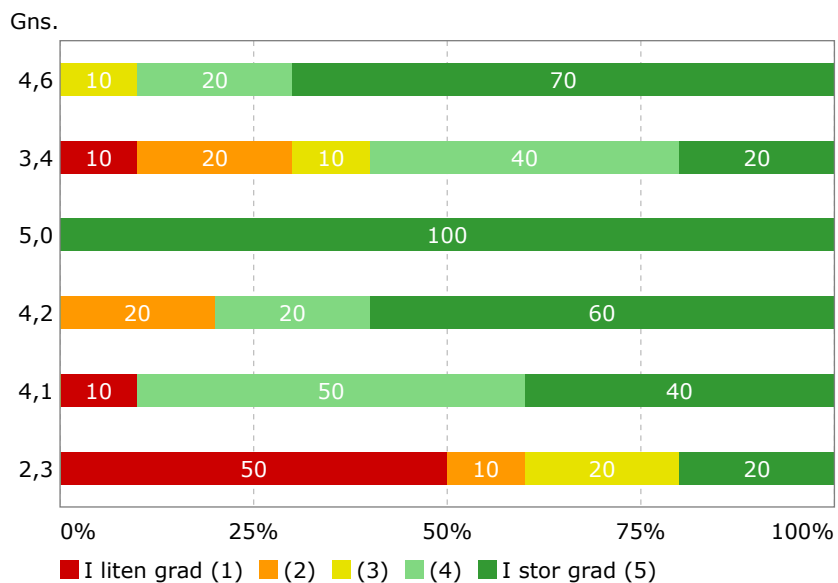
Studieprogrammet har ofte hatt utenlandske (gjeste)forelesere

Pensum er hovedsakelig på engelsk (eller andre ikke-skandinaviske språk)

Internasjonale studenter beriker det faglige miljøet på studieprogrammet

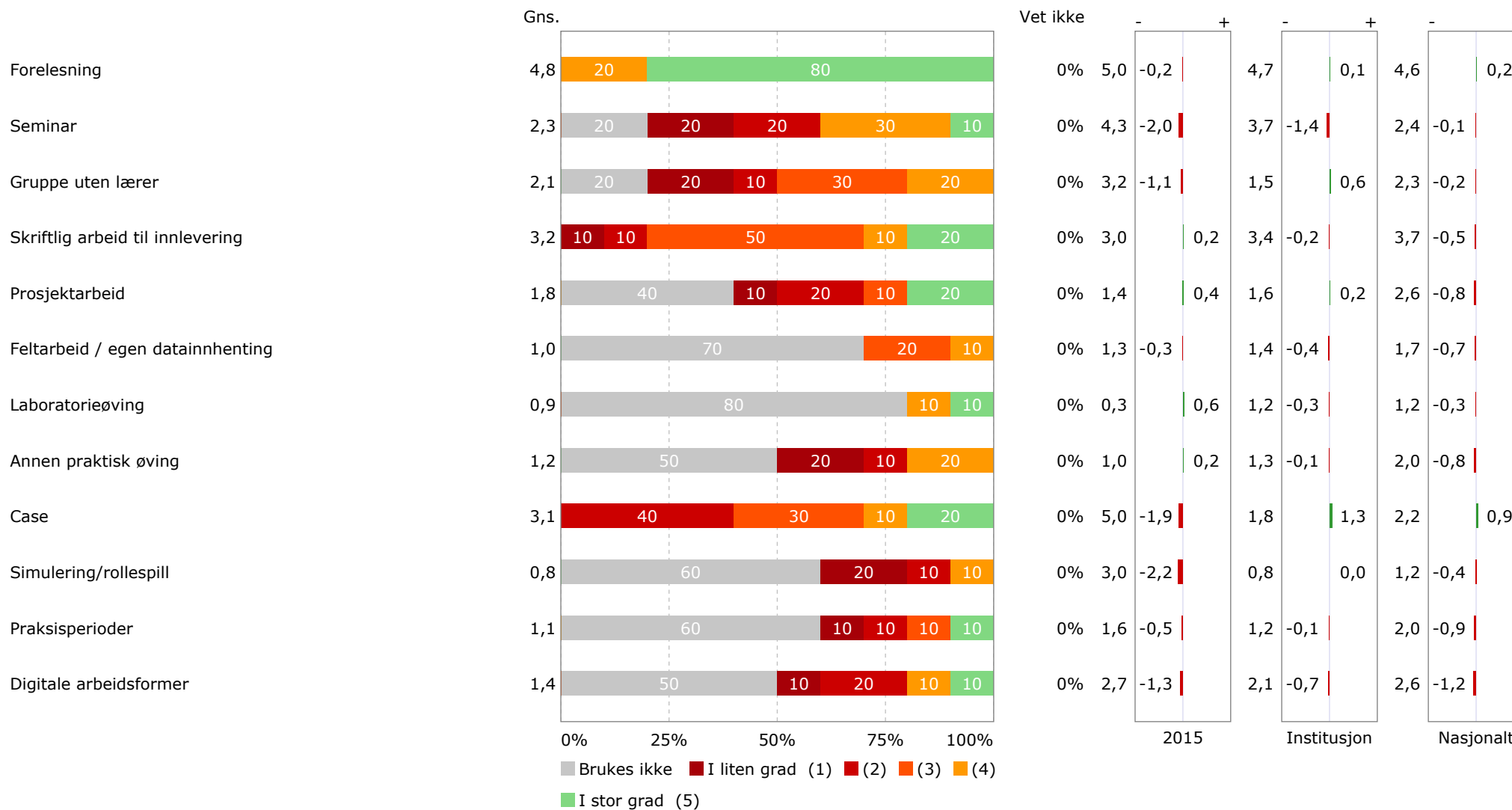
Jeg deltar ofte på faglige aktiviteter med internasjonale studenter

Jeg er godt informert om mulighetene til utveksling i utlandet

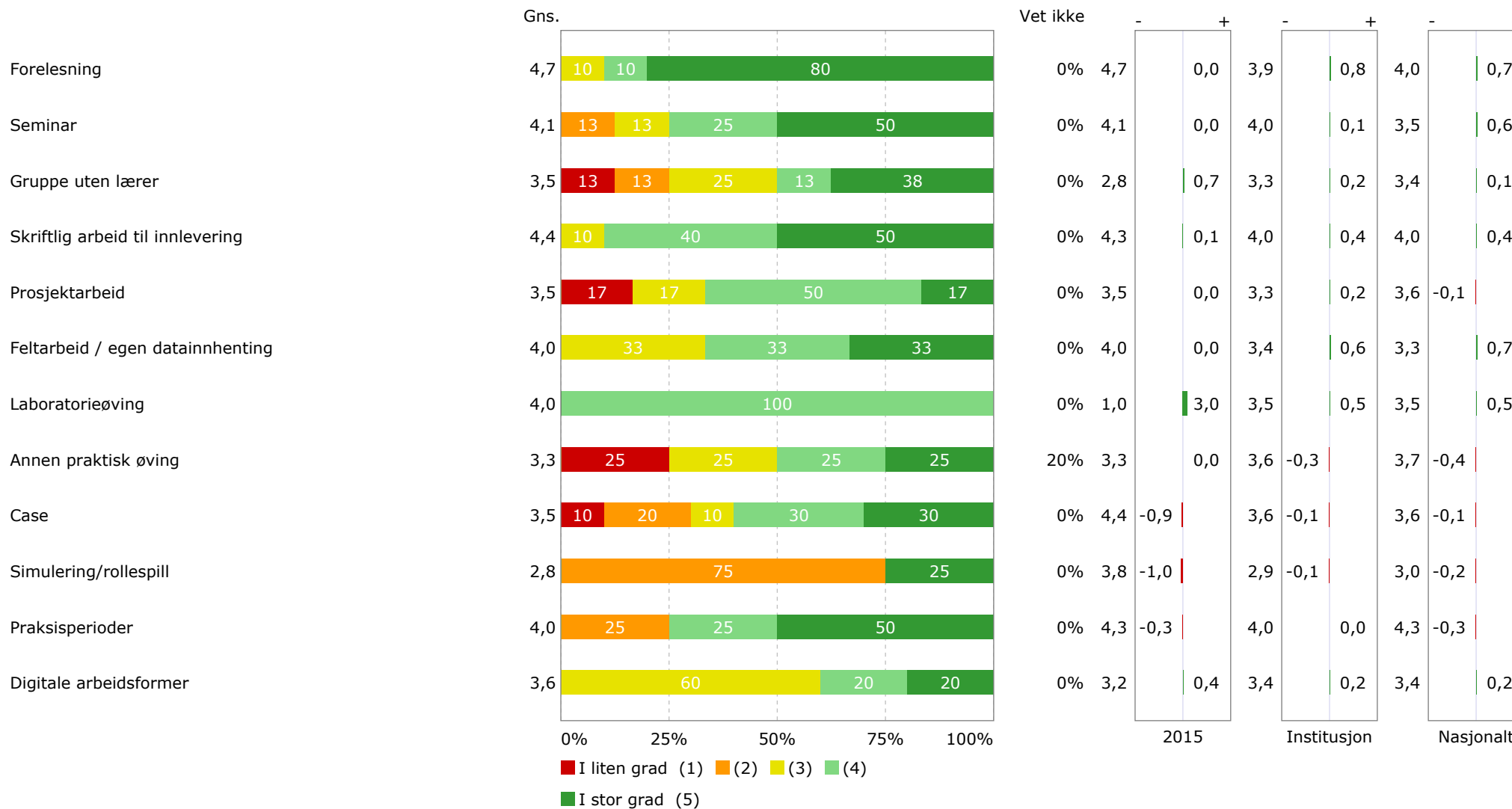

I hvilken grad brukes disse undervisnings- og arbeidsformene i studieprogrammet ditt?

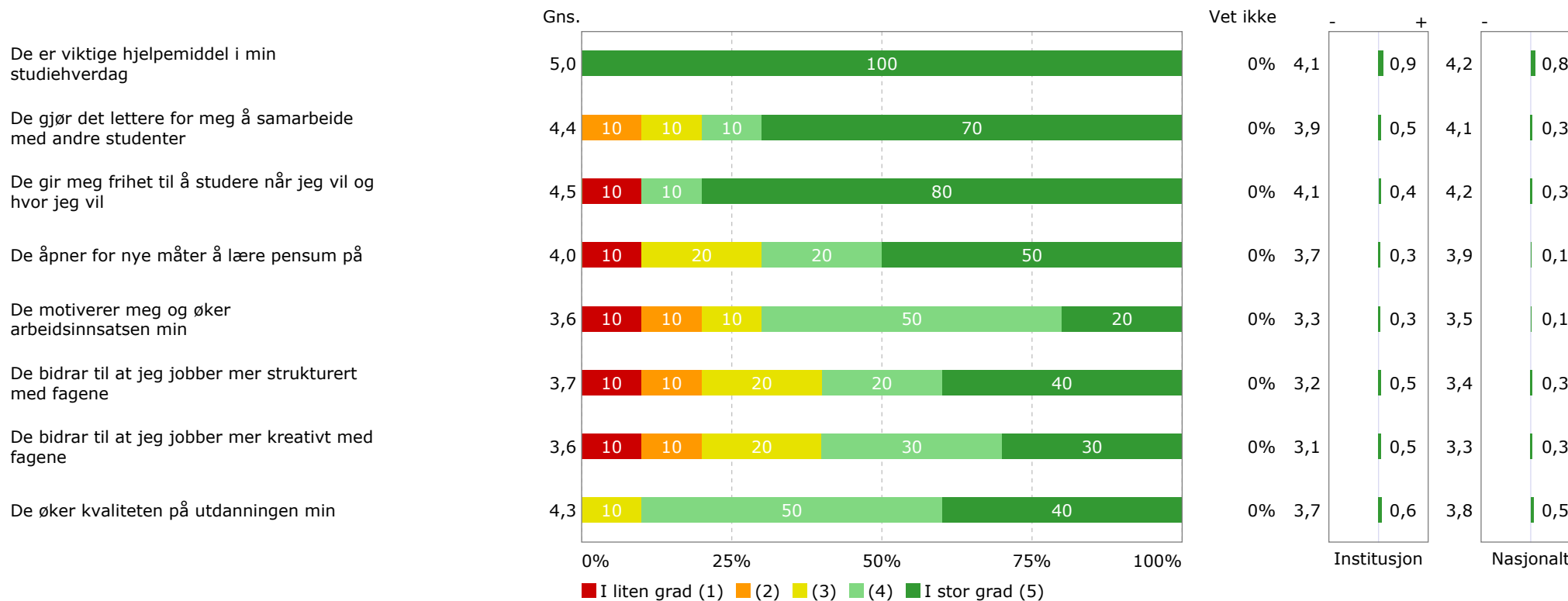

I hvilken grad bidrar disse undervisnings- og arbeidsformene til din læring?

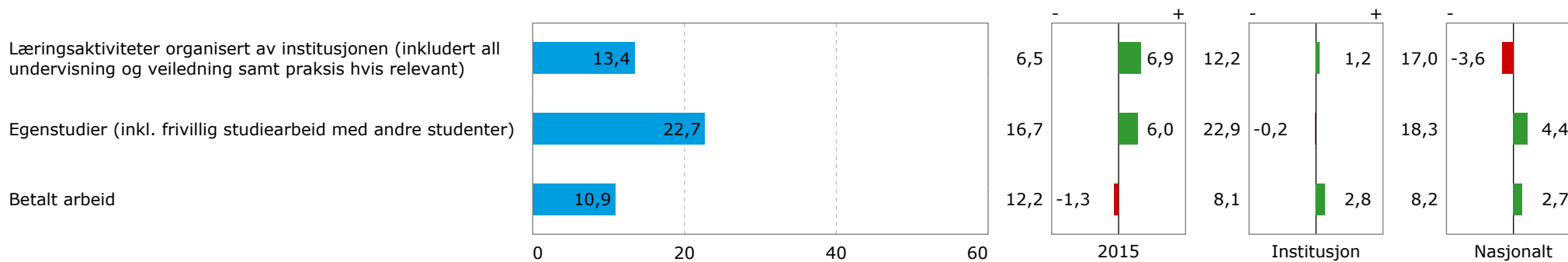

I hvilken grad er du enig i følgende påstander om bruk av digitale verktøy/medier?

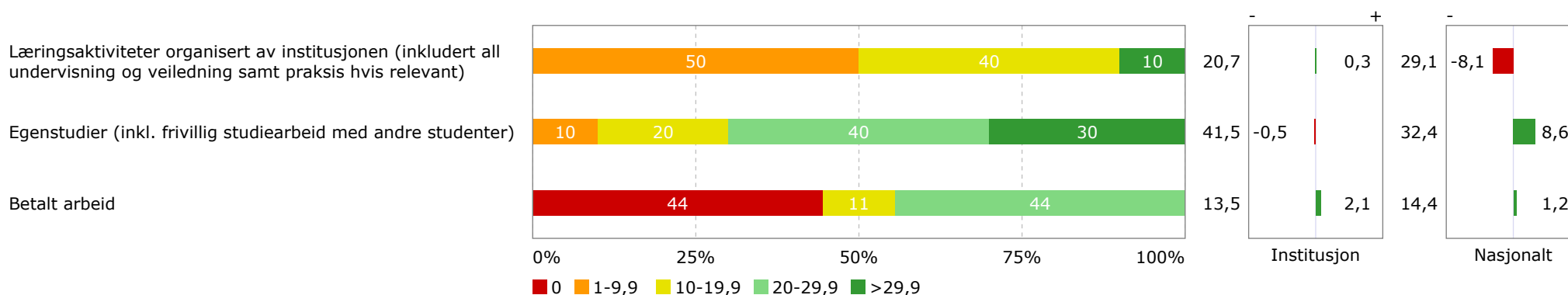

Her ba vi studentene fordele sin totale studieinnsats. De ble bedt om å anslå hvor mange timer per uke, de i gjennomsnitt på studiet (ikke medregnet ferier), brukte på:

Gjennomsnittverdiene på tidsbruk angis over. Tallene er gruppert i figuren under. I spørreskjemaet var det ikke mulig for studentene å skrive inn verdier større enn 80 for faglige aktiviteter eller verdier større enn 50 for betalt arbeid.

Til: PMR

Fra: Elisabeth Ulleberg

Dato:
23.02.17

Evalueringresultater periodiske emneevalueringer høsten 2016

15 emner gjennomgikk periodisk emneevaluering høsten 2016. Ansvarlig faglærer utarbeider en rapport som tar utgangspunkt i en spørreundersøkelse som er sendt til studentene via Questback i tillegg til gjennomføringsfakta for emnet (FS), tidligere emnerapporter, samt andre relevante tilbakemeldinger fra administrasjonen, underveisevaluering av undervisning og fra faglærergruppen.

Fakultetets rutiner for periodiske emneevalueringer er beskrevet i kvalitetssystemet: <https://www.uio.no/for-ansatte/arbeidstotte/sta/kvalitetssystem/jus/kvalitetssystem-studier/emner/rettsvitenskap.html#periodisk-emneeva-rettsvitenskap>

Rapporter

I de vedlagte rapportene fra faglærerne har de beskrevet ulike mulige tiltak. De fleste tiltakene er av en slik art at ansvarlig faglærer selv allerede har gjort eller planlegger å gjennomføre konkrete forbedringer. Det er opprettet et eget vedlegg med der tiltakene i emnerapportene er samlet.

Det foreligger 14 rapporter fra fagansvarlige per 23.02.17. Den siste rapporten fra faglærer for emnet JUS5251 foreligger ikke på grunn av sykdom.

Rapport for praksisemnet JUS5010 er skrevet med utgangspunkt i praksisrapportene fra studentene.

Vedlegg:	Emne:	Fagansvarlig:	Merknader:	Svarprosent (stud.):
1	Samlet oversikt over tiltak			
2	JFEXFAC04	Alf Petter Høgberg	Mottatt rapport	31 % (56)
3	JUS4121 – Rettsøkonomi	Jukka Mahonen	Mottatt rapport	22 % (17)
4	JUS4122 – Retts sosiologi	Kristin Bergtora Sandvik	Mottatt rapport	34 % (53)
5	JUR1310/ JUS5310 - EU Competition Law	Erling Hjelmeng	Mottatt rapport	22 % (10)
6	JUR1280/ JUS5280 - Internasjonal privatrett	Giuditta Cordero-Moss	Mottatt rapport	33 % (16)
7	JUR1285 - Markedsrett	Ole-Andreas Rognstad	Mottatt rapport	47 % (14)
8	JUS5810 - Opphavsrett	Ole-Andreas Rognstad	Mottatt rapport	39 % (29)
9	JUS5940 - Offentlige anskaffelser	Finn Arnesen	Mottatt rapport	51 % (39)
10	JUS5982 - Internasjonal skatterett)	Arvid Aage Skaar	Mottatt rapport	43 % (9)
11	HUMR5131 -Introduction to the history, philosophy, and politics of human rights	Stener Ekern	Mottatt rapport	31 % (11)
12	HUMR5132 - Human Rights in Context	Gentian Zyberi	Mottatt rapport	19 % (5)
13	HUMR5140 – Human Rights in International and national Law	Kjetil M. Larsen	Mottatt rapport	40 % (16)
14	JUS5134 – The right to Peace	Cecilia Bailliet	Mottatt rapport	27 % (15)
15	JUS5010 – Praksisordningen	Birgitte Hagland	Mottatt rapport	
	JUS5251 - Ekspropriasjonsrett	Endre Stavang/(Henrik Bjørnebye)	Foreligger ikke rapport	50 % (13)

Videre oppfølging

De ansvarlige faglærere får en tilbakemelding på sin rapport i etterkant av PMR-møtet, slik at det videre arbeidet med tiltakene synliggjøres og ansvaret tydeliggjøres. Rapportene og tiltakene bør også gjøres kjent for øvrige faglærere som er tilknyttet emnet og andre studieprogram som hvor emnet inngår. Det er i følge rutinen studieårsansvarlig og ansvarlig faglærer som er ansvarlig for dette.

Vedlegg 1:

Oversikt over foreslåtte tiltak - Periodisk emneevaluering høsten 2016

Emne	Tiltak/beskrivelse fra faglærer	Ansv. gjennomføring
JFEXFAC	<ul style="list-style-type: none"> • Det er et inntrykk at faget nedprioriteres da det ikke er «juss» i betydning fremstilling av rett, og den separate karakteren i faget understøtter dette. Denne svakheten hadde blitt avhjulpet om faget hadde blitt innlemmet i eksamen på 3. semester. Jeg foreslår at denne muligheten undersøkes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarlig faglærer
JUS4121 - Rettsøkonomi	<ul style="list-style-type: none"> • Enligt information från författare är revision av pensum på gång. Enligt information jag har tas studenttillbakemedlingen i hänsyn i arbetet. • Föreläsningstidtabellen har redan reviderats för våren 2017. Föreläsningarna ges under fyra veckor i stället av en väcka som på hösten 2016. • Enligt tillbakemedlingen har examina varit för vanskliga i förhållande till undervisningens vansklighetsnivå och vägledning har inte varit tillräckligt studentvänliga. Kritiken måste tas i hänsyn i examenplanläggningen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarlig faglærer
JUS4122 – Retts sosiologi	<ul style="list-style-type: none"> • Pensum og læringskrav bør ytterligere modifiseres, med tanke på å gjøre faget mer overkommelig. • På kort sikt (innen to år) må det skrives oversiktsartikler over norsk retts sosiologi. På lang sikt (5 år) bør det foreligge en lærebok om norsk retts sosiologi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarlig faglærer
JUR1310/ JUS5310 EU Competition Law	<ul style="list-style-type: none"> • Læreboken vil bli revurdert i lys av kommentarene om omfanget. • Legge til rette for mer TULSA-undervisning avhengig av ressurser/tilgjelighet av stipendiater. • Evalueringresultatet er dårligere enn ved forrige evaluering, og det kan være behov for en gjennomgående spissing av kurset. Vi vurderer mer bruk av digitale læremidler for å frigjøre ressurser til å gå mer i dybden på sentrale temaer og/eller benytte mer diskusjon i undervisningen 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarlig faglærer

JUR1280/ JUS5280 Internasjonal privatrett	<ul style="list-style-type: none"> • Kurset tilbys både på bachelor- og på masternivå. Det største problemet er at forelesingene risikerer å være for vanskelige for de førstnevnte og for enkle for de sistnevnte. • Enkelte studenter etterlyser sensorveildning og mulighet til å innlevere fak-oppgaver. Det er imidlertid ikke lagt opp til sensorveiledning eller fak-oppgaver i valgfagene. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarlig faglærer • Ansvarlig faglærer for fak.oppgaver
JUR1285 Markedsrett	<ul style="list-style-type: none"> • Læreboksituasjonen blir fortløpende vurdert, og det blir på sikt laget en tilpasset bok, men på kortere sikt må det arbeides med å oppdatere og forbedre kompendiet. Det nye kompendiet vil ha fortløpende sidetall. • Læringskravene skal spisses. • Tiltak vil bli iverksatt for å rendyrke den casebaserte undervisningen. • Studentene vil få et ekstra tilbud i oppgaveløsning, bl.a. for å kompensere for at det ikke blir laget sensorveiledning hvert semester. • Det blir vurdert om grunnlaget for evalueringen skal utvides, bl.a. i forbindelse med den obligatoriske midtveisoppgaven. • Det fysiske læringsmiljøet må bedres, og lokaler som Aud 13 og 14 må unngås. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarlig faglærer • Studieadm.
JUS5810 Opphavsrett	<ul style="list-style-type: none"> • Læreboksituasjonen blir bedret innen H-18. • Det vurderes å supplere med videoforelesninger for å gi mer plass til dialogbasert undervisning i den vanlige undervisningen. • Det vil bli vurdert om grunnlaget for evalueringen skal utvides, f.eks. i form av en innleveringsoppgave midtveis. • Det fysiske læringsmiljøet må bedres, og lokaler som Aud 13 og 14 må unngås. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarlig faglærer • Studieadm
JUS5940 Offentlige anskaffelser	<ul style="list-style-type: none"> • Det arbeides med å få på plass læremidler tilpasset faget, og materialsamlingen vil også bli vurdert. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarlig faglærer

JUS5982 Internasjonal skatterett	<ul style="list-style-type: none"> • Revidere læremidlene så de er oppdatert og dekker læringskravene • Revidere oppgaver som blir gitt 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarlig faglærer
HUMR5131 - Introduction to the history, philosophy, and politics of human rights	<ul style="list-style-type: none"> • Stadig sterkere samkjøring av de tre hovedlærerne, oppdatering av pensum og særlig filosofidelen. • I betraktning av den lave svarprosenten bør det også ses etter andre evalueringsformer 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarlig faglærer • Ansvarlig faglærer/evt. i samarbeid med studieadm.
HUMR5132 Human Rights in Context	<ul style="list-style-type: none"> • There will be some small changes concerning the reading material, in terms of assigning some articles or book chapters that are more up-to-date. • There will be a small change concerning the assessment system (oral debate), which complies with the suggestions made by the Faculty more recently. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarlig faglærer
HUMR5140 – Human Rights in International and national Law	<ul style="list-style-type: none"> • Neste semester skal jeg være tydeligere i oppfølgingen av de studentledete seminarene • Bruke litt mer tid innledningsvis i semesteret på å avklare forventninger til studentene. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarlig faglærer
JUS5134 – The right to Peace	<ul style="list-style-type: none"> • We will seek a new room for next time (ikke auditorium 6). 	<ul style="list-style-type: none"> • Studieadm.
JUS5010 Praksis- ordningen	<ul style="list-style-type: none"> • Forslag om å ta inn etikk, rolleforståelse og taushetsplikt i praksisrapporten til studentene 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarlig faglærer

Periodisk emnerapport for JFEXFAC04, examen facultatum

Undertegnede leverer med dette periodisk emnerapport for emnet examen facultatum i henhold til oppgitte temaer og basert på følgende grunnlag:

- Emnebeskrivelsen for emnet.
- Resultatene fra studentundersøkelsen
- FS rapport som viser gjennomføringsfakta for studentgruppen fra de to siste semestrene

1. Vurdering av pensum, undervisning, ressurser og eksamen

Vurdering av kunnskapskrav og anbefalt hovedlitteratur («pensum»):

Kunnskapskravene er inndelt i 3 tematiske deler, noe som reflekteres i den anbefalte hovedlitteratur. De tre delene er dekket av fire separate læremidler skrevet av fire forfattere.

De tre delene er hhv. rettsfilosofi (A), rettsteori (B) og grunnleggende logisme emner i juridisk kontekst (C).

Faget atskiller seg fra rettsstudiets øvrige fag, dog slik at de semiobligatoriske fagene rettsfilosofi og rettssosiologi på 7. semester. Faget skiller seg fra de fleste øvrige fag på studiet, både i tematikk, metode og abstraksjonsnivå, og fremstår derved som ganske tungt.

Det er betydelige forskjeller på tilbakemeldingene fra studentene vedr. fagets ulike deler.

Vurdering av undervisning:

Det gis 20 timer undervisning og 14 timer kurs i faget. Tilbakemeldingen på undervisningen er blandet.

Vurdering av ressurser og infrastruktur:

Forelesningene har vært holdt i Misjonssalen, Storsalen og Auditorium 4, mens det meste av kursundervisningen har funnet sted i DN. Lokalene er gode.

Vurdering av eksamen:

Det er skriftlig eksamen med 5 timers varighet i faget. Dette er isolert sett ok, se dog forslag til forbedringer (punkt 5).

2. Vurdering av om læringsutbytteformuleringene i emnebeskrivelsen gir en god beskrivelse av hva studentene skal kunne etter avlagt eksamen:

Dette varierer noe mellom fagets ulike deler.

3. Vurdering av emnebeskrivelsen:

Emnebeskrivelsen er i og for seg ok, hensett til fagets kunnskapskrav. Det er dog noe sprikende tilbakemeldinger fra studentene.

4. Endringer

Det er gjort endringer i del A, slik at pensumdel om verdier er erstattet med pensumdel om kritikk.

5. Forslag til forbedringer

Det er et inntrykk at faget nedprioriteres da det ikke er «juss» i betydning fremstilling av rett, og den separate karakteren i faget understøtter dette. Denne svakheten hadde blitt avhjulpet om faget hadde blitt innlemmet i eksamen på 3. semester. Jeg foreslår at denne muligheten undersøkes.

6. Oppsummering:

Faget skiller seg fra de fleste øvrige fag på studiet, både i tematikk, metode og abstraksjonsnivå, og fremstår derved som ganske krevende for mange studenter.

Periodisk ämnerapport för JUS4121 Rettsøkonomi I

1 Inledning

Studiesektionen har begärt mig att ge mina värderingar och kommentarer som ämneansvarlig för rättsekonomi om undervisning i ämnet 'JUS4121 Rettsøkonomi I' i form av en skriftlig rapport. Enligt instruktionerna fått från studiesektionen skall rapporten baseras på resultaten från studentundersökelsen som var genomförd på hösten 2016, samt andra tillbakemedlingar från studenter, andra faglärarna, administrationen och mina egna erfarenheter. I höstas deltog jag undervisningen i JUS4121 som en faglärare vid två kurser och som sensoren i examen. Som grundlag för rapporten har jag använt mallen för periodisk ämnerapport.

Som grundlagsdokumentation har jag getts resultaten från studentundersökelsen, mallen för ämnerapport, FS rapport som visar genomföringsfakta för studentgruppen från de två sista semestrarna samt den tidigare ämnerapporten från hösten 2013 från professor emeritus Erling Eide.

2 Värderingar

2.1 Pensum

Som professor Eide skrev i sin rapport från hösten 2013, är rättsekonomin krävande som ämne för masterprogrammet i rättsvetenskap. Studenttillbakemedlingen speglar detta klart, som en student skrev: "syns forelesningene var litt rotete, det er et vanskelig fag å få fatt på, spesielt i starten".

Rättsekonomin baserar på mikroekonomin och välfärdsteorin studenterna har inte nödvändigtvis förre erfarenheten om. Pensum (Eide/Stavang) är enligt min mening en bra standardlärobok för ämnet om du jämför den med utländska läroböcker i samman ämne. Där finns dock avsnitt som är ganska detaljerad och krävande (med professor Eides ord, "innehållsrik"). Boken speglar författarnas personliga intressen i miljöekonomin och straffekonomin. Jag ser den inte ett problem dock jag mig själv betonar privaträttsliga problemställningarna. Det var möjligt dock på kurserna. Vad är viktigt boken ger en bra grundlag för mikroekonomisk teori och välfärdsteori. Den största värden av boken är dock att den har "lokaliserats" till Norge med användning av norsk rätt och rättspraxis. Boken är för omfattningsrik, därför annex och några avsnitt har lämnats bort från lärokravet.

2.2 Undervisning

Undervisningen i 'JUS4121 Rettsøkonomi I' innehöll på hösten 2016 en introduktionsföreläsning (1 timme), föreläsningar (16 timmar), kursen (10 timmar), möjligheten för fakultetsoppgave samt en skolexamen av 4 timmar. Ämnet tar plats i början av semester med de andra semiobligatoriska ämnena. Därför fanns där ingen flexibilitet för tidtabellen. I höstas var föreläsningstidtabell mycket hektisk med 14 föreläsningstimmar per vecka, med dagar till och med fyra föreläsningstimmar. Kritisk studenttillbakemedling mot för koncentrerad tidtabell är så helt relevant här:

- "Forelesningene kom for tidlig med for lite mellomrom."
- "Fire timers forelesninger er litt i lengste laget."

Där var språklige utmaningar även då föreläsningar gavs på danska och några kurser på finlandssvenska. Studentkritiken var inte helt och hållet grundlös: "Foregikk også på dansk. Kursene var greie nok, men kurslederen var finne. I et fag som allerede i utgangspunktet var vanskelig å forstå gjorde dette det verre. Fikk aldri muligheten til å få forklart emnet på tydelig norsk."

Deltagelseprocenten på undervisningen var dock ganske bra, næsta 60.

Studenterna är ganske nöjda med formaten även. För innehållet var "svært fornøyd" 12,5 procent, "ornøyd" 37,5 procent och "litt fornøyd" 18,8% procent, för formaten "svært fornøyd" 11,8 procent, "fornøyd" 29,4 procent och "litt fornøyd 35,3%" Nästan 70 procent av studenterna var dock nöjda särskilt med intro. Några exemplar av studentåsikter:

- "Fint at det ble avholdt presentasjonsforelesning"
- "Veldig fint med intro-forelesning"

Hoppas professor Eide kan fortsätta med introföreläsning även i framtiden, den spelar stor roll in marknadsføring av faget.

Enligt evalueringen ses alla studenter som svarade vara nöjda med sin studieinnsats ("svært fornøyd" 23,5 procent, "fornøyd" 76,5 procent).

Spänningen mellan huvudteorier och -verktøy å ena sidan och förberedelsen till examina är dock klar. Några studenter såg att där var för mycket teorin och länken till praktisk oppgaveløsning og praktisk användning av økonomiske grafer blev svag. Möjligen orsak till denna kritik är att länken mellan föreläsningar och kurser var svag sig själv. Där finns två slags av "förväntninggap", en mellan studenter och kurslärarna och en andra mellan samtliga kurslärare som möjligen har olika slags åsikter om föreläsningarnas roll i undervisningshelhet, med studenternas egna ord:

- "En kursleder innledet undervisningen med å si at han ikke ville lære oss emner vi skulle ha lært via forelesning, og at det var opp til oss selv å løse oppgavene til kurset. Vanligvis lærer man oppgaveløsning på kurs. Når oppgavene forutsetter bruk av nye metoder, som grafer, er det helt grunnleggende at dette læres bort på kurs."
- En kursholder ... hadde veldig gode kurs, og stor forståelse for at metoden i faget er vanskelig. Han evnet å lære bort dette på en god måte.

2.3 Resurser og infrastruktur

Enligt studenttilbakemeldingen "[k]alde kursrom på st.olavs 23 og dårlig akustikk på forelesning". Generellt, St. Olavs gate 23 är mer bekvämt miljø en Domus Nova.

2.4 Examen

Några studenter kritiserade att kurslärarna inte gav tillräckligt träning för examen:

- "Kunne gjerne ha hatt en oppgavegjennomgang eller lignende før eksamen. I Petroleumskontrakter hadde vi en "forelesning" på 4 timer hvor vi gikk igjennom eksamensoppgaver vi hadde forberedt på forhånd."

Där var möjligen ett förväntninggap mellan undervisning och examina. Studenterna kritiserade bägge undervisningen att vara för "enkel" eller lätt jämfört eksamenoppgavernas nivå i förre år, och eksamenoppgaver som för vansklige: "'milevis' mellom hva vi lærer på fakultetets kurs, og de oppgavene vi kan risikere å få på eksamen. Aldri har jeg vært ute for et fag hvor oppgavene har vært så annerledes fra hva vi faktisk har lært. Eventuelt må fakultetet faktisk gi eksamner som "matcher" med hva studentene læres opp i. Årets eksamen var av en slik "grei" type, men en del tidligere eksamensoppgaver er jo helt vanvittige."

Där kan vara även ett annat förväntninggap mellan studenter och sensorerna vad rollen för sensorvægledningen år. Studenterna ser att sensorvægledningen er for dem:

"Sensorveiledninger må skrives med tanke på at det er studenter som trenger dem mest."

Å andra sidan, sensorerna sig själva behöver sensorvægledningen för att säkerställa studenternas rättsskydd i sensuren. En bra sensorvægledning kan dock fylla bägge krav. Stilen är viktig även, ofta sensorvægledningar är för "tekniska":

"Sensorveiledningene i RØ er ofte skrevet på uforståelig "proffesjons-språk": Etter å ha lest sensorveiledninger fremstår det som om mange av lærerne på retts.øk har lagt seg langt fra linjen om å gjøre kunnskap tilgjengelig: Det er forståelig at lærerne ønsker å legge inn samf.økonomiske begreper og symboler, MEN de må ha helt klart for seg at sensorveiledninger er en av de fremste opplysningskildene studentene bruker for å faktisk lære seg faget. Når sensorveiledningene benytter uforståelig proffesjonsspråk, blir emnet lite tilgjengelig."

En student förslog en hemexamen i stället av nuvarande skolexamina. Möjligheten skulle undersökas.

3 Ger læringsresultatformuleringarna i ämnebeskrivelsen en god beskrivelse av vad studenterna skall kunna efter avlagd examen?

Læringskrav hörs: "Læringutbyttebeskrivelsene for emner i rettsstudiet omfatter obligatoriske og anbefalte forkunnskapskrav for det aktuelle emnet."

Under rubriken "Kunnskap" läs:

- "Studenten skal ha kunnskap om hvordan samfunnsøkonomisk teori kan anvendes for å analysere virkninger av offentligrettslige og privatrettslige regler.
- Studenten skal kunne analysere hvordan forskjellige aktører tilpasser seg regler om rettigheter og plikter, og hvordan samfunnets ressursbruk derved blir påvirket."

Under rubriken "Ferdigheter" läs: "Studenten skal kunne anvende enkel markeds- og velferdsteori for å analysere og utlede mulige konsekvenser av endringer i rettsreglene på forskjellige områder."

Under rubriken "Generell kompetanse" läs: "Studenten kan kommunisere med andre fagfolk om rettens virkninger og om hvilke rettsregler som er egnet til å oppnå bestemte mål."

Studenterna var ganske kritiska här. Enligt tillbakemedling var pensum, föreläsningar och kurser pedagogiskt inte de bästa:

- "Når vi faktisk forstod hva det hele gikk ut på (lenge etter kurs og forelesning), ble flere av oss overrasket over hvor "enkelt" det egentlig var: Dette kunne vi skjønt mye enklere om bare forelesningene og pensumboken var mer pedagogisk lagt opp."

Min erfaring fra ämnet var från två kurser och två examina. Enligt den, dock mycket selektiv och begränsad, nästan alla studenter hade dock grundkunskaper att förstå rättsekonomi efter examina.

4 Fungerar ämnebeskrivelsen tilfredsstillende?

Karaktärfördelingen for våren och hösten 2016 var følgende (procent):

	A	B	C	D	E	F	Ant.
H 2016	14	35	33	8	6	4	92
V 2016	9	41	41	8	1	0	90

Fördelningen på hösten var så stadigare än på våren. På våren var 15 studenter på klagesensur, på hösten 9.

Enligt min mening, dock ämnet är krävande, studenterna visar bra ferdigheter i examina.

JUS4111 Metode og etikk, JUS4121 Rettsøkonomi I, JUS4122 Retts sosiologi I och JUS4123 Rettsfilosofi är en ämnegrupp. Om praktiska utmaningar se avsnitt 6 nedan.

5 Har du gjort några endringer sedan den förre periodiske evalueringen?

Jag justerade lite omfånget av huvudlitteraturen och tog med ett nytt avsnitt om bevissspørsmål. Avsnitten är bara två sidor men den innehåller mycket värdefull diskussion och figur.

6 Förslag till förbättringar

Jag tog fagansvaret om rättsekonomi på hösten 2016. Tillbakemedling från studenter och från examen är mycket värdefull när jag tar åtgärder för att förbättra tilgjenglighet av rettsekonomin for studenter.

Först, f.o.m. våren 2017 är föreläsningstidtabellen mindre koncentrerad. Jag kunde sprida föreläsningar till fyra veckor i stället av en vecka. Där finns dock strukturella utmaningar kvar. JUS4111 Metode og etikk samt JUS4121 Rettsøkonomi I, JUS4122 Retts sosiologi I och JUS4123 Rettsfilosofi är en enhet vars undervisning måste sammansättas som en komplex tidtabell. Längre kurser i stället av bara fem dobbeltimmar kunde vara ett alternativ.

Enligt information jag fick från författarna är pensum under revision enligt förre studenttillbakemedlingarna.

7 Uppsummering

Studenternas kritik fokuserade till för krävande pensum, för koncentrerad undervisningstidtabell samt för vanskliga eksamenoppgaver och icke-informativa sensorvägledningarna.

Enligt information från författare är revision av pensum på gång. Enligt information jag har tas studenttillbakemedlingen i hänsyn i arbetet.

Föreläsningstidtabellen har redan reviderats för våren 2017. Föreläsningarna ges under fyra veckor i stället av en väcka som på hösten 2016.

Enligt tillbakemedlingen har examina varit för vanskliga i förhållande till undervisningens vansklighetsnivå och vägledningar har inte varit tillräckligt studentvänliga. Kritiken måste tas i hänsyn i examenplanläggningen.

15.2.2017

Jukka Mähönen

1. Gi en vurdering av:

- Pensum (innhold, omfang).

Litteraturen besto av boken "Retts sosiologi - klassiske og moderne perspektiver", av Hammerslev og Rask Madsen (red) samt et kompendium og elektroniske artikler.

Pensum var fragmentert og til dels svært vanskelig/lite relevant for studentene høst 2016.

Jeg anser ikke klage over at pensum er på norsk, engelsk og dansk som velbegrunnet per se, men det forutsetter naturligvis at det er god sammenheng mellom delene. Det var det ikke høst 2016.

Omfanget og læringskravene var for ambisiøst, sett på bakgrunn av den dårlige indre sammenhengen.

- Undervisning (undervisningsformer, timeantall, spredning over semesteret, obligatoriske aktiviteter, kvalifiseringsoppgaver).

Dette var mitt første semester, og jeg er sikker på at undervisningen led under det, selv om tilbakemeldingene er nokså positive og var svært positive under undervisningen.

Mye av tiden gikk med til å forsøke å skape en indre sammenheng i pensum.

At den andre faglæreren ikke svarte på e-post, ikke la ut power point og ikke hadde podcast gjorde det vanskelig å ha kontroll over undervisningen, medførte mange frustrerte studenteposter og gjorde at studentene fikk svært ulik kursundervisning.

- Ressurser og infrastruktur (undervisningsrom, audiovisuelle hjelpemidler, bibliotek-ressurser m.m.).

Jeg synes dette fungerte greit- harde benker er det lite å gjøre med. God hjelp fra administrasjonen.

- Eksamen (eksamensordning, vurderingsform).

Årets eksamensoppgave, laget av faglærerne i samarbeid, var svært annerledes enn tidligere år, og ble oppfattet av studentene som krevende. Jeg registrerer at den ble oppfattet som problematisk av noen, men ser også av eksamensstatistikken at de fleste har klart seg fint. Dette er den linjen vi planlegger å følge.

Sensorkorpset bør instrueres til at hele karakterskalaen skal benyttes. Samfunnsvitere har problemer med å bedømme hvor en «A» ligger for jurister som har sitt første møte med retts sosiologi, og jeg oppfatter at kravene ligger for høyt.

PERIODISK EMNERAPPORT [HØSTEN 2016] JUS1310/JUR5310 - EU COMPETITION LAW

1. Innledning

Emnene JUS1310 EU Competition Law og JUR5310 EU Competition Law er henholdsvis bachelor- og masteremne i EU-konkurranserett. Begge emnene utgjør 10 studiepoeng. Undervisning og eksamen avvikles hvert høstsemester. Både undervisning og eksamen er på engelsk. Undervisningen er felles for JUS1310 og JUR5310. Læringskravene for bacheloremnet er mindre omfattende enn for masteremnet, slik at deler av undervisningen er mindre relevant for kandidater i bacheloremnet.

Emnerapporten er blant annet basert på evalueringsundersøkelsen blant studentene høsten 2016. Det var kun 10 (av 76 (24 MA og 52 BA)) respondenter (13,15 %) på undersøkelsen.

2. Pensum, Undervisning, Eksamen mv.

Pensum både i JUS1310 og JUR 5310 dekker sentrale og grunnleggende deler av EU-konkurranseretten. Den viktigste pensumforskjellen består i at reglene om forholdet mellom offentlig regulering og konkurranseretten omfattes av masteremnet, men ikke av bacheloremnet. Videre er læringskravene vedrørende fusjonskontrollreglene mer omfattende på masteremnet. Innholdet og omfanget av pensum er tilpasset MA- og BA-nivå og fungerer tilfredsstillende.

Læreboken som benyttes (Whish & Bailey, Competition Law, 8th ed. OUP 2015) er blant de mest kjente og benyttede generelle fremstillingene av EU-konkurranseretten. Boken dekker mer enn læringskravene, uten at det bør medføre særlige utfordringer for studentene da læringskravene viser til relevante kapitler. Evalueringsundersøkelsen viser at 60 % av respondentene finner læreboken "adequate", men flere kommenterer at den er for omfattende. Holdningen til læreboken er mer negativ enn ved forrige evaluering, der det også ble påpekt at den var overinformativ. Vi vil foreta en vurdering av mindre omfattende alternativer.

Undervisningen består av 22 forelesningstimer fordelt på 11 dager fra september til november. De 10 første forelesningene er tradisjonelle forelesninger, mens den siste dagen er en eksamensforberedende oppgavegjennomgang. Det er ingen obligatoriske aktiviteter. Kandidatene har imidlertid mulighet til å levere besvarelser (som kommenteres) av oppgaven som gjennomgås siste dag. Forelesningene har høsten 2016 vært delt mellom undertegnede og førsteamanuensis Eirik Østerud. I tillegg har det vært tilbudt TULSA-undervisning, som dessverre ble mer redusert enn planlagt pga. forfall fra én lærer (ferdig med stipendiatperioden).

Oppmøte til undervisning har gjennomgående vært godt. Evalueringsundersøkelsen indikerer at studentene deler seg i synet på læringsformene, idet 50 % ligger i satisfied-kategoriene og 50 % i unsatisfied-kategoriene. TULSA får gode tilbakemeldinger, med frustrasjon over kanselleringer. 50 % av respondentene svarer at de er "satisfied" eller "very satisfied" med det akademiske innholdet i emnet, mens 20 % svarer "slightly satisfied". Dette er svakere enn ved forrige evaluering. På begge spørsmål er resultatene svakere enn ved forrige evaluering i 2013. Som sist etterlyses flere seminarer med praktisk rettede diskusjoner: "seminars or classes that would enable to discuss with professors and deal with some practical problems."

Hele forelesningsrekken ble filmet. Dessverre opplevde vi en del tekniske problemer med lyd som falt ut, og dette påpekes i evalueringen. Det gis imidlertid uttrykk for at filmingen er nyttig "when it works"; 50 % svarer enten "agree" eller "strongly agree" på om filmingen har vært nyttig. To respondenter peker på introduksjonsforelesningen med oversikt over emnet som viktig – her fungerte også opptaksløsningen. Muligens vil dette opptaket kunne benyttes i alle fall de to-tre neste gangen kurset går for å gjøre plass til en ekstra dobbelttime med seminar/diskusjon. Vi vil også vurdere å spille inn kortere filmer i studio; dette kan for eksempel gjøres for temaet "forholdet mellom offentlig regulering og konkurranseretten" som i dag bare er dekket av læringskravene for MA-studenter.

Utover dette påpekes noen forbedringspunkter på fremstillingsformen på forelesningene, noe som vil bli fulgt opp.

Evalueringsundersøkelsen synes å bekrefte et inntrykk av at undervisningsinfrastrukturen fungerer. 60 % av respondentene svarer at de er "satisfied" eller "very satisfied" med "the physical learning environment of this course". Dette er dårligere enn I 2013, da 90 % var "satisfied" eller "very satisfied". Undervisningsrommet er imidlertid det samme som i 2013, og responsen er så begrenset at dette kan forklares med tilfeldige variasjoner.

Eksamen avvikles som en fire timer skriftlig eksamen på engelsk for både bachelor- og masteremnet. Eksamensoppgavene er tilpasset forskjellene i læringskravene på bachelor- og masternivå. Høsten 2016 avla 52 kandidater eksamen i JUS1310 og 24 kandidater avla eksamen i JUR5310. Antallet kandidater som har avlagt eksamen i emnene har vært stabilt de siste årene. Både internasjonale studenter på utveksling og studenter opptatt ved juridisk fakultet, UiO, avlegger eksamen i emnene. Andelen utvekslingsstudenter er høy. Enkelte studenter har vansker med å uttrykke seg presist på engelsk ved besvarelsene av eksamensoppgavene. Et inntrykk er at dette kanskje særlig gjelder enkelte internasjonale studenter som ikke har engelsk som morsmål. I evalueringsundersøkelsen uttrykte 60 % av respondentene at de var "satisfied" eller "very satisfied" med eksamensformen.

Eksamensoppgavene har senere år, og i større grad enn tidligere, vært utformet som praktikumsoppgaver. Inntrykket er at de fleste kandidatene behersker denne oppgavetypen, selv om enkelte internasjonale studenter muligens opplever eksamensformen som uvant.

2. Læringskravene og emnebeskrivelsen

Læringskravene er tilgjengelige på kursnettsidene. Læringskravene gir en punktvis beskrivelse av temaene som kandidatene forutsettes å ha kunnskap i på henholdsvis bachelor- og masteremnet. I tillegg redegjøres det for de relevante delene av læreboken og det lenkes til utvalgte relevante rettskilder. Læringskravene dekker grunnleggende deler av EU-konkurranseretten og gir en dekkende beskrivelse av hva studentene bør ha tilegnet seg av kunnskap etter eksamen. I henhold til evalueringsundersøkelsen uttrykte ingen respondenter at de var misfornøyd med tilgjengeligheten og kvaliteten på kursinformasjonen.

Enkelte kritiserer forskjellen i læringskrav mellom BA og MA som vanskelig tilgjengelig. Dette KAN ha sammenheng med at det ikke er kapasitet til å behandle emner med ulike læringskrav (for eksempel fusjonskontroll) i separate forelesninger. Vi skal vurdere om informasjonen kan bli tydeligere.

Karakternivået både på BA- og MA-nivå er tilnærmet normalfordelt. Nivået er noe svakere blant innreisende utvekslingsstudenter, noe som sannsynligvis kan knyttes i alle fall delvis opp mot eksamensformen.

Det er ikke indikasjoner på at emnebeskrivelsen ikke fungerer. Vi vil gjennomgå informasjonen som gis om forholdet mellom BA- og MA-kravene.

Ut fra karakterfordeling og erfaringer i undervisningen er forkunnskapskravene riktig formulert, og faget er riktig plassert.

4. Endringer siden forrige periodiske evaluering

Innført tilbud om TULSA-undervisning, iverksatt filming av forelesninger. Begge deler omtales som positivt i evalueringen.

5. Forslag til forbedringer.

Læreboken vil bli revurdert i lys av kommentarene om omfanget. Videre vil vi legge til rette for mer TULSA-undervisning avhengig av ressurser/tilgjelighet av stipendiater. Evalueringresultatet er dårligere enn ved forrige evaluering, og det kan være behov for en gjennomgående spissing av kurset. Vi vurderer mer bruk av digitale læremidler for å frigjøre ressurser til å gå mer i dybden på sentrale temaer og/eller benytte mer diskusjon i undervisningen. Responsen er imidlertid meget begrenset (10 studenter), og validiteten i undersøkelsen er derfor begrenset.

6. Oppsummering for webpublisering

The course gives a broad introduction to an important field of law which has received increased attention both on the national and international level. The demand for competition law expertise is also increasing. We make use of lectures, seminars and case studies in smaller groups chaired by research fellows from the Faculty. All lectures are filmed and available as podcasts. Our students tell us that the academic content is relevant and up-to-date. We will continue to focus on more case-discussions in smaller groups (TULSA) as an integrated part of the course.

7. februar 2014

Erling Hjelmeng (sign.)

RAPPORTERING: UNDERVISNINGSKVALITET HØSTEN 2016

JUS5280/JUR1280 Internasjonal Privatrett

Forberedelser til undervisning:

Stikkord:

- *Gjennomførte faglærermøter (agenda og deltakelse) og/eller annen type kommunikasjon mellom lærere (også med eksterne lærere)*

I dette faget holder jeg de fleste forelesinger. Marie Nesvik holder to forelesinger, om henholdsvis familierett og arverett. Vi har møter fortløpende og har samarbeidet om utvikling av pensum.

- *Planlegging av undervisningsaktiviteter*

Faget er komplisert og har betydelige metodologiske innslag. Dette gjør at forelesinger er den best egnet undervisningsform. Hvis man hadde mer tid tilgjengelig, kunne man organisere arbeidsgrupper og få studentene til å arbeide med cases. Innen for en ramme av 20 timer er det imidlertid nødvendig å bruke all tid på forelesinger. Forelesingene tar alltid utgangspunkt i praktiske problemstillinger, slik at de ikke er for teoretiske. Studentene gis mulighet til å stille spørsmål underveis, og jeg stiller spørsmål til studentene underveis. Enkelte studenter har meldt tilbake at de ønsker en mer praktisk undervisning, og med dette mener de at den skal være mer rettet mot eksamen. De ønsker å kunne innlevere fak-oppgaver i løpet av kurset.

- *Bearbeiding av undervisningsmateriell (eksempelvis kursopplegg/oppgaver)*

For hver forelesing er det lagt ut en powerpointpresentasjon på emneside med alle henvisninger til rettspraksis og utviklinger, både i Norge og internasjonalt. Materialet er stadig oppdatert.

Deler av pensum (familierett og arverett) er dekket av Helge Thues bok fra 2002. For å bøte på at boken er gammel, har Marie Nesvik, under min veiledning, publisert et kompendium (2014) som integrer og oppdaterer Thues bok. Jeg planlegger å dekke også familierett og arverett i neste utgave av min bok, men dette ligger noen år frem.

- *Informasjon til studentene (på nettsider/i Fronter)*

Alt blir lagt ut på emnesiden. Tilbakemeldingene fra studentene er positive.

2) Gjennomføring av undervisning:

Stikkord:

- *Samkjøring mellom faglærere (også de eksterne)*

Se svar ovenfor.

- *Bruk av ulike undervisningsformer, også digitale slik som Podcasts, bruk av smartboard og Fronter*

All material som er relevant til undervisning, herunder nyttige lenker til databaser, er lagt ut på emnesiden. Forelesingene er tatt opp på podcast. Tilbakemeldingene fra studentene er positive.

- *Tilrettelegging for faglige tilbakemeldinger til studentene (også bruk av gjensidig studentvurdering)*

Studentene inviteres til å stille spørsmål underveis eller utenfor forelesingene. Mange benytter seg av denne muligheten. I løpet av forelesingene stiller jeg spørsmål til studentene for å sjekke om stoffet er forstått og om jeg kan gå videre. Utover dette er det ikke lagt opp til samarbeidssituasjoner.

- *Arbeid for å bedre læringsmiljøet/trivsel blant studentene på emnet*

Se forrige svar. Enkelte studenter klager på at benkene i aud 14 er for harde og at de derfor ikke kan konsentrere seg.

- *Fortløpende informasjon til studenter (på nettsider/i Fronter)*

Legges ut på emnesiden.

- *Omberamminger eller avlyst undervisning*

Det ble en omberamming på grunn av kollisjon med hjemmeeksamen.

Evaluering av undervisning:

Stikkord:

- a. *Gjennomføring og tilbakemeldinger fra underveisevalueringer (studenttilbakemeld.)*

Det ble foretatt en underveisevaluering. 16 studenter svarte (tilsvarende 33%). Prosentdelen av studentene som var svært fornøyd eller fornøyd med undervisningen er mellom 62,5 og 87,6.

Egen vurdering av undervisningen

Det ville være lettere å undervise om alle studenter hadde samme nivå (i dag er studentene både på bachelor- og på masternivå).

- b. *Erfaringer med kollegaveiledning*
- c. *Erfaringer med pedagogisk rådgivning fra FUP dersom du har benyttet dette*

3) utfordringer og tiltak

Stikkord:

- a. *Gjennomførte tiltak som fungerer godt på faget og som kan deles med andre*

Studentene er fornøyd med podcast.

Forelesingene gjør utstrakt bruk av eksempler, noe som gjør det lettere for studentene å se den praktiske relevansen av temaene.

b. Spesielle utfordringer for å kunne øke undervisningskvaliteten

Kurset tilbys både på bachelor- og på masternivå. Det største problemet er at forelesingene risikerer å være for vanskelige for de førstnevnte og for enkle for de sistnevnte.

Enkelte studenter etterlyser sensorveildning og mulighet til å innlevere fak-oppgaver. Det er imidlertid ikke lagt opp til sensorveiledning eller fak-oppgaver i valgfagene, etter det jeg vet.

c. Tiltak som planlegges til neste gjennomføring (som ikke er dekket av punktene over)

Periodisk emnerapport, Markedsrett, JUR 1285

1. Pensum, undervisning, ressurser og eksamen

Pensumsituasjonen i faget er ikke helt tilfredsstillende, noe som reflekteres i tilbakemeldingene fra studentene. Faget er et oversiktsfag som omfatter flere disipliner og det finnes for det første ingen samlet fremstilling som dekker alle områdene, og for det andre er fremstillingene som finnes om de enkelte emnene for omfattende. Vi må derfor basere oss på utdrag av enkeltfremstillinger, og for å kunne holde oss innenfor rimelige økonomiske rammer, har det vært laget kompendier. De er også relativt dyre i produksjon og det er derfor vanskelig å oppdatere etter hvert som de enkelte utdragene blir erstattet av nye fremstillinger. Vi har vurdert å skrive lærebok i faget, men på grunn av andre foranstående prosjekter, er det fortsatt litt frem i tid. I mellomtiden vil det bli laget ny utgave av kompendiet.

Undervisningen i faget er spesiell, på den måten at den er knyttet til en 'case' som gjennomgås fortløpende gjennom hele forelesningsrekken. Meningen er at opplegget skal være dialogbasert, men tilbakemeldingene fra studentene er at det bare fungerer delvis. Det er flere undervisere på faget, bl.a. fordi det dekker flere områder, og tilbakemeldingene tyder på at opplegget kan koordineres bedre. Men opplegget for øvrig bør ligge fast.

Fronterrommet brukes aktivt i faget, og det legges ut informasjon til studentene også på fagsidene, men informasjonen oppfattes i varierende grad. Her har studentene også selv et ansvar for å besøke de stedene der informasjon vanligvis ligger. Podcast har ikke vært brukt, fordi undervisningen er ment å skulle være dialogbasert. Tilbakemeldingene fra studentevalueringen synes å tyde på at man mener dette ikke er en god begrunnelse, fordi opplegget for stor del ikke fungerer som dialogbasert. I så fall skyldes det at opplegget ikke helt følger intensjonene, og det vil bli tatt opp i etterkant av evalueringen. Foreløpig fastholdes det at emnet ikke er godt egnet for podcast. Derimot er det et problem at det er vanskelig å få egnede lokaler for denne undervisningen, bl.a. fordi grupperommene i DN stort sett er opptatt til obligatoriske fag, så vidt jeg forstår. Auditorium 13 og 14 må unngås for dette faget, noe vi får klart bekreftet gjennom studentevalueringen.

Eksamen baseres på en praktisk oppgave, og tilbakemeldingene fra studentene er stort sett positive til dette. Emnet har også en obligatorisk del i form av en miniprosedyre, som det også synes som studentene er fornøyd med. Denne er ikke del av den totale evalueringen, og studentene etterlyser heller ingen endring i så henseende, men det kan vurderes om evalueringen skal utvides i så henseende for i større grad å ta hensyn til prestasjoner gjennom hele semesteret.

2. Formulering av læringsubytte og læringskrav

Det er ingen tilbakemeldinger som tyder på at formuleringen av læringsutbytte trår feil. Derimot skal selve læringskravene gjennomgås for eventuelt å konkretiseres mer. De har med overlegg vært formulert noe vagt for å ta høyde for at faget er et oversiktsfag, men både tilbakemeldinger fra studenter og egne erfaringer kan tilsa at de spisses noe mer.

3. Emnebeskrivelse mv.

Selve emnebeskrivelsen er nok dekkende, men det er en utfordring med enkeltemnestudenter uten juridisk bakgrunn. Det må vurderes å lage et eget opplegg for dem, men de samlede ressursene som er tildelt faget åpner ikke for det. Det brukes ellers endel ressurser på å informere studentene, men det er ikke enkelt å nå frem via de vanlige kanalene. Emnet fremstår som godt tilpasset plasseringen av faget.

4. Endringer siden forrige evaluering

Dette emnet har ikke tidligere vært periodisk emneevaluert.

5. Forslag til forbedringer

Læreboksituasjonen blir fortløpende vurdert, og det blir på sikt laget en tilpasset bok, men på kortere sikt må det arbeides med å oppdatere og forbedre kompendiet. Det nye kompendiet vil ha fortløpende sidetall.

Læringskravene skal spisses.

Tiltak vil bli iverksatt for å rendyrke den casebaserte undervisningen.

Det fysiske læringsmiljøet må bedres, og lokaler som Aud 13 og 14 må unngås.

Studentene vil få et ekstra tilbud i oppgaveløsning, bl.a. for å kompensere for at det ikke blir laget sensorveiledning hvert semester.

Det blir vurdert om grunnlaget for evalueringen skal utvides, bl.a. i forbindelse med den obligatoriske midtveisoppgaven.

6. Oppsummering

Både innholdet i og opplegget for faget er spesielt, i og med at det er et oversiktsfag bestående av en rekke fagdisipliner, og der undervisningen er casebasert. Tilbakemeldinger fra studentene tilsier at det casebaserte opplegget rendyrkes mer. Læringskravene skal konkretiseres og spisses. Pensumsituasjonen er ikke helt tilfredsstillende, og det vil på lengre sikt bli laget en tilpasset lærebok, men på kortere sikt skal kompendiet fornyes og forbedres. Eksamen beholdes i den formen den er nå, men det vil bli vurdert om grunnlaget for evalueringen skal utvides, bl.a. med basis i fagets obligatoriske element.

Oslo, 14. februar 2017

Ole-Andreas Rognstad

Periodisk emnerapport, Opphavsrett, JUS 5810

1. Pensum, undervisning, ressurser og eksamen

Pensumsituasjonen i faget er ikke tilfredsstillende, noe som skyldes at oppdateringen av hovedlitteraturen har blitt forsinket på grunn av stadige utsettelse av kommende lovrevisjon. Oppdatert fremstilling vil foreligge til høstsemesteret 2018.

Undervisningen de siste semestrene har vært forelesningsbasert for å kompensere for manglende oppdatering av hovedlitteraturen. Det går noe på bekostning av mer dialogbasert undervisning.

Et generelt problem med det fysiske læringsmiljøet er at lokalene som blir tilbudt valgfagsundervisningen er dårlig egnet. Det er flere negative tilbakemeldinger fra studentene på dette. Til dette kommer at AV-utstyret er ustabil, noe som er fatalt i et fag som Opphavsrett der det visuelle er svært viktig for forståelsen av faget. Sist semester opplevde jeg bl.a. at det automatiske lerretet var ødelagt da jeg kom til timen, slik at jeg ikke fikk vist videoer på tilfredsstillende måte. Podcast-systemet er også avhengig av at litt for mange ting skal klaffe, og studentene har klaget på at en av timene ikke ble omfattet av podcasten.

Eksamen er basert på fire timers skoleeksamen. Tilbakemeldingene fra studentene er varierende, men det har nok også noe sammenheng med resultatet de oppnår. Blant annet klages det på at et av spørsmålene til siste eksamen var 'for mye basert på lovtekst', noe som er uforståelig tatt i betraktning av at det er sisteårsstudenter. Tilbakemeldingen gir et tankekors for hvilke signaler vi sender til studentene gjennom studiet. Andre tilbakemeldinger går på at evalueringsgrunnlaget bør være bredere enn en fire timers skoleeksamen, og det har noe for seg. En endring i så henseende vil bli vurdert, se nedenfor.

2. Formulering av læringsubytte og læringskrav

Det er ingen tilbakemeldinger som tyder på at formuleringen av læringsutbytte trår feil og læringskravene antas å treffe bra.

3. Emnebeskrivelse mv.

Selve emnebeskrivelsen er nok dekkende. Et tilbakevendende problem er studenter som spør om de må kjøpe hjelpemidlet med traktater mv. Hjelpemiddelheftet er ment som nettopp det, men studentene må selv ta ansvar for om de vil bruke penger på det. Jeg pleier å svare at hvis spørsmålene i oppgaven legger opp til at de skal bruke annet enn lovtekst, vil det bli vedlagt eksamen. Men for øvrig må man selv ta stilling til om det er nyttig å ha med seg EU-direktiver, konvensjoner mv; det kommer bl.a. an på hvor mye man stoler på sin egen hukommelse.

4. Endringer siden forrige evaluering.

Det er foretatt tilpasninger i læringskravene.

5. Forslag til forbedringer

Læreboksituasjonen blir bedret innen H-18.

Det vurderes å supplere med videoforelesninger for å gi mer plass til dialogbasert undervisning i den vanlige undervisningen.

Det fysiske læringsmiljøet må bedres, og lokaler som Aud 13 og 14 må unngås.

Det vil bli vurdert om grunnlaget for evalueringen skal utvides, f.eks. i form av en innleveringsoppgave midtveis.

6. Oppsummering

Pensumsituasjonen i faget er per dags dato ikke tilfredsstillende, ettersom nytt pensum har blitt forsinket på grunn av forsinkelser med kommende lovrevisjon. Men situasjonen vil bli bedret så snart lovrevisjonen er på plass. I mellomtiden kompenseres med oppdaterte fremstillinger i forelesninger som podcastes. Det blir vurdert å supplere med videoforelesninger for også å gi plass til mer dialog- og problembasert undervisning i plenum. Utvidelse av evalueringsgrunnlaget, f.eks. i form av en innleveringsoppgave midtveis, vil også bli vurdert. Det fysiske læringsmiljøet må bedres, idet lokaler som Aud. 13 og 14 ikke er egnet som undervisningslokaler, og spesielt ikke der undervisningen er dialogbasert.

Oslo, 14. februar 2017

Ole-Andreas Rognstad

Periodisk emnerapport, JUS5940

1. Vurderinger

1.1 Pensum

Pensumsituasjonen er krevende. Reglene om det offentliges anskaffelser bygger i stor grad på EU-regelverk innlemmet i EØS-avtalen. Fremstillingen norsk rett om offentlige anskaffelser er det flere av, men det dreier seg om håndbøker og kommentarer, korte «nøtteskall»-fremstillinger, eller vitenskapelige avhandlinger. Noen fremstillinger beregnet for undervisningsformål foreligger foreløpig ikke.

Det har ikke hjulpet på pensumsituasjonen at det norske regelverket har vært under revisjon – ny lov og forskrifter ble gitt sommeren 2016. Også de EU-rettslige reglene har vært under revisjon – her ble nye direktiver gitt i 2014.

Pensumsituasjon er uoversiktlig, og pensum har bestått av utvalgte deler fra ulike fremstillinger.

Som nevnt ble det vedtatt nye regler sommeren 2016. Lov, forskrift og direktiver var selvfølgelig tilgjengelig gjennom Lovdata og EurLex, men det forelå ingen særtrykk av bestemmelsene. Siden studentene ikke kan benytte Lovdata eller EurLex under eksamen, og heller ikke kan ta med seg utskrifter fra disse databasene, var det nødvendig å utarbeide en materialsamling. Fakultetets rutiner og støttefunksjoner knyttet til slikt er – etter det jeg kunne bringe på det rene – ikke-eksisterende. Derfor ble det tatt kontakt med forlag. Forlagene så ikke det forretningsmessige i en slik materialsamling, og samlingen ble til slutt utgitt på Sjørettsfondet.

1.2 Undervisning

Undervisningen i faget har skjedd gjennom forelesninger gjennom semesteret. Det er ikke gitt kvalifiseringsoppgaver eller fakultetsoppgaver, og faget har heller ingen obligatoriske elementer. Summegrupper knyttet til avgjørelser fra tvisteløsningsorganer ble brukt som studentaktivisering.

1.3 Ressurser og infrastruktur

Undervisningen har foregått i auditorium 14, DB. Det har møtt rundt 40 studenter på hver forelesning, og auditoriet er i største laget til en slik forsamling. Auditoriet er heller ikke så godt egnet til dialog mellom foreleser og student – blant annet er det vanskelig for de øvrige studentene å høre hva det blir sagt fra salen.

Podcast ble brukt i undervisningen. Dette fungerte stort sett greit, men ved et par anledninger ble opptakene mislykket – om dette skyldes brukerfeil eller tekniske feil, er ikke godt å si.

Bibliotekressursene i faget er gode – offentlige anskaffelser er godt dekket i fakultetets samlinger. Når pensumsituasjonen er som den er, blir det likevel større press på samlingene enn det ellers ville vært, og dette har nok enkelte studenter opplevd som et problem.

1.4 Eksamen

Eksamen er skriftlig, og det ble gitt praktikum. Dette er en eksamensform som egner seg godt til emnet

2. Læringsutbytteformuleringene i emnebeskrivelsen

Læringsutbytteformuleringene i emnebeskrivelsene er etter det jeg kan forstå dekkende for hva studentene skal kunne etter avlagt eksamen.

3. Emnebeskrivelsen

Karakterstatistikken viser omtrent forventet sammenfall mellom emnebeskrivelsens krav og studentenes prestasjoner. Det kan være grunn til å merke seg at av de 114 studentene som var eksamensmeldt, var bare fjorten studenter på masterstudiet i rettsvitenskap.

Tilbakemeldingene fra studentene er ikke overraskende – mange av dem knytter an til pensumsituasjon og materialsamling, enten direkte eller som kommentarer til undervisningen.

Emnet er krevende, og hører derfor hjemme på masternivå

4. Endringer siden forrige periodiske evaluering

Dette er første periodiske evaluering

5. Forslag til forbedringer

Det arbeides med å få på plass læremidler tilpasset faget, og materialsamlingen vil også bli vurdert.

6. Info til nettsidene

JUS5940 er et praktisk men krevende emne der pensumsituasjonen ikke er helt tilfredsstillende. Studentene synes jevnt over godt fornøyd med undervisningen.

Oslo 27. februar 2017

Finn Arnesen

JUS 5982 Internasjonal Skatterett

Jeg har gått gjennom evalueringen. Spørreskjemaet er basert på standard ved fakultetet, med to spørsmål jeg har tilføyd for mine fag, nemlig spørsmål 10 og 11.

Høsten 2016 var første gang dette faget ble tilbudt som eget fag. Tidligere var disse emnene tatt med i JUS5980 Skatterett II - Selskapsskatterett. Ettersom pensum i det opprinnelige JUS5980 var omtrent 1000 sider for 10 vekttall, var det gode grunner for å dele dette faget i to fag. Begge ble undervist i sin nye form høsten 2016.

Det var 21 studenter som tok eksamen, og 9 som svarte på spørreskjemaet, det vil si ca 43 prosent. Med et så lite utvalg kan det være usikkerhet knyttet til prosentberegning på grunnlag av svarene; én person utgjør 11 prosent. Én respondent opplyser for øvrig at vedkommende heller ikke har deltatt i særlig grad i undervisningen. Jeg synes at svarene uansett gir grunnlag for noen nyttige konklusjoner.

Studentene er fornøyd eller svært fornøyd (klart flertall) på alle spørsmål fra 1-10. På spørsmål 11 (om kritt og tavle er hensiktsmessig) deler respondentene seg i to like store deler, der 44 prosent mener at dette er til en viss grad eller i liten grad hensiktsmessig, mens samme antall mener at dette er i stor grad eller svært stor grad hensiktsmessig; én "vet ikke". Jeg antar at dette kan gi grunnlag for å redusere omfanget av tavlebruk neste gang.

Kommentarene i spørsmål 12 etterlyser podcast. Jeg regner med å benytte podcast til høsten (slik jeg gjør i nå vårsemesteret).

I spørsmål 13 og 14 er det rettet en del kritikk av læremidlene, med god grunn. To av de tre pensumbøkene er omtrent ti år gamle og tross sin kvalitet for øvrig ikke på linje med alt som har skjedd innenfor faget de siste årene, særlig etter OECD/G20s såkalte BEPS-prosjekt. Frederik Zimmers bok i internasjonal skatterett er under oppdatering, og vil trolig være klar til høsten. Det er imidlertid ikke sannsynlig at den nye utgaven heller vil dekke læringskravene i faget fullt ut. Det er derfor nødvendig å benytte et kapittel i en (utenlandsk) bok om EØS-skatterett. Sannsynligvis dekker heller ikke Zimmers bok internprising tilfredsstillende. Wiersholms bok fra 2006 (redigert av meg) har vært benyttet til nå (også før min tid i det opprinnelige JUS5980), men denne boken ligger klart etter i fagets utvikling de siste årene. Jeg har tidligere oppfordret Wiersholm til å oppdatere boken, og til og med tilbudt meg å gjøre jobben for dem (!) vederlagsfritt, men tilbudet er lagt på is av Wiersholm. Hvis ikke Frederiks nye utgave til høsten dekker læringskravene, vil jeg vurdere selv å skrive et ca 50-75 siders hefte for dette formålet. Det er mulig jeg også på kort sikt vil foreslå å ta inn et kapittel fra Thommessens bok om internasjonal skatterett fr 2011. Problemet med bøker av denne typen er imidlertid at de i stor grad er håndbøker, og ikke lærebøker.

Studentene har også enkelte konkrete kommentarer til oppgaver som ble benyttet, og som heller ikke er av ny dato. Disse kommentarene er også nyttige, og vil bli fulgt opp.

Samlet sett er evalueringen overveiende positiv til faget og gjennomføringen av undervisningen i faget

(Epost fra Arvid Aage Skaar 15.02.17)

Periodisk emnerapport for HUMR 5131: Introduction to the History, Philosophy and Politics of Human Rights, høsten 2016

Denne rapporten er basert på emnets emnebeskrivelse, FS-rapport som viser gjennomføringsfakta for studentgruppen og resultatene fra studentundersøkelsen som ble gjennomført av administrasjonen. Det er en svakhet at bare 11 av 24 studenter har besvart studentundersøkelsen, så konklusjonene derfra er usikre.

Det foreligger emnerapporter fra høsten 2013 (samt fra 2007). Tilsynsensorrappport foreligger ikke.

1. Vurdering av emnets elementer

Emnet tar sikte på å gi en innføring i menneskerettigheter fra historiske, filosofiske og samfunnsvitenskapelig perspektiver og er satt sammen av pensumtekster hentet fra historie, filosofi, statsvitenskap og antropologi. Dette er krevende, blant annet fordi den samfunnsvitenskapelig behandlingen av menneskerettigheter føles fremmed for dem med juridisk bakgrunn. (For dem uten juss i bagasjen blir det tilsvarende vanskelig å følge juridisk tankegang på søsterkurset HUMR 5140.) Samtidig setter deler av de filosofiske diskusjonene krav til selvsendig analytisk tenkning som mange av de 'ikke-vestlige' studentene er uvant med.

I de siste fire årene har den alminnelige forelesningsbaserte undervisningen blitt supplert med et hjelpelærerbasert seminar som de to siste årene har gått over 12 timer (6 dobbelttimer). Her deles nå studentkullet i to grupper for å gjøre dette tiltaket nettopp til å bli et seminar. Hjelpelæreren er rekruttert blant andreårsstudentene.

Litteraturlisten er basert på to hovedlærebøker supplert med enkeltstående bokkapitler som er samlet i et kompendium (seks), eller de er nedlastbare fra nett (fire), med i alt 785 sider. I tillegg kommer en liste med anbefalt lesning på til sammen 12 artikler eller bokkapitler, av disse er seks å finne på nett. 2016-pensumet er noe endret i forhold til 2013- og 2015-pensumlistene fordi kurset har skiftet foreleser på de historiske og filosofiske områdene to ganger. Tilbakemeldinger fra studenter og hjelpelærere (og mine egne observasjoner) tydet på at de tidligere utgavene av leselisten var for tunge på filosofi og for lette på historie. Nå er det mer oppmerksomhet på historie og filosofien er dekket av færre og lettere tekster. På bakgrunn av årets studentundersøkelse fortsetter endringen av filosofipensum i 2017; målet er å finne lettere tilgjengelige tekster. Forøvrig tror jeg litteraturen dekker emnets læringskrav på en god måte og har et fornuftig omfang.

Åtte av de 11 som svarer på administrasjonens undersøkelse er fornøyd eller svært fornøyd med det akademiske innholdet, én er litt fornøyd og én litt misfornøyd. Av de utdypende kommentarene går det fram at misnøyen mest handler om at enkelte av tekstene i historie og filosof ikke oppfattes som tydelig relevante. Som antydning er den aktuelle filosofilæreren i gang med å finne bedre lesestoff i dette emnet.

Undervisningen holdes hovedsakelig av tre forelesere, en sosialantropolog (som også er kursleder), en filosof og en statsviter. Som nevnt suppleres forelesningene med studentledete seminarer, dette har fungert fint. (Én av de 11 kritiserer dog hjelpelæreren i studentundersøkelsen.) Igjen er 80 % fornøyd eller svært fornøyd med undervisningen, men

i kommentarene nevner to at de ikke har fått tak på 'summegruppene' flere av foreleserne benytter. Lærerne vil derfor forklare hensikten med denne noe særnorske (?) tradisjonen bedre før de prøves ut på nye kull.

Emnet har alle nødvendige ressurser og nyter, som antydnet, godt av et hjelpelærer-basert seminar og en midtveiseksamen.

Emnets eksamensform er todelt: En midtveiseksamen med bestått/ikke bestått, og en skriftlig hjemmeeksamen. Administrasjonens spørreundersøkelse viser at 10 av de 11 er fornøyde og svært fornøyde med eksamensformen, én er imidlertid svært misfornøyd.

Jeg forstår det også slik at midtveiseksamenen oppfattes som nyttig og god av alle studentene. Dette er imidlertid en tidkrevende vurderingsform hvor godskrivingen i undervisningsbanken langt fra dekker faktisk tidsbruk.

Karakterfordelingen er markert bedre i 2016 enn i foregående år, resultatet i 2015 var imidlertid også godt over resultatene i 2013. Når vi tar vekk de fem som ikke tilhører HUMR-programmet er snittet nå på B. Det er et godt resultat, som også samsvarer godt med lærernes oppfatning av at dette (og det foregående) kullet som høyt motiverte og godt sammensatte grupper. Jeg tror dette også handler om at samkjøringen mellom de tre lærerne er blitt stadig bedre.

Seminarene med hjelpelærere er et tilbud til HUMR-studenter og bare dem. At ikke utenforstående får adgang medførte en del negative reaksjoner. Her må forhåndsinformasjonen bli tydeligere.

2. Læringsutbytteformuleringene

Disse ble endret i 2013 som følge av tilpasning til nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og oppfattes nå som tilfredsstillende.

3. Emnebeskrivelsen

Denne fremstår som tilfredsstillende for emnet målt opp mot alle aktuelle kriterier, og endringer antas ikke å være nødvendig.

4. Endringer siden forrige periodiske evaluering

Se ovenfor. De største endringene er utskiftninger av filosofilærere og endringer i filosofipensum.

5. Forslag til forbedringer

Som antydnet over: Stadig sterkere samkjøring av de tre hovedlærerne, oppdatering av pensum og særlig filosofidelen.

I betraktning av den lave svarprosenten bør det også ses etter andre evalueringsformer ved neste korsvei.

6. Kort oppsummering

The periodic evaluation of HUMR 5131 for the 2016 autumn term shows mostly positive results. However, as on previous occasions, very few of the students (only 11 out of 24) have answered the survey. Around 80 % of this group expressed satisfaction (satisfied or very satisfied) with the course, the academic content as well as the teaching. Moreover, the average grade is B, which is a very good result. These positive results are corroborated by the teachers' impressions. Probably the overall quality of the teaching and the structure of the course are improving, but it is also a factor that the students have managed to create a well-motivated learning environment.

Feedback regarding the seminars given by the teaching assistant and the administration is positive. Non-HUMR students, who do not have access to the seminars, must be better informed about this next time around. Also the short 'sharpening your focus'-exercise ('summegrupper') which several teachers employ at the beginning of their lectures must be better explained to new groups of students.

17 February, 2017

Stener Ekern

Periodisk emnerapport for HUMR5132 Human Rights Law in Context, høsten 2016

I would like to point out that only five out of 31 students taking the course have answered the questionnaire. This makes responding to some of the issues raised somewhat more difficult.

1. Vurdering av emnets elementer

The course textbook has been changed to an up-to-date and good textbook. A bit problematic was the fact that the book was published later than expected (mid-September, instead of July 2016). However, the first edition of the book was available electronically through the library.

Teaching is done by internal and external lecturers, which creates a stimulating learning environment. This compulsory course is also accompanied by 6 student-led seminars, where the students go into more depth in discussing the main issues dealt with in the lectures. All the relevant materials are also shared in Fronter. The Asbjørn Eide Seminar Room has been in the process of being upgraded to have podcast facilities and this has created some difficulties at times with the computer used in the classroom. Now the problem is resolved and in the next semester we have the possibility to make podcasts for all lectures.

The assessment is in two parts. The oral debate will from next semester be based on a pass-fail grade, whereas the written assignment will be graded as now with the A-F grade. Generally, the students have been satisfied with the assessment method.

Currently, I am thinking about necessary changes to some of the classes and the assessment system. With regard to the latter, from next semester the oral debate will be based on a pass-fail grade. There will be no strict division of weight between the oral and the written exam. Students have to pass both exams in order to pass the course.

2. Læringsutbytteformuleringene

This is OK. No major changes planned.

3. Emnebeskrivelsen

This is OK. No major changes planned.

4. Endringer siden forrige periodiske evaluering

The major change to the course has been introducing a new, up-to-date textbook, and introducing some new subjects.

5. Forslag til forbedringer

There will be some small changes concerning the reading material, in terms of assigning some articles or book chapters that are more up-to-date. The textbook is good and will be used for the next few semesters. There will be a small change concerning the assessment system (oral debate), which complies with the suggestions made by the Faculty more recently.

6. Kort oppsummering

(Denne skrives på engelsk siden det er et engelskspråklig emne.)

The periodic evaluation of HUMR5132 has largely been positive. Feedback from students suggests that they appreciate the course both in terms of curriculum, content, and teaching, and that administrative aspects also work as they should. It was a pity that the course textbook was released later than expected, but the first edition was available electronically through the library.

From next semester, the assessment of the oral debate will be based on a pass-fail grade. Also, the classroom has been upgraded and now has podcast facilities, something which will be useful for recording the lectures and sharing them through the course's Fronter room.

Course responsible: Gentian Zyberi

Oslo, 15 February 2017

Periodisk emnerapport for HUMR5140 Human Rights in International and National Law, høsten 2016

Denne rapporten er basert på emnets emnebeskrivelse, FS-rapporter som viser gjennomføringsfakta for studentgruppen for høsten 2015 og høsten 2016, resultatene fra studentundersøkelsen gjennomført av administrasjonen, resultatene fra egen undervisevaluering høsten 2016, samt forrige periodiske emnerapport fra februar 2014. Svarprosenten denne gang var nær 50 %, 16 av 35 studenter, som er en fremgang fra forrige rapport.

1. Vurdering av emnets elementer

Emnet tar sikte på å gi en innføring i menneskerettigheter fra et juridisk perspektiv, og er utformet på en måte som forsøker å utfordre studentene og treffe dem på riktig nivå uansett om de har juridiske forkunnskaper eller ikke. Dette er krevende, fordi det er vanskelig å unngå at man enten gjør det for enkelt for jusstudentene eller for vanskelig for ikke-juridiske studenter. Tilbakemeldinger fra studentene på undervisevaluering og studentundersøkelsen tyder imidlertid på at emnet har funnet et fornuftig nivå, se spm. 9 som viser at 80 % er svært fornøyd eller fornøyd. Emnets litteratur består av en lærebok som dekker emnets læringskrav på en god måte. Emnet byttet lærebok fra H-15 til H-16, og selv om den nye læreboken er en meget anerkjent lærebok, får den overraskende mye kritikk av studentene i undersøkelsen for å være vanskelig tilgjengelig, se særlig spørsmål 14, men også kommentarer andre steder. Den forrige læreboken fikk meget gode tilbakemeldinger, men den er nå for gammel. Jeg vil vurdere lærebokspørsmålet i samråd med studentene frem mot H-18, men beholder eksisterende lærebok H-17 for å få bedre grunnlag for å evaluere læreboksituasjonen.

Undervisningen holdes hovedsakelig av emneansvarlig, men med innslag av andre forelesere for å skape en bedre dynamikk. Jeg oppfatter studentundersøkelsen (og undervisevalueringen) som positiv. På spm. 11 og 12 (teaching methods) svarer alle studentene «slightly satisfied» eller bedre, med over 80 % som «very satisfied» eller «satisfied». Det er et dilemma i dette kurset hvor mye som skal være rene forelesninger og hvor mye som skal være diskusjoner, og dette dilemmaet preger også mange kommentarer ved at flere studenter ønsker mer diskusjon. Jeg opplever likevel at de fleste studentene oppfatter metoden som tilfredsstillende. Kanskje er en kommentar på spørsmål 12, «I think for the particular professor he is a lot more better with lecture + power point + Q&A», nokså treffende. Innenfor de rammene kurset setter, prioriterer jeg forelesninger fremfor diskusjoner. Forelesningene suppleres av studentledete seminargrupper, som gir en ekstra arena for diskusjon. Disse fungerer fint, men har denne gangen fått kritikk fra noen studenter. I senere semestre vil jeg ha større styring med disse seminarene, og også stille et strengere krav om at seminarlederen må ha juridisk bakgrunn.

Én student er «slightly unsatisfied» med tilgjengeligheten av emneinformasjon, spm. 3, og «unsatisfied» med kvaliteten av samme, spm. 4. Fra undervisevalueringen tror jeg at dette gjelder en student som kommer fra en akademisk tradisjon hvor studentene får all informasjon direkte meddelt til seg, mens vi i større grad forventer at studentene selv gjør seg kjent med informasjon som er tilgjengelig på nett. Det kan likevel være grunn til å klargjøre denne forventningen innledningsvis hvert semester, noe kommentarene også antyder.

Én student er misfornøyd med læringsmiljøet, spm. 15, men jeg vet ikke hva dette skyldes. SMRs seminarrom fikk installert nytt datasystem sist semester, som skapte en del problemer i undervisningen, og kommentarene kan antyde at det er dette som ligger bak. Dette er løst nå.

Emnet har alle nødvendige ressurser.

Emnets eksamensform er todelt: En midtveiseeksamen med bestått/ikke bestått, og en skriftlig hjemmeeksamen. Eksamen får svært blandet vurdering i spm. 23, men i absolutte tall er det likevel bare to studenter som er litt misfornøyd eller misfornøyd. Noen studenter ønsker rett og slett mer juridisk skrivetrening fordi de kommer fra en annen studiebakgrunn enn jus, men jeg kan ikke se at jeg kan få gjort dette innenfor rammene av emnet uten at det går utover annen undervisning. På midtveiseeksamen gis det konkrete tilbakemeldinger til hver student. At hele karakteren baseres på én eksamen, kan være uvant for mange, og dette nevnes i kommentarene. For øvrig er det bevisst at eksamensspørsmålene utformes nokså åpent, siden det er en hjemmeeksamen hvor studenter uten juridisk bakgrunn skal ha samme mulighet som studenter med juridisk bakgrunn til å oppnå gode resultater.

2. Læringsutbytteformuleringene

Disse ble endret i 2013 som følge av tilpasning til nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og har ikke blitt endret senere siden de oppfattes som tilfredsstillende.

3. Emnebeskrivelsen

Denne fremstår som tilfredsstillende for emnet målt opp mot alle aktuelle kriterier, og endringer antas ikke å være nødvendig.

4. Endringer siden forrige periodiske evaluering

Kurset har ikke undergått vesentlige endringer, siden både egen opplevelse og tilbakemeldinger fra studentene tilsier at det fungerer godt i sin nåværende form. Det ble som sagt innført en ny lærebok H-16.

5. Forslag til forbedringer

Kurset har funnet en god form, og jeg ser ingen grunn til vesentlige endringer på bakgrunn av studentundersøkelsen eller andre forhold. Neste semester skal jeg imidlertid være tydeligere i oppfølgingen av de studentledete seminarene, og jeg vil bruke litt mer tid innledningsvis i semesteret på å avklare forventninger til studentene.

6. Kort oppsummering

(Denne skrives på engelsk siden det er et engelskspråklig emne.)

The periodic evaluation of HUMR5140 has largely been positive. Feedback from students suggests that students are generally satisfied with the course both in terms of curriculum, content, and teaching, and that administrative aspects also work as they should. Some criticism was raised with regard to the textbook, with comments suggesting that the book is complicated to study. This will be evaluated further. For next semester, we will also spend more time on clarifying our expectations to the students, and to have more teacher

involvement in the seminars, which are other areas where students have mentioned concerns. The overall impression is still very good. The grade average was a B, which also suggests that the course works well.

15. februar 2017

Kjetil Mujezinović Larsen

Report for the JUS 5134 Right to Peace

Course Description:

Peace and Conflict studies tend to focus on the causes and dynamics of conflict. This course seeks to explore the normative framework and substantive components of a "Right to Peace". How do we actively create peace? We begin with a review of the philosophical origins of the right to peace, followed by legal analysis of relevant international instruments. Special lectures address the substantive components of Peace: Sustainable Development, Fair Trade, Environmental Protection, Gender Equality, Non-Discrimination, Governance, Democracy, Transitional Justice and The Role of International Courts in Pursuing Peace. Particular attention is paid to the role of civil society and non-state actors.

This class recently switched from HUM to JUS and enjoys participation by many more Norwegian law students. It is part of the Masters programs and profile in International Law.

The class follows a straight lecture format, with lectures by Cecilia Bailliet, Gentian Zyberi, Bård Andersson, Jemima Godos, Kristoffer Liden, and Gro Nystuen. Students made group presentations. We were assigned Aud. 6 and used Fronter. The students handed in a paper instead of taking an exam.

Students gain research and writing skills. They identify their own research question, find sources, and conduct analysis.

The students in this course are largely Norwegian law students and international masters students from the Human Rights program. The average grade of the paper is "B". The majority of the students were satisfied and 33% were very satisfied. They liked being able to start writing the paper from the beginning of the semester, many appreciated the opportunity to write a paper because most other classes do not give them writing experience. They enjoyed the lectures by the different researchers and consider the topic to be vital as a faculty option. They appreciated the textbook, *Promoting Peace Through International Law* (OUP 2015). Some students had problems with the template for the paper, I think this is because the administration selected a different system so the students were confused. The students still do not find Aud. 6 comfortable to sit in.

Improvements: We will seek a new room for next time.

Periodisk emneevaluering

JUS5010 – Valgfag praksis

Emnebeskrivning

Formålet med praksisordningen er å gi studenter på studieprogrammet Rettsvitenskap (jus) (master - 5 år) en forståelse for hva praktisk juridisk arbeid går ut på. Ordningen skal gi studentene en forståelse for hvilke krav yrkeslivet stiller til juridisk kunnskap og juridisk yrkesrolle. Formålet er videre å gi impulser til studentenes læringsprosess.

Praksisen består av tre elementer - en kortvarig praksisforberedende undervisning, utplasseringsperioden og rapportskriving. Studenten må gjennomføre alle disse aktivitetene for å få godkjent praksis som valgfag.

På hver arbeidsplass utpekes en jurist som er studentens veileder og som gir nødvendig veiledning om arbeidsoppgaver.

Kunnskap

Vekten ligger på erfaringsutbytte og forståelse av det praktiske yrkesliv, heller enn på direkte kunnskap. Formålet er videre å gi impulser til studentenes læringsprosess.

Studenten skal:

- Ha kunnskap om praktisk juridisk arbeid
- Ha forståelse for hvilke krav yrkeslivet stiller til juridisk kunnskap og juridisk yrkesrolle

Ferdigheter

De ferdigheter studenten forventes å sitte igjen med etter 6 uker i praksis vil variere etter hvilket arbeidsted studenten kommer til.

- Gjennom innsikt i arbeidslivets vilkår skal studenten kunne løse enklere juridiske oppgaver i praksis.
- Studenten skal kunne skrive en praksisrapport der det redegjøres for oppholdet, og der studenten gir en grundigere omtale av en eller flere saker eller rettslige problemstillinger studenten har vært med på å behandle.

Eksamen

Praksisrapport (mellom 3500-4500 ord) vurderes til bestått / ikke bestått. Studentene leverer jevnt over gode og fullstendige rapporter.

Vurdering

Praksisordningen skiller seg fra andre valgfag ved at det ikke er pensum, ikke tradisjonell undervisning og ikke tradisjonell eksamen. Det er derfor ikke gjennomført en tradisjonell spørreundersøkelse fordi den ikke treffer dette valgfaget. Kvantifisering av svar på et spørsmålsskjema med sterkt begrensede utvalg gir ikke noe godt bilde av faget. Praksisrapportene er et mye bedre grunnlag for en evaluering enn en evaluering som bygger

på det normalspørsmålskjemaet. Skjemaet stiller spørsmål som ikke er relevante for praksisopplegget. Det er tiltenkt tradisjonelle kurs. Flere spørsmål kommer derfor ikke å bli besvart fordi de er irrelevante. I tillegg kommer sannsynligvis, som ellers, svarfrekvensen å bli lav.

Praksisrapporten skal ha følgende innhold:

Antall ord: 3500-4500

Disposisjon – forslag

1) Arbeidssted

- a. Organisasjon og struktur
- b. Historikk
- c. Antall ansatte
- d. Oppgaver, rettsområder

2) Introduksjon

- a. Hvordan ble du mottatt første dag?
- b. Fadderordning?
- c. Forholdet til overordnede, kolleger mv.
- d. Faciliteter (kontor, bibliotek, databaser osv.)

3) Arbeidsoppgaver

- a. Generell oversikt over arbeidsoppgavene i hele perioden
- b. Oversikt over oppgaver uke for uke

4) Gå i dybden i én eller to saker

5) Metode og etikk

- a. Hva lærte du om bruk av metode?
- b. Hvordan brukte du jusen?
 - i. Konfliktløsning?
 - ii. Fastsette rettigheter?
 - iii. Rettshåndhevelse?
 - iv. Strategi/påvirkning?
- c. Reflekter over
 - i. egen rolleforståelse: Hvilken rolle hadde du, og har forståelsen av rollen din forandret seg i løpet av oppholdet?
 - ii. eventuelle etiske dilemmaer som oppstod under praksisoppholdet. Hvordan løste du dem?
 - iii. Evt. egen taushetsplikt. Hvordan du har ivare tatt evt. taushetsplikt i praksisrapporten?

6) Praksiserfaring

- a. Hva lærte du – faglig – sosialt – yrkesmessig?
- b. Hvilken nytte hadde du av praksisoppholdet?

7) Evaluering og oppsummering av arbeidsstedet

- a. Positive og negative sider ved oppholdet
- b. Evaluering av fakultetets rolle

Denne emnerapporten bygger på en kvalitativ analyse av de 53 innleverte praksisrapportene for høst 2016 (én innlevering er utsatt, og kommer derfor ikke med i evalueringen. Dette er uten betydning for hovedinntrykket).

Formatted: List Paragraph

Formatted: List Paragraph

Formatted: Font: (Default) Times New Roman, 12 pt

> **Mye positivt.** Praksisperioden gir dem innblikk i praktisk juss, forvaltning og arbeidslivet. Stort sett alle er meget fornøyde med tilbudet. Det har vært lærerikt å være ute i praksis. De har ikke bare lært juss i praksis (at den noen ganger skiller seg fra lærebøkene), men også nytten av å samarbeide, tenke sammen og spørre. For noen har det å være ute i arbeidslivet vært en nyttig erfaring (å stå opp, komme i tid og å jobbe lange dager), og å ikke ta fri når det passer.

For de fleste er praksistiden en svært positiv erfaring som anbefales andre studenter. Noen foreslår lengere perioden enn 6 uker, helst et helt semester.

> **Noen negative bemerkninger:**

Praksisperioden ligger for tett opp mot eksamen. Det er et sterkt ønske om enten å begynne tidligere, eller å korte perioden til 5 uker.

Noen mener at de får problemer med å følge undervisning og ta eksamen i andre valgemner.

Min vurdering

Valgfag praksisordning er et godt fungerende valgfag som absolutt bør fortsette. Jeg støtter innspillene bedre koordinering mellom dette valgfaget og andre valgfag slik at ikke oppstår uheldige kollisjoner, særlig med tanke på eksamen.

For å tydeliggjøre sammenhengen mellom kravet om gjennomføring og godkjenning av det obligatoriske etikkurset som inngår i JUS4111 - Metode og etikk, er etter min mening etikk, rolleforståelse og taushetsplikt emner som studentene bør reflektere over når de skriver praksisrapport. I malen for praksisrapporten har jeg derfor foreslått noen flere underpunkter i punkt 5 (markert i track changes).

Birgitte Høgland
Fagansvarlig høst 2016.

Rapport fra minoritetsundersøkelsen ved Det juridiske fakultet 2016

1. Innledning

Likestillings- og mangfoldsutvalget (LiMU) nedsatte i 2013 et eget utvalg (minoritetsutvalget) som fikk følgende mandat:

«I henhold til rapporten 'Minoritetsstudenter og masterstudie i rettsvitenskap' fra 2007 er det 'generelt sett ønskelig at juristprofesjonen har en sammensetning som i noen grad speiler befolkningen. Blant annet av denne grunn er det ønskelig med et større innslag av jurister med minoritetsbakgrunn i alle deler av juristprofesjonen'. Det har nå gått over fem år siden rapporten ble avgitt. Det er ønskelig å kartlegge dagens situasjon på nytt.

Utvalget skal kartlegge hvorvidt det er særskilte utfordringer som studenter med minoritetsbakgrunn – språklig, kulturell eller livssynsmessig – står overfor på det juridiske masterstudiet, sammenlignet med studentene for øvrig. Det skal også analyseres om det er spesielle forskjeller mellom minoritetsstudenter på bakgrunn av kjønn. Utvalget skal på bakgrunn av en slik kartlegging foreslå å begrunne tiltak som kan avhjelpe eventuelle utfordringer studenter med minoritetsbakgrunn står overfor.»

Minoritetsutvalget har hatt noen utskiftninger i sammensetning, men bestod til slutt av studentene Vjosa Maxhuni, Fatima Dahri, Omar Tashakori, rådgiver Marius S. Fuglum, Hadi Strømmen Lile og førsteamanuensis Herman Bruserud (leder). Dahri er nå ferdigutdannet. Etter en rekke diskusjoner og møter med ulike miljøer, utarbeidet minoritetsutvalget en undersøkelse som ble sendt til studentene på Masterstudiet i rettsvitenskap høsten 2015. Resultatene av undersøkelsen er analysert og presentert av førstekonsulent Linda Gulli, og følger på side 3.

I det følgende presenteres hovedfunnene i undersøkelsen og minoritetsutvalgets anbefalinger.

2. Funn

En generell observasjon fra undersøkelsen, er at det ikke synes å foreligge store forskjeller mellom studenter med minoritetsbakgrunn og studenter med majoritetsbakgrunn. Det er svært få signifikante utslag. Enkelte utslag er det likevel å merke seg.

I undersøkelsen er det noen spørsmål som knytter seg til bakgrunn. I denne sammenheng kan man merke seg at det er relativt markant forskjell i oppgitt utdanningsnivå for studentenes foreldre, ved

en sammenligning mellom minoritetsstudentene og majoritetsstudentene. Minoritetsstudentenes foreldre har lavere utdanningsnivå enn majoritetsstudentene.

Enkelte av spørsmålene relaterer seg til yrkesvalg og forventninger til arbeidsmarkedet.

På spørsmål om motivasjon for valg av yrke, oppgir studenter med minoritetsbakgrunn i større grad «å gjøre noe for samfunnet» og «å hjelpe andre mennesker» som motiverende faktorer enn studenter med majoritetsbakgrunn.

Samtidig oppgir minoritetsstudentene i større grad enn majoritetsstudentene at de er «uenige» eller «helt uenige» i påstanden at jurister med ikke-vestlig bakgrunn har like karrieremuligheter som jurister med vestlig bakgrunn.

I spørsmålene som knytter seg til studiet og studiemiljøet er det få markante utslag. Blant annet er det her grunn til å merke seg at det ikke synes å være noen sterk korrelasjon mellom minoritets- eller majoritetsbakgrunn og språkforståelse.

Det eneste stedet det synes å være et visst utslag, knytter seg til alkohol, da det er noe høyere andel av minoritetsstudentene som opplever negative sider ved alkoholfokus i studentmiljøet.

3. Anbefalinger

Siden det er få markante utslag i undersøkelsen, er det etter minoritetsutvalgets syn ikke særskilte tiltak som utpeker seg som adekvate. Det mest nærliggende utslaget å ta tak i fra fakultetets side synes å være en i hvert fall opplevd forskjell i karrieremuligheter.

Det kan også være grunn til å følge opp at minoritetsstudenter i noe større grad opplever negative sider ved alkoholfokus i studentmiljøet. Minoritetsutvalget kjenner til at det er tatt initiativ til å opprette særskilte faddergrupper i forbindelse med studiestart for de studentene som ønsker noe annet enn de tradisjonelle faddergruppene. Dette kan være et adekvat tiltak i denne sammenhengen. Tilsvarende kan en særskilt oppfordring til studentforeningene om å ha arrangementer med mindre alkoholfokus være adekvat.

På vegne av minoritetsutvalget

Herman Bruserud
leder

MINORITETSSTUDENTER VED DET JURIDISKE FAKULTET, UIO.

Denne rapporten er utarbeidet på bakgrunn av et ønske om å få bedre kunnskap om situasjonen til studenter med minoritetsbakgrunn på Masterstudiet i rettsvitenskap. Likestillings- og mangfoldsutvalget ved Det juridiske fakultet, gjennomførte høsten 2015 en spørreundersøkelse, der samtlige studenter på studiet ble oppfordret til å svare, for å kunne kartlegge eventuelle særlige utfordringer som studenter med minoritetsbakgrunn erfarer. Av 2627 studenter, var det 567 som svarte, hvilket gir en svarprosent på 21,58.

BAKGRUNN OG MANDAT

At UiOs studenter og ansatte skal ha like muligheter uavhengig av kjønn, etnisitet og funksjonsevne er et uttalt mål, som gjenspeiles i handlingsplanen for likestilling og mangfold ved det juridiske fakultet 2015-2017. Masterstudiet i rettsvitenskap danner grunnlag for inntreden i en rekke roller i samfunnet, fra de juridiske profesjoner til offentlig forvaltning og ulike lederposisjoner. Det er ønskelig at juristbestanden i stor grad gjenspeiler befolkningen. I dagens Norge, der en økende del av befolkningen har bakgrunn fra andre kulturer, er det derfor viktig å legge til rette for tiltak som kan bedre rekrutteringen av studenter med minoritetsbakgrunn, så vel som å forhindre at disse faller fra underveis.

Årets undersøkelse følger opp en undersøkelse fra 2007 om «Minoritetsstudenter og masterstudie i rettsvitenskap». Den gangen ble det foreslått tiltak som skulle øke andelen minoritetsstudenter ved fakultetet, forbedre informasjon om studiet og dets yrkesmuligheter, motvirke diskriminering og tilrettelegge for god integrering og studiegjennomføring. Utvalget ble også bedt om vurdere tiltak som kunne øke andelen med minoritetsbakgrunn blant de vitenskapelige og administrativt ansatte, og om minoritetsspørsmål kunne ivaretas bedre i forskning og undervisning. Målet med den nye undersøkelsen er å kartlegge hvorvidt det, 8 år senere, er særskilte utfordringer som studenter med minoritetsbakgrunn står overfor, språklig, kulturelt og livssynsmessig, sammenlignet med studentene for øvrig. Videre å vurdere om det er markante forskjeller mellom minoritetsstudenter på bakgrunn av kjønn.

Utvalget skal på bakgrunn av en slik kartlegging foreslå og begrunne tiltak som kan avhjelpe eventuelle utfordringer studenter med minoritetsbakgrunn står overfor. Resultatene skal danne grunnlag for fakultetets arbeid med mangfoldsspørsmål de kommende årene.

DATAMATERIALET

Spørreundersøkelsen som Likestillings- og mangfoldsutvalget har utviklet består av cirka 30 kategoriske spørsmål rettet inn mot seks temaer, herunder sosial bakgrunn, framtidsplaner, karriereutsikter, språk, studentmiljø og holdninger til mangfold. Studentene ble stilt spørsmål som: Hvilke forhold anser du som viktige for ditt yrkesvalg etter studiene? Er du bekymret for at det kan bli vanskelig for deg å få en relevant og meningsfull jobb? Har du deltatt på arrangementer i forbindelse med fadderuken? Har du opplevd tilfeller der det er vanskelig å forstå språket i lærebøkene/undervisningen/eksamensoppgaver?

En utfordring med spørreundersøkelsen er den lave svarprosenten. Undersøkelsen ble sendt ut til samtlige studenter på masterprogrammet i rettsvitenskap. Det er nærliggende å tro at noen kan ha unnlatt å svare på undersøkelsen fordi de ikke oppfatter seg selv i målgruppen, andre vil trolig tenke at den ikke relevant, de har ikke tid, tilhører ikke en minoritet og lignende, selv om alle ble oppmuntret til å svare. I alle undersøkelser vil det også være en god del som ikke ønsker delta, til tross for at de har erfaringer og kjennskap til tematikken. Populasjonens størrelse gjør imidlertid at vi like fullt har et utvalg på 567 personer. Hvis vi ser på parametere som kjønn- og aldersfordeling ser det også ut for at vi opererer med et utvalg som er tilnærmet lik populasjonen. At cirka 47 prosent av respondentene var i aldersgruppen 22-25 år, tilsvarer antall studenter i den alderen ved fakultetet¹. Videre, at svarprosenten blant kvinner er 70 prosent og menn 30 prosent er ikke urovekkende, når man kjenner kjønnsfordelingen blant studenter ved fakultetet, som er om lag 65 prosent kvinner, 35 prosent menn.² Det er heller ikke uvanlig at svarprosenten er noe høyere blant kvinner enn menn ved spørreundersøkelser. Samtidig, er det ikke nødvendigvis et poeng å skulle generalisere fra minoritetsstudentenes erfaringer. Det viktigste vil være å trekke frem noen temaer som angår studenter med minoritetsbakgrunn mer enn resten av studentpopulasjonen, som vi kan lære av.

MINORITET?

NSDs Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) publiserer årlig statistikk over utenlandske studerende ved norske høyskoler og universiteter, dvs. som har utenlandsk statsborgerskap. Statistikken viser at Det Juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo hadde 525 registrerte studenter med utenlandsk

¹ Kilde: NSD, Database for statistikk om høyere utdanning. <http://bit.ly/1IDF5He>

² Kilde: NSD, Database for statistikk om høyere utdanning. <http://bit.ly/1HGuikJ>

statsborgerskap i 2015, året før var tallet 496 året og i 2011 386. Tilsvarende har UiO siden 2006 innhentet årlige opplysninger om studenters familietilhørighet i forbindelse med semesterregistrering, ledet av Mangfold i Fokus i Akademia (MIFA). MIFA opererer med at juridisk fakultet hadde en minoritetsandel på 9 prosent i 2013. MIFA definerer minoritetsstudenter som studenter som oppgir at de selv eller (begge) foreldrene er født utenfor Norden. Det samme gjorde fakultetet, da «Minoritetsstudenter og masterstudie i rettsvitenskap» undersøkelsen ble gjort i 2007. Det er ikke mulig ut fra denne undersøkelsen å benytte den samme definisjonen, da man ikke har oversikt over hvor mange som er født i Norden.³

Ser vi på samtlige som oppgir at de *eller* deres foreldre er født utenfor Norge utgjør dette en gruppe på 109 respondenter (cirka 20 prosent).⁴ I de tilfellene der studentene oppgir flere svar, eksempelvis Norge, annet land i Europa og Asia, har vedkommende blitt kodet med Asia. Hele 77 studenter oppgir å ha en slik flerkulturell bakgrunn, i 74 av tilfellene hadde studenten krysset av i boksen Norge så vel som annet alternativ. Man kan anta at mange av disse selv er såkalte annengenerasjonsinnvandrere, men det kan også være slik at én av foreldrene er fra Oseania, mens den andre og en selv er født i Norge, eller at begge foreldrene er født i Norge, og man selv er født i Frankrike. Det er således noen utfordringer knyttet til å benytte spørsmålet som indikator på minoritetsbakgrunn. Like fullt kan nevnes at man kan være født i Norge, og ha foreldre som er født i Norge og ha minoritetsbakgrunn, som gjerne er tilfelle for nasjonale minoriteter og samer.

Dataene i denne undersøkelsen gir ingen informasjon om individenes egen opplevelse av kulturell eller etnisk tilhørighet, i klassisk sosiologisk forstand (se for eksempel Prieur 2004, Fekjær 2007). I stedet har man på bakgrunn av eget eller foreldrenes fødeland blitt plassert i en majoritet- eller minoritetskategori. Studentene med bakgrunn fra Norge *og/eller* Europa utgjør en gruppe på 507 personer. Nasjonale minoriteter vil på dette grunnlag falle bort, da de kategoriseres som norske, selv om man selv definerer sin etnisitet som for eksempel kven. Det er like fullt vanskelig å vite hvilken tilhørighet studentene med annen landbakgrunn, religion, osv. enn sine foreldre opplever å ha.

MIFAs rapport viser til at en god del av studentene ikke ønsker å svare på spørsmålet om fødested. I 2013 lå dette tallet på 7 %. MIFA erfarer at andelen som ikke vil svare varierer fra fakultet til fakultet, og at det også

³ Følgende svaralternativer ble gitt: Norge, Annet land i Europa, Asia, Midtøsten, Afrika, Nord-Amerika, Sør-Amerika, Annet.

⁴ Det er ikke mulig å skille studenten fra dens foreldre slik spørsmålet er formulert.

synes å være en høy andel med «ikke typisk norske navn» blant disse, særlig ved de profesjonsrettede programmer. Kanskje er det flere som ikke ønsker å identifisere seg med en minoritetsbakgrunn, eller som ikke synes dette er relevant for deres studentstatus. I vår undersøkelse var dette ikke et alternativ, man kan imidlertid tenke seg at de som ikke ønsker svare, synes det er relevant eller lignende, har unnlatt å svare på undersøkelsen.

UTVALGET

Studentene som inngår i analysen er altså *enten* født i Norge eller Europa, med foreldre født i Norge og/eller Europa (majoritetsstudenter), *eller* de er født i Norge eller annet land i Europa med én eller to foreldre født i land utenfor Europa (minoritetsstudenter), *eventuelt* at de selv er født utenfor Europa, med én eller to norskfødte foreldre eller foreldre fra annet land i Europa (minoritetsstudenter). Vi står med denne inndelingen igjen med en minoritetskategori på 60 studenter, tilnærmet lik 12 prosent. En implikasjon av avgrensningen er at studenter fra europeiske land ikke blir definert som minoritetsstudenter i analysen. Avgrensningen skyldes til dels det tilgjengelige datamaterialet, så vel som en antagelse om at de kulturelle, verdimeslige og språklige forskjellene øker utenfor Europa. For eksempel forventes en svenskfødt student, med en norsk og en engelsk forelder, å ha en bakgrunn som er mer lik majoritetsstudentene, enn hva som er tilfellet for de som har to pakistanske foreldre.

ANALYSETEKNIKKER

Problemstillingene som tas opp i denne undersøkelsen har blitt testet ved hjelp av frekvensfordeling og krysstabellanalyse i SPSS. Krysstabellanalyse gir en enkel og skjematisk oversikt over forholdet mellom to variabler. Vi har godtatt en 5 prosents sannsynlighet for at resultatene kan skyldes tilfeldigheter (et signifikansnivå på 0,05). Resultatet av kji-kvadrattestene oppgis for å antyde signifikansnivået for resultatet, med andre ord sannsynligheten for at sammenhengen man finner mellom to variabler er tilfeldig. De fleste av variablene i denne spørreundersøkelsen er på nominalnivå. Det vil si at de er gjensidig utelukkende, men kan ikke rangeres på noen måte, hvilket får betydning for hvilke analysemetoder som kan benyttes. Analysen er gjort i flere trinn, fra de enkle parametere som kjønn (397 av 567 respondenter er kvinner) og landbakgrunn (458 av 567 respondenter oppgir at de eller minst én av foreldrene er født i Norge), til forsøk på å se sammenhenger mellom studiehverdag, foreldrenes utdanningsnivå og minoritetsbakgrunn. Første trinn i analysen var å gi hvert svaralternativ en tallmessig verdi, slik at SPSS kan behandle dataene. I

undersøkelsen hadde vi cirka 30 kategoriske og rangordnede spørsmål. De langt fleste av spørsmålene er kategoriske, det vil si at det vi kan si noe om, er at en som har krysset av, er forskjellig fra en annen. Vi kan bruke disse spørsmålene til å uttale oss om likheter og forskjeller. Noen av variablene måtte operasjonaliseres ytterligere. Eksempelvis ble de åtte opprinnelige kodene for landbakgrunn kodet om til verdiene 1 og 2, for *vestlig* og *ikke-vestlig*.

BESKRIVELSE AV FUNNENE

Den typiske studenten i utvalget er en kvinne i alderen 22-25 år, født i Norge, med foreldre født i Norge, som er agnostiker. Tilsvarende er den typiske minoritetsstudenten en kvinne i alderen 22-25 år, som har et uavklart/har ikke tatt stilling til religion. Det er en betydelig lavere andel studenter som er *over* enn *under* 25 år, nærmere bestemt 132 av 567 studenter, hvilket tilsvarer 22 prosent. Kun 7 av minoritetsstudentene er *over 25 år*, disse er tilnærmet likt fordelt på kjønn. Blant studentene med minoritetsbakgrunn, med en alder *under 25*, er andelen kvinner tre ganger så høy som menn.

Totalt 19 personer oppgir å ha islam eller hinduisme som livssyn, hvis man ikke teller med de som har gitt flere svar på spørsmålet. Disse medregnet er tallet oppe i 22. 15 av disse inngår i gruppen med minoritetsstudenter slik den er definert. Totalt krysser 29 av 567 respondenter av for mer enn ett alternativ på spørsmålet om religion, til tross for at det finnes en *uavklart/har ikke tatt stilling*-kategori og en *annet*-kategori. Utover muligheten for at respondentene oppgir «tulle svar», så kan det være at mange svarer for både seg selv og sine foreldre, da spørsmålet kommer i etterkant av spørsmålet om omhandler ens eget og foreldrenes fødeland. Flersvarene har i analysen blitt kodet om til *uavklart/har ikke tatt stilling*.

FREMTIDSPLANER: YRKESVALG

9 av 10 studenter i utvalget svarer at de anser det at de kan benytte sine evner som viktige for yrkesvalg etter studiet, så vel som et yrke som tilfredsstillere deres faglige interesser (tabell 1 og 2). Her er ingen vesensforskjell mellom minoritets- og majoritetsstudentene. Videre er høy inntekt av *noe betydning* eller *viktig* for 9 av 10 studenter: En noe høyere andel av studentene med minoritetsbakgrunn oppgir det som *viktig* med høy inntekt (41,7 prosent) enn de med majoritetsbakgrunn (26,2 prosent). Ser vi imidlertid samlet på de to kategoriene som sier at inntekt er av betydning, er det ingen forskjell mellom de to. Cirka 10 prosent av studentene i begge kategorier svarer at høy lønn har *ingen betydning* (tabell 3). Videre svarer

en noe høyere andel av minoritetsstudentene at et vel ansett yrke er *viktig*, og at det er viktig med mulighet for å få en ledende stilling. Men ser vi igjen på kategoriene *noe betydning* og *viktig* sammenstilt, er liten forskjell mellom majoritets- og minoritetsstudentene (tabell 4 og 5).

Rettsvitenskap er et utpreget nasjonalt fag i en stadig mer global verden. Dermed er det kanskje heller ikke så overraskende at hverken majoritet- eller minoritetsstudentene fremstår som spesielt opptatt av at studiet skal gi dem karrieremuligheter i utlandet (tabell 6). En langt større andel av studentene svarer at nærhet til hjemplassen deres er av noe betydning eller viktig for yrkesvalget: Kun én femtedel av majoritetsstudentene og en fjerdedel av minoritetsstudentene oppgir at nærhet til hjemplassen er uten betydning (tabell 7).

På spørsmålene som omhandler selvstendighet, samarbeid og samfunnsbidrag, fordeler svarene seg ganske likt hva gjelder selvstendig arbeid, med unntak av at en noe høyere andel av minoritetsstudentene oppgir at dette ikke er av betydning for dem, 11,7 prosent, sammenlignet med 4,3 prosent av majoritetsstudentene (tabell 8). Når det gjelder samarbeid svarer en noe større andel av minoritetsstudentene at dette er viktig for dem sammenlignet med majoritetsstudentene, men det er også en høyere andel minoritetsstudenter, 11,7 prosent, som oppgir at samarbeid har ingen betydning for yrkesvalg, sammenlignet med 7,1 prosent av majoritetsstudentene (tabell 9). På spørsmålet om det å gjøre noe for samfunnet er avgjørende for yrkesvalg skiller minoritetsstudentene seg fra resten ved at så mange som 76,7 prosent svarer at det å gjøre noe for samfunnet er viktig, mens 13,3 prosent mener det er av noe betydning. Blant majoritetsstudentene er fordelingen 60,2 prosent (viktig), 31 prosent (noe betydning). 8,5 prosent av studentene i begge grupper svarer at det å gjøre noe for samfunnet ikke har betydning for valg av yrke (tabell 10). 73,3 prosent av minoritetsstudentene at det er viktig med et yrke hvor de kan hjelpe mennesker, i motsetning til 58,8 prosent av majoritetsstudentene. Videre svarer 18,3 prosent av minoritetsstudentene at det er av noe betydning, mot 32,9 prosent av majoritetsstudentene, mens 5 prosent av minoritets- og 7,5 prosent av majoritetsstudentene svarer at det har ingen betydning (tabell 11).

Litt over halvparten av studentene svarer at mye fritid og ferie er av noe betydning for deres yrkesvalg, mens det har ingen betydning for 17,2 prosent av majoritetsstudentene og 31,7 prosent av minoritetsstudentene (tabell 12). På et annet av spørsmålene som omhandler sosialt liv svarer opp mot 9 av 10 at det å arbeide med det samme som mine venner har ingen betydning, her er det ingen utmerkete forskjeller mellom de to, men en noe høyere andel av majoritetsstudentene svarer at det er av noe

betydning med 12,4 prosent, sammenlignet med 6,7 prosent av minoritetsstudentene (tabell 13). Å ha et yrke som lar seg kombinere med barn er svært viktig for halvparten av respondentene, og så mange som 85 prosent mener det har noe betydning. Her er det ingen forskjell på de med og uten minoritetsbakgrunn (tabell 14). Til sist er det en viss forskjell mellom de to gruppene i forhold til hva de svarer på spørsmål om det har betydning for yrkesvalg at foreldrene blir stolte av dem. Her svarer 39,4 prosent av majoritetsstudentene, sammenlignet med 23,3 prosent av minoritetsstudentene at dette har ingen betydning. Videre svarer en tilnærmet lik prosent på 43,2 (majoritet) og 45 (minoritet) prosent at det har noe betydning, mens det for 17 prosent av majoritetsstudentene og 28,3 prosent av minoritetsstudentene er viktig at foreldrene blir stolte (tabell 15).

FREMTIDSPLANER: KARRIEREMULIGHETER

I tillegg til spørsmålene knyttet til fremtidig yrke, ble studentene bedt om å rangere hvor enig eller uenig de var i følgende påstander: «Kvinnelige og mannlige jurister har like gode karrieremuligheter», «Jurister med ikke-vestlig bakgrunn har like gode karrieremuligheter som jurister med etnisk norsk bakgrunn» og «Jurister med vestlig bakgrunn har like gode karrieremuligheter som jurister med etnisk norsk bakgrunn».

Krysstabellanalysene viser at minoritetsstudenter, i noe større grad enn vestlige, er bekymret for om de får seg en relevant og meningsfull jobb etter studiene. På spørsmålet om jurister med *ikke-vestlig* bakgrunn har like gode karrieremuligheter som jurister med norsk bakgrunn er skillet mest markant, her sier cirka 20 prosent av majoritetsstudentene seg litt eller helt uenig i påstanden sammenlignet med 37 prosent av minoritetsstudentene. Det er også en langt større andel som er *helt uenig* i påstanden, 11,7 prosent av minoritetsstudentene, sammenlignet med 3,7 prosent av majoritetsstudentene. Et tilsvarende antall minoritetsstudenter, 10 prosent, svarer at de er *helt enig* i påstanden om at ikke-vestlige har like gode karrieremuligheter som de med etnisk norsk bakgrunn. Det er med andre ord langt i fra slik at samtlige studenter med minoritetsbakgrunn har en lik opplevelse av sine og/eller andres karriereutsikter. En manuell titt på de respondentene som svarer at de er *ganske* eller *helt uenige* i at ikke-vestlige juristers karrieremuligheter er like gode som etnisk norske, viser at om lag halvparten av disse oppgir islam eller hinduisme som livssyn, og kan betegnes som både etniske og religiøse minoriteter. Blant samtlige minoritetsstudenter med én av disse to religionene som livssyn er det én person som er *helt enig* og én

person som er *ganske enig* i påstanden om at ikke-vestlige jurister har like gode karrieremuligheter som de med etnisk norsk bakgrunn.

På spørsmål om jurister med *vestlig* bakgrunn har like gode karrieremuligheter som norske jurister er svarene tilnærmet jevnt fordelt mellom minoritet- og majoritetsstudentene. En noe høyere andel av minoritetsstudentene svarer at de er ganske enig i påstanden, men ser vi på kategoriene *helt enig* og *ganske enig* sammen er forskjellen minimal.

På spørsmål om kvinnelige og mannlige jurister har like gode karrieremuligheter svarer en større andel av de ikke-vestlige studentene at de er helt uenige i uttalelsen enn blant majoritetsstudentene. Ser man også her kategoriene *helt uenig* og *ganske uenig* sammen, er fordelingen tilnærmet lik. De statistiske testene viser imidlertid kun en svak sammenheng, i tilfellene der forholdet mellom de to variablene er signifikant. Hvis man derimot sammenstiller variablene karrieremuligheter og kjønn får tabellene et ganske annet uttrykk. Her konsentrerer de kvinnelige studentenes svar seg i stor grad seg på midten, mens mennene i langt større grad svarer at de er *ganske* eller *helt enig* i at kvinnelige og mannlige studenter har like gode karrieremuligheter. Hele 87,7 prosent av mennene er enige i utsagnet, sammenlignet med 73,6 prosent av de kvinnelige studentene. Den største forskjellen er at 42,4 prosent av mennene er *helt enig* i at kvinnelige og mannlige studenter har like gode karrieremuligheter, mens kun 14,9 prosent av kvinnene svarer det samme. Den statistiske testingen av forholdet mellom kjønn og hva man svarer på spørsmålet om kvinnelige og mannlige juristers karrieremuligheter bekrefter et signifikant forhold, med en sterk forbindelse, indikert av Cramer's V. På spørsmål om jurister med ikke-vestlig bakgrunn har like gode karrieremuligheter som jurister med etnisk norsk bakgrunn, er en større andel kvinner (79,6 prosent) enn menn (75,4 prosent) enige i uttalelsen. Andelen menn som er *helt uenig* i denne uttalelsen er nesten 3 prosentpoeng større enn andelen kvinner som er det.

FORELDRE, BAKGRUNN OG UTDANNING

Jusstudiet er et studium som tradisjonelt har vært preget av stor grad av selvrekuttering, opprinnelig med et klart sammenfall mellom fars yrke og sønnens studievalg. I dag er kvinner klart overrepresentert på

masterstudiet i rettsvitenskap, hvilket gjenspeiles i denne undersøkelsen, der 70 prosent av respondentene er kvinner. Blant de med minoritetsbakgrunn er tallet enda litt høyere, 3 av 4 respondenter er kvinner.

Endringene i rekrutteringsgrunnlag til tross har man også i nyere tid vært opptatt av maktspektet ved at profesjonen for mange synes å gå i arv (Olaussen 2015, Marianne Nordli Hansen 2009), så vel som at barn av jurister antas å få mye gratis over middagsbordet. Sett i sammenheng med det Pierre Bourdieu (1984; 2006) betegner som kulturell kapital, en iboende kjennskap til en kultur, uttrykt gjennom språk, dannelse, klesstil osv. vil barn av jurister spesielt og fra høyere samfunnslag generelt ha et fortrinn på studiet. Arbeiderklassen er i forlengelsen bærere av et habitus og en kulturell kapital som ikke vektlegges, formidles og verdsettes i utdanningssystemet, hvilket medfører at elever med lav kulturell kapital vil oppfatte skolen som fremmed (Bourdieu og Passeron 1977).

Bourdieus teori har rot i et klassesdelt fransk samfunn på 60- og 70-tallet. Samtidig peker den på noen generelle aspekter som viser seg viktig når det gjelder prestasjoner og utdanningsvalg blant ulike grupper (se for eksempel Marianne Stærkebye Leirvik 2014). Sammenhengen mellom sosial bakgrunn og utdanningsvalg er godt dokumentert i Norge (se for eksempel Hansen 1999, Fekjær 2007). At foreldres utdanningsnivå har betydning for barnas skolegang har ofte vært diskutert (Nordahl 2003, Raaum 2003, Bakken 2010). Tilsvarende at foreldrenes utdanningsbakgrunn gir en stor del av forklaringen på hvorfor innvandrerelever gjør det betydelig dårligere på skolen (SSB 2013). Samtidig viser studier at særlig annengenerasjonsinnvandrere i stor grad velger eliteutdanninger, uavhengig av foreldrenes utdanningsnivå (Støren 2009). Denne spørreundersøkelsen har ikke hatt som formål å kartlegge hvor godt studenter med minoritetsbakgrunn presterer på studiet, og vi har ingen data på studentenes prestasjoner. Det vi imidlertid kan se er at studentene med minoritetsbakgrunn i større grad enn majoriteten har foreldre som ikke har fullført grunnskole og/eller videregående skole. 15,5 prosent av fedrene og 26,6 prosent av mødrene til minoritetsstudenter har grunnskole eller ikke fullført grunnskole som bakgrunn. De tilsvarende tallene blant de med majoritetsbakgrunn er henholdsvis 6,4 og 3,9 prosent.

På spørsmål om foreldrene er jurister oppgir tilnærmet 8 prosent at far er jurist og 6 prosent at mor er jurist. Blant de med minoritetsbakgrunn er det kun 1 student som har forelder med juristbakgrunn. 80 prosent av fedrene til majoritetsstudentene oppgis å ha en eller annen form for høyere utdanning sammenlignet med 57 prosent av de med minoritetsbakgrunn. Blant mødrene er tallene henholdsvis 72 og 62 prosent. På spørsmål om hvilken sektor foreldrene jobber i er det ingen utpreget forskjell mellom de to i

forhold til fordelingen i offentlig og privat sektor. En langt større andel av studentene med majoritetsbakgrunn har imidlertid foreldre i toppstillinger innenfor begge sektorer.

SPRÅK

Språk krever kulturspesifikk kunnskap som det vil være rimelig å anta at minoritetsstudenter besitter i mindre grad enn majoriteten av studentene, spesielt med tanke på at minst 35 av studentene i minoritetskategorien er født utenfor Norge. Med opptak på høyere utdanning som bakgrunnsteppe er det like fullt liten grunn til å tro at beherskelse av norsk språk vil være av avgjørende betydning for noen av studentene som her inngår. Ikke minst fordi rettsvitenskapens innretning innebærer at de studentene som søker opptak sannsynligvis har fortrolighet med både norsk språk, kultur og samfunn.

Kun 36 av 567 studenter oppgir å ha et annet morsmål en norsk. Av disse er 15 vestlige og 21 ikke-vestlige. Det kan tyde på at så mange som to tredjedeler av studentene i minoritetskategorien har en sterk kulturell tilknytning til Norge gjennom språket. Undersøkelsen viser samtidig at så mange som 43,4 prosent av *alle* respondentene til tider finner språket i lærebøkene vanskelig. Cirka 20 prosent har opplevd språket i eksamensoppgaver og undervisning vanskelig. Tilsvarende svarer 20,2 prosent at de har opplevd tilfeller der det er vanskelig å forstå dialekter i undervisningen.

Siden en såpass stor andel av studentene opplever språket som vanskelig er det interessant å se om noe av dette kan forklares med minoritetsbakgrunn. Krysstabellanalysene viser imidlertid ingen sterk korrelasjon mellom de to variablene. Samvariasjonen mellom de to variablene er kun signifikant på spørsmålet om språket i lærebøkene og spørsmålet om dialekter i undervisningen, og i begge tilfellene er det en svak grad av assosiasjon. Siden ikke-vestlig minoritetsbakgrunn i liten grad forklarer variasjonen i språkforståelse ble det gjort en test der morsmål ble benyttet som uavhengig variabel. Her finner vi en sammenheng på 3 av 4 spørsmål, med unntak av spørsmålet om dialekter, men assosiasjonen er igjen svak og fungerer dermed dårlig som indikator.

På bakgrunn av analysene kan vi si at minoritetsstudentene ikke opplever noen større utfordringer knyttet til språk. Samtidig ville det ikke være unaturlig om alle til tider finner det juridiske språket utfordrende. Eller at dette, i det minste, vil være påvirket av hvor langt i studiet man har kommet, hvilke bakgrunnskunnskaper man har, osv. Derfor oppfattes det som interessant at såpass mange av

minoritetsstudentene svarer at de *aldri* har utfordringer med språket, i motsetning til majoritetsstudentene, på alle spørsmålene unntatt det om dialekter. I forlengelsen av dette kan nevnes at kji-kvadrattesten ikke indikerer retning for samvariasjonen, dermed er det heller ikke umiddelbart tydelig om samvariasjonen faktisk peker i retning av at minoritetsstudenter opplever språket i lærebøkene/undervisningen/eksamensoppgaver som *mer vanskelig* enn majoritetsstudentene, dog med en svak grad av assosiasjon. Derimot kan det heller se ut som om samvariasjonen peker i retning av at de oppfatter den som *mindre vanskelig*. Her ligger det kanskje noen forventninger om hva man bør/skal svare, utøvelse av identitet, karakternivå eller lignende som vi ikke har kjennskap til.

SOSIALT (ARRANGEMENTER/DRIKKEKULTUR)

Drikkekultur er et tema som var oppe til diskusjon i forbindelse med den forrige undersøkelsen som ble gjort her ved Juridisk fakultet. Her ble blant annet Juristforeningens «Ølmøter», med klare assosiasjoner til alkohol tatt opp, til tross for at dette altså er et arrangement der fest og alkohol ikke skal være i fokus. Videre ble det diskutert hva slags arrangementer som faktisk finnes og viktigheten av å ha arrangementer der studenter med minoritets- og majoritetsbakgrunn kan delta under like forutsetninger. Viktigheten av alkoholfrie arrangementer under fadderuken ble også tatt opp. På spørsmål om man har deltatt på arrangementer i forbindelse med fadderuken svarer den overveiende majoriteten av alle studenter at de har deltatt på noen arrangementer. 25 prosent deltok på alt. 14 prosent har vært fadder og 15 prosent deltok ikke. Prosenten som deltar er relativt likt fordelt mellom de med vestlig og ikke-vestlig bakgrunn, men en noe høyere andel minoritetsstudenter svarer at de ikke deltok på arrangementer (18,3 prosent versus 14,6 prosent majoritetsstudenter). Det er også en lavere andel (5 prosent) av minoritetsstudentene som har vært fadder. Et påfallende funn er videre at 83,8 prosent av *alle* studentene svarer at de ganske eller svært ofte opplever at det er mye fokus på alkohol under sosiale arrangementer. Krysstabellanalysen viser at studenter med minoritetsbakgrunn i større grad enn majoritetsstudentene svarer at de ganske eller svært ofte opplever det slik, med 92,8 prosent versus 82,9 prosent. Når det gjelder syn på hvorvidt det er greit å delta på arrangementer der medstudenter drikker alkohol fordeler resultatene seg litt annerledes. 53,9 prosent av majoritetsstudentene og 45,8 prosent av minoritetsstudentene svarer at *ja, det er bare gøy*. Mens 1,4 prosent av majoritet og 8,5 prosent av minoritetsstudentene synes ikke det er greit å delta på sosiale arrangementer der alkohol er involvert. På spørsmål om drikkekultur blant studenter virker

ekskluderende svarer 48,3 prosent av minoritetsstudentene at de *ikke i det hele tatt*, eller *ikke så ofte*, opplever drikkekultur som ekskluderende. 69 prosent av majoritetsstudentene svarer det samme. 16,7 prosent av minoritetsstudentene opplever svært ofte drikkekulturen ekskluderende, mens 28,3 prosent opplever det ganske ofte slik. 26 prosent av majoritetsstudentene krysser av i én av to kategorier. Til tross for at mange minoritetsstudenter opplever både et overdrevent fokus på alkohol og en ekskluderende drikkekultur under fadderuka svarer flertallet (76,7 prosent) av disse at de har deltatt på noen eller alle arrangementer.

LITTERATUR

Bakken, Anders (2010). Prestasjonsforskjeller i Kunnskapsløftets første år. Kjønn, minoritetsstatus og foreldrenes utdanning. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

Bourdieu, Pierre (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge

Bourdieu, P. (2006): Kapitalens former. *Agora* nr. 1-2, s. 5-27.

Bourdieu, P. og Jean-Claude Passeron (1977). *Reproduction in Education, Society and Culture*. London: Sage

Fekjær, Silje og Gunn Elisabeth Birkelund (2007). Does the ethnic composition of upper secondary schools influence educational achievement and attainment? A multilevel analysis of the Norwegian case. *European Sociological Review*, Vol. 23.

Fekjær, Silje Noack (2007). New differences, old explanations - Can educational differences between ethnic groups in Norway be explained by social background?. *Ethnicities*. Vol. 7.

Hansen, Marianne Nordli (2009). Sosiale nettverk og karriere – tilfellet jurister. *Søkelys på arbeidslivet*, 26(1), s 45- 58

Hansen, Marianne Nordli (1999). Utdanningspolitikk og ulikhet. Rekrutteringen til høyere utdanning 1985-1996. *Tidsskrift for samfunnsforskning*. s. 173- 203

Leirvik, Marianne Stærkebye (2014). Mer enn klasse: Betydningen av «etnisk kapital» og «subkulturell kapital» for utdanningsatferd blant etterkommere av innvandrere, PhD.

Nordahl, T. (2003): Makt og avmakt i samarbeidet mellom hjem og skole. Rapport 13/03. Oslo: NOVA.

Olaussen, Leif Petter (2015). Juristprofesjonen – en lagdelt sosial elitegruppe. *Kritisk Juss*, 41(3), s. 134-160.

Prieur, Annick (2004). *Balansekunstnere. Betydning av innvandrerbakgrunn i Norge*. Oslo: Pax forlag

Raaum, Oddbjørn (2003). Familiebakgrunn, oppvekstmiljø og utdanningskarrierer. *Utdanning 2003*. SSB rapport.

Statistisk sentralbyrå (2013). Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i grunnskolen. En analyse av karakterdata og resultater fra nasjonale prøver i 2012. Rapport 65/2013.

Støren, Liv Anne (2009). Choice of Study and Persistence in Higher Education by Immigrant Background, Gender, and Social Background. NIFU STEP rapport; 2009-43.

 TABELLER

TABELL 1

Et yrke hvor jeg kan bruke mine evner ^ Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total
			Vestlig	Ikke-vestlig	
Et yrke hvor jeg kan bruke mine evner	0	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	2 0.4%	1 1.7%	3 0.5%
	ingen betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	1 0.2%	1 1.7%	2 0.4%
	noe betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	31 6.1%	4 6.7%	35 6.2%
	viktig	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	473 93.3%	54 90.0%	527 92.9%
Total		Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	507 100.0%	60 100.0%	567 100.0%

TABELL 2

Et yrke som tilfredsstillter mine faglige interesser ^ Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total
			Vestlig	Ikke-vestlig	
Et yrke som tilfredsstillter mine faglige interesser	0	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	3 0.6%	0 0.0%	3 0.5%
	ingen betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	2 0.4%	0 0.0%	2 0.4%
	noe betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	59 11.6%	5 8.3%	64 11.3%
	viktig	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	443 87.4%	55 91.7%	498 87.8%
Total		Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	507 100.0%	60 100.0%	567 100.0%

TABELL 3

Høy inntekt * Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total
			Vestlig	Ikke-vestlig	
Høy inntekt 0	Count		1	1	2
	% within Hvor er du og dine foreldre født?		0.2%	1.7%	0.4%
	ingen betydning	Count	48	6	54
	% within Hvor er du og dine foreldre født?		9.5%	10.0%	9.5%
noe betydning	Count	325	28	353	
	% within Hvor er du og dine foreldre født?		64.1%	46.7%	62.3%
viktig	Count	133	25	158	
	% within Hvor er du og dine foreldre født?		26.2%	41.7%	27.9%
Total	Count	507	60	567	
	% within Hvor er du og dine foreldre født?		100.0%	100.0%	100.0%

TABELL 4

Et vel ansett yrke * Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total
			Vestlig	Ikke-vestlig	
Et vel ansett yrke 0	Count		2	0	2
	% within Hvor er du og dine foreldre født?		0.4%	0.0%	0.4%
	ingen betydning	Count	87	8	95
	% within Hvor er du og dine foreldre født?		17.2%	13.3%	16.8%
noe betydning	Count	269	27	296	
	% within Hvor er du og dine foreldre født?		53.1%	45.0%	52.2%
viktig	Count	149	25	174	
	% within Hvor er du og dine foreldre født?		29.4%	41.7%	30.7%
Total	Count	507	60	567	
	% within Hvor er du og dine foreldre født?		100.0%	100.0%	100.0%

TABELL 5

Mulighet for å få en ledende stilling * Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total
			Vestlig	Ikke-vestlig	
Mulighet for å få en ledende stilling	0	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	1 0.2%	3 5.0%	4 0.7%
	ingen betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	131 25.8%	10 16.7%	141 24.9%
	noe betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	256 50.5%	28 46.7%	284 50.1%
	viktig	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	119 23.5%	19 31.7%	138 24.3%
Total	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	507 100.0%	60 100.0%	567 100.0%	

TABELL 6

Mulighet for å arbeide i utlandet * Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total
			Vestlig	Ikke-vestlig	
Mulighet for å arbeide i utlandet	0	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	3 0.6%	1 1.7%	4 0.7%
	ingen betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	177 34.9%	17 28.3%	194 34.2%
	noe betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	217 42.8%	23 38.3%	240 42.3%
	viktig	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	110 21.7%	19 31.7%	129 22.8%
Total	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	507 100.0%	60 100.0%	567 100.0%	

TABELL 7

Nærhet til min hjemlass ^ Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total
			Vestlig	Ikke-vestlig	
Nærhet til min hjemlass 0	Count		1	1	2
	% within Hvor er du og dine foreldre født?		0.2%	1.7%	0.4%
	ingen betydning	Count	110	15	125
	% within Hvor er du og dine foreldre født?		21.7%	25.0%	22.0%
noe betydning	Count	222	30	252	
% within Hvor er du og dine foreldre født?		43.8%	50.0%	44.4%	
viktig	Count	174	14	188	
% within Hvor er du og dine foreldre født?		34.3%	23.3%	33.2%	
Total	Count	507	60	567	
% within Hvor er du og dine foreldre født?		100.0%	100.0%	100.0%	

TABELL 8

Selvstendig arbeid ^ Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total
			Vestlig	Ikke-vestlig	
Selvstendig arbeid 0	Count		3	1	4
	% within Hvor er du og dine foreldre født?		0.6%	1.7%	0.7%
	ingen betydning	Count	22	7	29
	% within Hvor er du og dine foreldre født?		4.3%	11.7%	5.1%
noe betydning	Count	222	24	246	
% within Hvor er du og dine foreldre født?		43.8%	40.0%	43.4%	
viktig	Count	260	28	288	
% within Hvor er du og dine foreldre født?		51.3%	46.7%	50.8%	
Total	Count	507	60	567	
% within Hvor er du og dine foreldre født?		100.0%	100.0%	100.0%	

TABELL 9

Samarbeid med andre mennesker ^ Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total
			Vestlig	Ikke-vestlig	
Samarbeid med andre mennesker	0	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	3 0.6%	1 1.7%	4 0.7%
	ingen betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	36 7.1%	7 11.7%	43 7.6%
	noe betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	247 48.7%	23 38.3%	270 47.6%
	viktig	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	221 43.6%	29 48.3%	250 44.1%
Total		Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	507 100.0%	60 100.0%	567 100.0%

TABELL 10

Å gjøre noe for samfunnet ^ Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total
			Vestlig	Ikke-vestlig	
Å gjøre noe for samfunnet	0	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	2 0.4%	1 1.7%	3 0.5%
	ingen betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	43 8.5%	5 8.3%	48 8.5%
	noe betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	157 31.0%	8 13.3%	165 29.1%
	viktig	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	305 60.2%	46 76.7%	351 61.9%
Total		Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	507 100.0%	60 100.0%	567 100.0%

TABELL 11

Et yrke hvor jeg kan hjelpe mennesker ^ Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total
			Vestlig	Ikke-vestlig	
Et yrke hvor jeg kan hjelpe mennesker	0	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	4 0.8%	2 3.3%	6 1.1%
	ingen betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	38 7.5%	3 5.0%	41 7.2%
	noe betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	167 32.9%	11 18.3%	178 31.4%
	viktig	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	298 58.8%	44 73.3%	342 60.3%
Total	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	507 100.0%	60 100.0%	567 100.0%	

TABELL 12

Mye fritid og ferie ^ Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total
			Vestlig	Ikke-vestlig	
Mye fritid og ferie	0	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	3 0.6%	2 3.3%	5 0.9%
	ingen betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	87 17.2%	19 31.7%	106 18.7%
	noe betydning	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	309 60.9%	29 48.3%	338 59.6%
	viktig	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	108 21.3%	10 16.7%	118 20.8%
Total	Count % within Hvor er du og dine foreldre født?	507 100.0%	60 100.0%	567 100.0%	

TABELL 13

Å arbeide med det samme som mine venner ^ Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total
			Vestlig	Ikke-vestlig	
Å arbeide med det samme som mine venner	0	Count	4	2	6
		% within Hvor er du og dine foreldre født?	0.8%	3.3%	1.1%
	ingen betydning	Count	427	54	481
		% within Hvor er du og dine foreldre født?	84.2%	90.0%	84.8%
	noe betydning	Count	63	4	67
		% within Hvor er du og dine foreldre født?	12.4%	6.7%	11.8%
	viktig	Count	13	0	13
		% within Hvor er du og dine foreldre født?	2.6%	0.0%	2.3%
Total		Count	507	60	567
		% within Hvor er du og dine foreldre født?	100.0%	100.0%	100.0%

TABELL 14

Et yrke som kan kombineres med å ha barn ^ Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total
			Vestlig	Ikke-vestlig	
Et yrke som kan kombineres med å ha barn	0	Count	1	1	2
		% within Hvor er du og dine foreldre født?	0.2%	1.7%	0.4%
	ingen betydning	Count	84	9	93
		% within Hvor er du og dine foreldre født?	16.6%	15.0%	16.4%
	noe betydning	Count	154	20	174
		% within Hvor er du og dine foreldre født?	30.4%	33.3%	30.7%
	viktig	Count	268	30	298
		% within Hvor er du og dine foreldre født?	52.9%	50.0%	52.6%
Total		Count	507	60	567
		% within Hvor er du og dine foreldre født?	100.0%	100.0%	100.0%

TABELL 15

At mine foreldre blir stolte av meg ^ Hvor er du og dine foreldre født? Crosstabulation

			Hvor er du og dine foreldre født?		Total	
			Vestlig	Ikke-vestlig		
At mine foreldre blir stolte av meg	0	Count	2	2	4	
		% within Hvor er du og dine foreldre født?	0.4%	3.3%	0.7%	
	ingen betydning	Count	200	14	214	
		% within Hvor er du og dine foreldre født?	39.4%	23.3%	37.7%	
	noe betydning	Count	219	27	246	
		% within Hvor er du og dine foreldre født?	43.2%	45.0%	43.4%	
	viktig	Count	86	17	103	
		% within Hvor er du og dine foreldre født?	17.0%	28.3%	18.2%	
Total			Count	507	60	567
			% within Hvor er du og dine foreldre født?	100.0%	100.0%	100.0%